

Areál ČVUT v Dejvicích v šedesátých letech

_____Areál ČVUT
v Dejvicích v šedesátých letech

- 77 **první etapa - menza**
dispoziční a hmotové řešení / exteriér, interiér, estetika / realizace, souvislosti
- 80 **druhá etapa - fakulta stavební**
situace / první interní soutěž / A. Černý a kolektiv / E. Kovařík, J. Stašek a kolektiv / K. Janů a kolektiv / F. Čermák a kolektiv / J. Štursa a kolektiv / hodnocení komise / investiční úkol / druhá interní soutěž / urbanistické a hmotové řešení / dispozice / konstrukce, technické vybavení / estetika průčelí / interiér / projekt, vznik PVÚ, realizace / publikace, reakce
- 95 **rektorát, nerealizovaná dostavba Vítězného náměstí**
soutěžní návrh z let 1957 - 1958, F. Čermák, G. Paul, J. Liberský / návrh z roku 1958, F. Čermák, G. Paul / návrh z roku 1961, F. Čermák, G. Paul / návrh z roku 1961, A. Černý a spolupracovníci V. Pardyl, D. Rybářová / analýza Jiřího Novotného / návrh z roku 1966 rozšířený o prostory Národního shromáždění, F. Čermák, G. Paul, J. Liberský / návrh z let 1977 - 1980, F. Čermák
- 107 **druhá budova fakulty strojní, nerealizovaná**
investiční úkol, pozemek / studie dostavby fakulty strojní, F. Čermák, G. Paul, 1970 / aktualizace studie dostavby fakulty strojní, 1976 / aktualizace studie dostavby fakulty strojní, 1979 / aktualizace studie dostavby fakulty strojní, 1980
- 111 **generel, fakulta architektury, druhá menza, nerealizované**
generel 1970 - 1971 / generální studie 1978 - 1980 / fakulta architektury, F. Čermák / druhá menza, F. Čermák
- 114 **příloha - architekti**
Antonín Engel / Severín Ondřej / Theodor Petřík / František Čermák / Gustav Paul / Jaroslav Paroubek / Jan Čejka / Antonín Černý
- 121 **příloha - vybraná literatura k areálu ČVUT v Dejvicích**
- 123 **příloha - archivní materiály - výběr z písemné dokumentace**
- 131 **příloha - archivní materiály - plánová dokumentace**
- 136 **příloha - archivní materiály - fotografická dokumentace, modely**
- 137 **poznámky k současnému stavu areálu a otázky památkové ochrany**
ostrý řez / stavba jako doklad kulturní a technické vyspělosti / kontext, možnosti / meziválečné objekty / monoblok fakulty strojní a fakulty elektrotechnické / laboratoře monobloku FSI a FE, hala VVN, menza / fakulta stavební
- 142 **poznámky ke kontextu šedesátých let v architektuře, heuristika**
interpretující literatura / dobová literatura, linie formální a praktická / dobová periodika / absence manifestu, otázky estetiky, redukce architektury na ukazatele / zahraniční inspirace, tendence, reflexe, nová centra / odkazy historie / instituce, projektové ústavy, typologie / přeměna osídlení / nové technologie, materiály, povrchové úpravy, užité umění, design, nedostatečnost stavební výroby / soutěže, experimentální projekty, významné úlohy / individuální, významné objekty, priority
- 149 **poznámky ke studijním materiálům a metodice**
dostupnost a rozvrstvení studijních materiálů / základní body analýzy / základní body syntézy
- 152 **příloha - chronologický přehled 1920 - 1955**
- 156 **příloha - chronologický přehled 1956 - 1983**

Areál ČVUT v Dejvicích v šedesátých letech

Petr Vorlík

Praha 2006
Česká technika - nakladatelství ČVUT

Publikace *Areál ČVUT v Praze-Dejvicích* představuje podrobnou stavebně-historickou sondu, která by měla na modelovém příkladu velké investiční akce nastínit širší souvislosti vývoje naší architektury po zlomovém roce 1958 a názorové proměny v průběhu šedesátých let. Téma vysokoškolského kampusu je mapováno na pozadí meziválečné koncepce nové městské čtvrti Dejvice, tvorby jednotlivých autorů, tragikomických tlaků rigidního socialistického stavebnictví a nezřídka velmi komplikovaných vnitřních vazeb. Texty jsou doplněny málo známými, často dosud nepublikovanými fotografiemi, plány a odkazy; s důrazem na autentickou dobovou atmosféru. Publikace vznikla na Ústavu dějin architektury a umění FA ČVUT v Praze jako disertační práce a součást výzkumného záměru Ministerstva školství VZ - MSM č. 214500027 *Šedesátá léta v československé architektuře*.

ilustrace__archiv ČVUT, archiv NTM, archivy ústavů FA ČVUT, archiv Štenc Praha, dobová literatura
lektor_____Pavel Halík
jazykové korektury_____Vlasta Popelová
grafické řešení_____Adam B. Bartoš, Petr Vorlík

© Petr Vorlík, 2006
ISBN 80-01-034 14-3

Areál ČVUT v Dejvicích v šedesátých letech

- 7 **předmluva**
ohlédnutí / vymezení / historie architektury je hledáním vazeb a kontinuity / společnost, shody / střety / srovnání, kořeny / technika a průmysl jako symboly pokroku, schéma / estetika, forma / fenomén technologie, experimentální charakter / srovnání, měřítka / paměť / poděkování
- 17 **první republika**
Státní regulační komise, soutěž na severozápadní sektor Prahy / Antonín Engel a generální plán Dejvic, 1922 - 1924 / umístění, generální plán a regulace areálu ČVUT / položení základního kamene, námítka / realizované bloky 1925 - 1935 / vysokoškolské koleje / třicátá léta, druhá světová válka, Antonín Engel
- 27 **areál po druhé světové válce**
revize předválečné studie 1947 / nová zastavovací studie 1948 / dílčí studie Antonína Engela / soutěž na Ústřední dům armády v Praze-Dejvicích, 1953 - 1954
- 33 **výběr pozemku pro dostavbu ČVUT, investiční úkol**
potřeba nové výstavby / alternativy stavenišť 1950 - 1955 / konečné rozhodnutí o výstavbě v Dejvicích 1956 - 1957 / investiční úkol
- 37 **neomezená, anonymní, veřejná soutěž na ideové architektonicko-urbanistické řešení dostavby souboru budov vysokých škol technických v Praze-Dejvicích, 1957 - 1958**
soutěžní podmínky / soutěžní návrhy / urbanistické řešení - uzavřené bloky versus pokusy o uvolnění / urbanistické řešení - mimo kontext / dispoziční řešení / objekt do náměstí / vítězný návrh / estetika průčelí / závěrečný protokol poroty / Antonín Engel - první dopis / Antonín Engel - druhý dopis / reakce na kritické připomínky Antonína Engela / Antonín Engel a František Čermák / Antonín Engel a Jaroslav Fragner / dodatek
- 57 **první etapa - generální plán**
úvodní projekt 1958 / zadávací projekt 1959 / realizace 1959 - 1967 / výtopna a těžké laboratoře Juliska
- 59 **první etapa - monoblok fakulty strojní a fakulty elektrotechnické**
dispozice - soutěžní návrh / úvodní projekt / zadávací projekt / prováděcí projekt / konstrukce / exteriér / interiéry / staveniště / realizace / komplikace a výsledek
- 71 **první etapa - laboratoře fakulty strojní a fakulty elektrotechnické, hala velmi vysokého napětí**
soutěžní návrh / první úvodní projekt / druhý úvodní projekt / srovnávací studie / definitivní zadávací projekt / konstrukce / exteriér, interiéry / hala velmi vysokého napětí / realizace

by chtěly měnit její směr a objevovat nové cesty. V dobách bloudění si zachovala čistý charakter stejně jako její autoři."

technika a průmysl jako symboly pokroku, schéma

Snaha vyhovět protikladným požadavkům na soudobé urbanistické, provozní, technické i estetické řešení a citlivé vložení do a priori nepřístupného, příliš pevně definovaného Engelova plánu vyústila u většiny soutěžních návrhů z let 1957 - 1958 v nevyváženou, nejednotnou koncepci, pohybující se zpravidla na půl cesty mezi blokovou a volnou zástavbou. Podněty dávaly tušit změnu, ale nenabízely ucelenou, "nosnou" alternativu, hodnou následování. Představovaly typický projev alibismu přechodného období, nejistoty, kudy se bude architektura nadále ubírat.

A právě v tomto srovnání naprosto zřetelně vyniká osobité, nekompromisní řešení čtveřice Čermák - Paul - Hladík - Liberský. Neváhali opustit "bezpečné vody" blokové městské zástavby a proti romantické, historizující Engelově kulise postavili v celé ploše areálu chladný kalkul prostorové struktury, založené na hřebínkovém schématu a důsledné segregaci provozů⁹. Z areálu-objektu se tak stal pragmaticky uspořádaný stroj na výuku, téměř průmyslový objekt, velkokapacitní "výrobna" inženýrů, tolik potřebných ve společnosti, která veřejně proklamovala směřování k lepším, průmyslovějším zřítkům. Technologický optimismus byl postaven do protikladu k zastaralému generačnímu pojetí výuky, kamenné historické budově, kde lze staletími ověřené vědomosti nasávat z těžkých zdí a předmětů ohmataných předchozími generacemi.

V těchto souvislostech by se mohlo zdát, že vítězný návrh byl příliš technokratický a neměl výraznějších ambicí. Není tomu tak. Autorům se podařilo i při odvážném urbanistickém konceptu a důsledné dispoziční segregaci udržet původní formování městských prostorů a linií, které zároveň obohatili o nové prvky - rytmus, rafinované průhledy a bohatství parkově upravené zeleně. Celá plocha areálu měla nabízet rovnocennou kvalitu a možnosti využití, čitelnost, přehlednost, téměř demokratickou kulturu (koncem padesátých let!). Cílem tedy nebyla pouze forma jako symbol, ale promyšlená vazba exteriéru a interiéru.

estetika, forma

Atmosféra naděje a očekávání šedesátých let se přirozeně odrážela i v architektuře - ideologické dogma socialistického realismu bylo postupně a s váháním opouštěno a nastoupilo bolestné hledání nových, pravdivějších forem. Jejich prosazování však nebylo jednoduché. Architektura sice podléhala společenskému diktátu volajícímu po změně, proti padesátým letům měla nepochybně širší kontakty se zahraničím i otevřenou možnost navázat na silnou tradici meziválečné avantgardy, ale velká setrvačnost charakteristická pro stavebnictví spolu s postupným prosazováním hromadné výstavby měly za následek, že se formální podoba objektů realizovaných v první polovině šedesátých let, až na výjimky, od padesátých let nijak výrazněji nezměnila. Ještě v roce 1968 Otakar Nový suše konstatoval: *"Architektury je u nás pořád žalostně málo, i když hodně stavíme."*

Technologický optimismus, pokrok v užití materiálů, možnosti velkorozponových konstrukcí, pokročilá industrializace stavebnictví - to byly faktory, které zcela nově

ohlédnutí

Dejvický areál ČVUT vždy zaujímal v českém duchovním i hmotném prostoru významné místo. Blížící se třicetileté výročí zrodu technického učení¹ proto jistě představuje neodolatelnou příležitost k bilancování. Kde vlastně dnes české technické učení sídlí, jaké tlaky a cesty formovaly vznik vysokoškolského komplexu, kdo se podílel na jeho současné podobě? Pohybujeme se v nedávné minulosti, v rozmezí od dvacátých do sedmdesátých let, ale hledání odpovědí na tyto zdánlivě banální otázky bylo přesto (nebo možná právě proto) činností vsutku detektivní.

vymezení

Tento elaborát vznikl jako součást výzkumného záměru *Architektura šedesátých let v Československu*². Text se opírá o ostatní dílčí části projektu na historické souvislosti, teorii architektury, osobnosti, architektonické soutěže atd., a publikaci *Česká technika*, popisující širší historické souvislosti a strukturu vysokého učení technického v Čechách. Cílem práce tedy nebylo bezesbýtku zmapovat architekturu šedesátých let nebo historii inženýrského školství, ale v rámci rozsahu pojmutelného jedním badatelem nabídnout pokud možno nezkrasovaný náhled stavebního vývoje vybraného areálu a tím na konkrétním příkladu nastínit obecnější problémy architektury šedesátých let³.

Jádrem bádání měla být zpočátku dostavba areálu v šedesátých a sedmdesátých letech, předchozí dění však přesto nemohlo být pro šíři vnitřních vazeb opominuto a v průběhu práce začalo dosahovat srovnatelné hloubky a detailu.

historie architektury je hledáním vazeb a kontinuity

Svébytnou pozici si dejvický areál ČVUT získal nejenom úctyhodným počtem absolventů, dlouholetou tradicí nebo strategickým umístěním v blízkosti Pražského hradu, ale i jako osobitý doklad historického vývoje československé architektury dvacátého století. Výstavbu areálu lze rozdělit na tři pomyslné, samostatné fáze - velkorysý, ale konzervativní meziválečný Engelův koncept, sofiistikovanou dostavbu areálu v šedesátých a sedmdesátých letech a následné dílčí iniciativy, které však nejsou předmětem mého bližšího zkoumání.

Přestože areál patřil v šedesátých letech k největším investičním akcím a jeho první etapa byla zastoupena prakticky v každé publikaci o československé architektuře druhé poloviny dvacátého století, jeho bližší poznání jako celku, autorského konceptu, bylo dosud neprávem opomíjeno. Významný podíl na tom má bezesporu nekonečné prodlužování výstavby, které vedlo až k zastarání konceptu už v průběhu realizace. Nemaleu roli sehrála paradoxně i smutná skutečnost, že ušlechtilé prvorepublikové rozhodnutí, zastavět jádro nově vznikající čtvrti v prestižní lokalitě budovami instituce mimořádného významu a dle jednotného řádu, se nakonec stalo celé koncepci osudným. Vysokoškolský komplex totiž vždy trpěl chronickou nemocí státní výstavby, která snadno podléhá prvotnímu přehnanému očekávání a následně přirozeně výkyvům

¹ *Česká technika*. ČVUT, 2002, s. 166 (Ieden 1705 - Christian Josef Willenberg se obrátil na císaře s žádostí o podporu svého návrhu na zřízení veřejného vyučování inženýrství; 18. 1. 1707 - Císař Josef I. v reskriptu zasláném do Prahy sněmovním komisařům vyslovil svůj souhlas s Willenbergovým návrhem na zřízení vyučování inženýrství z r. 1705 a důrazně žádal, aby se stavové postarali o jeho projednání; 9. 11. 1717 - Zemští stavové vydali dekret o zřízení inženýrského vyučování v Praze a Christiana Josefa Willenberga stanovili jeho prvním profesorem).

² Výzkumný záměr *Architektura šedesátých let v Československu* (VZ - MSM č. 214500027) probíhal na Fakultě architektury ČVUT v Praze v letech 1999 - 2004. Hlavním řešitelem byl Petr Urlich. Na projektu se dále podíleli Oldřich Ševčík, Beryl Filsaková, Petr Vorlík a Lenka Popelová.

³ Rozmanitost studijních materiálů zároveň nutila pružně přizpůsobovat metodiku a vytvářet tak určité charakteristické vzory použitelné i v ostatních srovnatelných případech, u jiných objektů nebo souborů šedesátých let.

Československý pavilon na EXPO 58 v Bruselu; F. Cubr, J. Hrubý, Z. Pokorný, 1956 - 1958

Ústav makromolekulární chemie ČSAV, Praha-Petřiny; K. Prager, 1958 - 1965

hospodářství a rozmarům úředního šimla. Proto není divu, že areál zůstal ještě dnes, po osmdesáti letech, pouhým nedokončeným torzem.

Interpretace architektury vždy záleží na úhlu pohledu. Pojdme si proto hned na začátku nastavit optiku, nastínit některé klíčové problémy a témata.

společnost, shody

Obě sledovaná období výstavby dejvického areálu spojuje mnoho společných rysů. Meziválečná společnost, zpočátku nesená na křídlech hospodářského rozmachu a svobodné, samostatné republiky, byla ve třicátých letech náhle sražena na kolena celosvětovou hospodářskou krizí a v závěru tragickým mementem okupace a druhé světové války. Podobně i druhé období výstavby lze vymezit postupným uvolňováním politické situace na konci padesátých let, zdrženlivým optimismem první poloviny šedesátých let, extází pražského jara až k trpkému konci po roce 1968 a k normalizaci. Podobnou křivku, s mírnou setrvačností, pochopitelně sledoval v daných letech i průběh výstavby dejvického areálu.

Bezespору zajímavé bylo i zjištění, že obě urbanisticko-architektonické koncepce hledaly svůj základ v nadčasovosti, absolutním principu - Engel ho viděl v tradici, historií ověřených trvalých hodnotách, Čermák s Paulem naopak v síle invence, v dokonalé, do důsledku dotažené, všezahrnující myšlence. Šlo jen o přirozenou reakci na neklidného ducha doby, plné protikladů? Nebo vysoká škola tak nějak samozřejmě potřebuje pevné zakotvení v čase a prostoru? Vyplývá snad sklon k nadčasovosti z toho, že Čermák s Paulem byli Engelovými žáky?

Dlužno dodat, že tím vzájemná podobnost obou koncepcí končí.

střety

Zásadním zlomem ve vývoji dejvického areálu byla soutěž v letech 1957 - 1958 a způsob, jakým se jednotlivé soutěžní návrhy vyrovnaly s protikladnými požadavky na maximální respektování prvorepublikového konceptu Antonína Engela a zároveň naplnění podmínky soudobé, moderní architektury jako obrazu doby a k lepším zřtkům hledící společnosti. Areál ČVUT se měl stát také jakousi vlajkovou lodí naší architektury, srovnatelnou se zahraniční tvorbou. Tato konfrontace je mimořádně pikantní i díky tomu, že se jedná o vstup do velmi pevně definovaného prostředí z dosud nepříliš vzdálené doby, z období vnímaného tehdy možná jako typický obraz bezuzdného kapitalismu ⁴. V původní Engelově koncepci radiálních os lze vazbu historie versus současnost do značné míry vnímat jako návrat k tradičním hodnotám, a proto také jako paralelu socialistického realismu. Soutěž tedy mimo jiné ukazuje, jak si s ožehavou situací poradila staronová generace, náhle ovládaná dobovým optimismem, pozitivismem a kvantitativními hledisky hodnocení.

Rozsah a směřování společenských změn dokládá i skutečnost, že texty, publikované v šedesátých letech v souvislosti s probíhající dostavbou dejvického areálu, se poválečným děním (čtyřicátá a padesátá léta) naprosto nezabývají, přestože právě tato geneze odhaluje hlouběji nejenom proměny názoru na jeho dostavbu směrem k opuštění blokové zástavby, ale i osobní zainteresovanost jednotlivých aktérů. Minulost byla zapomenuta. Bylo třeba začít od základů, žít budoucností.

Symptomatické byly i reakce autora původního konceptu Antonína Engela, zejména jeho polemiky s rozhodnutím soutěžní poroty a vedením ČVUT, respektive odvážně formulovanými soutěžními podmínkami.

sorela, kořeny

Přelom padesátých a šedesátých let znamenal obrat nejenom pro atmosféru ve společnosti, ale i na poli architektury. Přelomové období výstižně popisuje Otakar Nový v proslulém sborníku KPÚ *Obrana architektury* ⁵:

"V prosinci roku 1954 - pět let po nástupu 'sorely' - vystoupil N. S. Chruščov na moskevské konferenci stavbařů se svou velikou kritikou 'zbytečnosti' a 'zdobnictví' v sovětské architektuře. Nebylo to teoreticky nikterak fundované vystoupení. Nedošlo k žádné rehabilitaci konstruktivismu, který byl v podstatě kladen na úroveň akademického historismu podle schématu 'rub a líc téže mince'. Ale byl to projev prvního politika SSSR a jeho řeč byla signálem k novému zvratu nejen v Sovětském svazu, ale také ve všech socialistických zemích. Jelikož postrádal analýzu příčin vývoje a tudíž i nástin perspektiv, byly jeho robustní kritické názory praktického politika uváděny do praxe také s pravou inženýrskou robustností.

Pět let se snažily Čs. stavební závody vycházet vstříc požadavkům architektů, jejich názorům na dokončenost úprav stavenišť, na atypické detaily. Chruščovův projev byl pochopen v náležitém zjednodušení jako nové popření architektury jako umění, jako kurz na ostrý ekonomismus...

Doznívání sorely a nový kurz technicismu a ekonomismu vytvořily téměř tvůrčí vakuum a zmatek 'protikladů'. Tvorba v letech 1955 - 1957 nepřináší mimo Slovensko ani nový architektonický názor, ani nové podněty. Obrat způsobila nikým nečekaná slavná událost v roce 1958, kdy se právě podařilo prozíravým vladařům vystupňovat krizi naší architektury až do pocitů kapitulace a beznaděje...

A v této situaci sjel doslova blesk z čistého nebe. Československý pavilón a výstavní soubor získává na EXPO v Bruselu zlatou hvězdu, nejvyšší mezinárodní ocenění naší architektury a výtvarné kultury."

Následovalo období naděje, nezlomného optimismu a především hledání. Architektura začala získávat zpět své sebevědomí. Neměli bychom ale zapomínat, že mezi první vlašťovky nepatřily pouze oslavovaný bruselský pavilón EXPO ⁶ a Ústav makromolekulární chemie ⁷. Koneckonců soutěž na dostavbu areálu ČVUT probíhala ve stejné době jako projektové práce na výše jmenovaných stavbách a vítězný koncept patřil dokonce ve srovnání s ostatními soutěžními návrhy k nejradikálnějšímu. Zapomnění, které areál ČVUT následně provázelo a které se neustále prohlubovalo, souviselo zřejmě především s délkou výstavby. V době, kdy bylo možno hotovou realizaci prezentovat, totiž už ztratila na své aktuálnosti a údernosti.

Otakar Nový k areálu ČVUT ve stejné knize říká: *"Soubor Vysokého učení technického v Dejvicích, který se začal realizovat v roce 1965 podle vítězného návrhu architektů Gustava Paula a prof. Františka Čermáka ⁸ z roku 1958, působí po letech zvrátů a hledání ztracených cest jako malé loosovské 'Trotzdem' svých autorů. Jeho architektura patří k oněm kulturním hodnotám, které kodifikují a stabilizují vývoj, aniž*

⁴ srv. způsob, jakým se vypořádali s A. Engelem komunisticky smýšlející studenti po druhé světové válce

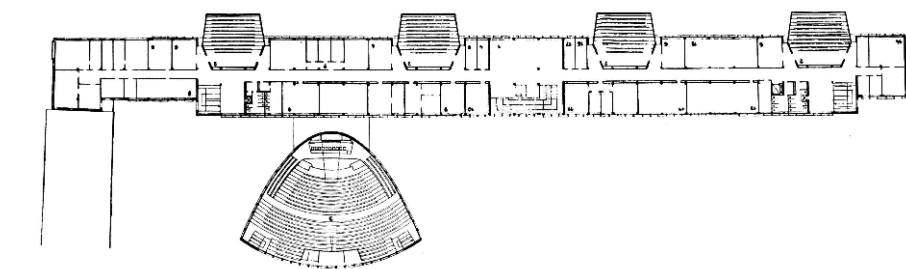
⁵ NOVÝ, O. Úvodní slovo. In: *Obrana architektury*. KPÚ, 1968.

⁶ 1956 - 1958 Československý pavilón na Expo 58 v Bruselu; F. Cubr, J. Hrubý, Z. Pokorný

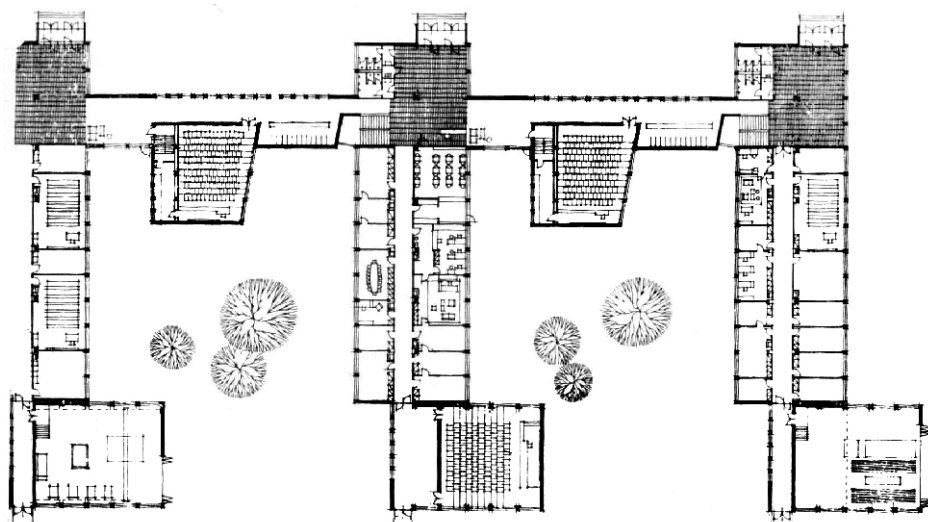
⁷ 1958 - 1965 Ústav makromolekulární chemie ČSAV, Praha-Petřiny; K. Prager

⁸ Autoři byli obvykle uváděni v opačném gardu, ale publikace byla sborníkem KPÚ a G. Paul byl jeho zaměstnancem.

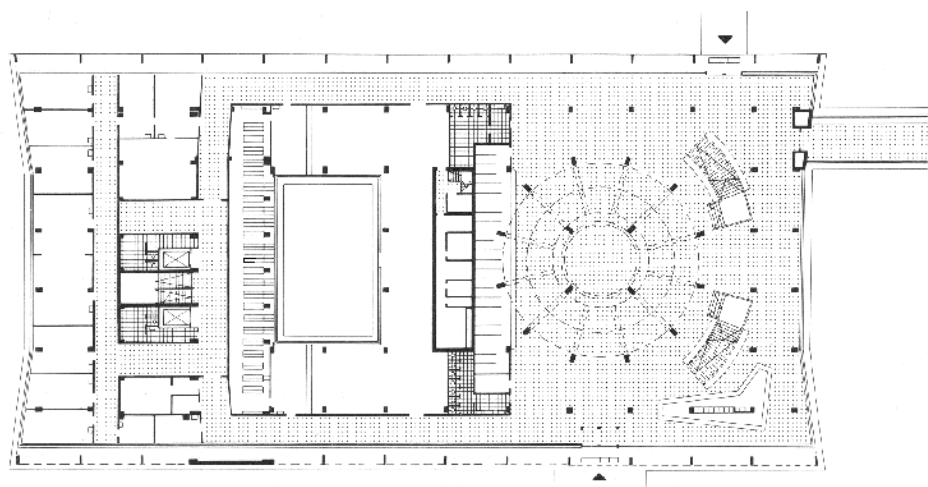
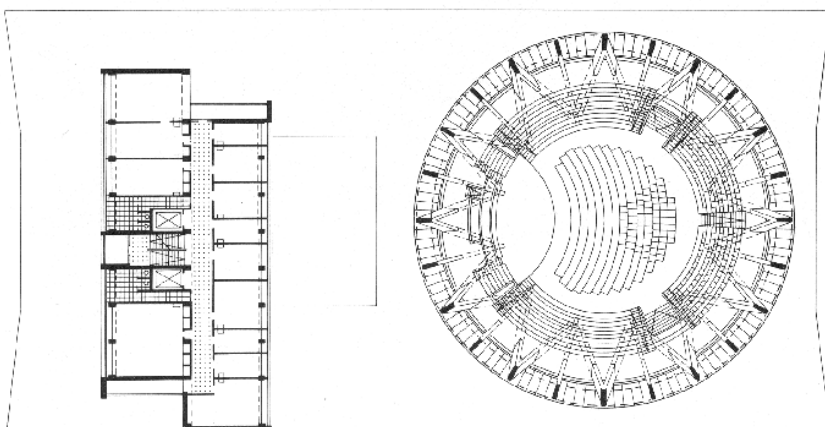
Strojnická fakulta, Bratislava;
M. Kusý, J. Fabiánek, Š. Štěpák,
F. Milučký,
1957 - 1963

Vysoká škola zemědělská, Praha - Suchdol;
J. Čejka a kolektiv,
1958 - 1967

Vysoká škola zemědělská, Nitra;
V. Dedeček, R. Miňovský,
1960 - 1966

usměrňovaly prostorovou koncepci architektury. Na poli československého stavebnictví se tedy střetával na jedné straně banální standard plošné panelové výstavby a na druhé svérázná architektura reprezentativních, respektive prominentních solitérů (ovlivněná širšími trendy a myšlenkami mezinárodní scény - utopie, brutalismus, mezinárodní styl, tvarově bohatá tvorba vůdčích osobností¹⁰, architektura "nových center"¹¹).

Dejvický areál svou čistou koncepcí patřil u nás spíše ke světlým výjimkám. Přes všechnu chválu ale nelze přehlédnout, že estetika dostavby areálu už nevyvíká takovou mnohvrstevnatostí jako urbanisticko-dispoziční řešení. Autoři ve vazbě na vnitřní provoz redukovali kompoziční hru na "pouhou" práci s materiály, kontrast plných a prosklených hmot, efekt rytmizace, opakování prvků apod. Významnou roli jistě sehrála velikost budov a zejména podmínka maximálního uplatnění průmyslové stavební výroby; z toho přirozeně vyplývá také nutnost opakování prvků a jistý schematismus.

Autorům se přesto podařilo docílit kultivované rovnováhy mezi důsledným dispozičním uspořádáním, konstrukcí, estetikou, řešením detailů atd.¹² Po letech (dlužno dodat, že za mimořádně příhodných podmínek) se tak alespoň částečně naplnil ideál avantgardy: "forma sleduje funkci". Výsledek je o to obdivuhodnější, že projekt vznikl v neuspořádaném období ústupu od prvoplánového pojetí socialistického realismu, postaveného především na formální hře s průčelím. Přesto nebo možná právě proto se i v soutěži na dostavbu areálu ČVUT, v reakci na nejistoty ohledně nového výrazu a společenský tlak volající po změně, ostatní autorské týmy soustředily více na změnu estetiky než prostorové a dispoziční koncepce. Možná právě v tom tkví výjimečnost vítězného návrhu. Prostě přišla jeho doba. Nejistota také pravděpodobně nahrávala projektu v tom, že tíha rozhodování byla v mnoha ohledech ponechána na autorech, vedení ČVUT nebo soutěžní porotě.

Později realizovaná fakulta stavební už znamenala značný posun k brutalismu - od plošné struktury k prostorovým, téměř sochařsky modelovaným hmotám, k nahrazení rytmu a jednoty rozkladem na solitéry. Prolínal se zde princip provozní segregace dvojice Čermák - Paul s názorem Jaroslava Paroubka, který prosazoval jednodušší, sevřenější "kancelářské" schéma pětitraktu. Do sebe uzavřené hmoty mohly být následně pouze "oblečeny" do plošné grafiky, pověstné Miesovy průhledné kůže. Materiály byly podány v maximální syrovosti a pravdivosti, s důrazem na výsledný efekt, bez ohledu na jejich "hodnotu" (beton vedle linolea a mramoru). Na výrazu fakulty stavební se bohužel také nejvíce podepsala "nekonečná" doba výstavby a neúnosné množství úsporných opatření.

Myšlenkový posun k brutalismu a směrem k jednoduchosti, hledání absolutní a zároveň výtvarné formy, byl evidentní i u nerealizovaných návrhů na dejvické náměstí. V řadě projektů na soubor rektorátu se nakonec uzavřel kruh a poslední Čermákův návrh z let 1977 - 1980 už svým uspořádáním velmi připomínal ostatní oceněné soutěžní návrhy z roku 1958, založené na rozkladu blokové zástavby na linie, tvořené nikoliv jednotnou hmotou, ale solitéry.

Mimořádnou sondu do myšlení autorů představuje také návrh na dostavbu fakulty strojní, který bez ohledu na to, že vznikl až v době realizace koncepčně zcela odlišné

⁹ Velkou výhodou pro vítězný kolektiv byla předchozí bezprostřední zkušenost Františka Čermáka s dejvickým areálem, neboť první studii pro toto území vypracoval už v roce 1948. Významný vliv jistě měly i pionýrské práce autorské dvojice Čermák - Paul z meziválečných let, jejich dlouhodobý zájem o problémy funkční segregace složitých urbánních celků (nemocnice).

¹⁰ Oscar Niemeyer, Jean Prouvé, Le Corbusier, Jacob Bakema, Aldo van Eyck, Paul Rudolph, Pier Luigi Nervi a další

¹¹ Skandinávie, Japonsko, Jižní Amerika, jihovýchodní Asie

¹² dle Dagmar Rybářové: František Čermák byl známý tím, že s sebou neustále nosil metr a vše si měřil, Gustav Paul spíše svým výtvarným, lidským vnímáním architektury.

Strojnická fakulta, Bratislava;
M. Kusý, J. Fabiánek, Š. Štěpánek,
F. Milučký,
1957 - 1963

Vysoká škola zemědělská, Praha - Suchdol;
J. Čejka a kolektiv,
1958 - 1967

Vysoká škola zemědělská, Nitra;
V. Dedeček, R. Miňovský,
1960 - 1966

fakulty stavební a 13 let po soutěžním návrhu, respektuje původní východiska a nekonfliktně navazuje na sousední budovu monobloku FSI a FE.

fenomén technologie, experimentální charakter

Šedesátá léta představují ústup od tradičních řemeslných technik a prudký nárůst zprůmyslnění výstavby (počátky závěsových fasád, bohatství barev, nových materiálů atd.). Na počátku dekády byla ještě chuť experimentovat a hledat rovnováhu mezi stavebními technologiemi. Technické, respektive architektonické řešení mělo proto u těchto objektů zpravidla neopakovatelný charakter; často bylo pouhým prototypem, s řadou problémových míst, neřešilo otázku tepelných mostů, dlouhodobé trvanlivosti spojů apod. Zároveň se na stavbě často uplatňovaly poměrně kvalitní a dnes cenově nadstandardní materiály¹³. Konec šedesátých let se už ale nesl ve znamení rozkladu, rutiny a diktátu stavební výroby. Stejný vývoj zaznamenal i areál ČVUT.

Dostavba dejvického areálu na počátku šedesátých let v sobě ještě nesla významné poselství technologického optimismu, programové snahy o progresivní řešení od hrubé stavby (zakládání, skelet, stropy, ploché střechy) přes obvodový plášť, použité materiály až po postup výstavby (proud, montované prvky) nebo požadavek maximální dispoziční variability. Zároveň ale také krásně dokládá další typický fenomén stavebnictví šedesátých let - objektivní omezující faktory, například všeovládající moc regulativů, liknavost dodavatele i administrativy nebo protiklad mezi progresivním myšlením projektantů a nedostatečností stavební výroby.

srovnání, měřítka

Představu, co znamená dejvický areál ČVUT pro historii architektury, si lze utvořit nejenom formou vertikálního přehledu jednotlivých fází jeho výstavby, ale i na základě horizontálního srovnání s dobovými koncepty školských budov. Architektura školských staveb první republiky a šedesátých let dosahuje nesmírné šíře a zasloužila by si jistě ucelenější samostatnou studii. Přesto bychom si zde mohli uvést alespoň pár nejznámějších příkladů.

Engelova koncepce vysokých škol technických v Dejvicích patřila bezesporu spíše ke konzervativnější linii meziválečné architektury (což si vysloužilo ve své době poměrně ostrou kritiku). Charakteristickým rysem této linie bylo lpění na tradiční dvouraktové chodbové dispozici (srv. školy z konce devatenáctého století) a na akademickém, přísně tektonickém průčelí. Novou tendencí bylo zvětšování okenních otvorů a samostatná budova tělocvičny (srv. kult těla, organizace Sokol).

Nová, sebevědomá republika ale vyžadovala i svěží, progresivnější myšlenky a sázkou na budoucnost byly samozřejmě také školní budovy. Změny se projevovaly zpočátku především na průčelí - jmenujme alespoň krásnou budovu střední školy koželužské v Hradci Králové¹⁴, školu na Žižkově¹⁵ nebo obskurní průmyslovou školu v Mladé Boleslavi¹⁶. Vývoj lze dobře doložit i na četných architektonických soutěžích, například na školu v Kutné Hoře¹⁷, Poličce¹⁸ nebo Hradci Králové¹⁹. Nositelem nového, strhivějšího výrazu už bylo například gymnázium v Kralupech nad Vltavou²⁰, dotčené zásadami vědeckého funkcionalismu²¹.

¹³ Právě z těchto důvodů je dnes renovace objektů z počátku šedesátých let tak mimořádně náročná. Nelze užít ani klasické stavební techniky ani dnešní dokonale, sériově vyráběné typové prvky.

¹⁴ 1923 - 1924 Střední škola koželužská, Hradec Králové; J. Gočár

¹⁵ 1924 - 1927 Škola, Praha-Žižkov; F. Vahala

¹⁶ 1922 - 1923 Průmyslová škola, Mladá Boleslav; J. Kroha

¹⁷ Stavba, 1923.

¹⁸ Stavba, 1924 - 1925.

¹⁹ Stavba, 1927 - 1928.

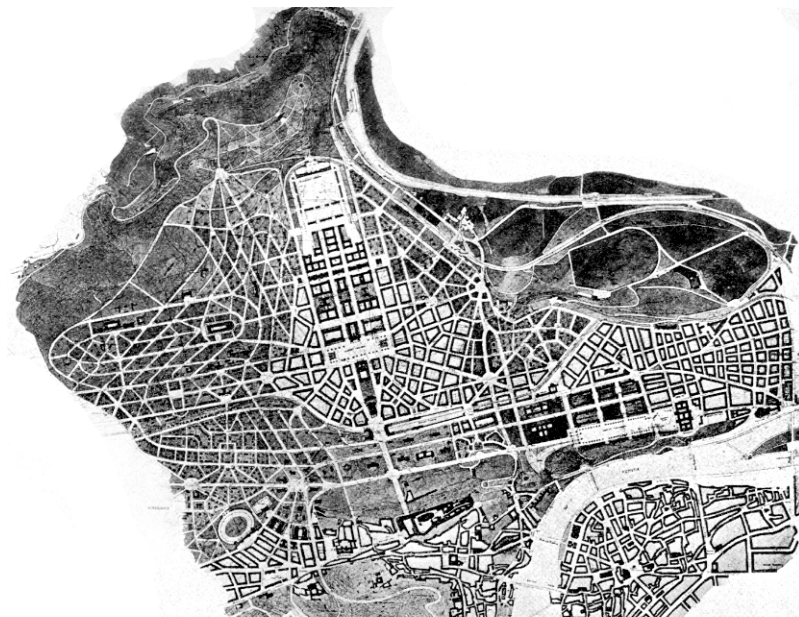
²⁰ 1926 - 1930 Dvořákovo gymnázium, Kralupy nad Vltavou; B. Adámek, Z. Michalec

²¹ Bedřich Adámek působil v okruhu časopisu Stavba a svoji kancelář měl v Dejvicích!

Soutěž na regulaci Letné a SZ sektoru Prahy;
generální plán A. Engela,
návrh podaný mimo soutěž

Soutěž na regulaci Letné a SZ sektoru Prahy;
generální plán F. Vahaly,
nejvýše oceněný návrh

Soutěž na regulaci Letné a SZ sektoru Prahy;
generální plán B. Hübschmannna,
2. nejvýše oceněný návrh

První pražskou školou, která se vymanila z otěží chodbové dispozice a nahradila ji centrálním prostorem schodiškové haly, byla pětipodlažní budova základní školy ve Vysočanech²². Skutečným manifestem se ale staly až legendární dejvické Francouzské školy²³, následované opatrně s časovým i morálním odstupem nedalekým gymnáziem na Evropské třídě²⁴ a strohými školními budovami na Vinohradech²⁵ a v Nuslích²⁶.

Francouzské školy znamenaly skutečný převrat nejenom ve školství a dosáhly ve své době evropské proslulosti. Přinesly k nám myšlenky volné kompozice hmot, uspořádaných dle účelu, sofistikované orientace vůči světovým stranám a z toho vyplývající velikosti okenních otvorů, otevřené terasy pro výuku na čerstvém vzduchu apod. Dnes bychom řekli "samozřejmost", ale pravdou zůstává, že většina školních budov se ještě dlouho poté pohybovala v "neutrálních vodách".

Dostavba dejvického areálu v šedesátých letech zaujímá v našem architektonickém prostoru zcela odlišné postavení. Nejenom že Čermák s Paulem nepodlehli svodům laciné sorely, dovedli si i v padesátých letech uchovat svůj osobitý rukopis, a netrpěli proto neklidem nejistot na konci padesátých let, ale měli za sebou i zkušenosti s meziválečnými koncepty (srv. segregace nemocničních provozů, projekt fakultní nemocnice na Albertově atd.). Do značné míry jim nahrávala i neuspokojivá situace školských zařízení po druhé světové válce, poněvadž základní a střední školy podléhaly u nás už od padesátých let přísnému diktátu typové výstavby. Jejich úroveň proto vykazovala obrovské výkyvy. Ke světlým výjimkám patří například typové školy na brněnském sídlišti Lesná²⁷ nebo experimentální devítiletá škola na Invalidovně²⁸.

Vysoké školy naštěstí vyžadovaly specifické provozní i prostorové předpoklady a nemohly být tak snadno vtlačeny do standardizované formy. Výstavbě vysokých škol byl navíc ze strany státních institucí věnován mimořádný zájem - v očích veřejnosti mohly totiž vyjadřovat politiku rozvoje průmyslu jako symbolu pokroku, nové, lepší, vzdělanější společnosti. Mezi jinými uvedme Vysokou školu zemědělskou v Suchdole²⁹, Fakultu strojní v Bratislavě³⁰, Fakultu jaderné fyziky Univerzity Karlovy v prostoru Pelc-Tyrolky³¹, Vysokou školu báňskou v Ostravě³² a především mimořádně půvabnou Vysokou školu zemědělskou v Nitře³³. Významným mezinárodním úspěchem na poli školské výstavby byla 3. cena v soutěži na univerzitní areál v Dublinu³⁴.

paměť

Šedesátá léta jsou obdobím, které se dnes v dějinách kultury dostává do popředí zájmu. Výtvarné umění, literatura, hudba a divadlo, design prožívají v posledních letech velkolepou vlnu návratů, autorských nebo skupinových retrospektiv, prvních pokusů o ucelenější interpretaci a nezřídka i nutnou rehabilitaci. Relativně dostatečný časový odstup dvou generací se totiž zdá být určitou zárukou, že k tomuto období lze přistupovat objektivně a s nadhledem.

V daných souvislostech proto překvapí, že u architektury tento předpoklad zdaleka neplatí. První nesmělé krůčky prezentovat v ucelenějším duchu poválečnou architekturu - výstava tvorby Karla Pražera a především pásmo na téma socialistický realismus³⁵ - nečekaně narazily na širokou škálu reakcí: od rozpaků přes bouřlivé diskuse až po zcela vážně vyslovenou otázku, zda si toto období totality vůbec zaslouží

²² 1929 Škola, Praha-Vysočany, V. Frýda

²³ 1931 - 1934 Francouzské školy, Praha-Dejvice; J. Gillar

²⁴ 1937 - 1938 Gymnázium, Praha-Dejvice; E. Linhart

²⁵ 1936 - 1937 Škola, Praha-Vinohrady; B. Kněžek, J. Václavík

²⁶ 1937 - 1941 Střední škola, Praha-Nusle; F. Fencel

²⁷ 1962 - 1970 Sídliště Lesná, Brno; M. Dufek, V. Rudiš, I. Veselý, L. Volák, F. Zounek

²⁸ 1962 - 1967 Základní devítiletá škola, sídliště Invalidovna, Praha; J. Polák

²⁹ 1958 - 1967 Vysoká škola zemědělská, Praha-Suchdol; J. Čejka a kolektiv

³⁰ 1957 - 1963 Strojnická fakulta, Bratislava; M. Kusý, J. Fabiánek, Š. Štěpánek, F. Milučký

³¹ 1965 - 1970 Fakulta jaderné fyziky, Praha, Pelc-Tyrolka; K. Praeger

³² 1962 - 1975 Vysoká škola báňská, Ostrava-Poruba; Z. Strnadel a kolektiv

³³ 1960 - 1966 Vysoká škola zemědělská, Nitra; V. Dedeček, R. Miňovský

³⁴ 1964 Soutěžní návrh univerzitního města, Dublin; K. Praeger, J. Albrecht, J. Kadeřábek, V. Machonin, V. Machoninová, 3. cena

³⁵ pásmo uspořádala Galerie Rudolfinum na přelomu let 2002 a 2003

naši hlubší pozornost. O názorech laické veřejnosti na poválečnou architekturu ani nemluvě. Nelze popřít, že právě poválečná historie se do vzhledu naší krajiny a měst vepsala bohužel naprosto nesmazatelně. Řada lidí by proto nejraději tato léta zcela vytěsnila ze své paměti. Ale ve víru emocí a osobní předpojatosti nesmíme zapomínat na neotřesitelný zákon studia historie - dějiny nelze měnit³⁶, měnit se pouze úhel pohledu.

poděkování

Za podporu a trpělivost bych chtěl na závěr poděkovat zejména pracovníkům archivu ČVUT, stavebního archivu městské části Praha 6, Archivu architektury NTM a knihovny Vysoké školy umělecko-průmyslové; kolegům z Ústavu dějin architektury a umění FA ČVUT a z Výzkumného centra průmyslového dědictví ČVUT; dále Petru Urličovi, Vlastě Popelové a jak jinak... především rodičům.

První republika

Státní regulační komise, soutěž na severozápadní sektor Prahy

U vzniku nové, velkoryse založené městské čtvrti Dejvice stála především činnost Státní regulační komise (SRK). Popudem k ustavení komise (zákonem ministerstva veřejných prací ze dne 5. února 1920) byla naléhavá potřeba jednotného postupu a uceleného regulačního plánu Velké Prahy, která vyvstala už krátce po sjednocení Prahy (připojením menších obcí po obvodu) a zejména po vzniku samostatného státu a posílení významu Prahy jako nového mocenského centra.

Přípravy regulačního plánu měly probíhat postupně formou dílčích, na sebe navazujících soutěží. *"Klub architektů bezprostředně po převratu navrhl podáním ze dne 15. ledna 1919 ministerstvu veřejných prací, jak opatřit regulační plán Velké Prahy a zkušenosti, jež byly učiněny od té doby za působení Státní regulační komise, nás přesvědčily o správnosti názorů projevených ve zmíněném návrhu. Podstatou návrhu bylo vypsání dvou, po případě několika soutěží a sice: I. První soutěže ideové, snad internacionální, jejímž úkolem by byl" ...ideový koncept celého území Velké Prahy, zejména dopravní řešení, infrastruktura, definování městských center, funkční zónování (!) atd... " ...Druhá soutěž detailní rozpadla by se pravděpodobně na řadu menších soutěží, pro určité úseky a městské čtvrti. "*³⁷

Prvním krokem bylo, navzdory výše popsanému logickému postupu, vypsání soutěže na regulaci Letenské pláně a severozápadního sektoru Velké Prahy (Dejvic a Bubenče)³⁸. Státní regulační komisi bylo proto vytýkáno, že vyhlašuje soutěž na dílčí problém (oblast) ještě před zpracováním generelu celé Prahy. *"Cílevědomá stavba měst žádá cílevědomý program - ten by bylo možno získati ideovou generelní soutěží na celou Velkou Prahu, která mohla přinést i korektivu hranic Velké Prahy. Na tomto ideovém rozvrhu měl býti dosažen jednotvárný postup k vedení komunikací. A tato obě přání měla býti podkladem pro soutěže čtvrtní. Že k cíli se má dojíti postupem opačným, to jest od detailních řešení čtvrtních k řešení ideovému pro celou Velkou Prahu, to nemožno nazvati bezpečnou cestou k cíli. "*³⁹

Komise se hájila tím, že hlavním cílem soutěže je především vyhledání vhodného místa pro budovy parlamentu. *"Potřeba vhodného umístění budov pro správu našeho státu nutných byla hlavní příčinou vypsání této soutěže. Letenská pláň pak tak blízka středu města zůstala nám pro komunikační obtíže ve své celistvosti téměř nedotčena a jest pochopitelné, že zájem všech kruhů, které na brzké výstavbě vhodných budov pro své účely byly interesovány, byl soustředěn na tuto staveniště. Státní regulační komise, která hned po svém vzniku byla zahrnována dotazy po vhodných místech pro umístění veřejných budov, viděla proto ve veřejném zájmu tuto potřebu, aby pokud možno rychle zjednala jasno v této otázce a osvětlila ji z hledisek co nejširších. Tím byl dán podnět k vypsání soutěže. "*⁴⁰

Ve stanovené lhůtě bylo odevzdáno 17 návrhů, zpravidla autorů zvučných jmen⁴¹. Návrh s heslem "Nám i budoucím" byl odevzdán se zpožděním, a nebyl proto posuzován, stejně jako návrh Antonína Engela⁴² podaný mimo soutěž (jako člen SRK, která v soutěži zastupovala porotu⁴³, se nemohl zúčastnit).

³⁶ srv. legendární Orwellův román 1984

³⁷ O Státní regulační komisi. Stavba, 1922, s. 82 - 87.

³⁸ První schůze poroty proběhla 2. prosince 1921.

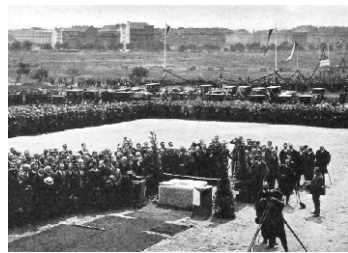
³⁹ KUBÍČEK, A. O novou Prahu. Styl, 1921, s. 29 - 31.

⁴⁰ Výtah ze zápisu o jednání SRK jako poroty k posouzení soutěžních prací na úpravu a zastavění pláně letenské a okolí. Styl, 1921 - 1922, s. 33 - 34.

⁴¹ Styl, 1921 - 1922, s. 29 - 59, XXII - XLVI.

⁴² archiv architektury NTM, fond č. 9 Engel, položka č. 21, fond č. 50 Soutěže

⁴³ členové poroty: E. Mölzer, J. Záruba-Pfefferman, O. Knott, P. Procházka, J. Sakař, Stíbral, J. Záhorský, A. Engel

Slavnost položení základního kamene

Estetika Dejvic je jednoduchá a strohá, převládá statická, monumentální horizontalita. Sjednocená, regulovaná průčelí jsou založena na tradičních principech vyjádření tektoniky - výrazný sokl a římsa, meziokenní pilastry ve vysokém řádu a zdůrazněné vstupní portály⁵³. Antonín Engel zde bezesporu nezapřel svá studia u Otto Wagnera ve Vídni. Přestože se tato architektura poněkud vymyká dobovým nastupujícím, očištným tendencím a hledání nového pravdivějšího výrazu, nelze jí upřít jistou eleganci, harmonické proporce a kultivované detaily⁵⁴.

umístění, generální plán a regulace areálu ČVUT

O výstavbě nového areálu vysoké školy technické se živě diskutovalo už na přelomu století. Stávající prostory, převážně v přestavěných činžovních domech a v budově na Karlově náměstí, už zdaleka nemohly stačit dramatickému nárůstu počtu studentů, natož reagovat na změny v charakteru výuky. Proto dne 9. května 1911 profesorský sbor jednomyslně rozhodl, že souhlasí se stavbou vysoké školy "na volném prostranství mimo stávající staveniště".⁵⁵

Jednou z možností byly i pozemky v Dejvicích, poblíž usedlosti Kotlářka. Profesorský sbor je však prohlásil za naprosto nezpůsobilé a veškerá pozornost se soustředila na variantu výstavby na Letné. Než převážil názor, že zde budou situovány významné státní budovy, vypracoval pro Letnou profesor Balšánek několik alternativních návrhů. Koncem roku 1923 ale padlo definitivní rozhodnutí a stát pro potřeby vysoké školy technické zakoupil pozemky v Dejvicích⁵⁶.

V prosinci roku 1924 byl Antonín Engel⁵⁷ jmenován usnesením akademického senátu generálním projektantem nových budov Českého vysokého učení technického v Dejvicích. Téhož a následujícího roku tedy vypracoval podrobný generální projekt a regulaci areálu⁵⁸.

V ústředním území Dejvic byl pro areál vysokých škol vyhrazen prostor o rozloze zhruba 19 ha, tvořený jednotně architektonicky řešenými bloky podél centrální osy (o celkové kubatuře asi 440 000 m³!), při náměstí uzavřený triumfálním obloukem a na druhém konci dominantní budovou rektorátu. Sedm bloků bylo uvažováno pro jednotlivé fakulty, zbývající tři pro rektorát s aulou, ústavy obecných disciplín Vysoké školy chemicko-technologického inženýrství a společné fyzikální ústavy.

položení základního kamene, námítky

Slavnosti položení základního kamene dne 21. června 1925, při příležitosti oslav šedesáti let existence Spolku inženýrů a architektů, se zúčastnili vedle prezidenta Masaryka i předseda vlády Antonín Švehla, předseda poslanecké sněmovny, pražský primátor, zástupci vlády a především nemalé množství Pražanů a studentů. Kolem staveniště s naznačenými obrysy budov vlály prapory, hrála hudba a na závěr byla do otvoru v základním kameni uložena schránka s pamětní listinou⁵⁹.

Ve stejné době se ale výstavba dejvického vysokoškolského areálu stala rovněž předmětem nečekaně ostré kritiky, směřované především proti koncepci uzavřených městských bloků. "... dílo, které bylo letos v červnu položením základního kamene slavnostně zahájeno a jemuž dáván význam všenárodního úspěchu a technického pokroku, jest spíše velikým zklamáním pro každého, kdo poněkud sleduje technický

První cena nebyla udělena, cenu 25 000 Kč získal návrh s heslem "Neporušená pláň" (F. Vahala, V. Lhota), dvě ceny 20 000 Kč získaly návrhy "Skutečnost či idea" (L. Skřivánek, J. Šejna) a "Okcident" (B. Hübschmann). Zakoupeny byly také návrhy "Nám i budoucím" (A. Dryák, B. Bendelmayer), "Základ Velké Prahy" (A. Liebscher, J. Cerha), "Dvojitý průkop" (J. Štěpánek, B. Fuchs), "Osvětou k práci" (E. Králík), "Ad multos annos" (A. Payr), "Bez předsudků" (A. Pollak). Mezi neoceněnými lze jmenovat například O. Novotného, M. Urbana a P. Janáka.

*"Soutěž - měla svůj dobrý výsledek v několika vážných bodech. Předně a nesporně uvažováno bylo o osudu vlastní Letné s hlediska širšího nežli dosud. Výsledek toho byl, že takřka pevně utkvěla již myšlenka průkopu či tunelu byla více než otřesena. Za druhé v otázce parlamentu došli takřka veškerí soutěžící k myšlence, že parlament nutno situovati na Letné a tím že jest, doufejme, navždy odbyta myšlenka situovati parlament na Malé Straně neb pod. ... Od vypsání soutěže uplynul již rok, aniž by státní regulační komise spolupracovala s některým autorem soutěžního návrhu a ani nebyla veřejnosti poskytnuta možnost zvědět, byly-li náměty v soutěži hájené impulsem snad lepšího příští. Jisto jest, že tato část jest předurčena za čtvrt centrálních úřadů, vysokých škol a v největší části v ryze obytnou čtvrt se všemi vlastnostmi lokálně vymezeného života. Jest prvou nástupní částí, pro niž platí anglosaská theorie o decentralisaci měst proti našim střeoevropským zpátečnickým ideálům o přidružování předměstí s nevymezeným a neznámým životem a jeho nevypočitatelnými důsledky pro centrum města. Jestliže bylo lze uvažovati o některé oblasti Prahy, v níž by se osídlování mohlo díti novým, vědecky doloženým způsobem, byla to právě tato oblast."*⁴⁴

První varianta generálního regulačního plánu Velké Prahy byla dokončena roku 1928, konečná verze pod vedením Maxe Urbana až roku 1938. Poté byla SRK rozpuštěna⁴⁵. Přes řadu rozporuplných rozhodnutí bylo možno hodnotit působení komise jako událost, která od založení Nového Města pražského Karlem IV. neměla svým rozsahem v našich dějinách obdoby.

Antonín Engel a generální plán Dejvic, 1922 - 1924⁴⁶

Vypracováním generálního projektu a regulace Dejvic a Bubenče (v letech 1922 - 1924) byl navzdory nepříznivým ohlasům pověřen Antonín Engel.

*"Ptáme se tudíž, jaký má účel vypisování veřejných soutěží značně nákladných, když na konec člen Státní regulační komise sám věc řeší, nehledě k tomu, že tento postup nelze nazvat nejmravnějším podle všeobecně platných názorů o soutěžích. Nutno též říci, že tím trpí jen věc sama, neboť jedná se přece o získání návrhu nejlepšího. Prováděný návrh architekta Engla na regulaci Dejvic podrobila zaslužené kritice sama Společnost Architektů... Můžeme s touto kritikou jenom souhlasiti; podoťkáme jen, že onen projekt jest výsledkem odbytých teorií klasicistické doby, řešící města ve formě geometrických souměrných obrazců, tím nevhodnějších, jedná-li se o terén nerovný."*⁴⁷

Antonín Engel později situaci objasňuje: "Již můj vstup do komise byl vykoupen obětováním sobeckého zájmu, který jsem měl na dávno již chystané soutěži pro letenskou oblast... V roce 1920 vypsala proto (pozn.: komise) soutěž na celý severozápadní úsek Prahy, s výsledkem všeobecně známým, při čemž jsem i já

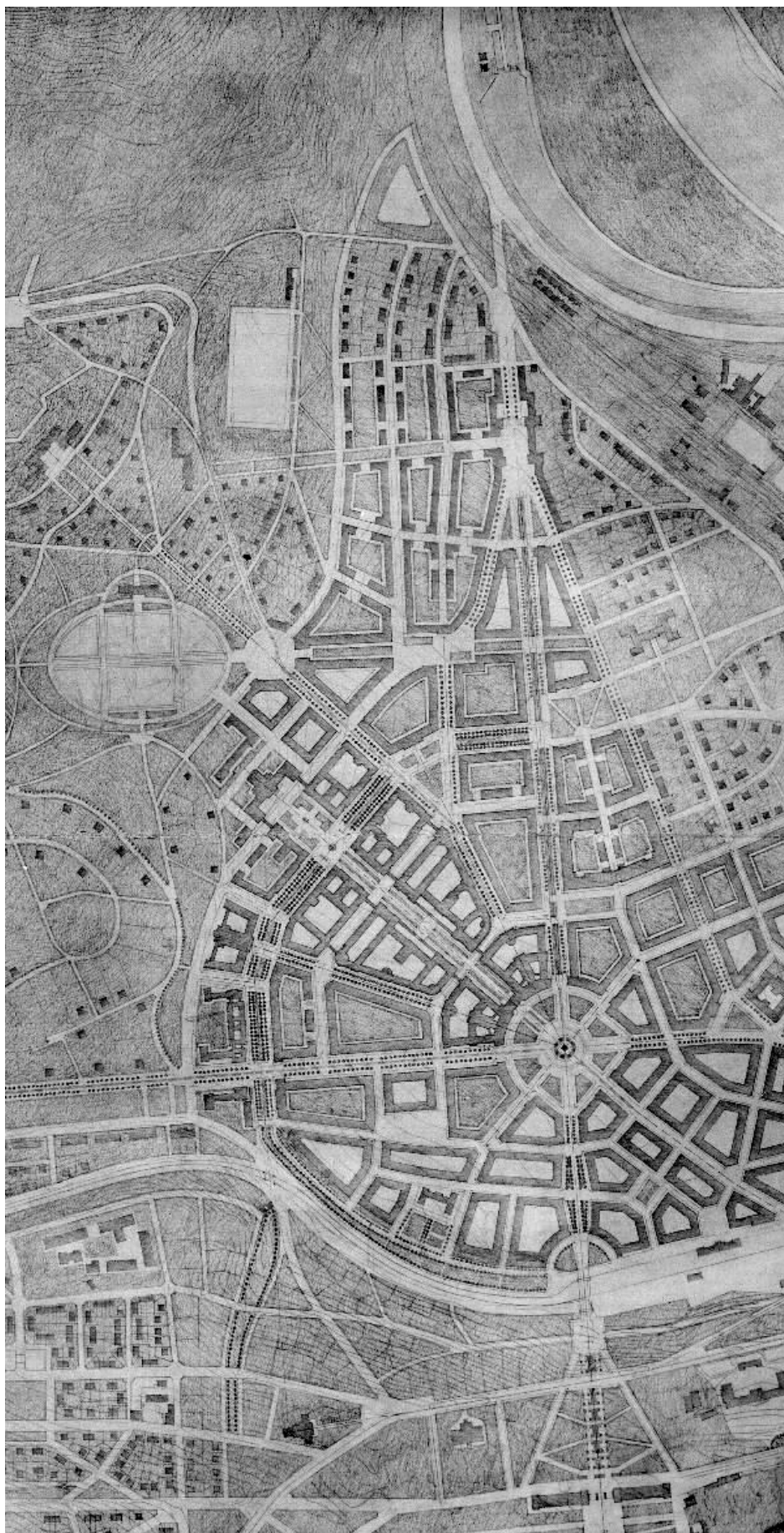
⁴⁴ KUBÍČEK, A. O novou Prahu. *Styl*, 1921, s. 29 - 31.

⁴⁵ NOVÝ, O. *Česká architektonická avantgarda*. Prostor 1998, s. 363.

⁴⁶ archiv architektury NTM, *Areál ČVUT v Dejvicích* (fragments generálního plánu, perspektivní skici a náčrty řady budov od Antonína Engela)

⁴⁷ O Státní regulační komisi. *Stavba*, 1922, s. 82 - 87.

regulace Dejvic a Bubenče;
A. Engel, 1922 - 1924;
generální plán

*předložil svůj návrh 'hors concours', bez ohledu na hmotné i mravní oběti s tím spojené! Do tohoto návrhu vložil jsem vše, co se ve mně nashromáždilo za dlouhá léta výtvarné abstinence."*⁴⁸

Problematikou severozápadního sektoru Prahy se Antonín Engel zabýval už od roku 1907, kdy jako školní práci u Otto Wagnera na Akademii výtvarných umění ve Vídni vypracoval projekt ideální úpravy Letenské pláně, později oceněný Římskou cenou. V roce 1909 se zúčastnil také soutěže na vstup do letenského průkopu. V soutěži na regulaci Letenské pláně a severozápadního sektoru Velké Prahy se proto Antonín Engel soustředil přirozeně především opět na "svě téma" - průkop letenské pláně a umístění budov parlamentu. Stejným směrem se ubíraly i jeho texty publikované v dobových časopisech.

Regulace Dejvic ve světle těchto okolností vznikla v podstatě jako vedlejší produkt. Ve snaze vytvořit nadčasové, obecně platné dílo se zde Antonín Engel uchýlil k zastaralé a nadmíru konvenční koncepci městské blokové zástavby s radiálně okružní sítí ulic a centrálním náměstím. Na jeho obranu je třeba dodat, že ostatní (soutěžní) návrhy byly rovněž velmi konvenční a založené na obdobném radiálním půdorysném schématu s náměstím v ohnisku.

Zásadní roli zde patrně sehrála především terénní konfigurace, blízkost Pražského hradu a tedy i množství významných pohledových a komunikačních os. Autoři nejvýše oceněného soutěžního návrhu k tomu říkají: *"Hlavním středem všech komunikací bylo by velké náměstí uzavřené větším dílem budovami techniky. Náměstí navrženo v místě, kde již nyní je křižovatka důležitých cest, kde však není novějších staveb, takže možno křižovatku náležitě v náměstí vyvinouti. Na náměstí, nalézající se v ose cesty od Pražského mostu, vede od nádraží několik cest, které mají pokračování všemi směry. Na náměstí projektovány stavby vysoké školy technické, technické museum a moderní galerie. Budovy techniky tvoří řadu bloků, které dají se úplně uzavřít, čímž tvoří úplně izolovanou čtvrť."*⁴⁹ Nelze vynechat ani komentář Antonína Engela: *"Ve stavbě měst jest takřka fyzikálním zákonem, že formu ulic a prostranství určují především komunikační směry. Nejlepší řešení bývá takové, které opírajíc se o komunikační základnu dospívá organicky k výtvarné formě, odpovídající této základně! Kde není tohoto nevyhnutelného vnitřního souhlasu mezi příčinou a následkem, tam nutně dostavuje se dojem nepřírozenosti, umělkovanosti. Takové formy, i když se provedou, bývají v čase odstraněny neb změněny, neboť odevzdy každé zastavění tíhne ke svému životadárnému zdroji, ke komunikaci."*⁵⁰

Novou městskou čtvrť tvoří uzavřené bloky, vázané společným řádem a výrazem. Směrem ke krajům se zástavba uvolňuje a plynule přechází do zahradních měst. Jádrem celé kompozice mělo být monumentální dejvické náměstí ve tvaru podkovy, jehož nejvíce exponovaným místem je přirozeně konvexně prohnutá strana a bezprostředně navazující pokračování ústřední osy. Z prvních návrhů⁵¹ je zřejmé, že na tomto klínovitěm pozemku bylo původně počítáno pouze s umístěním veřejných budov bez podrobnější specifikace. To se později, když bylo definitivně rozhodnuto umístit zde budovy vysokých škol, ukázalo být největší slabinou celé koncepce⁵², tristní o to více, že možnost umístění budov techniky do Dejvic byla opakovaně přetřásána už dříve.

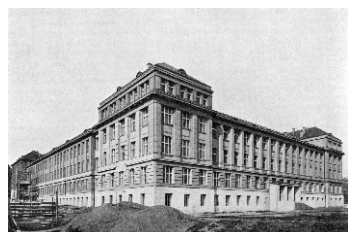
⁴⁸ ENGEL, A. Stavba měst - O komunikačním problému pražském se zvláštním zřetelem k letenské otázce, *Časopis československých architektů*, 1923, s. 130 - 150.

⁴⁹ K projektům soutěže na regulaci Letné a okolí hradu. *Styl*, 1921, s. 35.

⁵⁰ ENGEL, A. Stavba měst - O komunikačním problému pražském se zvláštním zřetelem k letenské otázce, *Časopis československých architektů*, 1923, s. 130 - 150.

⁵¹ Antonín Engel 1879 - 1958, architekt, urbanista, pedagog (katalog výstavy ke 120. výročí narození). Národní galerie, Národní technické muzeum v Praze, 1999, s. 44 - 45

⁵² archiv ČVUT, František Čermák, *Projekt ČVUT v Praze-Dejvicích*, květen 1961

vysokoškolské koleje⁶⁷

Všeobecně zhoršená hospodářská situace po první světové válce se promítla i do nedostatku a ceny podnájmu a tento způsob ubytování mimopražských studentů se stal nedostupným. Studentské koleje mohly pojmout pouze asi desetinu studentů a na půdě jednotlivých ústavů nebo v místnostech studentských spolků vznikaly nouzové noclehárny. Tato situace byla bezesporu neudržitelná. Z iniciativy Obrodného hnutí československého studentstva a Svazu československého studentstva v Praze pod vedením Václava Havla a Miloše Vaněčka byla ještě v roce 1920 zorganizována svépomocná studentská akce, jejímž cílem bylo vybudování studentské kolonie na Letné. Dřevěné pavilony pro 600 studentů z roku 1921, přestože byly původně vystavěny jako provizorium na deset let, sloužily až do poloviny let sedmdesátých.

Z morální i finanční podpory prezidenta Masaryka vznikly později i nové studentské koleje na Pražském hradě a v Sadové, dnes Thákurově ulici. Takzvané Masarykovy studentské koleje z let 1923 - 1925 jsou prací Antonína Engela⁶⁸.

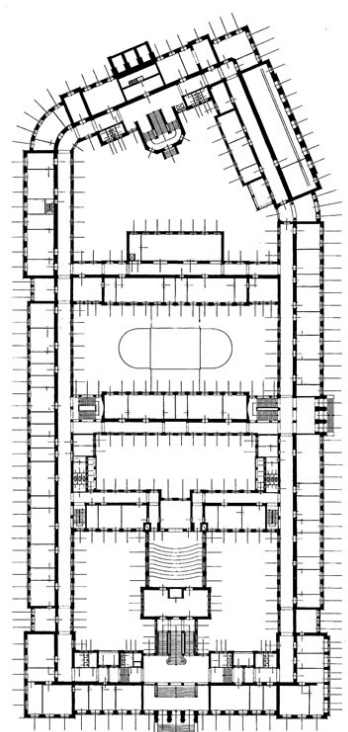
třicátá léta, druhá světová válka, Antonín Engel

Již v první polovině třicátých let byl rozvoj ČVUT silně ovlivněn celkovou špatnou hospodářskou situací⁶⁹. Úsporná opatření se pochopitelně projevovala i v omezování rozpočtu a dotací vysokých škol. Nejzávažnějším důsledkem bylo později úplné zastavení výstavby.

Se začátkem druhé světové války se situace vyhroutil a po dramatických demonstracích dne 17. listopadu 1939 byly vysoké školy obsazeny nacisty. Budovy v Dejvicích byly okupovány až do konce války, což vedle značné ztráty na vybavení znamenalo i velmi pomalou poválečnou konsolidaci. Po válce se zde nacházely místo ústavů architektury kasárny, v budově chemických ústavů německý vojenský letecký ústav, nemocnice a některé ústavy Německé vysoké školy technické⁷⁰.

Podobně pohnutý osud postihl i autora generálního plánu. Antonín Engel byl v roce 1940 dán na dovolenou. Po skončení války se pod nátlakem komunisticky smýšlejících studentů vzdal funkce rektora a v roce 1946 nastoupil nucenou jednorocní dovolenou. Roku 1948 byl akčním výběrem vysoké školy architektury dokonce zbaven i funkce profesora a následně roku 1949 trvale penzionován.

VŠ chemicko-technologického inženýrství;
S. Ondřej, A. Engel,
1925 - 1933

*pokrok... Na místě vzorných, potřebám moderní technické výchovy odpovídajících a volně disponovaných ústavů shledáváme se s uzavřenými bloky budov pochybné nádhery, do kterých mají být vtačeny ústavy technické ne dle svých samostatných a odlišných potřeb, ale dle neúčelné dispozice celkové, která řízena jest překonanou a dnešku nevyhovující renesanční myšlenkou 'technického fora'... O tom, jak asi bude vyhovovat dispozice vnitřní, možno učiniti si představu z toho, že některé ústavy rozděleny jsou do více bloků a že není jasno, jak budou umístěny dílny, které asi pro výchovu technickou jsou nejdůležitější... Bylo by jistě zajímavě znáti detailně stavební programy, jak byly vypracovány jednotlivými školami, aby se dalo posouditi, je-li akademické pojetí vzdělání technika názorem projektantovým, nebo názorem škol, nebo není-li snad omezení programu a nedostatečné vybudování po stránce praktické vinou nevhodně regulovaného staveniště, jež soudě dle uzavřených bloků, nebylo původně vůbec ani určeno pro techniku, nýbrž pro zastavení nájemními domy."*⁶⁰

Značné zneklidnění se ozývá také od Skupiny architektů při SIA, zaznívají hlasy národnostní, ale i oprávněné obavy o reálnost výstavby areálu jako celku:

*"Budoucnost bude kriticky uvažovati a právem bude požadovati spoluzodpovědnost celé dnešní vysokoškolské technické veřejnosti. Tato zodpovědnost není malá. Skupina vidí skutečné nebezpečí v hrozícím nedosažení nejvyššího stupně dnešních možností a technických vymožeností. K tomu, co dnes o celé záležitosti veřejnosti jest známo, dovoluje si Skupina prohlásiti: 1. Nepovažuje za vhodné umístění nových budov české techniky v Dejvicích v uzavřených blocích, které by stejně dobře sloužily pro nedávný typ bloků činžovních, které násilně nutí vměstnání programů do strnulého schematu frontových staveb a znesnadňují, ne-li znemožňují opravdu velkorysá a moderní řešení. 2. Umístění na periferii Prahy, samo o sobě možné, stává se problémem vzhledem k nynější otázce zastavení letenské pláni. Jak bude možno zodpověděti skutečnost, že německá technika vyjednává o koupi letenských pozemků pro své budovy? Jaký vážný důvod bude k omluvě, podaří-li se toto jednání? A jak bude vyhlížeti česká technika, mající část svých budov u Karlova náměstí a zbytek v Dejvicích? Či bude možné za nynějšího finančního stavu úplně postavit a vybavit celou techniku v Dejvicích?... Proto Skupina architektů při SIA žádá, aby byl tento náš názor dokonale uvážen a aby 1. česká technika byla umístěna na letenské pláni, neboť jest to technicky velmi dobře proveditelné a výhodné, nehledě k tomu, že pomalu nebude již významné veřejné budovy, která by zbyla pro letenskou pláň; 2. aby k řešení celé otázky byla přibrána i naše technická, vysokoškolská veřejnost výběrem, který by se neomezil pouze na nejnižší okruh profesorů techniky a který by mohl býti korektivem jednostranného způsobu dnešního řešení."*⁶¹

Kritiku jistě podněcovaly i poněkud přízemní důvody, jednalo se totiž o lukrativní zakázku obrovského rozsahu, rozdělenou navíc za nejasných okolností mezi členy profesorského sboru. Opakovaně a neodbytně se vracela i otázka výstavby na letenské pláni. "Zmínili jsme se v předešlém ročníku o pochybách a námitkách, jež se ozývají častěji a častěji proti uskutečnění velkého projektu techniky v Dejvicích. Ještě před započítím prvních staveb bylo zřejmo, že násilí apriorní formy by bylo příliš draze zapláceno nedostatky technickými i hygienickými. Dnes razí si cestu přesvědčení, že Dejvice tak, jak jsou určeny v regulačním plánu, se pro tento druh školy vůbec nehodí. V první řadě nemožnost adaptací a rozšíření znemožňuje školám,

⁶³ Ve stejné době vzniká i podolská vodárna.

⁶⁴ Dispoziční řešení budov postavených na Vítězném náměstí v průběhu dvacátých a třicátých let, včetně generálního štábu (archiv architektury NTM, fond č. 9 Engel, položka č. 21, fond č. 50 Soutěže) je prací stavitele F. Trdlíci.

⁶⁵ KRCH, V. O stavbách vysokých škol a technických ústavů. Časopis československých architektů, 1925, s. 93.

⁶⁶ Česká technika. ČVUT v Praze, 2002, s. 102.

⁶⁷ Téhož roku se stal i děkanem Vysoké školy architektury a pozemního stavitelství.

⁶⁸ archiv architektury NTM, fond č. 9 Engel, položka č. 28, fond č. 117

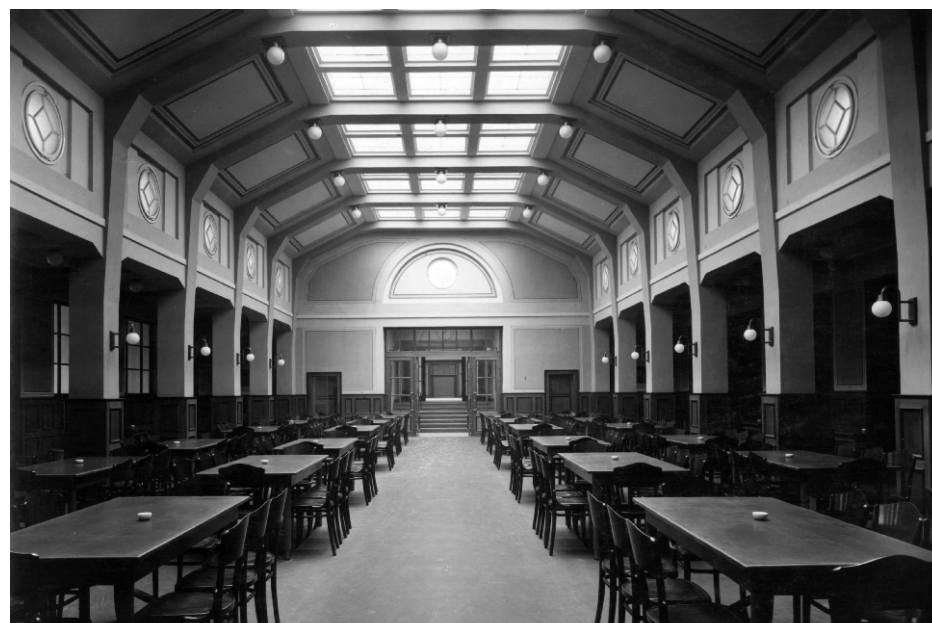
⁶⁹ Česká technika. ČVUT v Praze, 2002, s. 103 (fotografie ze slavnosti položení základního kamene s. 104).

⁶⁰ Česká technika v Dejvicích. Stavba, 1925 - 1926, s. 34.

⁶¹ Novostavba Českého vysokého učení technického v Praze (prohlášení Skupiny architektů). Časopis československých architektů, 1925, s. 70.

Masarykova kolej;
A. Engel,
1923 - 1925

aby se přizpůsobovaly duchu času... Letná by v tomto směru vyhovovala lépe, její pravidelné spojení s městem neklade na čas takových požadavků jako odlehle Dejvice. Další výhodou, jež mluví ve prospěch Letné, je možnost izolovaného zastavení, jak je regulačním plánem předepsáno." ⁶²

Protinávrh výstavby vysokých škol technických vypracoval ve stejné době pro letenskou pláň Vojtěch Krch. Jeho koncepce vychází z platného regulačního plánu Letné a zahraničních příkladů volného pavilonového zastavení. "To, co jest nám jasné v poslední době alespoň pro školy obecné a střední, uskutečňuje se v cizině, hlavně v Americe, pro všechny školy a vědecké ústavy již dávno. Slunce, vzduch, zeleň, parky, volné plochy trávníkové jsou prostředím škol amerických." ⁶³

realizované bloky 1925 - 1935 ⁶⁴

V areálu ČVUT byly v meziválečném období realizovány pouze dva bloky - Vysoká škola chemicko-technologického inženýrství z let 1925 - 1933 podle detailního projektu Severina Ondřeje ⁶⁵ a Vysoká škola zemědělská a lesnická s Fakultou architektury a pozemního stavitelství, částí Fakulty stavebního inženýrství a Zkušebním ústavem stavebních konstrukcí profesora Kloknera z let 1929 - 1937 podle Theodora Petříka ⁶⁶.

Dispozice obou objektů bohužel zcela naplnily nejhorší obavy současníků. Neohebný regulační plán si totiž vynutil řešení vhodné spíše pro administrativní budovy než pro vysoké školy. Linie stavby pouze sleduje obrys pozemku, ve vnitrobloku navíc neúměrně zahuštěného příčnými křídly, a do hlavního traktu při ulici jsou vedle sebe bez ohledu na charakter provozu mechanicky vloženy laboratoře, přípravný, sklady, místnosti pedagogů, malé posluchárny atd. propojené širokou chodbou; to vše při shodném provedení oken do ulice a shodné světlé výšce. Proti každému z hlavních vstupů bylo situováno impozantní trojramenné schodiště s dvojicí velkých poslucháren. Tato koncepce by byla architektům trnem v oku pravděpodobně už v 19. století (srv. veřejné budovy a školy), natož Engelovým současníkům. Koneckonců nedostatečná diferenciací provozů se stala, spolu s vysokou hustotou zastavení (asi 50 %) a neefektivním poměrem užité plochy ku celkové (asi 1 : 2,2), o dvacet let později hlavním argumentem při změně regulace.

Největším kladem realizovaných bloků je bezesporu zejména proslulá meziválečná preciznost provedení stavby - harmonické proporce, kultivované odkazy na ověřené historické hodnoty, převládající dvojtrakt (provětrávání a přirozené osvětlení), kvalitní a trvanlivé materiály (v exteriéru "nezničitelné" břízlolitové omítky, v interiéru terazzové a parketové podlahy, kamenné a keramické obklady, vápenné omítky atd.), vysoká úroveň řemeslných prací, propracované detaily a zejména vyvážená barevnost (interiéry v odstínech černé, šedé a bílé v kombinaci s krémově bílou, přírodním dřevem a mosazí).

Nerealizované návrhy ostatních budov v areálu vypracovali Antonín Ausobský (Vysoká škola strojního inženýrství, červen 1925), Rudolf Kříženecký (Ústředí a nauky speciální, Vysoká škola obchodní) a Alois Čenský (Pavilon vysoké školy inženýrského stavitelství, Pavilon elektroinženýrský a fyzikální).

⁶² Budovy české techniky. *Stavitel*, 1926, s. 40 - 41.

⁶³ KRCH, V. O stavbách vysokých škol a technických ústavů, několik kapitol k otázce výstavby Českého vysokého učení technického v Praze. *Časopis československých architektů*, 1925, s. 82 - 104.

⁶⁴ archiv architektury NTM, *Areál ČVUT v Praze-Dejvicích* (návrhy Theodora Petříka, Severina Ondřeje a řada dalších nerealizovaných návrhů od Antonína Ausobského, Aloise Čenského a Rudolfa Kříženeckého); archiv ČVUT, *Areál ČVUT v Praze-Dejvicích* (projekt Theodora Petříka, Severina Ondřeje); Antonín Engel 1879 - 1958, architekt, urbanista, pedagog (katalog výstavy ke 120. výročí narození), Národní galerie, Národní technické muzeum v Praze, 1999; *Česká technika*. ČVUT v Praze, 2002, s. 105 (fotografie z výstavby)

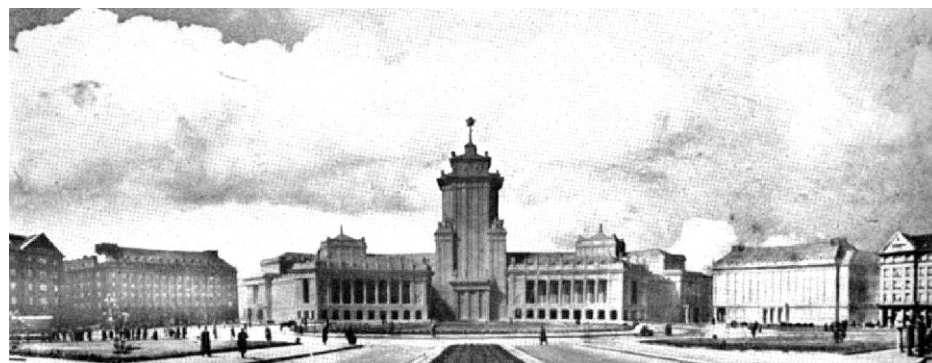
⁶⁵ archiv architektury NTM, fond č. 9 Engel, položka č. 31, fond č. 59 Za novou architekturu, fond č. 50 Soutěže; ONDŘEJ, S. *Novostavba Vysoké školy chemicko-technologického inženýrství v Praze-Dejvicích*. Praha: vl. náklad, 1933

⁶⁶ archiv architektury NTM, fond č. 9 Engel, položka č. 31, fond č. 59 Za novou architekturu 611, fond č. 50 Soutěže, fond č. 36 Petřík; archiv ČVUT, F. Čermák, *Výstavba Českého vysokého učení*, květen 1960; *Výzkumný a zkušební ústav hmot a konstrukcí stavebních při ČVUT v Praze*. Praha: ČVUT, 1938

Soutěž na Ústřední dům armády;
P. Bareš, J. Kadeřábek, J. Kándl, K. Prager,
1954; 2. cena (nejvyšší)

Soutěž na Ústřední dům armády;
A. Černý, J. Paroubek, D. Rybářová,
V. Suske,
1954; 3. cena

Soutěž na Ústřední dům armády;
K. Kavalier, J. Polák, F. Sucharda,
1954

Soutěž na Ústřední dům armády;
V. Hilský, L. Koreček, J. Forst, V. Klímeš,
J. Vídner,
1954

Soutěž na Ústřední dům armády;
B. Kodera, Z. Přáda, B. Schráníl,
1954

Areál po druhé světové válce

revize předválečné studie 1947

V průběhu roku 1947 proběhla na Vysoké škole inženýrského stavitelství revize díky válce nerealizované zastavovací studie z června 1937. "Po provedení revize... bylo zjištěno, že lze na základě tohoto náčrtu vyhovět v základě dnešním i budoucím poměrům, tak jak se utváří po schválení nové úpravy studia na naší škole..., a to i když při detailním řešení bude dispozice poněkud změněna, aby bylo vyhověno připomínkám bývalého ministerstva veřejných prací... Připomínkám ostatním (uzavřené dvory, situování učeben, vstupy, byty zřízenců⁷¹) bude při propracování plánů moci býti z větší části vyhověno, pokud tomu ovšem nebrání nevýhodný tvar a situování staveniště..."

Děkanát následně vyhotovil stavební program a požádal ministerstvo techniky, aby zadalo vypracování podrobnějšího náčrtu a zadávacích plánů v měřítku 1 : 100 profesoru Miloši Vaněčkovi, přičemž Antonín Engel by zůstal i nadále generálním projektantem. "Žádáme, aby tento rámcový stavební program spolu s původní sestavovací studií 1 : 400 jako vodítkem byl podkladem zadání."⁷²

Revize po stránce programové i dispoziční proběhla také u Vysoké školy architektury a pozemního stavitelství⁷³. Rovněž Vysoká škola chemicko-technologická požadovala, aby výstavba druhé budovy proběhla dle původního generálního plánu⁷⁴.

nová zastavovací studie 1948

V lednu 1948 ministerstvo pozvalo profesory Černého, Čermáka a Štěpánka ke společnému jednání s tím, že je ochotno nechat vypracovat novou zastavovací studii celého areálu (v měřítku 1 : 720, do náměstí 1 : 400) za účelem přezkoušení dosavadního způsobu výstavby techniky⁷⁵.

O týden (!) později proběhla mimořádná schůze profesorského sboru Vysoké školy architektury a pozemního stavitelství. Na schůzi trvajícím 6 hodin (!) předložilo své informativní programové studie 5 členů profesorského sboru (Antonín Ausobský, Vojtěch Krch, Antonín Černý, František Čermák, Josef Štěpánek) a zastavovací studii také proděkan Mikuškovice. Děkan profesor Severin Ondřej v úvodním proslovu mimo jiné řekl: "Myslím, že vypracováním zastavovacích studií, jak o nich ministerstvo techniky nyní jedná, ujasní se mnohé věci, o nichž bylo dosud jen diskutováno. Umožní se tak definitivní rozhodnutí o tom, jak mají býti oba bloky do náměstí zastavěny a bude možno pak ihned přikročit k vypracování náčrtů a definitivních plánů pro stavby budov jak pro vysokou školu architektury, tak pro vysokou školu stavebního inženýrství."⁷⁶

Nové náměty ukázaly, že při dostavbě dejvického areálu je nejenom možné, ale i výhodné méně striktně dodržovat původní generální plán. František Čermák⁷⁷ už dokonce ve svém návrhu naznačil tendenci k opuštění uzavřených městských bloků - uliční čáru tří hlavních, radiálních os a náměstí ještě pevně ohraničil liniovými hmotami, ale vedlejší, okružní komunikace už jen volněji definoval vzdušnou, rytmickou strukturou hřebínku (vychází z meziválečné tvorby Františka Čermáka a Gustava Paula).

⁶⁷ Česká technika. ČVUT v Praze, 2002, s. 112 - 114.

⁶⁸ archiv architektury NTM, fond č. 9 Engel, položka č. 27

⁶⁹ Celosvětová hospodářská krize propukla po "černém pátku" na newyorské burze roku 1929.

⁷⁰ Česká technika. ČVUT v Praze, 2002, s. 132.

⁷¹ Výzkumné ústavy byly uvažovány odděleně na jiném pozemku.

⁷² archiv ČVUT, Novostavba vysoké školy inženýrského stavitelství (revize náčrtu), 17. 12. 1947

⁷³ archiv ČVUT, ČVUT - stavba 3. a 4. budovy, 14. 1. 1948

⁷⁴ archiv ČVUT, Děkan VŠCHT rektorátu ČVUT v Praze, 20. 1. 1948

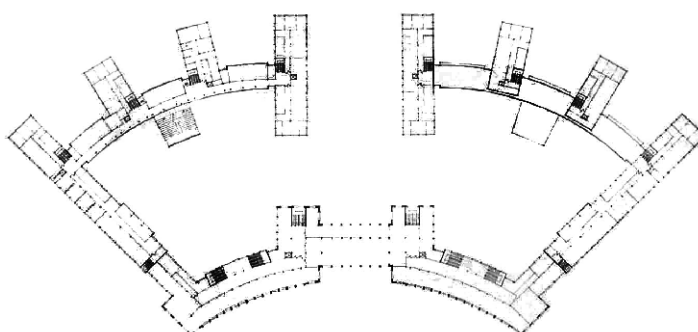
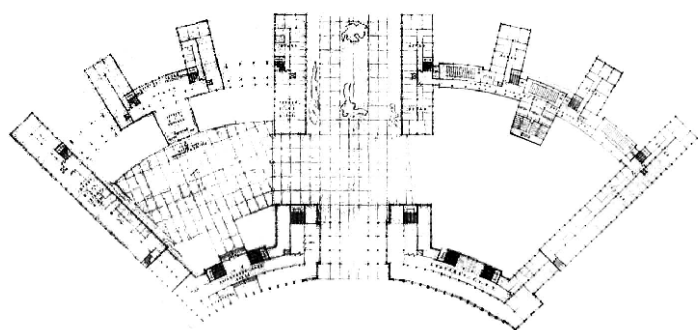
⁷⁵ další vyzvání: Antonín Engel, Vojtěch Krch, Miloš Vaněček; profesorský sbor doporučil ještě profesora Starého

⁷⁶ archiv ČVUT, Zápis z II. mimořádné schůze profesorského sboru Vysoké školy architektury a pozemního stavitelství v záležitosti novostavby, 28. 1. 1948

⁷⁷ archiv architektury NTM, fond Čermák, pol. 52, uložení 9/25

Návrh na dostavbu areálu ČVUT;
F. Čermák, 1948,
situace, půdorys přízemí a běžných pater

Na jednání profesorského sboru Antonín Engel ve svém projevu přednesl: "... že se však nebrání přezkoušení nebo revisi projektu, ale pokládá za svou povinnost hájiti svůj projekt; připouští možnost revise, ale ne tak, aby to, co se již stalo, se destruovalo. Je přesvědčen, že jeho generelní projekt má tolik síly, aby se uhájil sám. Je ochoten býti nápomocen při dalším řešení vysokého učení a zúčastniti se i soutěže, bude-li vypsána." V zápisu je dále zaznamenáno: "Z celého projevu prof. Dra Engla bylo patrné, že je vývojem událostí, spojených s výstavbou techniky, značně roztrpčen a zklamán, ale přes to má snahu vyhověti a zúčastniti se dalších prací, neboť uznává, že blokové zastavění by bylo možno akomodovat dnešním požadavkům, ale vzpírá se proti tomu, aby se zastavovací princip zásadně změnil. Je toho mínění, že by takováto změna vyžadovala dlouhého úředního řízení... Prof. Dr. Bechyně, předseda ústřední stavební komise, upozorňuje na vyjádření magistrátu, plánovací komise a úřadu pro výstavbu města Prahy, že platí ustanovení regulačních a zastavovacích podmínek, jak jsou obsaženy v generelním plánu prof. Dra Engla." ⁷⁸

V únoru se k Ministerstvu techniky přidává i Ústřední stavební komise ⁷⁹ a doporučuje konání interní soutěže tak, jak ji navrhuje Vysoká škola architektury a pozemního stavitelství. Návrh vyměnit pozemek za méně determinované staveniště u Titovy třídy byl vysokou školou zamítnut.

Se změnou politického režimu se však naděje na dostavbu vytrácí. Již v květnu se projevilo váhání ministerských úředníků tím, že požádali vysokou školu o podrobné odůvodnění výstavby ⁸⁰. Později navíc omezili počet vyzvaných účastníků případné soutěže pouze na čtyři, a to včetně Antonína Engla a Miloše Vaněčka ⁸¹.

dílčí studie Antonína Engla

Přes tyto peripetie a obecnou skepsi vypracoval Antonín Engel pro Dejvice ještě v roce 1948 studii obecního domu na Vítězném náměstí ⁸² (poslední chybějící část náměstí mimo pozemek vyhrazený ČVUT), v letech 1949 - 1950 studii budovy Vysoké školy hospodářských věd ČVUT a 1950 - 1953 Ústřední budovy ČVUT ⁸³ situované v hlavní ose bulváru.

soutěž na Ústřední dům armády v Praze-Dejvicích 1953 - 1954 ⁸⁴

Soutěž na Ústřední dům československé armády (ÚDA), který měl jako "kulturní a osvětové centrum oživit tuto část Prahy", byla vypsána v květnu 1953. Porota ve své souhrnné zprávě konstatovala, že "Ústřední dům československé armády je... jedním z nejvýznamnějších projevů nového poslání a nového charakteru ozbrojených sil v socialistickém státě". ⁸⁵

Ze třinácti vyzvaných soutěžících odevzdalo projekt v lednu 1954 pouze jedenáct. První cena nebyla udělena, protože žádný návrh neprokazoval takové vlastnosti, aby mohl být bez dodatečných změn realizován. Druhá cena byla udělena návrhu s heslem 6. říjen Pavla Bareše, Jiřího Kadeřábka, Jaroslava Kándla a Karla Pragera, třetí návrhu s heslem AD Antonína Černého a spolupracovníků Jaroslava Paroubka, Dagmar Rybářové a Vladimíra Suskeho.

⁷⁸ archiv ČVUT, Zápis z II. mimořádné schůze profesorského sboru Vysoké školy architektury a pozemního stavitelství v záležitosti novostavby, 28. 1. 1948

⁷⁹ archiv ČVUT, Schůze Ústřední stavební komise, 6. 2. 1948

⁸⁰ archiv ČVUT, Výstavba ČVUT, 1948

⁸¹ archiv ČVUT, Výstavba budov ČVUT v Praze-Dejvicích, 29. 7. 1948, 8. 7. 1948 (Vysoká škola architektury a pozemního stavitelství ministerstvu techniky)

⁸² archiv architektury NTM, fond č. 9 Engel, položka č. 45

⁸³ archiv architektury NTM, fond č. 9 Engel, položka č. 28, fond č. 117; Antonín Engel 1879 - 1958, architekt, urbanista, pedagog (katalog výstavy ke 120. výročí narození). Národní galerie, Národní technické muzeum v Praze, 1999.

⁸⁴ Soutěžní návrhy na Ústřední dům armády v Dejvicích. Architektura ČSR, 1954, č. 4, s. 97 - 121.

⁸⁵ Výběr ze souhrnné zprávy poroty pro posouzení soutěžních návrhů na Ústřední dům armády. Architektura ČSR, 1954, č. 4, s. 114 - 121.

Stav před zahájením dostavby

Mezi členy poroty byl i Antonín Engel. Ten však vypracoval vlastní nezávislé votum, v němž jako autor náměstí vysvětluje podrobně svoji koncepci, která podle jeho mínění naprosto nesnese nadměrné požadavky ÚDA. Žádný ze soutěžních návrhů pro něho pochopitelně nebyl přijatelný. V místě, kde v původním návrhu snížil triumfálním obloukem jednotnou výšku náměstí, soutěžící naopak zvolili socialisticko-realistickou věž, převyšenu monumentální hmotu, formálním pojetím zcela poplatnou dobovým módním trendům.

František Fiala k tomu ve svém článku poznamenává: *"Většina autorů soutěžních návrhů rozhodla se pro věžovou formu dominanty budovy, ať již na základě vlastní úvahy, ať tím, že se neodpoutali od pokynů jim pro práci daných. Zkoumáme-li oprávněnost této formy, je třeba ji posuzovati s několika hledisek. Především ve vztahu k náměstí, pro které znamená nový, původním plánem neuvažovaný prvek rozhodujícího významu. Návrh profesora Engla klade závěr hlavní kompoziční osy náměstí, prodlouženého směru Dejvické třídy až na úpatí šáreckého svahu. I když tato osa prostupovala branou, která scelovala symetricky k ní položené bloky v mohutnější formu, přeci však zprostředkovala tato osa spojením s dalším podélným prostorem za náměstím a dávala celé kompozici hloubkové členění. Náhlé její zkrácení znamená tedy úplnou změnu a přerušení souvislosti obou prostorů a tudíž i určité ochuzení celkové komposice... Rovněž je třeba si uvědomit, že není jenom ekonomika staveb města, provozů, atd., ale že i v architektuře je nutná ekonomie v používání výrazových prostředků. V dnešní architektonické a urbanistické praxi příliš často a snad i bez hlubších úvah saháme k jedné z nejpádnejších architektonických forem, k věžové stavbě, aniž bychom se přesvědčili, zdali ji situace skutečně vyžaduje a snáší. Zapomínáme, že je tu celá řada jiných forem, kterých lze s úspěchem použít."*⁸⁶

Ani závěr členů poroty v této otázce nebyl zcela jednoznačný. Zpochybňovali, zda výšková dominanta může být skutečně vhodným závěrem už tak přesplněným monumentálního dejvického náměstí (tím spíše, že v Podbabě už jedna taková stavba v téže době vznikala⁸⁷). Váhání je dobře patrné i z toho, že byly nakonec oceněny ty návrhy, které výškovou hladinu náměstí ponechávají na úrovni římsy okolních objektů a věž přesouvají až do druhého plánu.

Určité pochybnosti o směřování socialistického realismu můžeme vycítit i z obecného komentáře člena poroty Jiřího Novotného: *"Uvědomovali jsme si všichni odpovědnost, která tu leží na soutěžících i na porotách v době, kdy se naše stavebnictví dosud orientuje jako celek, zkoumá a hledá ještě základní předpoklady svého uplatnění, rozhlíží se po klasické minulosti architektury i po bohatém životě dnešním, aby se dobralo tvůrčí jistoty. Zatím této jistoty není a porota pochopila, že nemůže žádat hned dokonalé řešení v této historické chvíli nástupu a příprav nového slohu socialistické epochy. Věděla o těžkostech a nejistotě soutěžících, chápala, proč leckde velkoryse citěná práce skončila nezdarem."*⁸⁸ Není bez zajímavosti, že téhož roku vyslovil Nikita Chruščov svůj proslulý projev o zbytečnostech v architektuře⁸⁹.

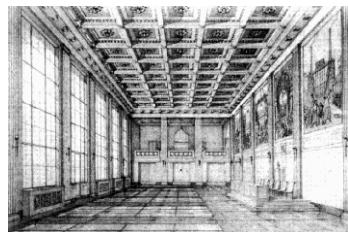
Porota dále píše: *"Součástí soutěžního úkolu bylo i vyřešení sportovních a tělovýchovných zařízení v hlavní ose budovy ÚDA na pozemcích ukončujících dejvický zastavěný obvod. Porota byla toho názoru, že v hlavní ose by měl být vytvořen architektonicky výrazný uzávěr a umístěna zde budova svým programem tomuto*

⁸⁶ FIALA, F. Kritické poznámky k soutěži na Ústřední dům armády v Praze. *Architektura ČSR*, 1954, č. 4, s. 97 - 113.

⁸⁷ 1952 - 1956 Hotel International, Praha-Dejvice; František Jeřábek a kolektiv Vojenského projektového ústavu

⁸⁸ NOVOTNÝ, J. K soutěži na Ústřední dům armády v Dejvicích. *Architektura ČSR*, 1954, č. 4, s. 114.

⁸⁹ Projev prvního tajemníka ÚV KSSS Nikity Sergejeviče Chruščova "O zbytečnostech v architektuře" v prosinci roku 1954 na konferenci stavebářů.

Ústřední budova ČVUT;
A. Engel,
1950 - 1953

požadavku vyhovující. Současně je nutné stavebně dotvořit vnější parkový boulevard, a to nejen z důvodů architektury této městské třídy, ale i proto, že volných a výhodných stavebních míst je v dejvické čtvrti již málo." ⁹⁰ Součástí situačního řešení soutěžních návrhů bylo v důsledku tohoto požadavku také velmi schematické doplnění zbývajících, nerealizovaných bloků areálu ČVUT. Nikdo ze soutěžících však původní schéma ulicového zastavění neporušil. O pouhé čtyři roky později už byla ale situace diametrálně odlišná.

Výběr pozemku pro dostavbu ČVUT, investiční úkol

potřeba nové výstavby

Počty studentů vysokých škol, zejména technického směru, se po druhé světové válce mnohonásobily. S ohledem na cílenou státní politiku rozvoje průmyslu a plánované zvyšování počtu vysokoškolsky vzdělaných techniků byl ale předpoklad do budoucna ještě více alarmující. Výukové prostory ČVUT na Karlově náměstí už svojí kapacitou i vybavením naprosto nepostačovaly a v úvahu nepřicházelo ani jejich další rozšiřování. Tlak vedení ČVUT na ministerstvo školství a kultury ohledně výstavby nového areálu se proto stupňoval ⁹¹.

K mírnému zdržení došlo mimo jiné také díky tomu, že se v rámci socialistických centralizačních snah objevila absurdní myšlenka vytvořit jeden souhrnný komplex všech vysokých škol a přidružené vybavenosti ⁹²!

alternativy stavenišť 1950 - 1955

Pro nové budovy vysokých škol technických přicházelo v úvahu několik více či méně vhodných stavenišť ⁹³:

Jako nejméně vhodná, vzhledem ke značně omezeným rozměrům, se ukázala volná parcela na Karlově náměstí v těsném sousedství staré budovy techniky. Pro tento záměr byl v roce 1955 vypracován Jiřím Moravcem investiční úkol a Státním ústavem pro projektování výstavby hl. m. Prahy i objemová studie.

Lépe na tom byl pozemek na Dívčích hradech, pro který byla v letech 1953 - 1954 dle předběžného programu Ministerstva školství a kultury vypracována Mikuškovice vým Ústavem stavby měst územní a objemová urbanistická studie obsahující objekty ČVUT, Vysoké školy železniční, Československé akademie věd a přidružené vybavenosti. Jednalo by se tedy o největší akademický soubor v Praze. Výrazným nedostatkem pozemků na Dívčích hradech však byla odlehlá poloha a nedostatečná inženýrská připravenost ⁹⁴.

Podobně tomu bylo i u další varianty v Bohnicích. Pelc-Tyrolka byla uvažována pro výstavbu Fakulty jaderné a technické fyziky ČVUT a Fakulty matematicko-fyzikální Karlovy univerzity.

Potenciálně nejvýhodnější se proto zdála být výstavba v Malešicích na Třebešínském vrchu. V roce 1954 byl vypracován Karlem Neumannem a skupinou spolupracovníků Studijního a typizačního ústavu podrobný investiční úkol na výstavbu Vysoké školy technické ⁹⁵ a předložen radě městské plánovací komise ÚNV hl. m. Prahy. Ta však na svém říjnovém zasedání zaujala zamítavé stanovisko (prozatímní nesouhlas). Přes nesporné výhody, jako je například styk průmyslu se školou technického zaměření, rozhodovala také skutečnost, že investiční úkol se neopírá o (tehdy ještě nezpracovaný) výhledový plán národního hospodářství, podrobný územní plán ani zastavovací studii. Vysokoškolský areál by navíc zabíral cenné plochy, protože s touto lokalitou se

⁹⁰ Výběr ze souhrnné zprávy poroty pro posouzení soutěžních návrhů na Ústřední dům armády. *Architektura ČSR*, 1954, č. 4, s. 114 - 121.

⁹¹ archiv ČVUT, *Výstavba vysokých škol*, 22. 12. 1954

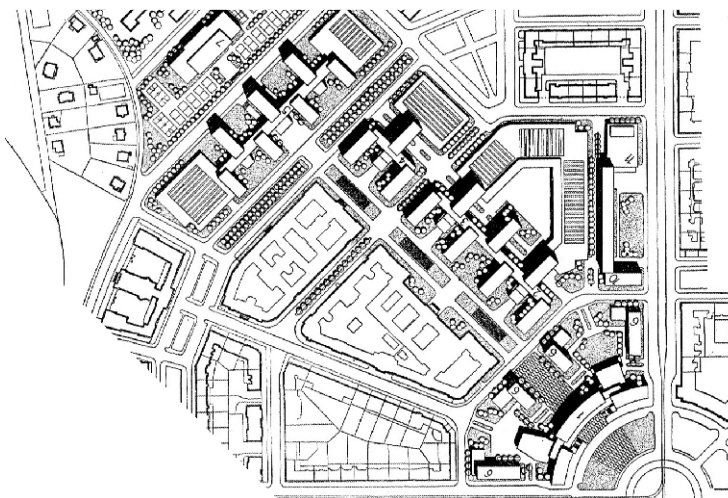
⁹² Například studie Jiřího Štursa a katedry urbanismu z roku 1948 na soustředění vysokých škol na Dívčích hradech (*Československý architekt*, 1983, č. 11).

⁹³ NEUMANN, K. Příprava výstavby. In: *Výstavba vysokých škol technických v Praze-Dejvicích*. sborník ČVUT - řada stavební - sborník č. 1, 1963, s. 7 - 15.

⁹⁴ archiv ČVUT, *Projev prorektora Neumanna*, 1959

⁹⁵ Vysoká škola železniční, Vysoká škola strojního inženýrství, Vysoká škola elektrotechnického inženýrství, Vysoká škola inženýrské ekonomie

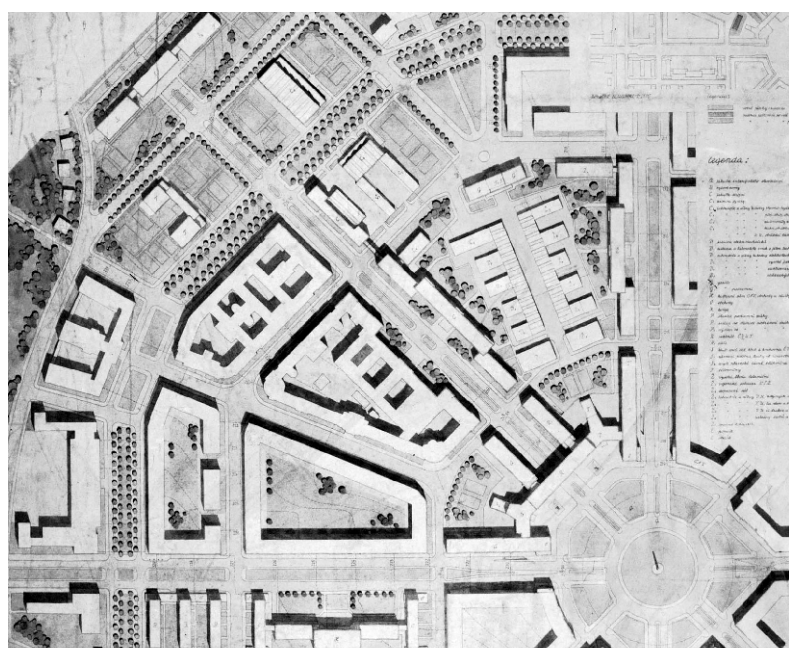
Soutěž na řešení dostavby ČVUT;
F. Čermák, G. Paul, V. Hladík, J. Liberský,
1957 - 1958, 1. cena

Soutěž na řešení dostavby ČVUT;
M. Kusý, S. Svetko,
1957 - 1958, 2. cena

Soutěž na řešení dostavby ČVUT;
A. Černý, D. Rybářová, V. Pardyl,
1957 - 1958, 3. cena

počítalo jako s rezervou pro bytovou výstavbu průmyslového dělnictva⁹⁶. Přesto byla tato myšlenka prověřena formou závěrečných i diplomových prací (objemové studie) na Ústavu architektury VŠAPS Antonína Černého.

konečné rozhodnutí o výstavbě v Dejvicích 1956 - 1957

Na jednáních Ministerstva školství a kultury o konečném umístění nových vysokých škol byla opakovaně zpochybněna myšlenka výstavby nových vysokoškolských areálů, které by mohly opět zůstat pouhým torzem, tak jako tomu bylo v Dejvicích. Proto byla při rozhodování zvýhodňována dostavba obou dosavadních hlavních center - Karlovy univerzity v Praze 2 a ČVUT v Dejvicích⁹⁷.

Situace se diametrálně změnila v listopadu 1956, kdy byly vráceny armádou přechodně využívané pozemky v Dejvicích (ÚDA). O výstavbě vysokých škol technických tím bylo definitivně rozhodnuto⁹⁸.

Následující dění dostává rychlý spád. Již 10. ledna 1957 ministr školství a kultury František Kahuda zasílá rektorovi ČVUT Theodoru Ježdíkovi usnesení z porady o zajištění výstavby vysokých škol technického směru v Praze⁹⁹. Na poradě bylo rozhodnuto, že investiční úkol na stavbu fakult strojní a elektrotechnické, u kterých je situace nejvíce kritická, bude rektorátem dodán Ministerstvu školství a kultury do 15. února 1957, Státnímu výboru pro výstavbu do 15. března 1957 a v co nejkratším termínu bude schválen tak, aby ještě v červnu téhož roku mohlo ČVUT jako vrchní investor vypsat veřejnou soutěž na získání zastavovací studie. Následnou projekční přípravu celé výstavby měl zajistit rovněž rektorát ČVUT.

investiční úkol

Pod tlakem vlády i rektorátu vznikaly v neobyčejně krátkém termínu na jednotlivých fakultách návrhy dílčích částí investičního úkolu. Díky tomu rektorát jako hlavní investor předložil na Ministerstvu školství a kultury souhrnný investiční úkol již v dubnu 1957.

Souhrnný investiční úkol byl stále ještě vypracován pro obě uvažované lokality - Dejvice¹⁰⁰ a Malešice. Přesto se Dejvice zdály být výhodnější, protože nabízely možnost doplnit exponovaný městský prostor a dokončit započatou výstavbu vysokoškolského areálu. Navíc zde byla téměř úplná připravenost po stránce veřejných investic, takže v Malešicích by náklady a doba výstavby byly nepoměrně vyšší.

Souhrnný investiční úkol¹⁰¹ na dostavbu areálu ČVUT v Praze-Dejvicích pevně definuje nejenom podlažnost (4 nadzemní podlaží), tvar střech (šikmé, ve vnitrobloku ploché), umístění dílenských provozů v samostatných traktech ve formě průmyslových objektů, technické řešení (železobetonová konstrukce, topení stropní sálavé a horkým vzduchem), ale i materiály v exteriéru (okna ocelová, šlechtěné omítky) a interiéru (podlahové krytiny, obklady). Není bez zajímavosti, že právě materiálová a technická kritéria byla u první realizované budovy - monobloku poměrně přesně dodržena.

Nejobsáhlejší částí investičního úkolu jsou podrobné kapacitní požadavky vyčíslené v celkové tabulce ploch a prostorů. Vzhledem k tomu, že na část pozemků v Dejvicích určenou pro občanské vybavení měl nároky také Obvodní národní výbor, zahrnuje tabulka i požadavky městské plánovací komise (kulturní zařízení, prodejny, služby a ve volné proluce do náměstí budova ONV).

⁹⁶ archiv ČVUT, Investiční úkol na výstavbu vysoké školy technické v Praze-Malešicích, 23. 10. 1954

⁹⁷ archiv ČVUT, František Čermák, Projekt ČVUT v Praze-Dejvicích, květen 1961

⁹⁸ archiv ČVUT, Fotografie stavu před zahájením výstavby; archiv ČVUT, Úvodní projekt generelu 1958 (výkres bouracích prací č. 7)

⁹⁹ archiv ČVUT, Ministr F. Kahuda rektorovi T. Ježdíkovi, Usnesení z porady o zajištění výstavby vysokých škol technického směru v Praze, 10. 1. 1957

¹⁰⁰ NEUMANN, K. Příprava výstavby. In: Výstavba ČVUT v Praze. Sborník ČVUT - řada stavební, 1963, s. 9 (V roce 1957 byl zpracován prof. inž. A. Houbou a doc. inž. O. Strádačem investiční úkol pro dostavbu areálu ČVUT v Dejvicích... Výstavba byla dislokována na třech staveništích. Na staveništi v Dejvicích měly být umístěny výukové budovy zmíněných vysokých škol, na staveništi v Bubenči (Císařský mlýn) centrální výtopna a těžké laboratoře fakulty strojní i fakulty elektrotechnické ČVUT. Tělovýchovné zařízení mělo být umístěno na území Kotlářky v Dejvicích).

¹⁰¹ Hrubou představu o podobě investičního úkolu si lze učinit na základě soutěžních podmínek z roku 1957.

Požadavky na etapovitost¹⁰² a dílčí lhůty byly stanoveny dle předpokládaného konce výstavby v roce 1967¹⁰³. Tento termín vycházel z plánovaných ročních finančních částek investičního plánu. Pokud by se ale vycházelo z optimálního technického postupu, mohla být celá výstavba završena už v roce 1964!

_Neomezená, anonymní, veřejná soutěž na ideové architektonicko-urbanistické řešení dostavby souboru budov vysokých škol technických v Praze-Dejvicích, 1957 - 1958

soutěžní podmínky¹⁰⁴

Přípravy na soutěž vyvrcholily přesně podle harmonogramu už v květnu a červnu 1957. Soutěž vypsala rektorát ČVUT¹⁰⁵ ke dni 1. července 1957, u příležitosti oslav 250. výročí založení inženýrských škol.

Koncem května proběhla první, ustavující schůze poroty pro posouzení soutěžních návrhů¹⁰⁶. V průběhu setkání byly odsouhlaseny soutěžní podmínky a předsedou komise zvolen Jiří Novotný¹⁰⁷. Z dalších členů poroty lze jmenovat například za Svaz architektů Oldřicha Starého, Jana Evangelistu Koulu, Jaroslava Paroubka¹⁰⁸, za Ministerstvo školství a kultury Emila Belluše a mezi náhradníky Karla Filsaka. K účasti v soutěži byli vyzváni architekti Antonín Černý, František Čermák, Gustav Paul, Stanislav Horák, Jaroslav Fragner, Ján Svetlík a Martin Kusý.

Podmínky, podklady a pomůcky vypracovala ve spolupráci se Svazem architektů Fakulta ekonomicko-inženýrská. Kromě formálních požadavků na podobu a způsob odevzdání vypracovaných návrhů byl hlavní částí soutěžních podmínek poměrně obsáhlý stavební program, vypracovaný na základě investičního úkolu. Zahrnoval¹⁰⁹ fakultu strojní, elektrotechnickou, inženýrského stavitelství, Vysokou školu železniční, samostatné výzkumné ústavy jednotlivých fakult a rektorát ČVUT¹¹⁰. Autor vítězného návrhu měl být dle soutěžních podmínek povinen autorsky spolupracovat na definitivním urbanistickém projektu a další projektové přípravě.

soutěžní návrhy¹¹¹

Protože se jednalo o poměrně náročný záměr, zúčastnilo se nakonec soutěže a v daném termínu (31. ledna 1958, 16.00¹¹²) své návrhy odevzdalo pouze 11 pracovních kolektivů. Autorství jednoho z nich se bohužel dosud nepodařilo určit a u čtyř je potvrzeno pouze na základě indicií. Nepřehlednou situaci způsobila absurdní podmínka, že otevření obálek se jmény autorů jiných než oceněných projektů je podmíněno jejich souhlasem. Jinými slovy neoceněný autor by si musel uveřejnění svého jména výslovně vyžádat. K tomu pochopitelně nedošlo a v závěrečném protokolu poroty i dobovém tisku je autorství anonymních návrhů lakonicky redukováno na pouhé heslo. Bližší pozornost si zaslouží také vzácně jednotné rozhodování poroty.

- 1. cena, heslo "1923 - 1958", jednomyslné usnesení
František Čermák (FAPS Praha, vyzvaný), Gustav Paul (SPÚ Praha, vyzvaný),
Vladimír Hladík, Jiří Liberský

¹⁰² Tři etapy, proti pozdější realizaci však s odlišnou skladbou.

¹⁰³ Ve skutečnosti byla v roce 1967 dokončena teprve výstavba první etapy (Fakulta strojní a Fakulta elektrotechnická s laboratořemi, Technická menza) a areál zůstal dodnes pouhým torzem.

¹⁰⁴ archiv ČVUT, *Podmínky soutěže*, 29. 6. 1957

¹⁰⁵ *Československý architekt*, 1957, č. 11, s. 4, č. 15 - 16, s. 7, atd.

¹⁰⁶ archiv ČVUT, *Záznam z první (ustavující) schůze poroty pro posouzení soutěžních návrhů*, 23. 5. 1957

¹⁰⁷ Jiří Novotný byl členem poroty už v roce 1954 v soutěži na Ústřední dům armády.

¹⁰⁸ Jaroslav Paroubek se v roce 1954 zúčastnil spolu s Antonínem Černým soutěže na ÚDA. Jejich návrh na propojení Dejvic s Klárovem použil profesor Černý beze změny i v soutěži na dostavbu areálu ČVUT z let 1957 - 1958. Jaroslav Paroubek by se tedy měl podle soutěžních podmínek (anonymita autorství) zdržet hlasování o tomto návrhu (3 členové poroty se zdrželi).

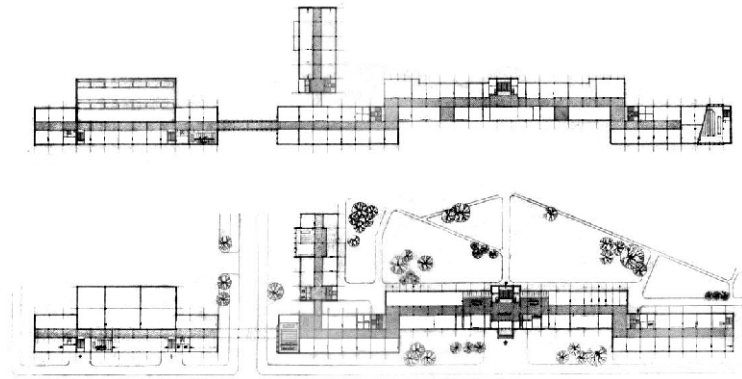
¹⁰⁹ Ve shodné skladbě: děkanát - plochy kateder - posluchárny - výsovy - laboratoře.

¹¹⁰ Rozšíření prostor Vysoké školy chemicko-technologické v programu soutěže nebylo zahrnuto. Vysoká škola železniční byla později při reorganizaci sítě vysokých škol v letech 1959 - 1960 přesunuta do Žiliny. Protože dosavadní prostory Vysoké školy zemědělské v Dejvicích byly nevyhovující a malé, bylo rozhodnuto, že bude vystavěn nový areál v Praze-Suchdole. Na jeho výstavbu včetně souboru kolejí, menzy a bytů byla téměř souběžně s ČVUT v Dejvicích vypsána veřejná soutěž.

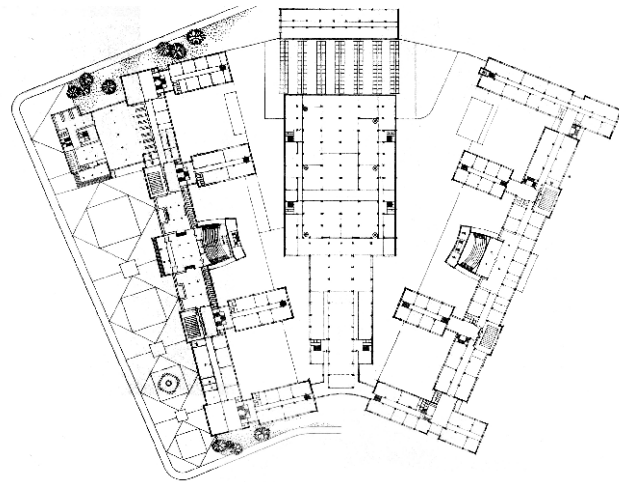
¹¹¹ archiv ČVUT, *Soutěžní projekty na dostavbu ČVUT v Dejvicích, 1958* (originály soutěžních návrhů s výjimkou vítězného)

¹¹² archiv ČVUT, *Časový program poroty*, 27. 1. 1958 (Schválení závěrečného protokolu mělo proběhnout 3. 3. 1958, výstava se konala na Staroměstské radnici 1. dubna - 15. dubna 1958.)

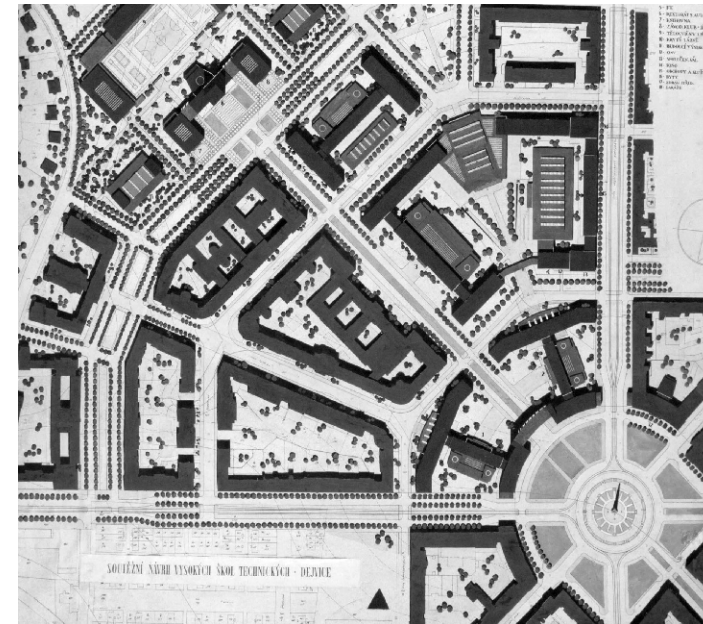
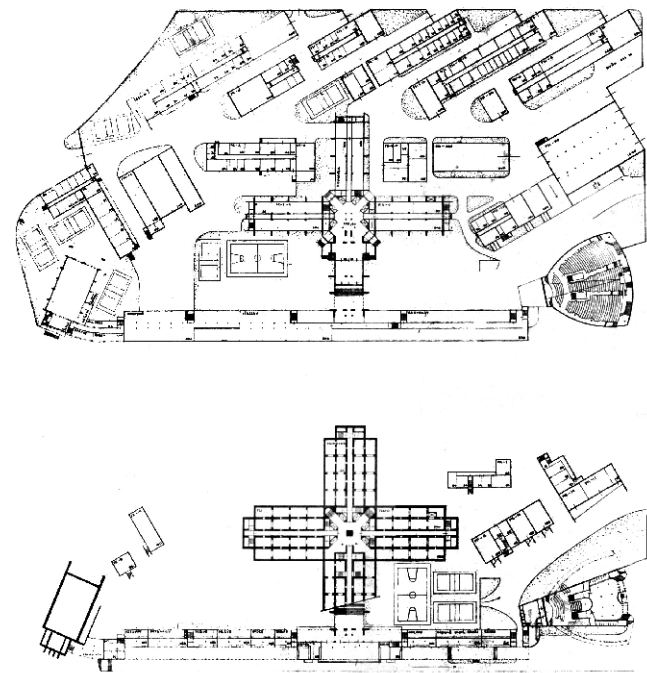
Soutěž na řešení dostavby ČVUT;
A. Černý, D. Rybářová, V. Pardyl,
1957 - 1958,
půdorys 1. patra a přízemí

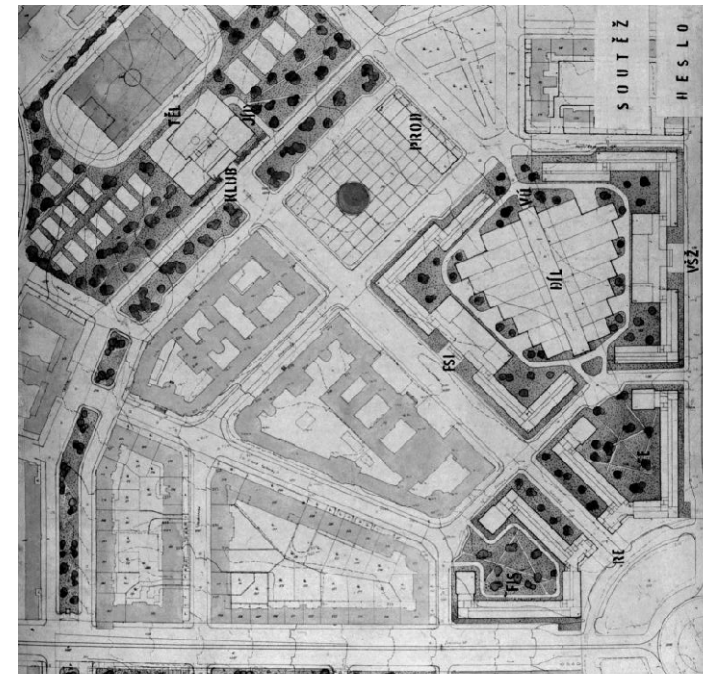
Soutěž na řešení dostavby ČVUT;
S. Horák, J. Hromas,
1957 - 1958,
půdorys přízemí a 1. patra knihovny,
FSI a FE

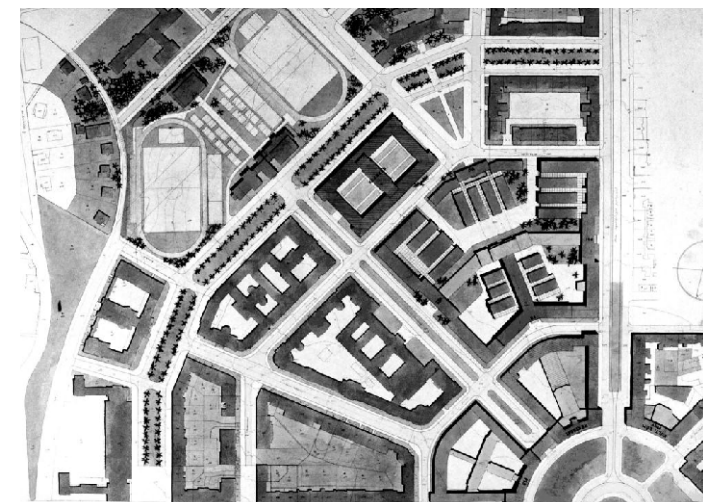
Soutěž na řešení dostavby ČVUT;
B. a P. Syrový,
1957 - 1958,
půdorys přízemí a 1. suterénu
budovy ČVUT

Soutěž na řešení dostavby ČVUT;
J. Menzl, R. Oplít, B. Zaplatílek,
1957 - 1958, 2. odměna

Soutěž na řešení dostavby ČVUT;
J. Štursa, S. Šnajdr,
1957 - 1958, 3. odměna

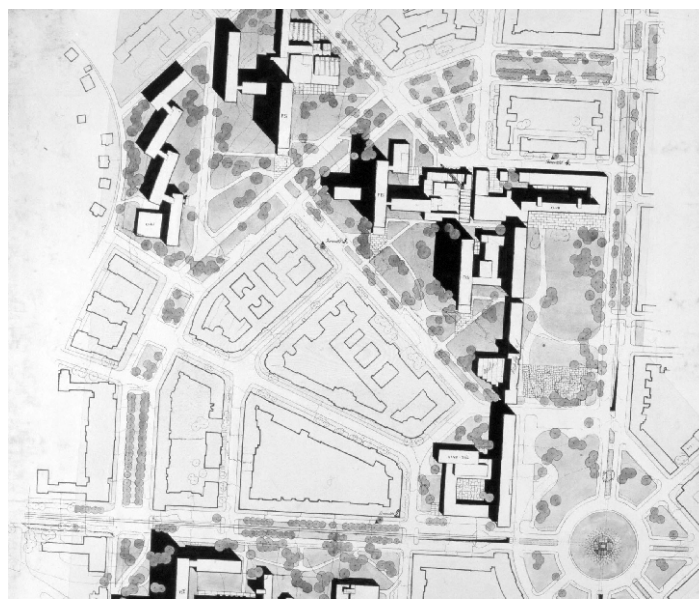

Soutěž na řešení dostavby ČVUT;
J. Fragner, M. Bělohradský, Z. Edel,
J. Fröml,
1957 - 1958,

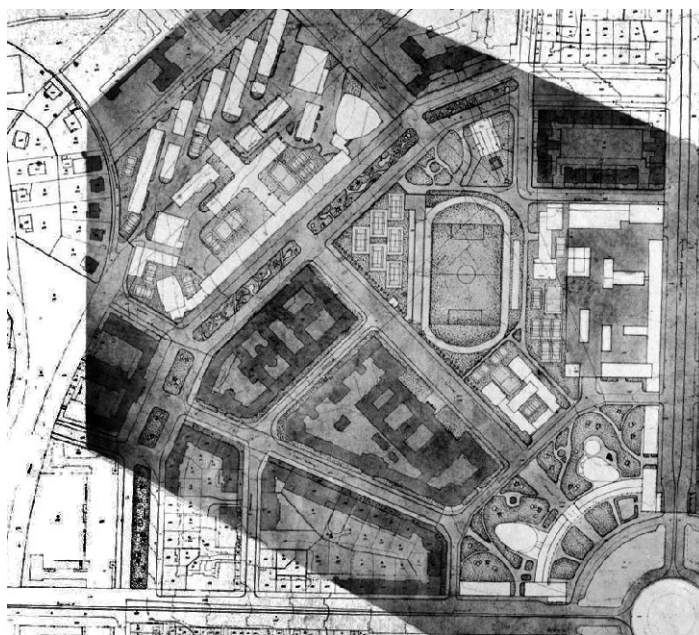
Soutěž na řešení dostavby ČVUT;
J. Svetlík,
1957 - 1958

Soutěž na řešení dostavby ČVUT;
A. Minář,
1957 - 1958

Soutěž na řešení dostavby ČVUT;
B. a P. Syrový,
1957 - 1958

- 2. cena, heslo ○○○
Martin Kusý (Stavoprojekt Bratislava, vyzvaný), Stefan Svetko
- 3. cena, heslo "optimum 1958"
Antonín Černý¹¹³ (děkan FAPS Praha, vyzvaný), spolupracovníci
Dagmar Rybářová a Věkoslav Pardyl
- 1. odměna, heslo "250 let", s jednou výjimkou jednomyslně vyloučen ve II. kole
Stanislav Horák (SÚPRO Praha, vyzvaný), spolupráce J. Hromas
- 2. odměna, heslo červený △, jednomyslně vyloučen ve II. kole
J. Menzl, R. Oplt, B. Zaplatílek
- 3. odměna, heslo "250" v kruhu, jednomyslně vyloučen ve II. kole
Jiří Štursa, Stanislav Šnajdr
- heslo "dvěšestpadesát", vyloučen v I. kole
Jaroslav Fragner¹¹⁴ (AVU Praha, vyzvaný), M. Bělohradský, Zdeněk Edel, J. Fröml
- heslo červený ○, vyloučen v I. kole
Ján Svetlík¹¹⁵ (SVŠT Bratislava, vyzvaný)
- heslo X, jednomyslně vyloučen v I. kole
A. Minář¹¹⁶
- heslo ⊕, jednomyslně vyloučen v I. kole
Bohuslav Syrový, Petr Syrový¹¹⁷
- heslo ~, s jednou výjimkou jednomyslně vyloučen v I. kole

urbanistické řešení - uzavřené bloky versus pokusy o uvolnění

Pro vzájemné porovnání soutěžních návrhů je zásadním kritériem způsob, jak se vyrovnaly s protikladným požadavkem na maximální zohlednění původního Engelaova konceptu i estetiky areálu a zároveň naplnění myšlenky soudobého, moderního vysokoškolského provozu a progresivní technologie výstavby.

Úsilí soutěžících se proto soustředilo především na hledání přiměřené míry, jak narušit strnulé, banální schéma uzavřených městských bloků. Většina autorů zvolila cestu kompromisu a urbanismus areálu vyřešila podobným způsobem jako František Čermák v roce 1948 - pevným ohraničením tří hlavních, radiálních os i obrysu náměstí a zároveň uvolněním jednoduše linie okružních ulic jejich výškovým a hmotovým rozčleněním. Porota však ve svém rozhodování dala přednost volnějšímu způsobu zastavění a ocenila návrhy, které už v okružních ulicích otevírají větší či menší průhledy do vnitrobloku¹¹⁸ - rozdrobením na menší solitery, případně komponováním obrysu objektů do tvaru písmene E nebo H.

urbanistické řešení - mimo kontext

Záměrným a systematickým narušením blokové zástavby mezi návrhy výrazně vynikají tři projekty: Syrový - Syrový, A. Minář a vítězný.

Návrh Bohuslava a Petra Syrových poměrně konvenčním způsobem uzavírá ulici Jugoslávských partyzánů i dejvické náměstí a na zbytku pozemku ponechává beztvary volný prostor využitý z převážné části pro sportoviště (pravděpodobně se zachováním

¹¹³ Antonín Černý zde zúročil předchozí zkušenosti z let 1948 (nová zastavovací studie), 1954 (soutěž na ÚDA) a z vedení diplomových prací ve svém ateliéru (na téma výstavby vysokých škol v Malešicích).

¹¹⁴ Autorství vyplývá z korespondence Antonína Engela, Jaroslava Fragnera a z nepublikovaného Fragnerova článku pro časopis Československý architekt.

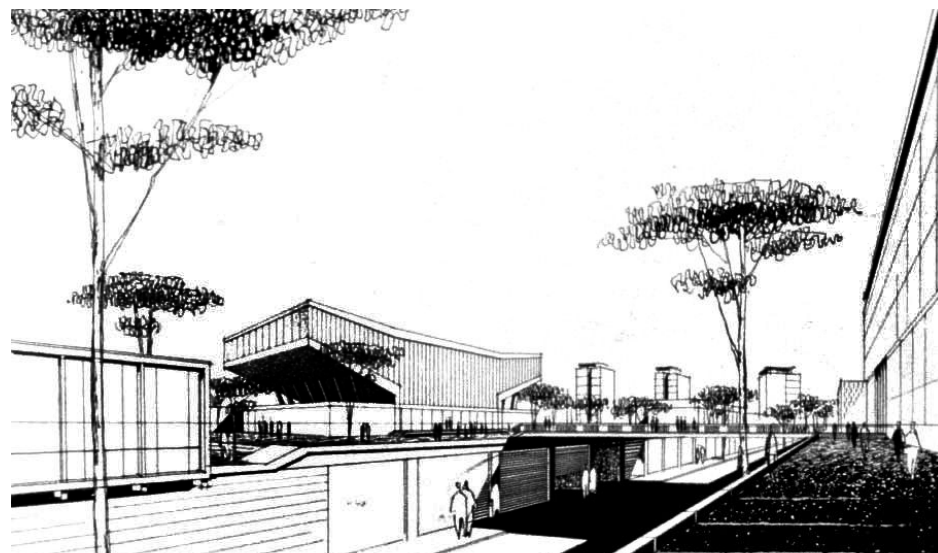
¹¹⁵ Svetlík je jediným vyzvaným autorem, jehož jméno se neobjevuje u oceněných projektů, jedná se navíc o jediný neidentifikovaný návrh ve slovenštině. Autorství dokládá i použitá grafická zkratka v zákresu do dejvického náměstí, shodná například s pojednáním perspektivy Svetlíkova soutěžního návrhu na památník Slavin v Bratislavě (DULLA, M.; MORAVČÍKOVÁ, H. *Architektúra Slovenska v 20. storočí*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovart, 2002).

¹¹⁶ Tento návrh jako jediný nerespektuje tvar náměstí. Přesto nese znaky rutinního rukopisu progresivního urbanisty. Podle vzpomínek Věkoslava Pardyla, rovněž účastníka soutěže, byl A. Minář z tohoto důvodu ze soutěže vyloučen.

¹¹⁷ Autorství návrhu bylo potvrzeno náhodně na základě telefonického rozhovoru s Petrem Syrovým.

¹¹⁸ Návrh J. Menzla, R. Oplta a B. Zaplatíka už dokonce vymezuje pevně ani třídu Jugoslávských partyzánů a Žukovovu (dnešní Evropskou).

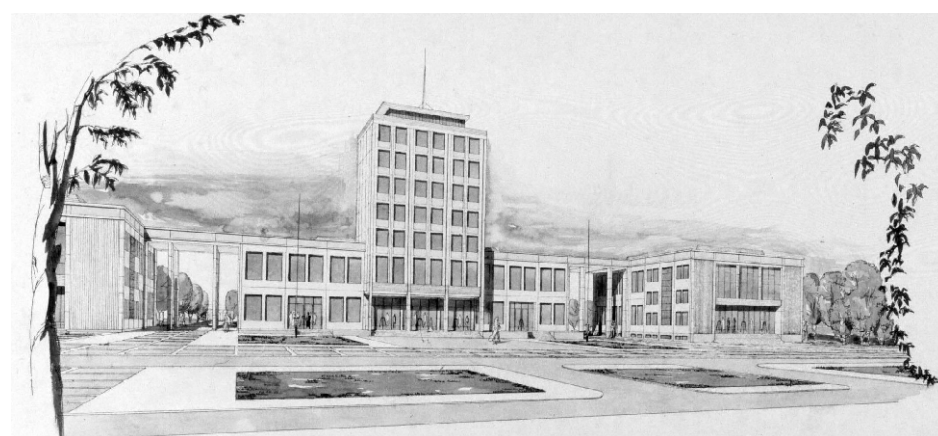
Soutěž na řešení dostavby ČVUT;
M. Kusý, S. Svetko,
1957 - 1958, 2. cena

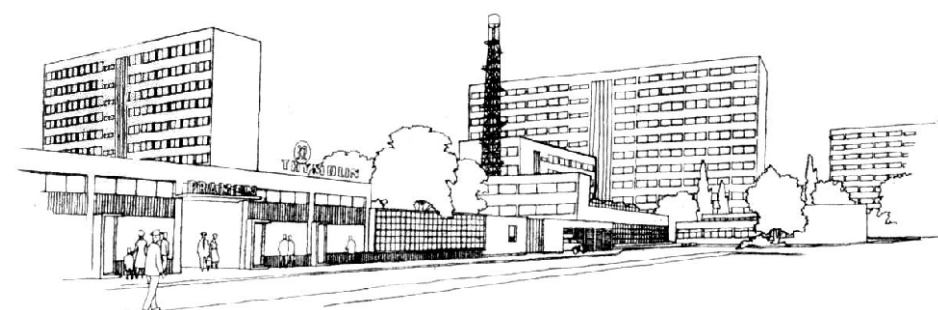
Soutěž na řešení dostavby ČVUT;
S. Horák, J. Hromas,
1957 - 1958, 1. odměna

Soutěž na řešení dostavby ČVUT;
J. Menzl, R. Opl, B. Zaplatílek,
1957 - 1958, 2. odměna

Soutěž na řešení dostavby ČVUT;
A. Minář,
1957 - 1958,

stávajících zařízení). Vyvrcholením celé koncepce se tak měla stát třicetipodlažní (!) budova půdorysného tvaru kříže, uzavírající ústřední osu, do které autoři vtěsnali veškeré proozy fakult. Horizontální podnož měla obsahovat vstupní prostory a organicky tvarovanou aulu ČVUT.

Podobně nekompromisní byl také návrh A. Mináře, který programově nenavazoval ani na rozestavěný koncept Dejvic ani na terénní konfiguraci. Autor pozemek volně vyplnil a schematicky rytmizoval zcela nezávislou strukturou převýšených, navzájem provázaných deskových objektů půdorysného tvaru písmene X, oddělených od stávající výstavby milosrdnou zelení. Minář jako jediný soutěžící nedodržel ani ústřední osu stanovenou regulačním plánem Antonína Engela a dokonce také radikálně změnil tvar náměstí z původní centrály na podélné, značně předimenzované obchodní a společenské centrum.

dispoziční řešení

Přes dílčí odlišnosti spojuje všechny jmenované návrhy společný princip tvorby dispozic na základě převažujícího trojtraktu¹¹⁹. Trojtrakt byl autory zvolen, pravděpodobně pod tlakem velmi přísně stanovených ukazatelů poměru užitkové a zastavěné plochy, pro svou relativně vysokou hospodárnost.

objekt do náměstí

Bližší pozornost si zaslouží také způsob, jakým se autoři vyrovnávají s problematikou chybějícího segmentu dejvického náměstí. Projevila se zde dobrá znalost nedávné soutěže na Ústřední dům armády. Žádný ze soutěžících, s výjimkou vítězného kolektivu, si zde už nedovolil porotou i odbornou veřejností tolik kritizovanou převýšenou hmotu. Zároveň ale zřejmě většina soutěžících cítila potřebu nějak rozčlenit nezáživnou jednotvárnost náměstí. Tím nejhodnějším a soutěží na ÚDA prověřeným řešením bylo ustoupení střední části objektu do druhého plánu¹²⁰, nebo alespoň zdůraznění ústřední osy.

Autoři Štursa - Šnajdr dokonce nekompromisně přeměnili konvexní tvar objektu do náměstí na trojitý segment. Antonín Černý se spolupracovníky zašli ještě dál a navrhli v čele náměstí rovnou plochu, z boků ohraničenou předstupujícími křídly¹²¹.

vítězný návrh¹²²

Mezi soutěžními projekty bezesporu výrazně vyčníval vítězný návrh - svou výzrálostí, důsledností a především rafinovaným, organickým provázáním všech nedílných částí projektu (urbanismus - dispozice - konstrukce - estetika).

Základním nosným principem návrhu Františka Čermáka, Gustava Paula, Vladimíra Hladíka a Jiřího Liberského byla hřebínková půdorysná struktura - objekty fakult s páteřní osou a kolmo na ni navazujícími převýšenými křídly kateder a rýsoven¹²³.

Elementární schéma hřebínkové struktury bylo vyústěním meziválečných úvah Františka Čermáka a Gustava Paula, kteří se v řadě nerealizovaných projektů pokoušeli o nalezení optimálního dispozičního uspořádání pro dokonalou segregaci nemocničních provozů¹²⁴. Vyvrcholením jejich hledání byl návrh na vysokoškolský areál

¹¹⁹ V návrhu Antonína Černého stojí za pozornost motiv zalomování střední chodby v místě vertikálních komunikací, který lze vnímat jako určitou paralelu k dispozičnímu řešení objektu od Theodora Petříka. Zajímavé jsou i dispozice (a zakládání) výškových objektů Bohuslava a Petra Syrových, konzultované údajně i s Josefem Havlíčkem - z vertikálního komunikačního jádra vybíhají čtyři křídla chodbových trojtraktů.

¹²⁰ srv. s triumfálním obloukem Antonína Engela

¹²¹ Přitom o čtyři roky dříve v soutěži na ÚDA bylo segmentové ukončení náměstí ještě označeno jako naprosto nevhodné.

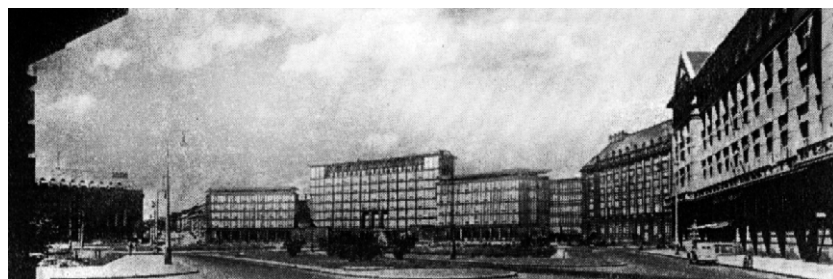
¹²² Soutěž na dobudování vysokých škol technických v Praze. *Architektura ČSR*, 1958, č. 5, 6.

¹²³ podrobněji v kapitole zaměřené na výstavbu první etapy

¹²⁴ František Čermák, Gustav Paul (katalog výstavby). Praha: Galerie Jaroslava Fragnera, 1983 (např.: soutěžní návrh na Zemský úřad v Bratislavě - 1930, nejvyšší cena; soutěžní návrh z ústí soutěže na klinickou nemocnici v Praze-Motole - 1937, 1. cena; soutěžní návrh na univerzitní město a klinickou nemocnici v Plzni - 1945, cena).

¹²⁵ archiv architektury NTM, *Studie na fakultní nemocnici na Albertově*; ČERMÁK, F.; PAUL, G. *Studie vysokoškolského centra*. Knihovna architektury ČSR, 1945 (Tato studie byla spolu s návrhem Josefa Havlíčka hned po skončení druhé světové války v roce 1945 vystavena v Národním muzeu v expozici "Student v boji".)

Soutěž na řešení dostavby ČVUT;
F. Čermák, G. Paul, V. Hladík, J. Liberský,
1957 - 1958, 1. cena

Soutěž na řešení dostavby ČVUT;
M. Kusý, S. Svetko,
1957 - 1958, 2. cena

Soutěž na řešení dostavby ČVUT;
J. Menzl, R. Oplít, B. Zaplatílek,
1957 - 1958, 2. odměna

Soutěž na řešení dostavby ČVUT;
J. Štursa, S. Šnajdr,
1957 - 1958, 3. odměna

Soutěž na řešení dostavby ČVUT;
J. Fragner, Z. Edel, J. Fröml, M. Bělohradský,
1957 - 1958

a fakultní nemocnici na Albertově (1942 - 1945!) ¹²⁵, kde už byla hřebínková struktura téměř totožná se soutěžním návrhem v Dejvicích.

František Čermák v soutěži také velmi dobře zúročil předchozí zkušenost s touto lokalitou (návrh z roku 1948), která v průběhu let a s jeho pedagogickým působením na ČVUT nepochybně doslova "zrála".

Koncepce hřebínků umožnila autorům opustit dogma uzavřených městských bloků, obklopit budovy zelení, a přesto zachovat základní rozvržení ulic. Nelze přehlédnout ani skutečnost, že křídla hřebínku odpovídají převýšeným rizalitům protějších meziválečných budov. Celá struktura vytváří z pohledu chodce dynamické, rytmicky členěné prostory, v globálu však sjednocuje hladinu zástavby na výrazně statické, plošné schéma (odkaz na horizontalitu návrhu Antonína Engela). Tento záměr je dobře čitelný i z toho, že není nijak akcentováno ukončení ústřední osy areálu (v ostatních návrzích se zpravidla objevuje dominanta nebo alespoň výrazný solitér).

Poměrně efektivní, plošné uspořádání umožnilo lépe využít celou plochu pozemku, umístit všechny fakulty uvnitř areálu (na rozdíl od ostatních soutěžních návrhů) a zároveň je izolovat objekty společných zařízení od rušného náměstí a třídy Jugoslávských partyzánů. Vstupy do jednotlivých fakult byly vázány pouze na hlavní třídu, posílenou zároveň do té míry, že halové laboratoře za objektem FSI a FE nemusely respektovat podružnou osu jako protiváhu Zikovy ulice. Vznikla tak výrazně asymetrická půdorysná kompozice ¹²⁶. Pozůstatkem původního radiálního zastavění byla pouze nároží zpevněná ve druhém plánu za budovou rektorátu čtyřmi solitérními objekty výzkumných ústavů.

Porota v závěrečném protokolu obzvláště ocenila, že opakování stejného konstrukčního i objemového motivu vytváří dobré předpoklady pro dokonalé rozložení průběhu výstavby a uplatnění strojové (průmyslové) stavební výroby. *"Kladem návrhu je i to, že na všech ostatních plochách areálu skýtá možnosti důraznému uplatnění souvislých ploch zeleně a zahradní architektury nikoli ve zbytcích pozemků, ale záměrně a organicky."*

Zatímco ostatní soutěžící zachovávají podle poroty příliš nízkou úroveň zastavění do dejvického náměstí, vítězný návrh vhodně zvýraznil střední část budovy ustoupením a převýšením. Vznikl tak dominantní prvek, *"vyjadřující svým soudobým výrazem jak účel budovy, tak i její ideový význam"*.

estetika průčelí

Zatímco u urbanistické skladby lze zřetelně vysledovat tři ostře ohraničené linie, formální podoba soutěžních návrhů nabízí mnohem širší názorovou škálu. Je to zřejmě dáno do značné míry tápáním, které nastalo v architektuře konce padesátých let, kdy byl postupně opouštěn socialistický realismus, ale žádný nový, "nosný" proud ještě v povědomí architektů nekystalizoval. Zároveň zde soutěžící nepochybně tvrdě naráželi na velmi silnou estetiku Antonína Engela. Podmínky soutěže k architektonickému ztvárnění dodávají: *"Je ovlivněno u stavenišť Dejvice již postavenými objekty vysokoškolskými a je třeba, aby navrhovaná architektonická kompozice vhodně navazovala na dosavadní zástavbu. Pokud se týče Malešic, je možno i zde vystačit se střizlivým architektonickým pojetím, které se přimyká vlastnímu*

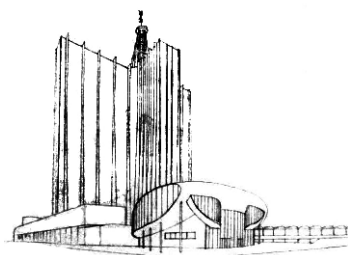
¹²⁶ Zřejmě i v závislosti na přirozené konfiguraci terénu. Mimořádnou pozornost, kterou věnovali autoři terénní morfologii, ukazuje *Odpověď na posudek Státního výboru pro výstavbu* (archiv ČVUT, 23. 2. 1959).

Soutěž na řešení dostavby ČVUT;
F. Čermák, G. Paul, J. Hladík, V. Liberský,
1957 - 1958, 1. cena

Soutěž na řešení dostavby ČVUT;
A. Černý, D. Rybářová, V. Pardyl,
1957 - 1958, 3. cena

Soutěž na řešení dostavby ČVUT;
B. a P. Syrový,
1957 - 1958

rozestavěný koncept je uznáním historickým činem". Zároveň upozornil, že nebyl jako generální projektant přizván k jednání poroty, ačkoliv všichni věděli o jeho jmenování expertem Ministerstva školství a kultury.

Vzhledem k tomu, že ministerstvo není vázáno hodnocením poroty a může rozhodnout jinak, žádal Antonín Engel v dopise nápravu jednostranných předpokladů a závěrů poroty, zaujmutí konečného stanoviska a rozhodnutí až poté, co budou k dispozici všechny kritické připomínky k soutěžním návrhům, včetně Engelova zevrubného kritického rozboru.

Na tomto místě je třeba zmínit jeho dlouhodobou nedůvěru v principy funkcionalismu, u něhož sice oceňoval oprostění od bezduché zdobnosti a dekadence předchozích období (secese, kubismus...), ale na druhou stranu ho vnímal pouze jako projev přechodných tendencí, racionální, rychlou odpověď na přízemní hmotné požadavky. Této architektuře podle Antonína Engela chybí duchovní rozměr, ona potřebná dávka monumentality, vážnosti, solidnosti a výrazu, která by ji povyšovala na "královnu umění". Nicméně v padesátých letech si zároveň nepřál zveřejňovat část svých přednášek, aby se nestaly předmětem špatného pochopení a interpretace, návodem k tradicionalismu a socialistickému realismu, který se mu zdál být rovněž pouze formální hříčkou¹³³.

Antonín Engel - druhý dopis¹³⁴

Dne 2. dubna 1958 zaslal Antonín Engel ministru školství a kultury druhý dopis, ve kterém naznačil, že myšlenky nastíněné v přiloženém rozboru bude zastávat i v tisku, a doporučil zadání úvodního projektu Jaroslavu Fragnerovi "jako objektivně nejlepšímu a nejschopnějšímu ze soutěžících projektantů".

Zároveň vysvětlil genezi této kauzy: "Když mne 12. března 1957 ministerstvo školství a kultury informovalo o svém rozhodnutí 'realisovat v nejkratších možných termínech' výstavbu vysokých škol technických v Praze-Dejvicích, domníval jsem se, že konečně došlo přece k rozhodnému kroku, jímž bude zahájeno postupné odstraňování následků oně dřívější bezradnosti, bázlivé nerozhodnosti i závistivého hašteření, které tak trapně po více než čtvrt století charakterisovaly stavební vývoj pražské Techniky a brzdily její práci." Antonín Engel se proto domníval, že konečně dojde po letech "váhání a bezradnosti" k naplnění jeho plánu. Ministerstvo ho tehdy výslovně ujistilo, že přesně specifikované determinanty vyplývající z původního návrhu a obsažené v soutěžních podmínkách by měly být zárukou, že "zůstává zachován i Váš architektonicko-urbanistický záměr, hlavně pokud se týká koncepce členění hmot i architektury náměstí... Za tohoto stavu jsem považoval za vhodné dát přednost skromnějšímu postavení 'experta ministerstva školství a kultury pro dostavbu vysokoškolských objektů v Dejvicích', jímž jsem byl jmenován, místo alternativně mi nabídnuté účasti na soutěži jako jeden z vyzvaných projektantů. Chtěl jsem tím jednak dát příležitost mladším architektům, aby se podíleli na detailním zpracování mého generálního projektu, jednak napřed už vyloučit možnost jakéhokoli podezření ze sledování osobních konkurenčních zájmů." ¹³⁵

Bohužel ale nebyl pozván k účasti na tvorbě soutěžních podmínek i jednání poroty a přes opakovanou urgenci neobdržel nezbytné podklady (zejména grafické). "Důvody

účelu budov a je vyjádřeno převážně vhodným hmotovým uspořádáním." Ministr školství a kultury František Kahuda při zahájení výstavy soutěžních projektů ve svém projevu řekl: "Projevuje se zde též, že naši architekti správně upouštějí od starých, přežilých architektonických forem, tak zv. 'ozdobnictví' a že úspěšně nastoupili cestu k nové - socialistické architektuře, vyjadřující rozmach naší současnosti." ¹²⁷

U řady návrhů je patrná snaha co nejméně narušit atmosféru původní zástavby Dejvic. Obavy vedly přirozeně k uplatnění historismů (heslo vlnovka, Jaroslav Fragner) a ke značně nesourodým, rozpolceným výsledkům. Například v návrhu Stanislava Horáka je náměstí doplněno zcela v duchu Engelova "nadčasového" pojetí, zatímco zbytek areálu podléhá formálním principům socialistického realismu. Pítoreskně působí také návrh Bohuslava a Petra Syrových, kde se střetávají historismus náměstí, funkcionalismus třídy Jugoslávských partyzánů a svérázná estetika výškové budovy, která se bez rozpaků odkazuje na tvorbu Josefa Havlíčka¹²⁸ a Le Corbusiera.

Ostatní návrhy našťestí nabízí ucelenější koncepci a jednotu v rámci celého areálu. Ať už vystupují z vyhraněné pozice sorely nebo dobových trendů, vždy jsou podřízeny pevnému geometrickému řádu. Místo plochy prořezané okny v nich nastupuje racionální, výrazně plastická struktura, která reflektuje nejenom nosný skelet, ale často i funkci (zahušťování rastru¹²⁹, přiznané "arkýře" v místě poslucháren¹³⁰). Častými motivy byly i výrazně přesahující římsy plochých střeš nebo naopak ustupující poslední podlaží.

Pokročilejší estetiky docílili Martin Kusý a Stefan Svetko použitím graficky pojednaných ploch velmi blízkých působení pozdějšího tzv. bruselského stylu. Strohost průčelí A. Mináře se naopak zřetelně odkazuje k meziválečnému vědeckému funkcionalismu a do značné míry už i předpovídá uniformitu budoucí hromadné výstavby. Rafinovaný kompoziční motiv se objevil v návrhu Stanislava Horáka, který směrem od náměstí rozšířil ústřední osu a do takto vzniklého prostoru asymetricky vložil věž knihovny.

Fasády vítězného návrhu vychází pochopitelně především z výrazného hmotového řešení a ve vazbě na vnitřní uspořádání laborují s kontrasty plných ploch a plasticky pojednaných rastrů prosklené stěny.

závěrečný protokol poroty¹³¹

Poté co byly v prvním kole vyřazeny zcela nevhodné návrhy, stanovila si porota kritéria dalšího hodnocení. Řada z nich ukazuje na charakteristické dobové trendy a zároveň priority v jejím rozhodování: urbanismus (poloha rektorátu, vazby dílenských hal, rozsah a kvalita zelených ploch, rezervy...), dispozice a provoz (etapová výstavba, hospodárnost, univerzalita dispozic...), ekonomie konstruktivní skladby a výroby (progresivnost zvolených konstrukcí, realizovatelnost výstavby v našich podmínkách, moduly systém školních budov...), architektura (působení instituce do náměstí, radostné, tvůrčí prostředí, zřetelně ohraničené jádro souboru...). Přezkoušení projektů co do úplnosti programové náplně a efektivnosti vypracovala samostatná expertní komise.

V závěrečném protokolu porota navrhuje ponechat bezprostředně za vstupem do areálu (budova rektorátu) volně nezastavěné plochy s dostatkem zeleně jako

¹²⁷ KAHUDA, F. K výsledku soutěže na výstavbu vysokých škol technických v Praze. *Architektura ČSR*, 1958, č. 5 - 6, s. 211.

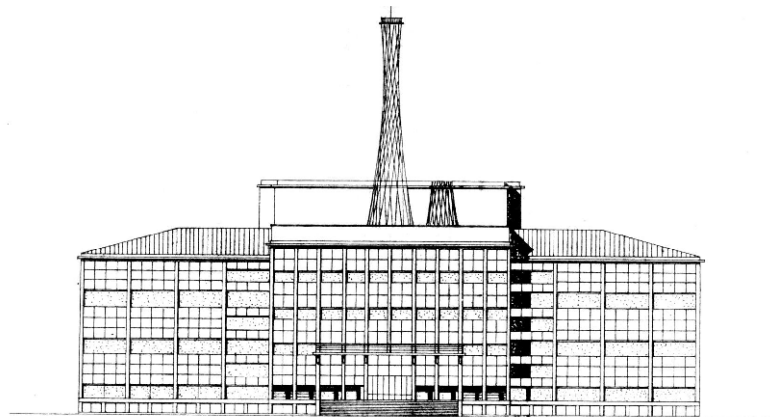
¹²⁸ Josef Havlíček, *Návrhy a stavby*. Praha: Státní nakladatelství technické literatury, 1964.

¹²⁹ Jiří Štursa, Stanislav Šnajdr

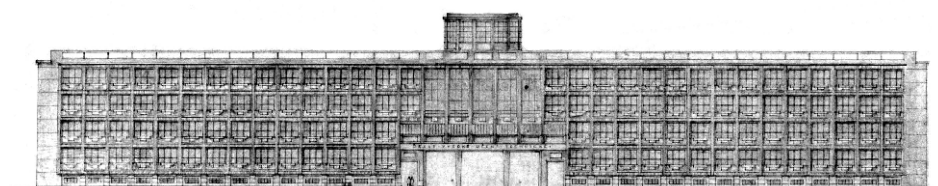
¹³⁰ Antonín Černý a spolupracovníci

¹³¹ archiv ČVUT, *Závěrečný protokol poroty pro posouzení soutěžních návrhů na...* (v příloze posudky jednotlivých oceněných a odměněných návrhů), březen 1958

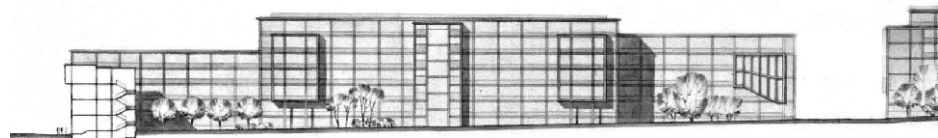
Soutěž na řešení stavby ČVUT;
J. Štursa, S. Šnajdr,
pohledy společenská budova, 3. odměna,
1957 - 1958

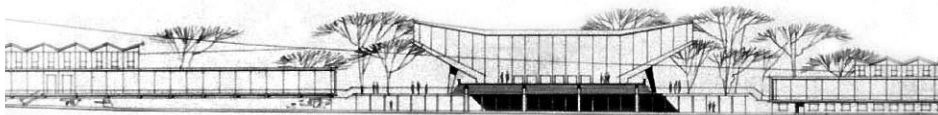
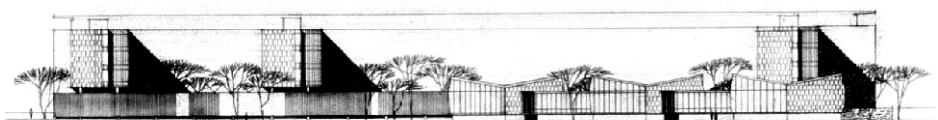
Soutěž na řešení stavby ČVUT;
heslo vlnovka,
1957 - 1958

Soutěž na řešení stavby ČVUT;
A. Černý, D. Rybářová, V. Pardyl,
1957 - 1958, 3. cena

Soutěž na řešení stavby ČVUT;
M. Kusý, S. Svetko,
1957 - 1958, 2. cena

kontrast zástavbě náměstí. Zároveň "porota doporučuje postupovat s výstavbou z důvodů ekonomických, technických a urbanistických od severozápadního konce Technické třídy směrem k náměstí Velké říjnové revoluce tak, aby dostavba náměstí byla provedena jako uzávěr a vyvrcholení celého díla" a aby "investor vytvořil takové podmínky, v nichž bude možno celý areál všech stávajících i nových vysokých škol řešit a zastavovat komplexně, plynule a s jednotící myšlenkou bez nebezpečí, které vzniká při řešení a realizaci jednotlivých dílčích akcí."

Porota hodnotí vítězný soutěžní projekt slovy: "Návrh přesvědčivě prokázal možnost i správnost pojetí, jímž lze při navázání na stávající veřejné investice, ale v kontrastu k původní skladbě, dokončit Dejvice způsobem, který odpovídá současným potřebám života města, splňuje požadavky soudobé i výhledové náplně vysokých škol technických a dává i předpoklady k dalšímu vývoji. Dociluje to zejména čistým funkčním členěním areálu a účelným rozmístěním jednotlivých složek, velmi kultivovanou, vysokým školám úměrnou architekturou půdorysů, prostorů, hmot i průčelí, plošnou i objemovou koncentrací objektů v důsledně opakovaných skladebných prvcích a přehlednou dispozicí všech školských objektů... Celková urbanistická koncepce, její půdorysné i výškové členění, je velmi příznivá nejen pro skladbu hmot a vnitřních prostorů areálu, ale i pro důležité panoramatické nadhledy s okolních výšin, zejména s Hanspaulky a od Hradu, což návrh dobře respektuje..."

Porota konstatuje, že přes velkou složitost a náročnost úkolu prokázaly soutěžní návrhy v jednotlivostech i v celkovém řešení a ve svém souhrnu přesvědčivě, že nekritické převzetí původní urbanistické a architektonické koncepce Dejvic, je zásadně nesprávné, ale že je zde možné a nutné v nových společenských podmínkách postavit nové vysoké školy jako soubor odpovídajících soudobým společenským potřebám a obohatit tak tuto čtvrť i celé město...

Porota došla k přesvědčení a k jistotě, že vítězný návrh i jeho autoři zaručují vynikající úroveň nového velkého stavebního díla, a doporučuje investorovi, aby... byli pověřeni vypracováním úvodního projektu a dalších stupňů projektové dokumentace."

¹³² archiv ČVUT, Dopis Antonína Engela ministru školství a kultury, 28. 3. 1958

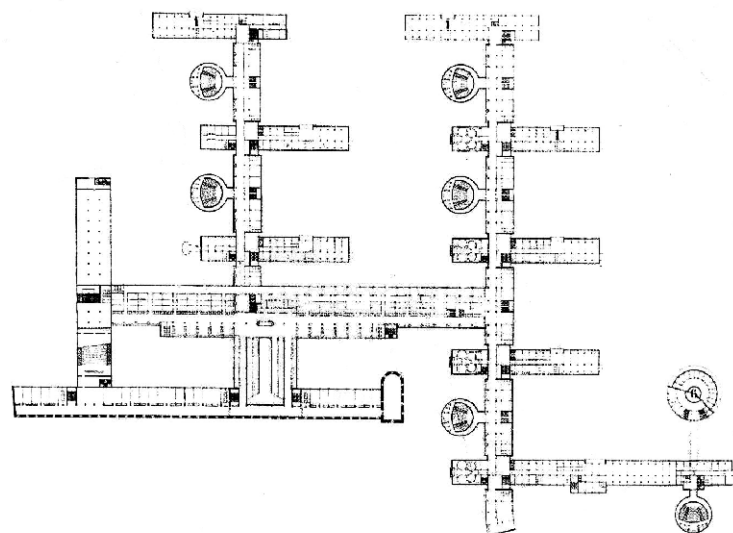
Antonín Engel - první dopis ¹³²

Dne 28. března 1958 Antonín Engel osobně (!) doručil ministru školství a kultury dopis, ve kterém se vyjadřuje k výsledku soutěže: "... pro velké nebezpečí z prodlení považuji za svou povinnost přímo Vás informovat o vážném nebezpečí, které hrozí dostavbě vysokých škol technických v Praze-Dejvicích z jednostranného nazírání na výsledek nedávno ukončené soutěže na dostavbu tohoto prostoru."

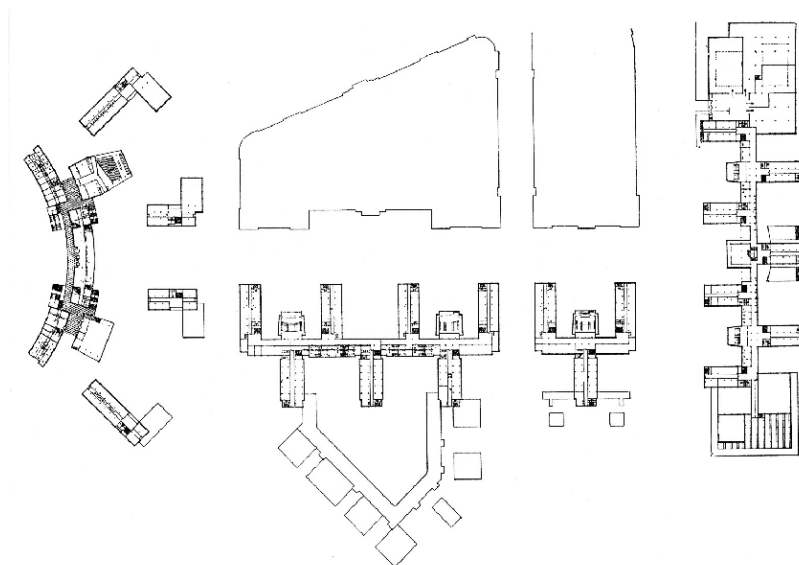
Ministerstvu školství a kultury jako vrchnímu investoru byl porotou doporučen k realizaci návrh počtený 1. cenou, ačkoli mezi ostatními soutěžními projekty jsou návrhy nesporně způsobilejší k dalšímu vývoji v úvodním projektu a nezasahující rušivě do původního prostorového konceptu." Engel míní, že byl upřednostněn příliš vyhraněný záměr těch, kteří "použili moderní architektury na nepravém místě", a pokud dojde k realizaci, "bude celé započaté dílo zmrzačeno".

Antonín Engel zastával názor, že porota rozhodovala jednostranně, v duchu společenské změny, "v době překonané historizující recidivy, kdy se jako reakce na předcházející vývoj a priori odsuzuje vše, co není moderní...", přestože "dosavadní

Studie vysokoškolského centra,
Praha - Albertov;
F. Čermák, G. Paul,
1942 - 1945

Soutěž na řešení dostavby ČVUT;
F. Čermák, G. Paul, V. Hladík, J. Liberský,
1957 - 1958, 1. cena,
půdorys

Soutěž na řešení dostavby ČVUT;
F. Čermák, G. Paul, V. Hladík, J. Liberský,
1957 - 1958, 1. cena,
fotografie modelu

těchto mi působených potíží se mi staly zřejmé, když laskavostí jednoho z členů poroty mi byly zpřístupněny krátce po vyhlášení rozhodnutí poroty jednotlivé soutěžní návrhy. Až na jednu či dvě výjimky dopadlo to hůře, než vůbec bylo možno očekávat. Projektanti zasáhli do koncepce náměstí zcela bezohledně; některé návrhy jsou přímo horentní...

Lze to vysvětlit jen tak, že tu byla a stále je nepřekonatelná a všeobecná nechuť ke všemu monumentálnímu a klasickému... Závěrečná část generálního projektu a dejvického plánu směrem severozápadním utrpěla právě v tom, co bylo na ní nejcennější, totiž ve vyřešení vhodně článkovaného mohutného tělesa souběžných protilehlých front, běžících ke společnému cíli a závěru, kde ústřední budova vrcholného významu se uplatňuje se vším důrazem. V předložených návrzích se naopak vytrácí ve slabošských hmotách poměrně malých rozměrů bez jakékoli pádnosti a monumentální suverenity. Je to příznačný strach z velikosti vedle nemohoucí malichernosti v detailu i v proporcích...

Ensemble dejvického náměstí, jež nemá v Praze obdoby, měl být zmrzačen nehoráznou funkcionalistickou skladbou těles, dnes právem energicky odsuzovanou, skladbou, která by nejen trvale zohydila celou oblast, ale která je také s hlediska racionálního vysokoškolského provozu zúčastněných fakult monstrem a anachronismem... Jako expert ministerstva školství a kultury proto doporučuji, aby toto ministerstvo jako vrchní inspektor nepřihlíželo k rozhodnutí a doporučení poroty a pověřilo vypracováním úvodního projektu Jaroslava Fragnera, jehož vyzrálá umělecká osobnost dává plnou záruku včasného a hodnotného definitivního vyřešení problému."

reakce na kritické připomínky Antonína Engela

Ministerstvo školství a kultury zaslalo tyto dopisy prorektorovi pro výstavbu ČVUT Karlu Neumannovi¹³⁶ a později svolalo schůzi za účelem jejich projednání¹³⁷. Připomínky k dopisům vypracoval rektor ČVUT Theodor Ježdík¹³⁸ a v příloze i soutěžní porota¹³⁹. Dokládají, že v celé kauze je řada protimluv a spekulací.

Dle rektora byl investiční úkol, schválený Ministerstvem školství a kultury (výťah z něho byl nedílnou součástí soutěžních podmínek), posouzen i Antonínem Engelem jako expertem ministerstva. Později, po obdržení připomínek soutěžících k soutěžním podmínkám, se spolu s Engelem sešla porota a upravila je. Protože rektorátu ani porotě nebylo známo nic o expertní smlouvě s ministerstvem, nebyl k ostatním jednáním poroty přizván. Přesto mu porota umožnila dva týdny před závěrem porotního jednání důkladnou prohlídku soutěžních návrhů.

Vzhledem k tomu, že se změnilý "nejen politické, ale i společenské, hospodářské, kulturní a vývojové podmínky našeho státu", porota jednomyslně rozhodla, že nejúčinnější je takové řešení, které "vychází z původního založení, ale toto rozvíjí s aspektem změněných společenských podmínek a nové náplně... Porota je přesvědčena, že náměstí Velké říjnové revoluce lze dořešit soudobou architekturou tak, že budova ukončující hlavní osu náměstí by výškou i architekturou kontrastovala s okolním zastavěním a náměstí vhodně uzavřela". Nový areál "musí dostat výraznější charakter ideově odpovídající významu a obsahu těchto budov, než připouští schema úředního průměrného charakteru, navrhovaných prof. Dr. A. Engelem, nepřipomínajících pokrokové cíle dnešní techniky, též stavební". Nevyhovující koncepci ostatně dokládají dva postavené bloky.

¹³³ Antonín Engel 1879 - 1958, architekt, urbanista, pedagog (katalog výstavy ke 120. výročí narození). Národní galerie, Národní technické muzeum v Praze, 1999.

¹³⁴ archiv ČVUT, Dopis Antonína Engela ministru školství a kultury, 2. 4. 1958

¹³⁵ Nelze přesto přehlédnout, že oproti nejistému výsledku při účasti v soutěži by měl jako ministerský expert větší pravomoc rozhodovat o dostavbě svého životního díla.

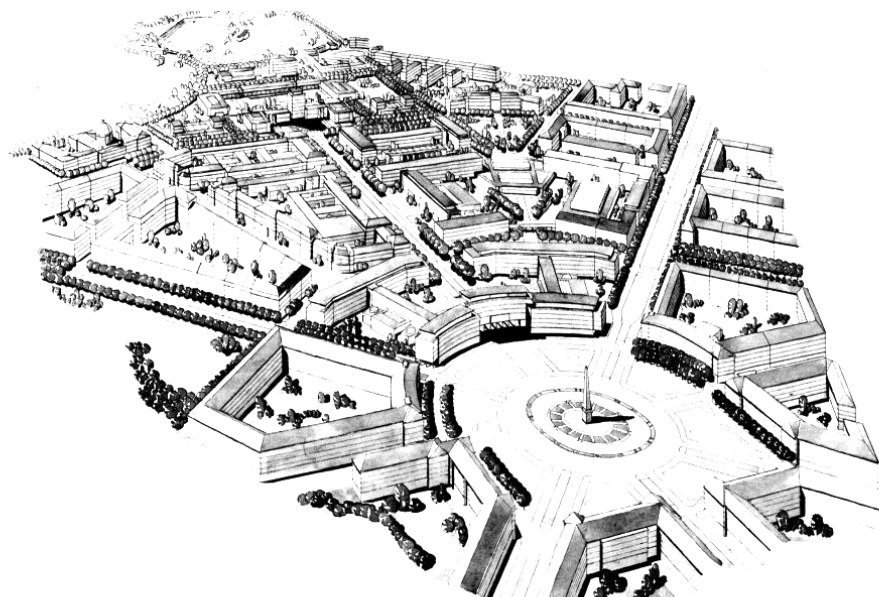
¹³⁶ archiv ČVUT, Dopis náměstka ministerstva školství a kultury M. Hučka prorektorovi pro výstavbu ČVUT, aby se vyjádřil k příloženým dopisům Antonína Engela zaslaným MŠK, 17. 4. 1958

¹³⁷ archiv ČVUT, Pozvánka prorektora pro výstavbu Neumanna na schůzi 29. 4. 1958 za účelem projednání dopisů Antonína Engela, 18. 4. 1958 (schůze později přeložena na 2. 5. 1958)

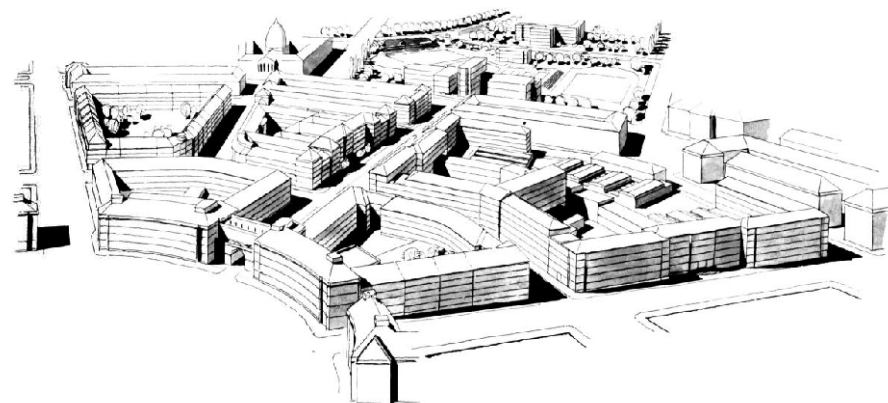
¹³⁸ archiv ČVUT, Připomínky rektorátu k dopisům Antonína Engela, 1958

¹³⁹ archiv ČVUT, Vyjádření poroty pro posouzení soutěžních návrhů k dopisům Antonína Engela, 3. 5. 1958

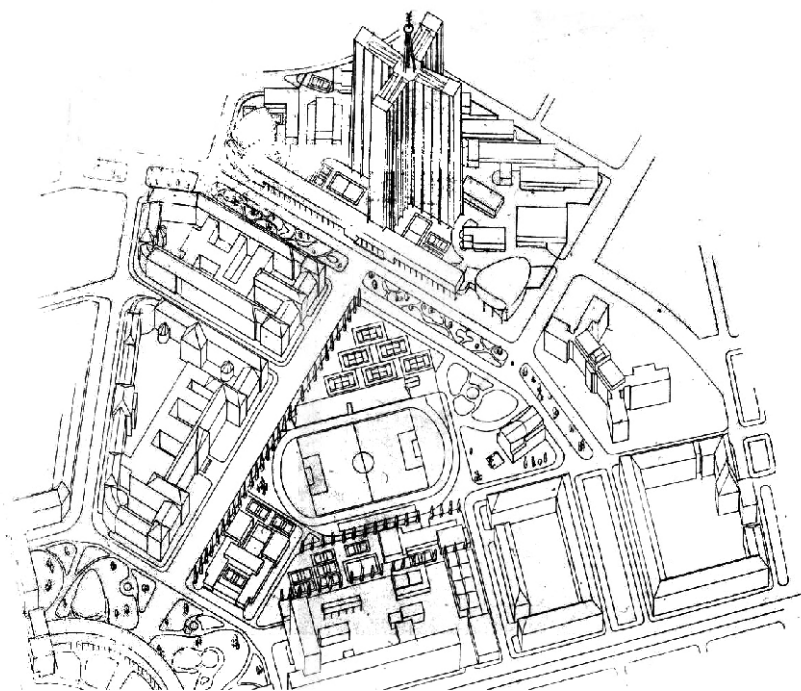
Soutěž na řešení stavby ČVUT;
J. Menzl, R. Oplt, B. Zaplatník,
1957 - 1958, 2. odměna;
nadhledová perspektiva

Soutěž na řešení stavby ČVUT;
J. Fragner, Z. Edel, J. Fröml, M. Bělohorský,
1957 - 1958;
nadhledová perspektiva

Soutěž na řešení stavby ČVUT;
B. a P. Srový,
1957 - 1958,
axonometrie

Porota byla rovněž přesvědčena, že kritika profesora Engela je "subjektivní a vyvěrá z přecenění vlastní koncepce". Trvala tedy na svém doporučení ohledně definitivního projektu, protože vysoká urbanistická i architektonická hodnota vítězného návrhu je dostatečnou zárukou budoucí úspěšné realizace.

Antonín Engel a František Čermák

Kuriózní situaci výstižně dokresluje i komentář Jaroslava Paroubka v textu k Čermákovým sedmdesátinám¹⁴⁰, tedy dlouho po Engelově smrti: "Ať se kolem bouří novátorství, anebo ať nastane éra historizujícího epigonství, dílo prof. Čermáka se nedá mýlit, i když k tomu je nutno obětovat třeba značnou část svého klidu a postavit se i proti těm, které chová ve vší úctě. Nevím, není-li to nevhodné, ale pro ilustraci toho poslouží nejlépe vzpomínka na zdrcující kritiku prof. Engela vítězného soutěžního návrhu Čermáka a Paula na soubor vysokých škol v Praze-Dejvicích v r. 1958. Tak trochu nám bylo líto obou stran. Kdo zná mírnost a citlivost prof. Čermáka, pochopí sílu jeho pravdy, kterou s arch. Paulem obhajovali před svým učitelem a bývalým představeným. Takových situací bylo mnoho, snad jen méně drastických."

Jaroslav Paroubek tak poukazuje na skutečnost, že František Čermák a Gustav Paul byli Engelovými žáky. Čermák byl dokonce na ČVUT v letech 1934 - 1939 jedním z jeho asistentů, přičemž asistenti měli u Engela nebyvalou důvěru a proti dobovým zvyklostem se mohli podílet i na pedagogickém procesu.

Antonín Engel a Jaroslav Fragner

Jaroslav Fragner byl na počátku dvacátých let členem tzv. puristické čtyřky, která vznikla víceméně ze vzdoru ke konzervativnímu pojetí výuky architektury vedené na ČVUT v té době Antonínem Engelem. Fragner proto studia na technice nedokončil. Přes tyto dávné názorové neshody to byl ale právě on, kdo se v roce 1958 zastal Engela a doporučoval dostavět areál (a zejména jeho část do náměstí) podle původní koncepce.

Jaroslav Fragner v textu *Svědomy současnosti*, napsaném na objednávku redakce Čs. architekta¹⁴¹, objasňuje principy, na kterých založil svůj soutěžní návrh: "Je třeba stručně přiznat, že jsem zprvu se svými spolupracovníky k soutěžnímu úkolu rovněž přistupoval z hlediska dovednosti současné architektury, asi tak, jak tomu v soutěžním rozhodování a argumentaci přitakala porota. Na našich pracovních stolech rostla záplava studií a variant, osobitých představ volných kompozic, rozložených i skládaných, navršených i oponujících hmot, s hrdou vážností nezávislosti a současnosti ve výraze a tak, jak v osobním zaujetí kypěla a plynula, tak byla v napjatém průběhu práce a úvah o našem soutěžním záměru opět po řadě odkládána při sebekritickém výběru a hodnocení z hlediska - svědomí architekta. Všechny ty lákavé vzdoroskladby odhalovaly v Engelově prostředí postupně svoji nepřirozenou tvář... V rozporu znovu jsme však hledali, která v kontrastu k Engelovu pojetí - dokončit náměstí Velké říjnové revoluce dílem současnosti. Jen se nebát!... Asi týden před konečným termínem soutěže, jako kazisvěti prošl již očistnou lázní skutečnosti, jsme se shodli, že je nutno se nebát. Prostě nebát se udělit prof. Engelovi slovo i úkol při dostavbě Dejvic, uložit žijícímu prof. Engelovi odpovědnost i dát mu důvěru, aby dokončil své dílo... Více tedy nežli aspirací na osobní uspokojení tužby architekta po osobitěm průkazu slohové současnosti, je náš elaborát manifestací názoru

¹⁴⁰ PAROUBEK, J. Prof. Čermák sedmdesátiletý. *Československý architekt*, 1973, č. 9, s. 3.

¹⁴¹ malostranský archiv Jaroslava Fragnera, Kopie textu napsaného na objednávku redakce časopisu *Československý architekt*, 1958 (text náhodně objevil na Akademii výtvarných umění Jiří T. Kotlík)

výtopna a těžké laboratoře Juliska

Velkoryse koncipovaný program výstavby, včetně rozsáhlých laboratorních provozů, naznačoval, že se bude jednat o energeticky mimořádně náročný soubor. Jeden z nejpálčivějších problémů proto představovala otázka zásobování areálu teplem. Přestože výstavba výtopny souvisela s areálem pouze nepřímo, díky neujasněnému plánu teplofikace Prahy se stala paradoxně nejčastějším předmětem jednání. Městská rada navíc nechtěla přidělit pozemky pro výstavbu výtopny ještě před rozhodnutím teplofikační komise ¹⁵⁸.

Původní představa, že nová teplárna bude vystavěna spolu s těžkými laboratořemi v Bubenči na území u Císařského mlýna, byla poměrně brzy opuštěna, protože do ukončení první etapy by nebylo možno zajistit její definitivní vybudování. Alternativně bylo počítáno i s variantou vytápění areálu ČVUT v Dejvicích společně s Vysokou školou zemědělskou v Suchdole.

Ještě v dubnu 1959 přicházely v úvahu dvě rovnocenné varianty ¹⁵⁹ - rekonstruovaná teplárna na Julisce, která by mohla zároveň sloužit jako těžká laboratoř pro praktickou výuku a po roce 1964 by byla nahrazena rozšířenou holešovickou teplárnou; nebo přímo rekonstruovaná holešovická teplárna, za předpokladu, že by její výstavba byla díky finanční pomoci Ministerstva školství a kultury urychlena a skončena zároveň s výstavbou první etapy dejvického areálu. V další fázi se objevila také myšlenka vzniku provizorního tepelného zdroje na Julisce ¹⁶⁰, který by potřebnou kapacitu pokryl pouze do roku 1965 a další etapy by pravděpodobně musela doplnit teplárna Holešovice II.

Díky opakovaným urgencím a žádostem o konečné řešení bylo v roce 1960 definitivně rozhodnuto o výstavbě objektu stálé výtopny a těžkých laboratoří na Julisce ¹⁶¹.

a přesvědčení, jak odčinit hřích předválečných let, jak naložit s kulturním torzem... Přiznávám, že jsem na tuto připomínku očekával od poroty pozornější odezvu... kategoricky odmítám doporučení prof. Engela, abych byl pověřen úvodním projektem a budiž tedy všemi přijat konečný a platný stav věci, že další kroky výstavby ČVUT jsou definitivně vloženy do o d p o v ě d n o s t i architektů Čermáka a Paula, kteří při vyhovění soutěžním podmínkám kultivovanou formou relativně nejlépe splnili požadavky ČVUT... Nelze souhlasit s rozpačitým závěrem poroty, když z evidentně neproblematického dokončení náměstí Velké říjnové revoluce - pro něž máme hotovou a lidem již přijatou partituru skladby v započatém a rozestavěném díle, v jeho typizovaných průčelích, připouštějících maximální variabilnost dispozice, i ve studiích a zkušenostech prof. Engela - činí záležitost extrémně problematickou, když klíčovou investici, která by vzhledem k vyzrálému již stavu architektonické přípravy i při dnešním tempu ve stavebnictví mohla být nejdéle do konce školního roku 1959 - 1960 dána do užívání výuce ČVUT, o d s u z u j e jako 'vyvrcholení díla' prakticky na další desetiletí... Před několika lety podléhali jsme leckdy tlaku vulgárních výkladů tradice, národního odkazu a architektonického dědictví. Dnes - a zvláště v tomto případě - jsme v nebezpečí opačné posedlosti, které by mohli podlehnout i vyspělí a citliví architekti, kdybychom - jako tehdy - sami včas nerozpoznali rozumnou a zdravou míru."

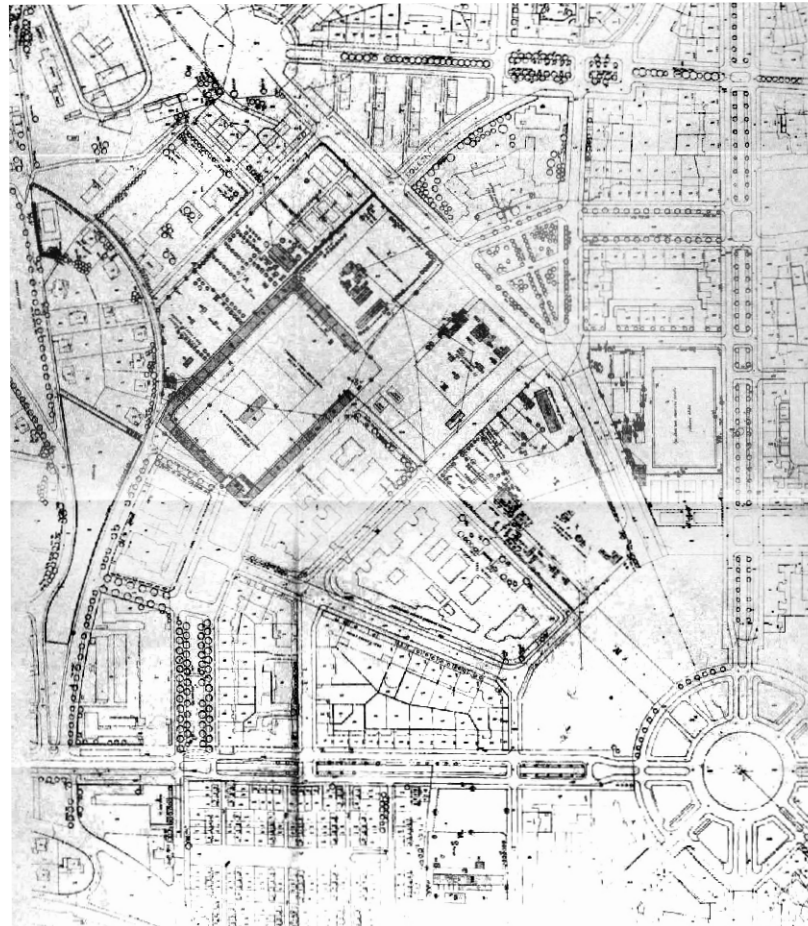
dodatek

Na závěr je třeba k soutěži dodat, že se zde po více než dvaceti letech střetávají dvě protikladné tendence meziválečné architektury - na jedné straně konzervativní linie v zastoupení Antonína Engela a na druhé volnější, avantgardní pojetí architektury mladší generace, Františka Čermáka a Gustava Paula. Po období váhání, rozporů a především opakovaných Engelových námitek proti úpravám původního generálního plánu byla nekompromisním a zároveň uvážlivým rozhodnutím poroty a rektorátu konečně prolomena bariéra a dostavba areálu ČVUT v Praze-Dejvicích mohla pokračovat.

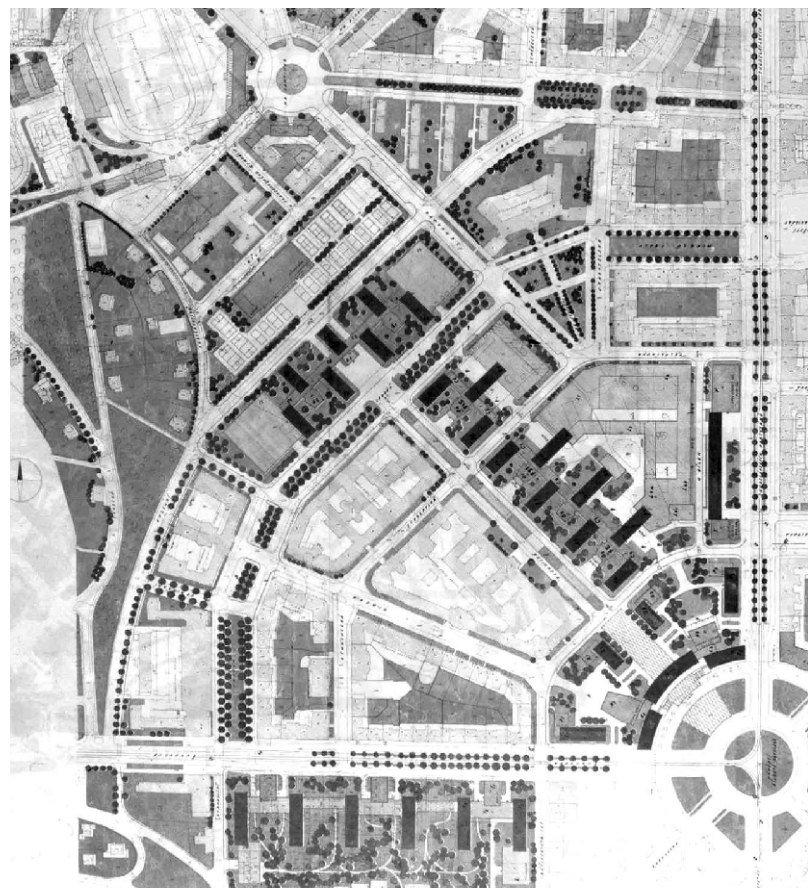
Antonín Engel zemřel v říjnu 1958.

První etapa - generální plán

František Čermák, Gustav Paul, Vladimír Hladík¹⁴²

Úvodní projekt generálního plánu první etapy, 1959; stav před zahájením dostavby, návrh

úvodní projekt 1958¹⁴³

Úvodní projekt generelu vypracoval z pověření Ministerstva školství a kultury v průběhu roku 1958 Státní ústav pro projektování výstavby hl. m. Prahy: "Aby byla dodržena základní idea našeho návrhu z veřejné soutěže i při dalších etapách projektu, byli při celé projekční práci v SÚPRO zaměstnáni všichni hlavní účastníci ze soutěže, a to prof. F. Čermák a arch. G. Paul jako autoři a arch. Vladimír Hladík jako hlavní architekt tohoto úkolu... Průběhem další práce se tento základní pracovní kolektiv rozrostl jednak přímo v SÚPRO, jednak od srpna 1958 se zpracování projektu laboratoř a dílen částečně přeneslo i do dalších specializovaných státních projektových ústavů jako Kovoprojekta, Projekta, Spojprojekt, Chemoprojekt atd."¹⁴⁴

Výstavba areálu ČVUT byla podle stupně naléhavosti a pohledového exponování pozemku rozčleněna na tři etapy a její koncepce se v hlavních principech nijak nelišila od soutěžního návrhu; pouze vysokoškolské koleje měly být kvůli výhodnější orientaci vůči světovým stranám realizovány na Žukovově (dnes Evropské) třídě místo Jugoslávských partyzánů¹⁴⁵.

Úvodní projekty generelu a monobloku FSI a FE byly na jaře 1959 podrobeny detailnímu posuzování Státního výboru pro výstavbu, Ministerstva školství, rektorátu ČVUT, hygieniků ÚNV¹⁴⁶ hl. m. Prahy a expertů moskevského Giprovezu¹⁴⁷. Až na drobné připomínky byly úvodní projekty první etapy schváleny; laboratoře nikoliv.

zadávací projekt 1959¹⁴⁸

Vypracování dalšího stupně generelu bylo zadáno Státnímu ústavu pro projektování výstavby hl. m. Prahy v létě 1959. První alternativy se zapracováním připomínek ale vznikaly v předstihu už na jaře. Program výstavby ČVUT v Praze-Dejvicích byl okleštěn o komplex sportovních zařízení, Vysokou školu dopravní¹⁴⁹ a vysokoškolské koleje, vybudované později jako dvojúčelové zařízení na Strahově¹⁵⁰ (ubytování studentů nebo příležitostně šatny spartakiádních cvičenců)¹⁵¹. Toto odlehčení území umožnilo projektantům uzavřít ústřední třídu areálu souborem vysokoškolských objektů prozatím bez konkrétního určení, posunout koncový objekt o jeden blok a nad přemostěnou okružní komunikací vytvořit prostorné náměstí¹⁵². Pravděpodobně v této fázi musela být do programu začleněna také menza na třídě Jugoslávských partyzánů¹⁵³.

realizace 1959 - 1967

Výstavba první etapy areálu ČVUT v Dejvicích se proti původnímu předpokladu ukončená v roce 1964 protáhla až do roku 1967. Při příležitosti slavnostního "předání" první etapy dne 9. 10. 1967¹⁵⁴ byla uspořádána výstava¹⁵⁵, vydána kniha a natočen dokumentární film o výstavbě ČVUT¹⁵⁶. Slavnostní "ukončení" výstavby první etapy se ale konalo až 27. 6. 1969¹⁵⁷.

¹⁴² archiv ČVUT, F. Čermák, *Projekt ČVUT v Praze-Dejvicích*, květen 1961 (podrobný popis jednotlivých fází vývoje)

¹⁴³ archiv architektury NTM, *Úvodní projekt generálního plánu*, prosinec 1958; archiv ČVUT, *Úvodní projekt generálního plánu*, prosinec 1958 (fotografie modelu)

¹⁴⁴ ČERMÁK, F. Projekt českého vysokého učení technického v Praze-Dejvicích. In: *Výstavba vysokých škol technických v Praze-Dejvicích*. Sborník ČVUT - řada stavební - sborník č. 1, 1963, s. 76.

¹⁴⁵ archiv ČVUT, *Připomínky SVV k úvodnímu projektu*, 1959 (Pozemek na třídě Jugoslávských partyzánů byl uvažován jako územní rezerva pro vyšší občanské vybavení.)

¹⁴⁶ ÚNV - Ústřední národní výbor

¹⁴⁷ Giprovez - Státní ústav pro projektování vysokých škol (experti přizváni k posuzování rektorátem ČVUT)

¹⁴⁸ archiv ČVUT, *Fotografie půdorysu zadávacího projektu*, 1959

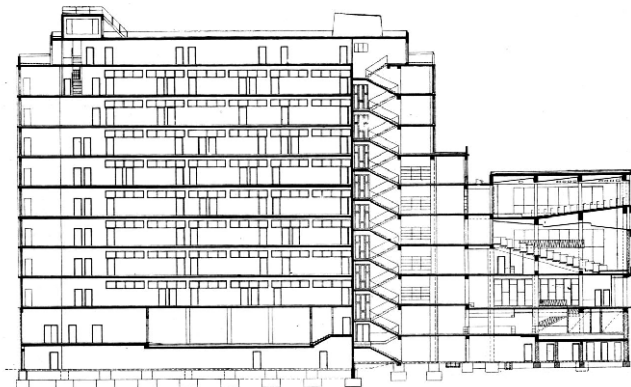
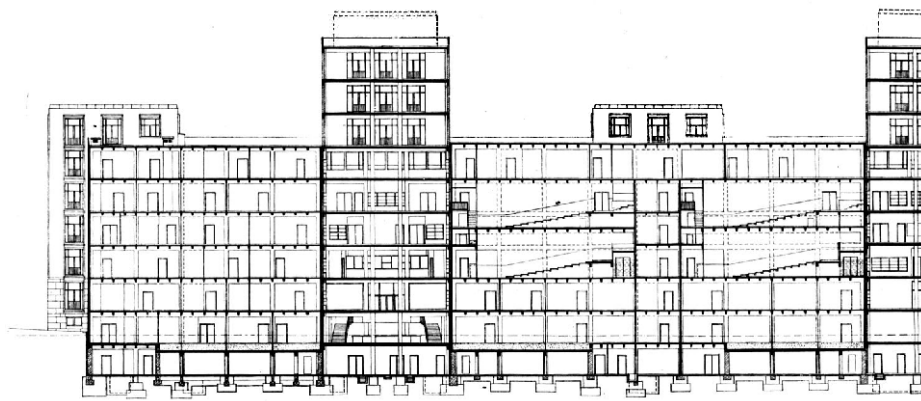
¹⁴⁹ Po reorganizaci sítě vysokých škol v letech 1959 - 1960 byla přesunuta do Žiliny.

¹⁵⁰ Areál studentských kolejí (Cubr, Hrubý, Kándl, Formáček) s menzou (Franc, Hanf) byl uveden do provozu v letech 1964 - 1965.

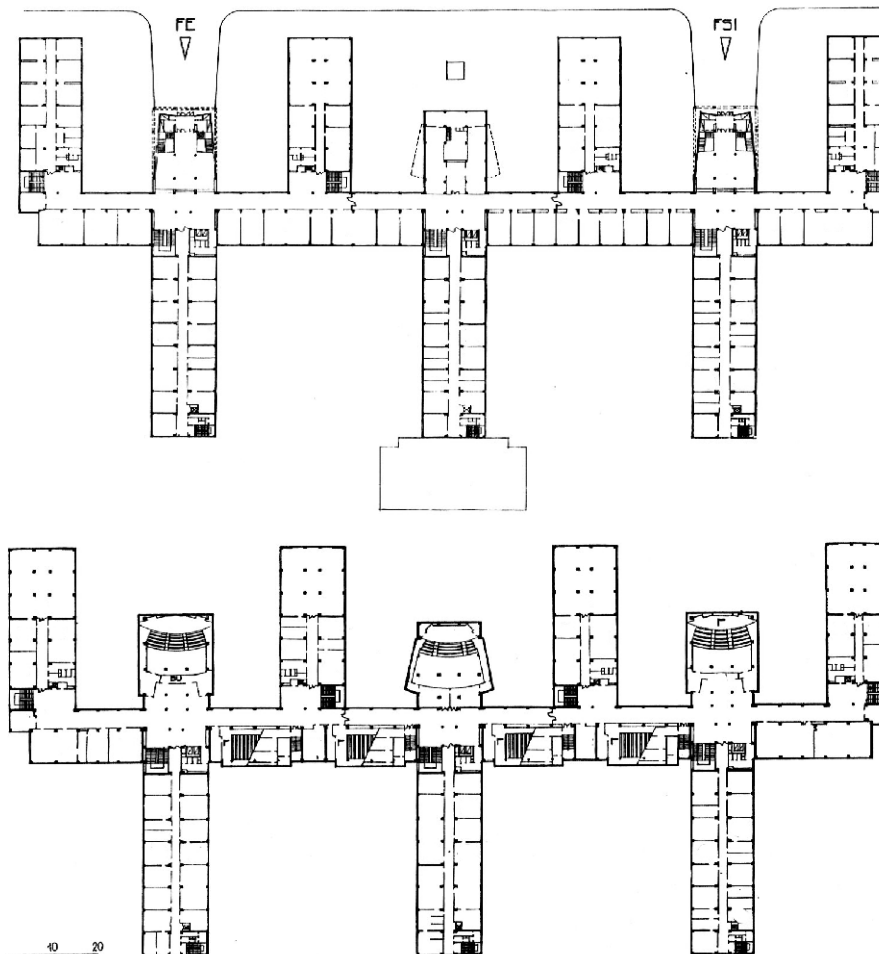
¹⁵¹ NEUMANN, K. Příprava výstavby. In: *Výstavba ČVUT v Praze*. Sborník ČVUT - řada stavební, 1963, s. 10 (*Již v počátečních jednáních o uvolnění pozemků, uvažovaných investičním úkolem, vyskytly se vážné potíže, které ovlivnily další postup výstavby. Odbory pro výstavbu jak Obvodního národního výboru Prahy 6, tak i Národního výboru hl. m. Prahy územním rozhodnutím o uvolnění pozemků omezily možnost výstavby jen na obvod vymezený v areálu Dejvic při náměstí Velké říjnové revoluce. Nebyly přiděleny pozemky v Bubenči pro výtopnu a těžké laboratoře, ani území na Kotlářce pro tělovýchovné zařízení. Také pozemky na jižní straně Žukovovy třídy, částečně zastavěné dožívající obytnou kolonií, nebyly uvolněny pro výstavbu studentských obytných a společenských zařízení. Za tohoto stavu bylo nutno další vývoj výstavby přizpůsobit tomuto rozhodnutí. ČVUT přijalo návrh Národního výboru hl. m. Prahy a Československého svazu tělesné výchovy, aby studentské koleje (pro 5000 studentů) byly vybudovány na Strahově před východní tribunu spartakiádního stadionu jako dvouúčelové zařízení, sloužící v prvé řadě ubytování studentů a při spartakiádách, konaných jednou za 5 let v letních prázdninových měsících, jako šatny pro cvičence. Tento návrh byl přijat po dohodě, že na Strahově bude možno současně vybudovat komplexní tělovýchovné zařízení pro ty studenty ČVUT, kteří budou mít výukové zařízení v Dejvicích.*)

První etapa - monoblok fakulty strojního inženýrství a fakulty elektrotechnické

František Čermák, Gustav Paul, Vladimír Hladík, 1958 - 1967

První etapa - monoblok, definitivní řešení; podélný řez, příčný řez, půdorys přízemí a 1. patra

dispozice - soutěžní návrh ¹⁶²

Dispoziční řešení monobloku FSI a FE ČVUT vychází z koncepce soutěžního návrhu z let 1957 - 1958.

Hřebínková půdorysná struktura monobloku v sobě, díky mechanickému řazení křídel za sebou, velmi sofistikovaným způsobem spojuje výhody dvou skladebných principů - větvení a křížení. Zároveň umožňuje dokonalé provětrání a prosvětlení interiéru i naplnění funkcionalistického ideálu organického zapojení objektu do zeleně. Vzniká tak nadčasová koncepce, která i přes jasné, přehledné funkční zónování ponechává značnou dispoziční volnost.

"U fakulty strojní a elektro, jež byly určeny pro 1. etapu stavby, se u velkého výukového monobloku podařila systematická diferenciacie 4 hlavních provozních skupin, tj. poslucháren, laboratoří, rýsoven a kateder, v rámci jednoho soustředěného objektu, přičemž všechny skupiny jsou dobře provozně spojeny společným podélným křídlem." ¹⁶³

Negativní vymezení výstižně popisuje František Čermák na příkladu starších budov ČVUT v Dejvicích: *"Uzavřený systém bloků s řadou menších i větších vnitřních dvorů a dvorůk svojí dispoziční universalitou neposkytoval kromě ojedinělých případů také žádnou možnost dosáti vhodnou oddělitelnost určitých provozních skupin a celků. Tak např. je velmi nesnadné dosáti při této zástavbě oddělení návalového a hlučného provozu studentů do poslucháren od vnitřního provozu kateder a ústavů, protože všechny trakty musí být při průběžném koridorovém systému propojeny v provozní okruhy tak, aby nemohlo dojít k uzavření nebo přerušeni některých komunikací."* ¹⁶⁴

Důsledné segregace provozů, při zachování minimálních docházkových vzdáleností, docílili autoři členěním objektu na páteřní osu, kolmá křídla kateder do dvora a o půl pole posunutá kolmá křídla rýsoven do hlavní třídy. Hlavní vertikální komunikace a sociální zařízení situovali logicky v místech křížení ¹⁶⁵, podružně na koncích křídel.

Jádrum dispozice, kde dochází k největší kumulaci studentů, je přirozeně ústřední chodba. Svou otevřeností (velká okna s výhledem na sadové úpravy a do Technické třídy) a šířkou se stává chodba nejenom komunikační, ale i společenskou "páteří" objektu. Druhý, s chodbou paralelní trakt v prostoru mezi křídly kateder zaujímají malé a střední posluchárny, u kterých je výhodně využito jednotné, poměrně malé konstrukční výšky monobloku a na tři běžná podlaží zde případnou pouze dvě podlaží poslucháren.

Půdorysné členění převýšených kolmých křídel je naopak díky použitému konstrukčnímu systému (skelet, trojtrakt se střední chodbou) naprosto volné, omezené pouze skladebným modulem obvodového pláště.

¹⁶² archiv ČVUT, Závěr k úvodnímu projektu fakulty strojní a fakulty elektrotechnické, prosinec 1958 (Pravděpodobně reakce na požadavek vytvoření druhého ústředního prostoru, prostranství, které by uzavíralo osu kompozice.)

¹⁶³ archiv ČVUT, Přípomínky SVV k úvodnímu projektu fakulty strojní a fakulty elektrotechnické, 1959, bod č. 13

¹⁶⁴ archiv ČVUT, Program slavnostního otevření 1. etapy výstavby ČVUT v Praze-Dejvicích 9. 10. 1967; archiv ČVUT, Zápisy z porad ke slavnostnímu otevření, květen - září 1967

¹⁶⁵ archiv ČVUT, Libreto výstavy fakulty elektrotechnické ČVUT k ukončení první etapy, 26. 8. 1967

¹⁶⁶ archiv ČVUT, Dopis prorektora pro výstavbu Karla Neumanna váženému soudruhovi Z. Holubovi s prvním návrhem scénáře na rozpracovaný dokumentární film o výstavbě ČVUT v Praze-Dejvicích, 16. 3. 1967

¹⁶⁷ archiv ČVUT, Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT, 23. 6. 1969; archiv ČVUT, Pozvánka na oslavu ukončení první stavby ČVUT a desetiletého působení n. p. Armabeton, 23. 6. 1969

¹⁶⁸ archiv ČVUT, Zajištění výstavby definitivního tepelného zdroje pro vysokoškolský areál v Dejvicích, 3. 11. 1959

¹⁶⁹ archiv ČVUT, Stručná zpráva o stavu jednání ve věci zajištění tepelného zdroje pro areál Dejvice, 24. 4. 1959

¹⁷⁰ archiv ČVUT, Schváleno vládou společně se zadáním zadávacího projektu a započítím přípravných prací na staveništi, 5. 8. 1959

¹⁷¹ archiv ČVUT, Zpráva o prověření současné situace projektových přípravných prací a realizace investiční výstavby ČVUT v Praze-Dejvicích, 19. 11. 1960 (Zahájení výstavby výtopny na Julisce se odkládá do III. čtvrtletí 1960, vládním usnesením dne 11. 5. 1960 z provizoria na definitivní objekt.)

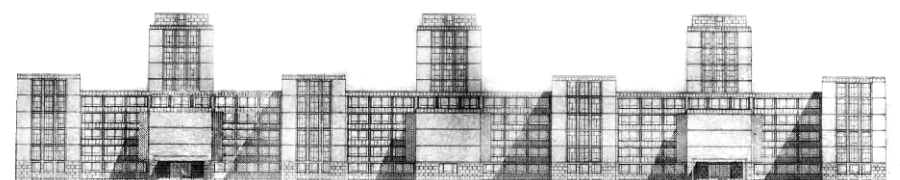
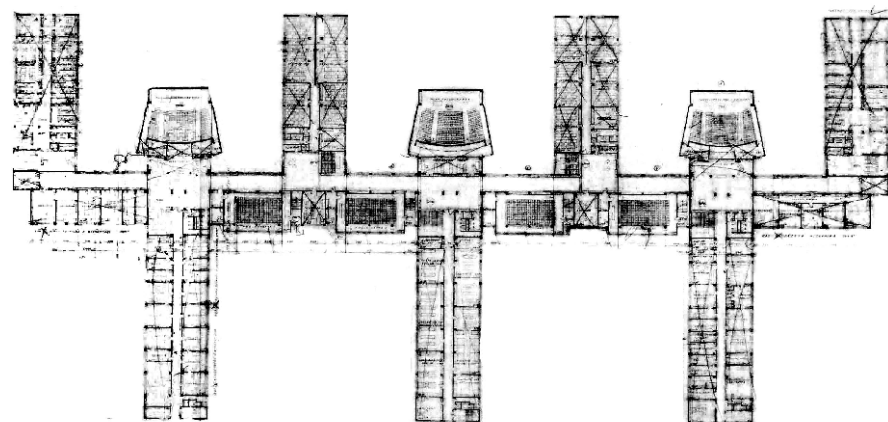
¹⁷² Výstavba vysokých škol technických v Praze-Dejvicích. Sborník ČVUT - řada stavební - sborník č. 1, 1963, s. 29 - 35.

¹⁷³ ČERMÁK, F.; PAROUBEK, J. Projekt a stavba Českého vysokého učení technického v Praze-Dejvicích. *Architektura ČSR*, 1982, č. 7, s. 292.

¹⁷⁴ ČERMÁK, F. Projekt Českého vysokého učení technického v Praze-Dejvicích. In: *Výstavba vysokých škol technických v Praze-Dejvicích*. Sborník ČVUT - řada stavební - sborník č. 1, 1963, s. 73.

¹⁷⁵ Vertikální komunikace a sociální zařízení tak zároveň neubírají cennou, lépe osvětlenou plochu. Ústřední chodba se zde také rozšiřuje a vytváří v každém podlaží jakýsi halový předprostor.

První etapa - monoblok, úvodní projekt; půdorys 1. patra, perspektiva, pohled

Menší, proti strohé ortogonální hřebínkové struktuře výrazněji tvarované hmoty velkých poslucháren jsou vloženy mezi křídla rýsoven a působí téměř jako solitéry. Tento dojem ještě umocňuje jejich odsazení od terénu proskleným pásem hlavních vstupů v přízemí. Dvojice poslucháren nad sebou umožňuje vtipně využít stoupající podlahy horního sálu (křivka viditelnosti) jako stropu spodního sálu (akustika)¹⁶⁶. Vstupy v přízemí sevřením ve druhém plánu mezi křídly rýsoven získávají jakýsi "court d'honneur".

úvodní projekt¹⁶⁷

Základní dispoziční rozvržení monobloku FSI a FE je v úvodním projektu víceméně ponecháno v podobě shodné se soutěžním návrhem.

Křídla rýsoven byla zkrácena o jeden modul, což umožnilo zrušit koncová pomocná schodiště a uzavřít křídla prostornými rýsovnami osvětlenými ze tří stran. Křídla kateder byla naopak o jeden modul prodloužena a doplněna o deváté, ustupující patro. Na žádost vědeckých rad doplnili projektanti původní program v prázdném prostoru středu objektu o největší, reprezentativní posluchárnu, společnou pro obě fakulty (osvětlenou oboustranně i shora, s balkonem přístupným z centrální chodby ve vyšším podlaží).

Vzhledem k tomu, že u fakulty strojního inženýrství vzrostl požadavek na laboratorní plochy a komplikovala by se tak vazba na halové laboratoře, byla poloha obou fakult zrcadlově obrácena, respektive zaměněna.

Úvodní projekt monobloku FSI a FE byl předložen ke schválení už v prosinci roku 1958, odbor výstavby ONV v Praze 6 však až o devět měsíců později¹⁶⁸ a jednání probíhala až do konce roku 1959¹⁶⁹. Zdržení způsobily mimo jiné i snahy stavbu monobloku zlevnit. Projekt obsahoval například řadu atypických dílců, a vedení ČVUT se proto pokoušelo prosadit, aby byly vzhledem k předpokládanému množství prohlášeny za typové. Na jednáních se opakovaně diskutovala i varianta s hliníkovými okny¹⁷⁰. Situaci komplikovalo i rozhodnutí Ministerstva stavebnictví, které určilo generálním dodavatelem národní podnik Pozemní stavby Praha. Ten ale nesouhlasil, a Ministerstvo školství a kultury tedy nemělo partnera pro realizaci¹⁷¹.

zadávací projekt¹⁷²

Rektorát ČVUT jako hlavní investor přidělil v létě 1959 zadávací projekt, na základě revize úvodního¹⁷³, Státnímu ústavu pro projektování výstavby hl. m. Prahy (vedoucí Vladimír Hladík). Pro výpomoc uvolnilo Ministerstvo školství a kultury také několik zaměstnanců z řad odborných pedagogů ČVUT.

Křídla kateder byla v zadávacím projektu sice snížena na původní výšku¹⁷⁴, zároveň si však požadavek expertů na zakládání v hlubších šterkopískových vrstvách (místo mělkých sprašových) a zvýšené nároky na množství technologických zařízení vynutily podstatně zvětšení objemu suterénních prostor. Snaha o maximální unifikaci vedla u křídel rýsoven k jednotnému dispozičnímu řešení ve všech patrech a k pevnému stanovení pouze čtyř typů poslucháren (malé, střední, velké, společná). Díky situování centrálních šaten do suterénu se uvolnilo přízemí a vstupní vestibul tak dostal skutečně reprezentativní charakter. Mimoúrovňové spojení monobloku s dílnami zajišťuje "filtr" umýváren a šaten v suterénu.

¹⁶⁶ Naopak prostor, který vzniká pod stoupající podlahou spodní posluchárny, slouží pro rychlé občerstvení (srv. příčný řez).

¹⁶⁷ archiv ČVUT, Úvodní projekt fakulty strojní a fakulty elektrotechnické, prosinec 1958; stavební archiv OÚ Prahy 6, Úvodní projekt fakulty strojní a fakulty elektrotechnické (pouze část), prosinec 1958

¹⁶⁸ stavební archiv OÚ Prahy 6, Rektorát předložil odboru výstavby rady ONV v Praze 6 návrh úvodního projektu na výstavbu FSI a FE, 20. 8. 1959

¹⁶⁹ archiv ČVUT, Zápis z jednání SVV 3. 6. 1959 (Připomínky ke generálnímu plánu a úvodnímu projektu. Do 25. 10. 1959 bylo předpokládáno vypracování úplného zadávacího projektu monobloku včetně inženýrských sítí, provizorního zdroje vytápění a trafostanice, ostatních částí jen do úrovně úvodního projektu.)

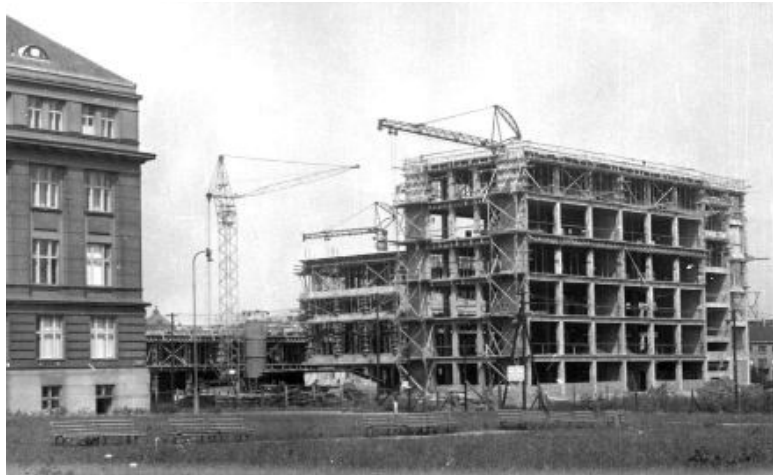
¹⁷⁰ stavební archiv OÚ Prahy 6, Zápis z jednání, 20. 8. 1959

¹⁷¹ archiv ČVUT, Zápis z jednání SVV, 3. 6. 1959

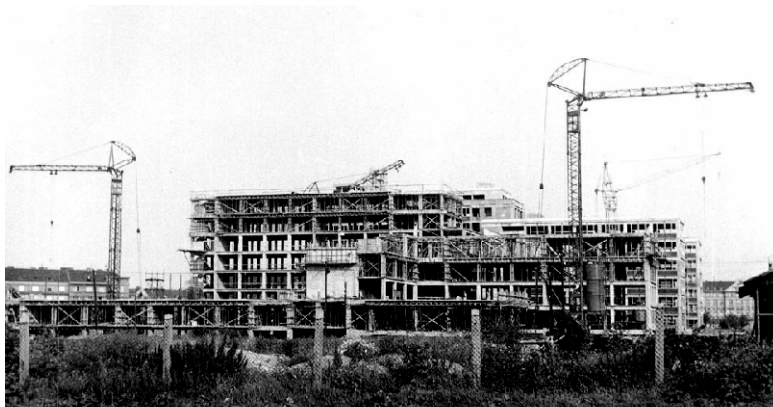
¹⁷² stavební archiv OÚ Prahy 6, Zadávací projekt (fragments), 1960; archiv architektury NTM, Zadávací projekt (téměř kompletní), 1960

¹⁷³ archiv ČVUT, Závěrečná zpráva Ministerstva školství a kultury o posouzení úvodního projektu na výstavbu fakulty strojní a fakulty elektrotechnické, leden 1959

¹⁷⁴ stavební archiv OÚ Prahy 6, Zápis z jednání SVV, 3. 6. 1959 (SVV prověřil úvodní projekt a navrhl zmenšení objemu výukových budov)

První etapa - monoblok; staveniště

Zadávací projekt byl předložen k detailnímu posouzení Ministerstvu školství a kultury i Státnímu výboru pro výstavbu koncem února 1960 a definitivně schválen 11. května 1960 ("nákladem 93 797 000 Kč, představujícím jen hodnotu vlastního monobloku, včetně technologie a vnitřního vybavení")¹⁷⁵. Novostavbu následně povolil dne 1. června 1960 i ONV v Praze 6¹⁷⁶.

prováděcí projekt

Konečný prováděcí projekt monobloku vypracovali projektanti n. p. Armabeton pod vedením Ivo Vacíka. Původní předpoklad dokončení projekčních prací, aby ještě na podzim roku 1960 bylo možno zahájit vlastní stavbu, se ukázal nereálný. Mimo jiné i díky tomu, že kapacity projekčních složek výrobního závodu, přes vydatnou výpomoc ČVUT, naprosto nedostačovaly a Ministerstvo školství a kultury navíc nerespektovalo zákonně lhůty pro předávání projektové dokumentace.

konstrukce

Hlavní nosnou strukturu monobloku tvoří železobetonový monolitický skelet¹⁷⁷, prostorově ztužený věnci a štítovými nebo hlavními dělicími stěnami¹⁷⁸. Vzhledem ke značným rozměrům, rozdílným výškám a podmínce proudové výstavby musel být skelet rozdělen v podélném směru na dílčí dilatační celky, shodné s členěním na jednotlivá křídla.

Monoblok je založený na betonových patkách provázaných po obvodu pasem. Piloty pod patkami křídel byly vrtané francouzským strojem Benoto. Obvodové stěny suterénu, které musí odolávat zemním tlakům, tvoří monolitický železobeton.

Zajímavou konstrukční novinkou byly hladké deskové stropy křídel se skrytými hřibovými hlavicemi (o tloušťce 20 cm, s podélným rozponem mezi sloupy 5 m a příčným 5,4 - 3,0 - 5,4 m). Zkušební makety stropů byly provedeny na jaře roku 1960 na dvoře Kloknerova výzkumného ústavu¹⁷⁹. "Páteřní osa" s většími rozpory (7,4 - 3,6 m) a nestejnou konstrukční výškou má jednodušší stropy žebrové. Zcela specifickou konstrukci mají "solitéry" poslucháren. Přestože jejich hmota působí na první pohled kompaktně, ve skutečnosti byla provedena rovněž jako skelet s vyzdívkou, jehož mohutné obvodové průvlakly vynášejí stupňovité žebrové stropy poslucháren.

Bednění pro betonování stropů bylo provedeno u atypických prvků tradičně truhlářsky z řeziva přímo na stavbě, ale u převažujících rovných ploch se opět uplatnila novinka - desky z aglomerovaného dřeva podepřené teleskopickými nosníky¹⁸⁰. Samostatně stojící sloupy kruhového a čtvercového průřezu byly bedněny typovými prvky¹⁸¹.

"Pro výstavbu fakulty strojní a fakulty elektrotechnické byly stanoveny progresivní zásady. První zásadou bylo vytvoření takové konstrukční osnovy stavby, která by umožňovala pozdější přetváření prostorů bez nákladných stavebně řemeslných úprav, a to jak v monobloku, tak i v objektu laboratoří a dílen. Druhou zásadou bylo užití progresivních konstrukcí a hmot, které by rozvíjely zprůměrněné stavebnictví v ČSSR a pomáhaly k urychlování jeho rozvoje. Monolitický bezprůvlakový systém monobloku, rozmístění svislých nosných konstrukcí i systém rozvodů zcela umožňují naplnění prvé

¹⁷⁵ stavební archiv OÚ Prahy 6, *Intimace usnesení vlády na základě předložené projektové dokumentace výstavby fakulty strojní a fakulty elektrotechnické*, 11. 5. 1960; archiv ČVUT, *Zpráva o prověření současné situace projektových přípravných prací a realizace investiční výstavby ČVUT v Praze-Dejvicích*, 19. 11. 1960

¹⁷⁶ stavební archiv OÚ Prahy 6, *Povolení stavby*, 1. 6. 1960

¹⁷⁷ Plně plochy průčelí byly vyzděné z cihel.

¹⁷⁸ archiv ČVUT, *František Čermák, Projekt ČVUT v Praze-Dejvicích*, květen 1961 (Počítá se i s možností dodatečného probourání dveřního otvoru.)

¹⁷⁹ archiv ČVUT, *Zpráva o průběhu výstavby*, 5. 4. 1960

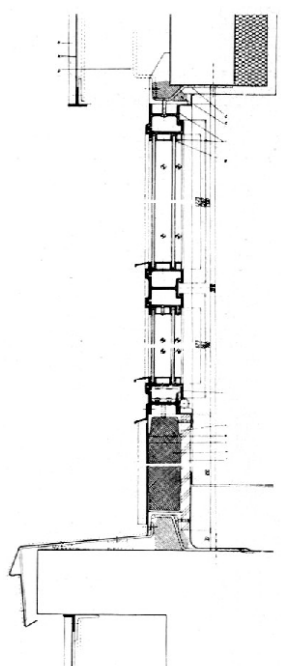
¹⁸⁰ archiv ČVUT, *Zápis z aktivu o výstavbě Vysokého učení technického v Praze-Dejvicích v Obecním domě v Praze*, 2. 3. 1962

¹⁸¹ archiv ČVUT, *Fotografie z průběhu výstavby*

První etapa - monoblok

První etapa - monoblok; detail ocelohliníkového fasádního panelu

zásady. Tato zásada je však částečně narušena tím, že nebylo dosaženo úplného použití lehkých přenosných příček a hlavně též tím, že příčná křídla tohoto monobloku jsou nevhodně ztužena monolitickými moniérkami, probíhajícími všemi podlažními." ¹⁸²

Podobně popisuje hybné síly i František Čermák: *"Při posuzování a schvalování (pozn.: zadávacího) projektu byl znovu zvlášť zdůrazněn fakt, že celkový úspěch výstavby obou fakult nelze vidět jen v progresivitě projektu, ale především v progresivitě výroby. Proto pro řešení průčelí souhlasně s návrhem projektu bylo rozhodnuto použít celostěnových panelů z lehkých kovů a lehkých isolačních chemických hmot a bylo doporučeno provést vnitřní příčky podle možností jako montážní, přemístitelné a uzpůsobené i pro instalační rozvody. Dále bylo při schvalování zdůrazňováno, že je nutné celou výstavbu ČVUT řešit jako reprezentanta technického pokroku alespoň na té úrovni, která byla dosažena v době dohotovování projektu.*" ¹⁸³

Střecha celého objektu je plochá, s krytinou z asfaltových pásů: *"Řešení střech hraje v Dejvicích po formální a výrazové stránce důležitou úlohu a jejich jednotnost, zejména v okolí náměstí VŘSR, přispívá nesporně k příznivému, byť archaizujícímu dojmu Dejvic. V novém volném, i výškově odlišném zastavovacím způsobu by přirozeně šikmé střechy nehrály tak důležitou úlohu a naopak nastoupil proto účinek nového motivu, plochých a přístupných teras. Důležitý je ovšem při tom i moment hospodářský, neboť při půdorysném rozsahu cca 20 000 m² a průměrné výšce 4 - 6 m představují šikmé střechy kubaturu nejméně 40 000 až 50 000 m³ málo užitečného, ale nákladného půdního prostoru.*" ¹⁸⁴

exteriér

Důsledné zónování monobloku, respektive hřebínkové struktury se přirozeně propisuje i do estetického pojetí. Výška, barevnost i poměr plných a prosklených ploch proto zřetelně podtrhují celkové členění objektu na jednotlivá křídla. Výrazovému roztržnění, ke kterému by snadno mohlo dojít u objektu těchto rozměrů a natolik osobitého hmotového řešení, autoři zabránili uplatněním jednotných skladebných principů a omezeným množstvím použitých materiálů.

Kompozice průčelí také vychází z kontrastu hladkých plných ploch a plastické, strukturované fasády z ocelohliníkových panelů. Na kontrastu je založena i práce s barvou - živé, výrazné plochy barevných skleněných mozaik ¹⁸⁵ spolu s olovnatou modrozelenou barvou výplňových panelů ¹⁸⁶ proti industriální šedi přírodního hliníku a nenápadnému obkladu přízemí světlým trachytem. Barevné "solitéry" velkých posluhářen s kovovými plastikami Aloise Fišárka navíc zdůrazňují pozici hlavních vstupů ¹⁸⁷. Průčelí "do dvora" autoři koncipovali prozaičtěji, jako holou stěnu s pravidelným rastrem okenních otvorů, oživenou pouze předstupujícími hmotami malých posluhářen.

Ve své době protežovaný projekt monobloku FSI a FE patřil u nás k prvním, kde byla realizována fasáda z lehkých montovaných panelů (*"podle výrobní techniky, která se provádí v současné době ve Švédsku"* ¹⁸⁸). Díky tomu má v detailu i v napojení jednotlivých prvků charakteristický industriální výraz. Zůstává samozřejmě otázkou, zda výsledná syrová atmosféra byla záměrem autorů (technická škola, tendence v zahraniční architektuře) nebo pouze důsledkem minimálních zkušeností a omezených možností socialistické stavební výroby.

Prosklené plochy tvoří ocelohliníkové panely tloušťky 6 cm (!) "vložené" do skeletu (nelze tedy ještě použít klíčový termín "závěsová stěna") ¹⁸⁹. Hliníková okna, s nadpražím a parapetem z hliníkového smaltovaného plechu ¹⁹⁰, byla původně doplněna venkovními hliníkovými žaluziemi, které bylo možno zasunout do nadpraží. Dobové fotografie ale dokládají, že žaluzie byly poruchové už těsně po dokončení. Záhy byly proto sejmuty, nahrazeny vnitřními žaluziemi barvy slonové kosti ¹⁹¹ a okna byla opatřena antireflexním nátěrem ¹⁹². Svislé převyšované okenní otvory v plných plochách průčelí (schodiště, sociální zařízení) byly realizovány z prefabrikovaných betonových dílců se vsazenými ocelovými okny ¹⁹³.

Pozoruhodné je zjištění, že úvodní projekt monobloku ještě počítal s břízolitovými omítkami, přiznanými železobetonovými věnci a dubovými okny ¹⁹⁴. Nicméně nový areál vysokých škol technických byl vynikající záminkou pro prezentaci nebyvalého pokroku ve vývoji stavebních technologií a za podpory ministerstva a rektorátu byly výsledné materiály i přes nemalé problémy při realizaci diametrálně odlišné. Kuriózní na celé situaci je zejména skutečnost, že základní členění průčelí i jeho plasticita zůstávají ve všech fázích projektu bez ohledu na použité materiály naprosto beze změn!

interiér

Interiér monobloku poskytuje méně jednoznačný zážitek. Snaha autorů o sjednocení rozlehlých interiérů a poklidnou, akademickou atmosféru se zřetelně odráží v použití strohé barevnosti (převaha bílých, šedých a černých odstínů s dílčími barevnými akcenty) a v unifikaci prvků. Rysy, charakteristické pro architekturu po výstavě Expo v Bruselu 1958, se tak projevují především u řemeslně opracovaných prvků, detailů a při výběru materiálů (kamenné obklady, dlažby, truhlářské a zámečnické prvky).

Příčky monobloku jsou převážně zděné, místy sendvičové nebo ocelové prosklené; stěny a strop omítnuté vápennou omítkou s bílým nátěrem, ve velkých posluhárnách obložené akustickým obkladem z aglomerovaného dřeva. Podlahovou krytinu v chodbách tvoří barevná dlažba 10 x 10 cm s černým soklem, převládající barevný odstín prokládaný náhodně voleným vzorem je v každém podlaží jiný. Podlahy vstupních vestibulů a schodů ¹⁹⁵ jsou z leštěného přírodního kamene; v ostatních, méně reprezentativních prostorách z PVC v decentních pastelových nebo šedých tónech. Bohatší barevnost do interiéru přináší především lakované zábradlí schodiště z ocelové tyčoviny ¹⁹⁶ a borová dýha u dveří posluhářen ¹⁹⁷, výkladců v chodbě a výtahů.

Náročnost instalací a výrazovou "poctivost" autorů dokládají kovové lamelové mřížky na chodbách zakrývající šachty s rozvody. Svítidla ve veřejných prostorách byla přisazena se stínítkem z mléčného skla tvaru necelé půlkoule ¹⁹⁸; svítidla posluhářen zářivková zapuštěná v pásech do podhledu a krytá rovněž mléčným stínítkem; vypínače a zásuvky z černého plastu (bakelit). V chodbách a ve vstupním vestibulu byly pod stropem zavěšeny hodiny. Vertikální dopravu v objektu zajišťovala trojice výtahů "páternoster" při hlavních schodištích a pomocné, standardní výtahy v křídlech kateder. Vytápění monobloku zajišťuje topení Crital zabetonované ve stropní desce, výměnu vzduchu v posluhárnách obstarává klimatizace.

¹⁸² NEUMANN, K. Příprava výstavby. In: *Výstavba ČVUT v Praze*. Sborník ČVUT - řada stavební, 1963, s. 12.

¹⁸³ ČERMÁK, F. Projekt českého vysokého učení technického v Praze-Dejvicích. In: *Výstavba vysokých škol technických v Praze-Dejvicích*. Sborník ČVUT - řada stavební - sborník č. 1, 1963, s. 79 - 80.

¹⁸⁴ ČERMÁK, F. Projekt českého vysokého učení technického v Praze-Dejvicích. In: *Výstavba vysokých škol technických v Praze-Dejvicích*. Sborník ČVUT - řada stavební - sborník č. 1, 1963, s. 74 - 75.

¹⁸⁵ Velké posluhárny modrofialové, křídla naružové mozaiky; ustupující podlaží a veškeré oplechování pouze opatřena modrým nátěrem.

¹⁸⁶ KARFÍK, V. Strojnicka a elektrotechnická fakulta ČVUT v Praze. *Architektura ČSSR*, 1966, č. 3, s. 196.

¹⁸⁷ archiv ČVUT, *Zápis o jednání umělecké komise ČVU ze dne 8. 1. 1962 a 15. 1. 1962* (Předsedou komise František Čermák. Jedná se o výtvarnou výzdobu nové budovy VŠT PD. Na jednání padl také návrh, zda by neměla být vypsaná soutěž.)

¹⁸⁸ archiv ČVUT, *Návrh dopisu předsedovi vlády Republiky československé*, 1959

¹⁸⁹ Nosnou část tvoří ocelové profily a pohledový rám okna profily hliníkové. Mohutné krycí lišty, oplechování říms, profilované plechy v oknech posluhářen a zábradlí francouzských oken jsou z hliníku; zasklení zdvojené do hliníkových lišt s pryžovým těsněním.

¹⁹⁰ ČERMÁK, F. *Výstavba ČVUT v Praze-Dejvicích*. *Architektura ČSSR*, 1966, č. 3, s. 191 - 195.

¹⁹¹ archiv ČVUT, *Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT*, 14. 11. 1968

¹⁹² archiv ČVUT, *Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT*, 16. 5. 1970, 11. 11. 1970

¹⁹³ Otevíravá okna jsou zajištěna zástrčkou, ve vyšší poloze ovládána pomocí táhla.

¹⁹⁴ archiv ČVUT, *Příloha technické zprávy* (seznam odchylek a změn oproti zadávacímu projektu)

¹⁹⁵ Stupnice schodů a podesty z leštěné žuly, sokl a podstupnice z leštěného bílého mramoru.

¹⁹⁶ Barevně lakované zábradlí z ocelové tyčoviny s černým plastovým madlem kotvené ke schodišti svislým sloupkem z černě lakovaného U profilu.

¹⁹⁷ Dveře ostatních místností jsou voštinové do ocelové zárubně; kování z nerezu.

¹⁹⁸ žárovková s kruhovou ocelovou monturou

První etapa - monoblok

S. ředitel Chum zde dokumentoval, že usnášení porad se vůbec neplní. Co je to tedy za stát, proč se scházíme na dlouhých poradách, proč se vůbec svolávají?

Zdá se, že jsme si věci ujasnili, a co nemůžeme zvládnout, přeneseme na další místa. Závěr je ten, že se zavazujeme k soudružským vztahům a soudružské spolupráci při plnění výstavby ČVUT. Jdeme na to přes tuto morální stránku člověka a kritizujeme na všech shromážděních toho, který porušil sliby a proč, jdeme na to přes čest pracujícího člověka a věřím, že se nám to podaří." ²¹⁴

Obavy, že stavba nebude dokončena v termínu, se přes urgence na Ministerstvu školství, mimořádná zasedání, zařazení mezi "centralizované stavby" a později mezi "stavby sledované vládou v kategorii B" ²¹⁵ nakonec ukázaly jako oprávněné. Neustálé prodloužování termínů vedlo v důsledku i k tomu, že řada závad (zpravidla způsobených nekvalitním provedením), zjištěných při kolaudačním řízení a v počátcích užívání objektu, nemohla být opravena v rámci záručních lhůt, protože jejich termíny už vypršely ²¹⁶.

V průběhu roku 1963 došlo na kolaudační řízení prvních částí výstavby ²¹⁷ a už 14. listopadu bylo uděleno částečné povolení k užívání. Další dílčí kolaudační řízení probíhala v následujících letech, zejména první polovině roku 1964 ²¹⁸, objekt byl ale slavnostně předán do užívání až 14. listopadu 1967.

Stavba s kapacitou 5000 studentů a 1000 zaměstnanců byla ve srovnání s ostatní výstavbou vysokých škol v ČSSR po ekonomické stránce velmi výhodná a i při dodržení předepsaných stavebních nákladů finančně nejméně náročná. Dosažený koeficient užitekosti 1,65 ²¹⁹ byl později Ministerstvem školství určen jako závazný (srv. 2,2 u starších objektů Theodora Petříka a Severina Ondřeje)! Použité progresivní konstrukce a hmoty také přispěly k rozšíření možností stavební výroby v Československu a ke zřízení nových specializovaných výrobních podniků ²²⁰.

K dovršení architektonického účinku byla v reprezentačních, shromažďovacích prostorách a ve vstupních vestibulech instalována výtvarná díla Halašky (mříže FSI, gobelíny v zasedacích síních), Lieslera (mříže FE), Fišárka, Kolaříka a Podhajského (gobelíny v zasedacích síních). ¹⁹⁹

staveniště

Zařízení staveniště se vyvíjelo postupně, souběžně se stavbou. V říjnu 1959 byla v rámci přípravných prací zahájena výstavba objektu pro projekční kanceláře v Sadové ulici, v průběhu roku 1960 výstavba uzavřených skladů, nových kancelářů, umývárny a šaten v Technické ulici ²⁰⁰. Jídelna byla dokončena až koncem června 1961.

Hlavní výrobní zařízení bylo osazeno přímo u monobloku (4 jeřáby a 2 betonárky). Zpočátku byla armovací ocel dopravována na staveniště z centrální ohýbárny n. p. Armabeton v Kralupech nad Vltavou, ale tento postup se neosvědčil a od června 1961 byla zřízena ohýbárna přímo na staveništi. Komplikované bylo i zásobování stavby elektrickou energií. Nejprve pokrýval převážnou část spotřeby dieselagregát na staveništi spolu s trafostanicí, která původně zásobovala Matějskou pouť, od poloviny roku 1961 trafostanice u Biologického ústavu a v závěru stavby nově realizovaná vlastní trafostanice monobloku.

realizace

Výstavba monobloku byla bezesporu náročným úkolem pro všechny zúčastněné, významnou roli zde už od počátku sehrály zejména "šibeniční" termíny. Z tohoto důvodu Státní výbor pro výstavbu na svém jednání dne 3. 6. 1959 souhlasil, aby bylo započato s prováděním a financováním přípravných prací ještě před schválením zadávacího projektu ²⁰¹. Práce na staveništi (demolice, oplocení, hlavní komunikace a terénní úpravy) tedy započaly podle vládního usnesení 28. 9. 1959 a pokračovaly i v prvním čtvrtletí roku 1960 ²⁰². Už v této fázi však docházelo i přes sliby prováděcího podniku Armabeton k časovému skluzu odvozu ornice na skládku. Prodlevy měly za následek značné finanční škody a komplikovaly postup dalších prací - nástup civilních brigádníků ²⁰³, armády a strojů pro terénní úpravy (zajištěných ředitelstvím n. p. Lunaparky!) ²⁰⁴. Výměr k zahájení výkopových prací byl podán na odbor výstavby 26. 11. 1959 ²⁰⁵.

Výstavba probíhala proudově po etapách směrem od náměstí Velké říjnové revoluce. Volba tohoto směru vycházela z předpokladu, že plynule naváže další etapa - výstavba fakulty stavební naproti budově VŠCHT. Z pohledu výkopových prací podzemních sítí (parovod, kanalizace, plyn), napojených z ulice Velflíkovy a Studentské, by však byl výhodnější opačný směr, což do značné míry komplikovalo situaci při stavbě.

Vlastní stavební práce na monobloku byly zahájeny v květnu 1960 prováděním vrtaných pilot francouzským strojem Benoto (Stavby silnic a železnic, n. p.). V časovém odstupu dvou měsíců následovaly zemní práce. V listopadu byla základová jáma otevřena pro více než polovinu monobloku. V zemních pracích se pokračovalo až v květnu 1961, později navázaly ruční výkopové práce a betonování základů.

Průběh hrubé stavby a dokončovacích prací je dobře čitelný z dobových fotografií ²⁰⁶ - zejména proudová metoda, kdy v zadní části probíhala teprve hrubá stavba přízemí,

¹⁹⁹ archiv ČVUT, *Projev Karla Neumanna*

²⁰⁰ stavební archiv OÚ Prahy 6, *Povolení ke stavbě provizorního objektu šaten pro stavbu*, 20. 4. 1961 (Zpočátku pro tento účel sloužil objekt určený k demolici, nicméně záhy nestačil svojí kapacitou. Platnost povolení k užívání provizorního objektu šaten z roku 1960 byla stále prodloužována vzhledem k předpokládané výstavbě na dejvickém náměstí. Proto dodnes stojí na třídě Jugoslávských partyzánů vedle Technické menzy.)

²⁰¹ archiv ČVUT, *Zápis z jednání SVV*, 3. 6. 1959

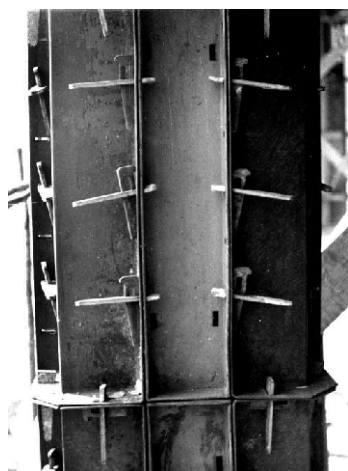
²⁰² stavební archiv OÚ Prahy 6, *Odbor výstavby města vod. hosp. rady ÚNV hl. m. Prahy, odsouhlasení prováděcího projektu dílčí části přípravných prací*, 5. 10. 1959

²⁰³ především studenti

²⁰⁴ stavební archiv OÚ Prahy 6, *Odvážení ornice na skládku*, 16. 3. 1960

²⁰⁵ stavební archiv OÚ Prahy 6, spis z 8. 12. 1959

²⁰⁶ archiv ČVUT, *Fotografie z výstavby, stav před začátkem výstavby; Česká technika*. ČVUT v Praze, 2002, s. 138 (fotografie z výstavby).

První etapa - monoblok

zatímco do náměstí už byly osazovány fasádní panely. Klíčovou anabází byla jistě výroba hliníkových fasádních panelů²⁰⁷, kterou realizovaly Pozemní stavby v Žilině, a osazování těchto přesných montovaných prvků na stavbě z monolitického betonu, o poznání méně exaktní.

Komplikace a výsledek²⁰⁸

Realizace stavby byla komplikována řadou faktorů - nedostatkem pracovníků v projekci i na stavbě, nepravidelnými dodávkami materiálů, nereálností stanovených termínů,... Významnou roli sehrála také skutečnost, že se stavbou bylo třeba začít ještě před schválením zadávacího projektu monobloku. Časový odstup projektu laboratoří a podzemních sítí byl ještě výraznější. Snahy o nejširší možné použití progresivních metod spolu s tendencí přizpůsobovat se vývoji v oblasti technologií už v průběhu stavby vedly k tomu, že řada fází projektu a změn probíhala "za pochodu".

*"Přestože vláda ve svém usnesení nařídila, aby do stavby a jejího zařízení byly promítnuty nejnovější poznatky vědy a techniky, dosažené během přípravy a provádění stavby, setkáváme se při zajišťování tohoto správného opatření někdy s nepřekonatelnými potížemi. Veškeré snahy investora uplatňovat tento příkaz v zájmu zlepšení výstavby a podmínek pro výuku vedou zpravidla k zpomalení tempa stavby a k zvyšování stavebních nákladů."*²⁰⁹

Neobvyklá skladba různých technologických provozů, laboratoří a dílen byla pravděpodobně také příčinou, že pro tuto stavbu nebyl stanoven generální dodavatel technologického zařízení²¹⁰. Investor se dostal do nezvyklé pozice, protože musel převzít tuto funkci a zajišťovat jak projekci, tak i jednotlivé kusové dodávky (s výjimkou trafostanice a kotelny).

Jednání probíhala na nejvyšší úrovni: *"Vzhledem k složitosti a rozmanitosti strojího vybavení stavby... musel by zde investor... zajišťovat tyto dodávky... u 250 až 300 jednotlivých dodavatelů, projednávat s každým z těchto dodavatelů návrh limitu odbytové ceny, provádět přejímky a vyzkoušení jednotlivých kusových dodávek, zajišťovat dodávky strojů cizích (též ze států kapitalistických), provádět veškerou koordinaci prací... Návrh usnesení: vláda projednala zprávu ministra školství a kultury o potížích při zajišťování první etapy výstavby..., vzala ji na vědomí a ukládá: ministru těžkého strojírenství, ministru všeobecného strojírenství, ministru energetiky a vodního hospodářství, ministru zahraničního obchodu, ministru hutního průmyslu a rudných dolů, ministru chemického průmyslu a ministryni spotřebního průmyslu, aby... tyto objednávky dodatečně převzali a zajistili jejich včasné dodání."*²¹¹

Půvabnou ukázkou poměrů na stavbě je zpráva vypracovaná rektorátem ke konci roku 1961: *"Projekt této stavby vytvořil ideální předpoklady pro zavedení nejprogresivnějších způsobů organizačních a výrobních, formou t.zv. proudové metody; určité potíže, spojené při samotném zahájení této stavby s nedostatečným projektovým předstihem omezeného rozsahu, nemohou omlouvat dnešní bezvýhledový stav, způsobený dodavatelem..."*

Pracovníci jsou... dočasně i natrvalo ze stavby odvoláváni. Rušivé zásahy i nedostatečná péče o tuto stavbu je vedoucími pracovníky n. p. Armabeton vysvětlována tím, že výstavba dejvických vysokých škol je podružné důležitosti a že nedosahuje jiných centralisovaných staveb n. p. Armabeton zajišťovaných.

Dodavatelem není prováděn včasný a dostatečný přísun stavebního materiálu, což způsobuje velké prostoje a snižuje pracovní morálku. Absence na stavbě je nadprůměrná, kolísá mezi 18 - 30 % evidenčního stavu. Uvedené skutečnosti ve svém celku způsobují, že postup výstavby je živelný, odvislý od nahodilých situací...

*ČSM²¹² ČVUT např. zvýšil, vzhledem k nedostatku pracovních sil, svoji brigádnickou pomoc... Podnik tuto brigádnickou pomoc ČSM nevyužívá v celém rozsahu, brigádníkům nepřikazuje vhodné práce... a část jich byla dokonce převedena na jiné stavby n. p. Armabeton..."*²¹³

Výstižnou ukázkou záměrů, při které díky specifické dikci mluvčího možná leckterého pamětníka zamrazí, je proslov ministra školství a kultury Dr. Kahudy. Projev, přestože je pouze pověstným mlácením prázdné slámy, odhaluje témata, která musela být při této příležitosti vyslovena a právě proto si jistě zaslouží delší citaci: *"...klademe... důraz na to, abychom docílili zvratu na této výstavbě a ukázali, že dovedeme v Československu v hlavním městě republiky vystavět stavbu, která i celým svým vnějším vzezřením bude vzorem pro všechny ostatní školy v republice a při tom bychom rádi pojali tuto otázku jako vzor výstavby vysokých škol nejenom pro náš tábor, ale i pro celý svět. Celá stavba je tak založena a věříme, že bude přitahovat všechny zahraniční návštěvníky po všech stránkách, jak po stránce nejmodernějšího vybavení, tak i nejmodernějších učebních prostředků, a proto nám na této stavbě tak záleží a proto i vláda má zájem na tom, aby plynula podle plánu, a uložila nám svolání tohoto aktivu..."*

I soudruh ministr Korčák slíbil, že osobně bude této stavbě věnovat velkou pozornost. Pozve nás nyní k sobě a projednáme i za účasti soudruhů přímo ze stavby všechny sporné otázky, hmotnou a finanční zainteresovanost a všechny problémy, které nebyly dořešeny. Ovšemže jsem ho také požádal, aby se na stavbu přišel také osobně podívat... Já rovněž jsem celou stavbu prošel, vylezl jsem až do 9. patra a tuto stavbu jsem obdivoval, tu nejmodernější techniku a kvalitní práci, kterou je tam možno vidět. Bude to jistě nejmodernější stavba v Praze... Těto stavby by se dalo velmi dobře využít i propagačně a divím se, že soudruzi z ÚNV nevěnují větší pozornost této stavbě, kde se má podařit spojení architektonicko-urbanistické složky staré s novou.

Tyto složky ještě asi dobře nechápu, k jaké propagaci socialismu by se dalo této stavby využít. Kdyby se tam takové náznaky objevily, že má jít o vzorovou stavbu, a dobře se to rozvinulo, věřím, že by se polovina potíží odstranila. Subdodavatelé by neměli takovou stavbu nechávat stranou. Tak jako chceme vlastenecké hnutí vybudovat na technice, mělo by se stejné vlastenecké hnutí vybudovat i u subdodavatelů. Měl by nám pomáhat tisk, rozhlas a televize... Za svoji osobu vysoce oceňuji kvalitu prací n. p. Pozemní stavby Žilina u hliníkových panelů, jsou to nejnovější prvky v našem stavebnictví, budou trvalou chloubou této školy i chloubou našich projektantů, kteří se na této stavbě podíleli... My na ministerstvu školství se této výstavbě věnujeme pravidelně měsíčně, to není typická stavba jako bytovky, je to stavba ryze atypická, která vyžaduje mnoho diskusí, úprav a to je třeba při těchto stavbách vidět...

Lehce uzavíráme smlouvy, slibujeme, ale nedůsledně zajišťujeme jejich plnění, a nerad bych proto, abychom my v kulturním resortu museli tuto kritiku vztahovat také na sebe, pokud jde o plnění závazků přijatých na tomto aktivu...

²⁰⁷ mimo jiné prototypové návrhy, zajištění přísunu hliníku z Kovohutí Děčín a Břidličná,...

²⁰⁸ GRONWALD, M; ČÁCHA, J. Organizace staveniště ČVUT - Dejvice. In: Výstavba ČVUT v Praze. Sborník ČVUT - řada stavební - sborník č. 1, 1963.

²⁰⁹ NEUMANN, K. Příprava výstavby. In: Výstavba ČVUT v Praze. Sborník ČVUT - řada stavební, 1963, s. 11.

²¹⁰ archiv ČVUT, Situační zpráva pro Městský výbor KSČ o výstavbě..., 1. 1. 1960

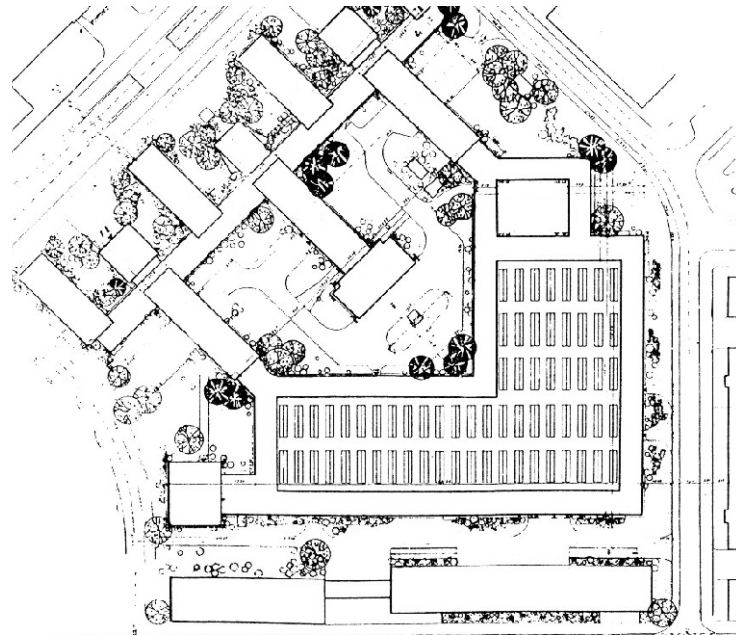
²¹¹ archiv ČVUT, Návrh pro vládu, ministerstvo školství a kultury, 22. 1. 1960

²¹² ČSM - Český svaz mládeže

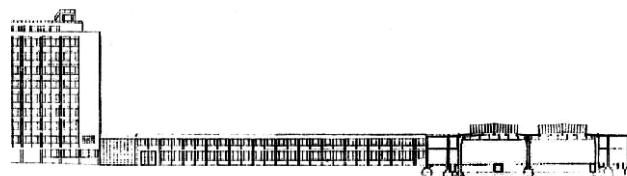
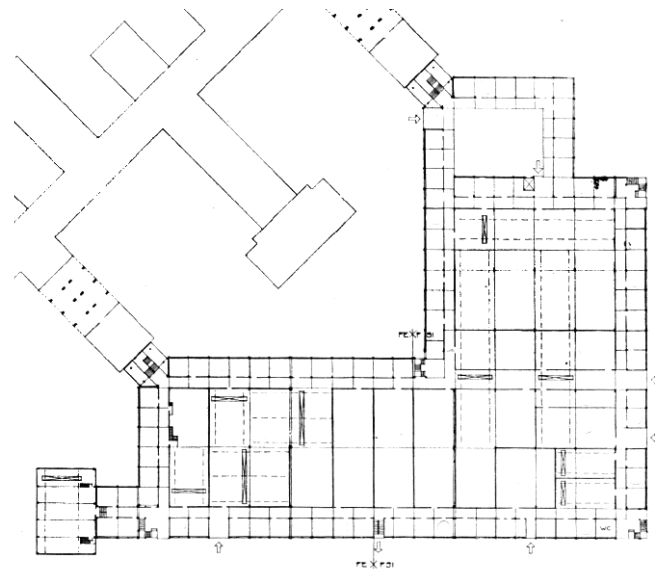
²¹³ archiv ČVUT, Zpráva o výstavbě Českého vysokého učení technického v Praze-Dejvicích, 5. 11. 1961

První etapa - laboratoře fakulty strojní a fakulty elektrotechnické, hala velmi vysokého napětí

František Čermák, Gustav Paul, Vladimír Hladík,
1958 - 1969

První etapa - laboratoře monobloku,
definitivní řešení;
situace, půdorys, řezopohled

soutěžní návrh ²²¹

V soutěžním návrhu má objekt laboratoří a dílen charakter jednolitého nízkého bloku, který ve tvaru L půdorysně kopíruje zhruba trojúhelný pozemek a od vlastní budovy FSI a FE je oddělený nádvořím. Převážnou část půdorysu zabírá rozlehlý halový prostor těžkých laboratoří, doplněný pouze při monobloku dvoupodlažním traktem menších dílen.

první úvodní projekt ²²²

První úvodní projekt se od soutěžního návrhu v základních principech nijak neliší. Ve středu halového prostoru přibýly dva menší manipulační dvory. Hospodářský charakter hlavního dvora tak mohl být nahrazen sadovými úpravami. Centrální transformační stanice byla situována u středního křídla monobloku, hala velmi vysokého napětí v izolované poloze při jižním nároží laboratoří. Klíčovými faktory pro pozici těchto objektů byla ochranná pásma a hospodárná, minimální délka rozvodů.

Tato verze byla na jaře roku 1959, ještě jako součást úvodního projektu monobloku FSI a FE, podrobena detailnímu posuzování expertních komisí. Hygienici a experti Giprovezu však nesouhlasili s jediným neděleným blokem laboratoří a dílen. Navrhli snížit hustotu zastavění a rozčlenit laboratoře na několik jednotně pojatých pavilonů.

"Architektonická jednotka hlavní učební budovy i budovy laboratoří a dílen, z našeho hlediska, je zásadně porušena tím, že se objekty řešily odděleně z různých hledisek. Dobrý principiální začátek započatý v hlavní učební budově (systém bloků) je třeba rozšířit i na budovu laboratoří a dílen.

Budova laboratoří a dílen, budou-li u ní správně vyřešeny otázky funkční, zdravotnické, architektonicko-konstrukční, ekonomické a inženýrské - má právo na samostatné architektonické, urbanistické vyjádření v soustavě komplexu budov." ²²³

druhý úvodní projekt ²²⁴

Zároveň se zadávacími projekty generelu a monobloku FSI a FE tedy ve druhé polovině roku 1959 vznikala druhá verze úvodního projektu laboratoří. Laboratoře byly rozčleněny do tří pavilonů symetricky vázaných na křídla kateder monobloku. Hustotu zastavění se podařilo snížit pouze díky tomu, že střední pavilon byl navržen jako čtyřpodlažní ²²⁵. Ani tento úvodní projekt však nebyl koncem února 1960 schválen.

²²⁴ archiv ČVUT, Zápis z aktivy o výstavbě Vysokého učení technického v Praze-Dejvicích, konaného dne 2. března 1962 v Obecním domě v Praze

²²⁵ archiv ČVUT, Zápis o povolovacím řízení, 13. 2. 1964, podpis 17. 2. 1964

²²⁶ archiv ČVUT, Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT, 23. 6. 1970

²²⁷ stavební archiv OÚ Prahy 6, Připomínky odboru výstavby ke kolaudačnímu řízení objektů budovy ČVUT Dejvice A4, B3, C4, D3 konanému dne 30. 8. 1963

²²⁸ archiv ČVUT, Přehledná zpráva o průběhu výstavby, 1964

²²⁹ Státní výbor pro výstavbu původně předepsal jako závazný koeficient užitkovosti 1,5. Ukázalo se ale, že není dosažitelný.

²³⁰ archiv ČVUT, Projev prorektora Neumanna při příležitosti slavnostního předání první etapy, 11. 11. 1967

²³¹ BRABEC, F. Výstavba vysokých škol technických v Praze-Dejvicích. In: Výstavba ČVUT v Praze. Sborník ČVUT - řada stavební - sborník č. 1, 1963; *Architektura ČSR, 1958, č. 5, 6.*

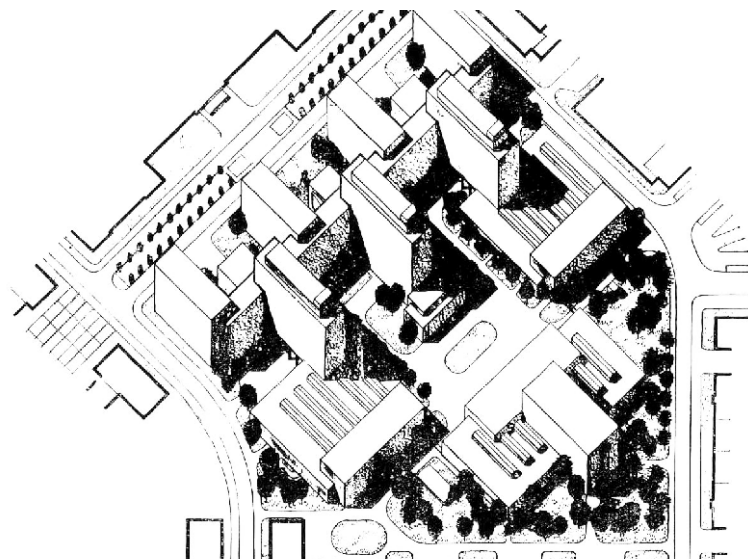
²³² archiv ČVUT, Úvodní projekt fakulty strojní a fakulty elektrotechnické, 1958 - 1959

²³³ archiv ČVUT, Závěr k návrhu stavby elektrotechnické a strojní fakulty Vysoké školy technické v Praze, prosinec 1958

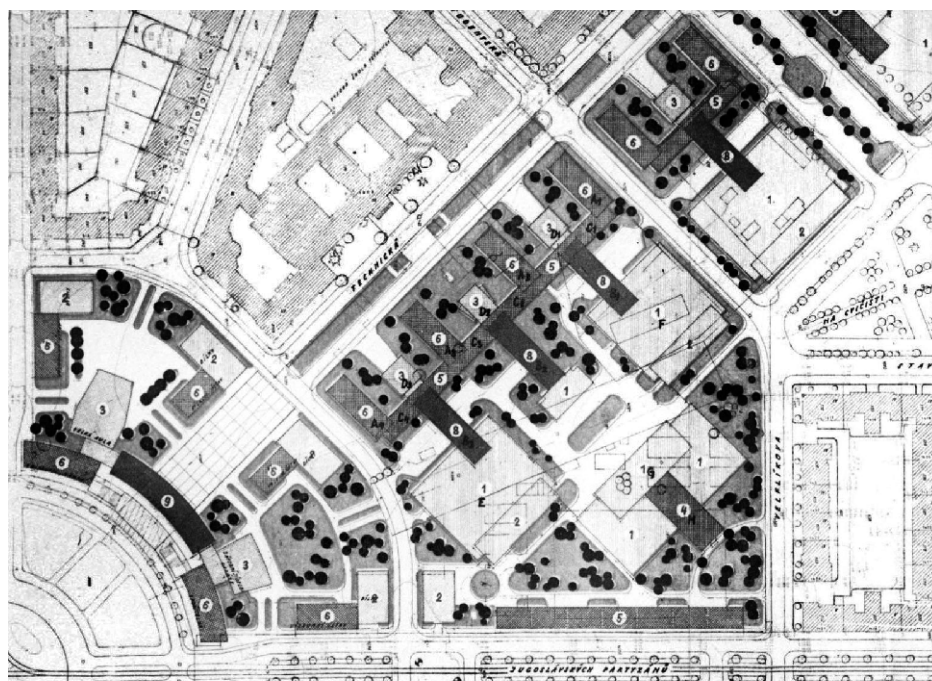
²³⁴ stavební archiv OÚ Prahy 6, Situace 1 : 500, 1960; archiv ČVUT, Situace 1 : 500, 1960; archiv architektury NTM, Situace 1 : 500, 1960

²³⁵ Výstavba ČVUT v Praze. Sborník ČVUT - řada stavební - sborník č. 1, 1963, s. 54 (axonometrie).

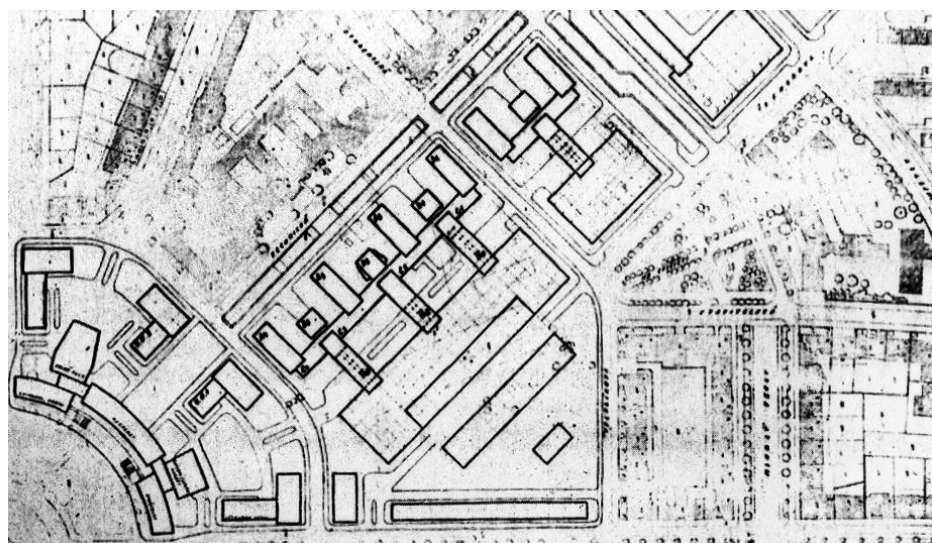
²³⁶ archiv ČVUT, František Čermák, Projekt ČVUT v Praze-Dejvicích, květen 1961, s. 20

První etapa - laboratoře monobloku;
2. úvodní projekt;
axonometrie, situace

První etapa - laboratoře monobloku,
srovnávací studie, 1.varianta;
situace

srovnávací studie

Posuzovací komise doporučily navrhnout "laboratorní komplex formou jednotně řešené univerzální haly, snadno akomodovatelné při různých změnách provozu"²²⁶. Jedná se tedy o koncept shodný s původním soutěžním návrhem, později ve fázi prvního úvodního projektu rozmělněný dílčími požadavky jednotlivých kateder a výhradami hygieniků proti jednotné univerzální hale.

"Pro další přípravu zadávacího projektu laboratoří a dílen... vypracoval na jaře a v létě 1960 Státní ústav pro projektování výstavby hl. m. Prahy za účasti obou autorů projektu, obou fakultních technologů (prof. inž. J. Hassdenteufel a doc. dr. inž. J. Mikula) a ve spolupráci se zástupci Projekty (arch. F. Havlík, inž. Raus, inž. Matuška) dvě nové srovnávací studie."²²⁷ Obě studie byly založeny na stejných principech konstrukčního a dispozičního členění, tedy kombinace univerzální průmyslové haly a paralelního patrového přístavku. V následné analýze se paradoxně ukázalo, že požadavky většiny laboratorních provozů FSI i FE jsou neslučitelné s myšlenkou jednotné haly.

V první variantě²²⁸ projektanti koncipovali laboratoře jako dva podélné bloky rovnoběžné s hlavní osou monobloku. Delší blok, na koncích doplněný patrovými přístavky s příslušenstvím, přiléhá ke křídům kateder, kratší působil jako solitér a zahrnoval v sobě transformační stanici, halu velmi vysokého napětí a skladiště. Mezi křídly kateder vznikly dva sadově upravené dvory, hospodářské zázemí zajišťoval široký manipulační dvůr mezi bloky dílen. Přestože je tato varianta hmotově jasnější a přehlednější, dispozičně nevyhovuje délkou spojovacích komunikací a přílišnou hloubkou ústředního laboratorního bloku, který by musel být po celé délce rozdělen střední chodbou. Z těchto důvodů byla první varianta zamítnuta jak technologi, tak i vědeckými radami obou fakult.

Druhá varianta byla svojí koncepcí velmi podobná soutěžnímu návrhu a úvodnímu projektu - jednotná hmota, vůči budově monobloku o 45° pootočená a napojená jen v krajních katedrových křídlech. Po obvodu dílenského bloku směrem do hlavního nádvoří byl navržen dvoupatrový přístavek. Tato varianta byla vhodnější nejenom urbanisticky, protože vyrovnává oba rozdílné směry zastavění a zároveň vytváří podnož monobloku, ale i dispozičně. Menší hloubka hal umožňuje pružnější a přehlednější členění a snadnější přístup. Umístění centrální trafostanice a haly velmi vysokého napětí je také výhodnější. Proto byla tato varianta doporučena všemi zúčastněnými stranami k realizaci²²⁹.

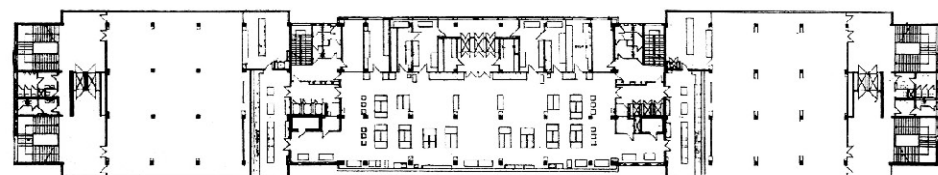
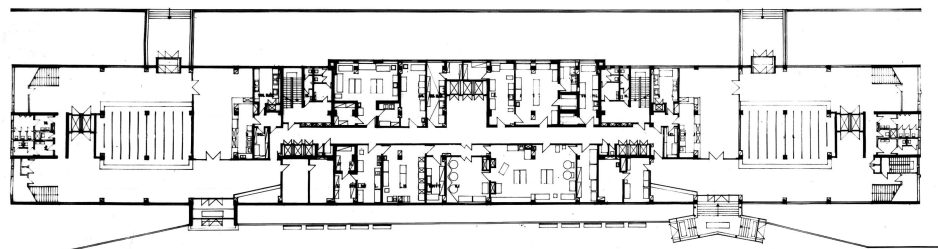
Obě srovnávací studie byly předány zpět Projektě, která se také přiklonila ke druhé variantě. Projekta rovněž upozornila, že je třeba zabývat se hlouběji otázkou připojení laboratoří k monobloku. Vzápětí bylo vypracováno několik studií na připojení pomocí prosklených spojovacích článků, tak aby došlo k odsazení laboratoří od křídel kateder a bylo zajištěno jejich dostatečné proslunění a provětrání. Zároveň byla nastolena i otázka, zda by patrový přístavek neměl být po celém obvodu.

"Z této plodné výměny názorů při konzultacích autorů Čermák - Paul se zástupci Projekty, SÚPRO a Prof. Dr. O. Štěpánkem, jakožto specialistou pro průmyslové stavby, konečně byl přijat jako definitivní řešení návrh autorů Čermák - Paul. Tento konečný

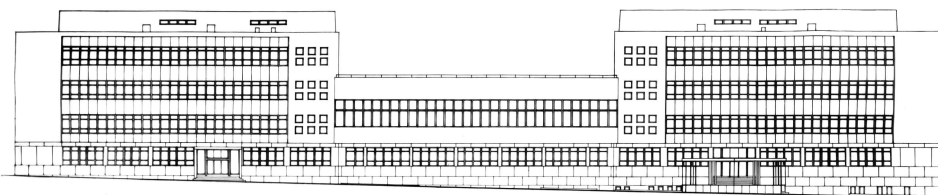
²²⁷ ČERMÁK, F. Projekt českého vysokého učení technického v Praze-Dejvicích. In: *Výstavba vysokých škol technických v Praze-Dejvicích*. Sborník ČVUT - řada stavební - sborník č. 1, 1963, s. 80 - 81.

²²⁸ *Výstavba ČVUT v Praze*. Sborník ČVUT - řada stavební - sborník č. 1, 1963, s. 55 (situace).

²²⁹ stavební archiv OÚ Prahy 6, *Zpráva*, únor 1961

První etapa - menza;
půdorys přízemí,
půdorys patra, čelní pohled,
fotografie exteriéru po dokončení

návrh vyšel ze základní koncepce II. srovnávací studie, ale doplnil a opravil je velmi cennými náměty soudruhů z Projekty, zejména v otázce spojovacích článků k monobloku a v otázce použití a rozsahu přístavků, jež nyní obklopyly halové prostory ze všech stran... Po celém obvodu laboratorního a dílenského komplexu zůstává poměrně široký pás zeleně, který tvoří vhodný přechod k okolní zástavbě." ²³⁰
Ze severozápadní strany byl blok dílen ještě navíc doplněn hmotou patrového přístavku s malým manipulačním dvorem.

definitivní zadávací projekt ²³¹

Vypracováním komplexní dokumentace laboratorního celku, ve formě subdodávky pro generálního dodavatele, byl pověřen Státní ústav pro projektování závodů strojírenství Projekta. Při rozhodování hrály jistě významnou roli nejenom zkušenosti s nedostatečnými kapacitami Státního ústavu pro projektování hl. m. Prahy, ale vzhledem k předpokládané stavební technologii - typizovaná, montovaná průmyslová konstrukce - i zaměření Projekty ²³². Definitivní zadávací projekt podle výsledné varianty schválené rektorem i Ministerstvem školství a kultury vypracovala Projekta ke dni 28. 2. 1961.

Ani tato fáze se neobešla bez potíží: "Projekt monobloku pro fakultu strojní a fakultu elektrotechnickou... byl ještě proveden ve třístupňové dokumentaci, což umožnilo dosažení vysoké úrovně v koncepčním řešení... Situace byla dále zhoršena u laboratoří a dílen, kde došlo již podle nových předpisů k realizaci dvoustupňové projektové a rozpočtové dokumentace. Ukázalo se, že v čase, který byl vyměřen pro vypracování zadávacího projektu, nebylo možno přistoupit k důležitým jednáním i schvalování tohoto návrhu, a proto po jeho předložení byly zjištěny některé podstatné závady." ²³³

"... na trafostanici počal generální projektant pracovat až po zákroku Státní arbitráže. K tomu je třeba uvést, že generální projektant zmeškal na jaře r. 1959 vhodnou příležitost k vypracování potřebné dokumentace na tuto trafostanici v kooperaci, která byla sjednána a zajištěna investorem intervencí až u samotného ministra energetiky a vodního hospodářství." ²³⁴

Výsledné dispoziční řešení je však přes všechny předchozí peripetie naprosto přehledné - halové laboratoře lemované po obvodu komunikací a patrovým přístavkem. Schodišťové haly, respiria a příslušenství situovali autoři v místech lomů a u prosklených spojovacích článků. Hlavní obslužné vjezdy pod křídly kateder využívají přirozené svažitosti pozemků. Kromě nich je zde ještě po obvodu řada podružných vstupů pro potřeby určitých skupin laboratoří.

Rozhodnutí o přípustnosti stavby dílen a laboratoří fakulty strojní a elektrotechnické ČVUT "padlo" 28. 7. 1961 ²³⁵.

konstrukce

V požadavcích na projekt laboratoří byl kladen zvláštní důraz na maximální variabilitu, a zákonitě tedy i na vhodné konstrukční řešení. Výsledkem je univerzální jednopodlažní průmyslová výrobní hala dle typových podkladů ²³⁶ s železobetonovou montovanou konstrukcí a rozpory 12 x 8 m, zastřešená typovými předpjatými plnostěnnými vazníky, které umožňují další dělení prostoru příčkami, osvětlená shora sedlovými světlíky.

²³⁰ archiv ČVUT, František Čermák, Projekt ČVUT v Praze-Dejvicích, květen 1961, s. 22 - 24.

²³¹ stavební archiv OÚ Prahy 6, výkresy laboratoře a dílny - leden 1961, upravené dle přípomínek - únor 1961, vnitroblokové komunikace a terénní úpravy - červenec 1961

²³² stavební archiv OÚ Prahy 6, Celková dispozice 1 : 400 vypracovaná Projektou, leden 1961 (schéma rozdělení řešení dílčích částí mezi Projektou, Chemoprojektem, Kovoprojektem, SÚPRO...)

²³³ NEUMANN, K. Příprava výstavby. In: Výstavba ČVUT v Praze. Sborník ČVUT - řada stavební, 1963, s. 11.

²³⁴ archiv ČVUT, Situační zpráva pro Městský výbor KSČ o výstavbě vysokých škol technických v Praze-Dejvicích, 1960

²³⁵ stavební archiv OÚ Prahy 6, Rozhodnutí o přípustnosti..., 28. 7. 1961; stavební archiv OÚ Prahy 6, Změny dle požadavku ÚHAM, květen 1962, listopad 1963

²³⁶ Modul byl už v úvodním projektu změněn z 10 x 10 m u soutěžního návrhu na 9 x 9 m.

První etapa - monoblok, laboratoře

První etapa - monoblok, hala VVN

První etapa - menza; fotografie exteriéru před dokončením

Patrové přístavky po obvodu jsou naopak monolitické s rozpony 6 x 6 m, protože požadavek na zatížení podlah 600 kg/m² nedovoloval použití prefabrikátů.

exteriér, interiér

V architektonickém řešení se halové laboratoře volbou materiálů i členěním ploch plně přizpůsobují objektu monobloku - převládají výplně skeletu z celostěnových kovových panelů obdobného členění²³⁷. Novým prvkem jsou zde prosklené stěny schodišťových hal i spojovacích článků a typizované ocelové dveře a vrata.

Charakter interiéru je vskutku průmyslový - přičky zděné, nebo podle potřeby z drátěných sítí a skleněné, podlahová krytina betonová, případně z teraca, na stěnách omítka s bílým nátěrem nebo latex, schodiště železobetonová s povrchovou úpravou z litého teraca a zábradlím z pochromované nebo černě lakované oceli.

hala velmi vysokého napětí²³⁸

Hala VVN byla koncipována jako jedolitá hmota bez oken s železobetonovou, monolitickou rámovou konstrukcí, s vnitřní galerií, plně klimatizovanými interiéry a materiály použitými dle přísných požadavků na dokonalé odstínění²³⁹. Autoři zde použili stejně jako u monobloku obklad ze skleněné mozaiky, tentokrát však kladené výtvarněji v "šupinovém, plastickém vzoru", shodném jako u Pragerova Ústavu makromolekulární chemie na nedalekých Petřinách²⁴⁰.

realizace

Realizace objektu laboratoří byla započata roku 1965²⁴¹. Už v říjnu 1966 byla mezi investorem výstavby v Praze-Dejvicích²⁴² a ČVUT uzavřena dohoda o odevzdání částí nedokončeného objektu halových laboratoří a dílen do předčasného užívání. Částečná kolaudace těžkých laboratoří proběhla 15. 4. 1969²⁴³, definitivní kolaudační řízení 1. a 3. 7. 1969. Vyjmuty z něho byly žaluzie, Betatron a hala vyslačů²⁴⁴, která se teprve dokončovala.

První etapa - menza

František Čermák, Gustav Paul, Vladimír Hladík,
1961 - 1967

dispoziční a hmotové řešení, konstrukce

Provoz vysokoškolské menzy je do značné míry jednostranný a nejsou tu kladeny příliš vysoké nároky na variabilitu. Vnější forma objektu v tomto případě tedy mnohem zřetelněji odráží základní dispoziční, respektive provozní uspořádání - dva bloky halových jídelen, které mezi sebou svírají nižší hmotu vlastního kuchyňského provozu. V půdoryse jsou tyto tři základní skladebné prvky ohraničeny bloky vertikálních komunikací a sociálních zařízení - krajních pro strážníky a vnitřních pro kuchyňský provoz, které slouží zároveň i jako "provozní" filtr. Symetrickou kompozici tří podélných hmot tak lze zjednodušit na přehledné schéma I J I K I J I a v principu vnímat i jako paralelu hřebínku, převedeného do lineární podoby.

V přízemí halových jídelen jsou situovány vstupní vestibuly, šatny a rychlé občerstvení. Kuchyňský blok má v přízemí přípravny, v patře centrální varnu a sklady. Suterén je vyhrazený pro technologii, sklady a zásobování.

Základní nosnou strukturu tvoří monolitický železobetonový skelet, dělený na tři dilatační celky a v prostoru vertikálních komunikací ztužený železobetonovými stěnami.

exteriér, interiér, estetika

Schéma provozního uspořádání se pochopitelně propisuje i do estetiky průčelí. Plná hmota přízemí propojená v jeden celek se čtyřmi pilíři komunikací vytváří hutný základ pro trojici "vložených" hmot. Masivnost obslužných prostor je ještě posílena celoplošným obkladem ze šedé skleněné mozaiky a přísným rastrem malých čtvercových oken. V kontrastu k tomuto hutnému základu jsou tři hlavní, mírně předstupující hmoty opticky vylehčeny - jídelny závěsovou stěnou a proskleným nárožím, kuchyňský provoz zářivě modrou mozaikou. Pásová okna zajišťují rozptýlené oboustranné osvětlení v halových jídelnách i vestibulech a zároveň v exteriéru pravdivě naznačují skutečnou velikost a význam těchto prostorů. Jednotný rastr závěsové stěny²⁴⁵ má ryze utilitární charakter, neklade si žádné vyšší kompoziční nároky, a stává se tak, stejně jako malá čtvercová okna, pouze plošným grafickým pojednáním průčelí a potvrzením silného hmotového řešení.

Použitými materiály se objekt menzy nijak neliší od monobloku a laboratoří (hliníkové závěsové stěny a okna, smaltovaný vlnitý plech, skleněná mozaika), ale jeho barevnost je o poznání střídmější (srv. sytě růžovou a modrou monobloku). Kombinace zemitě šedé jako pozadí a plně modré spolu s exaktním členěním stěny dávají tomuto objektu téměř průmyslový charakter (poezie periférie, estetika strojového okouzlení?). Severní vstup menzy je zdůrazněný volnějším, nepravoúhlým tvarováním (srv. velké posluhárny u monobloku).

²³⁷ archiv ČVUT, František Čermák, Projekt ČVUT v Praze-Dejvicích, květen 1961

²³⁸ stavební archiv OÚ Prahy 6, Výkresy Haly velmi vysokého napětí, leden 1961 (půdorys, pohledy a řezy)

²³⁹ například hliníková střešní krytina

²⁴⁰ 1958 - 1965 Ústav makromolekulární chemie ČSAV, Praha-Petřiny; K. Prager

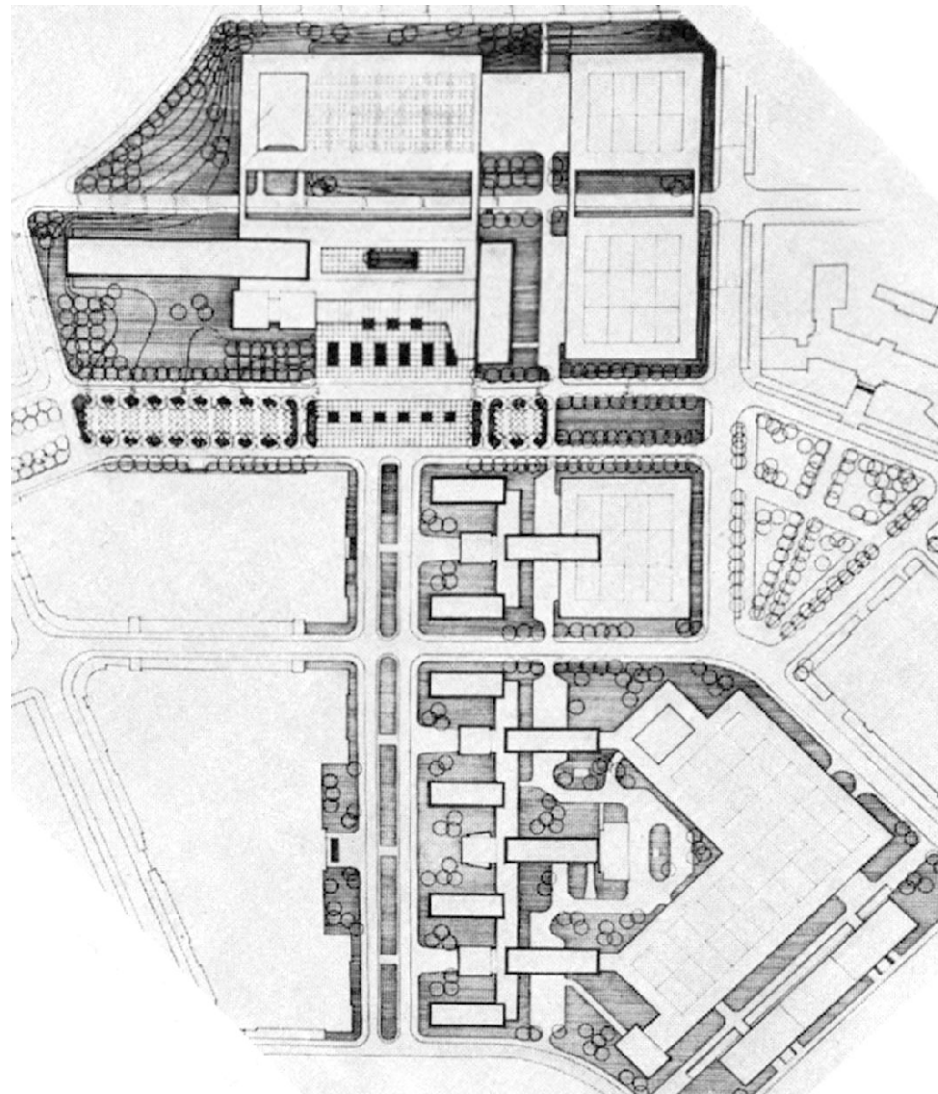
²⁴¹ archiv ČVUT, Projev prorektora Neumanna při příležitosti slavnostního předání první etapy, 11. 11. 1967

²⁴² Technická správa při Ministerstvu školství a kultury

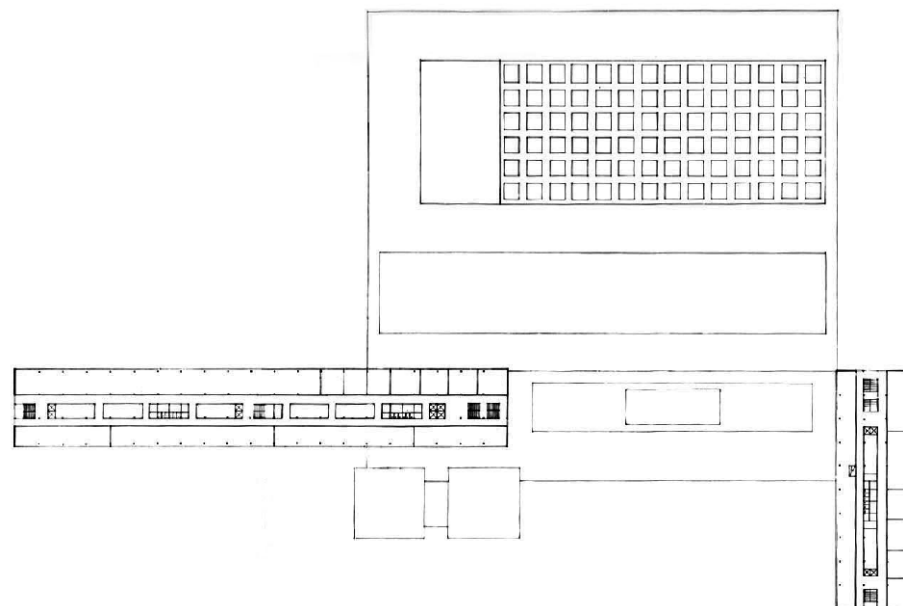
²⁴³ archiv ČVUT, Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT, 2. 4. 1969

²⁴⁴ archiv ČVUT, Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT, 17. 9. 1969

²⁴⁵ Vedle legendárního Ústavu makromolekulární chemie na Petřinách a Domu dětské knihy na Národní třídě jedna z prvních závěsových stěn v Československu!

Druhá etapa - fakulta stavební, 2. soutěž;
F. Čermák, G. Paul, J. Paroubek, J. Čejka;
situace, půdorys 2. patra

Materiály použité v interiéru jsou obdobné jako u monobloku, pouze méně exkluzivní (nižší náklady, hygienické požadavky, údržba). Také barevnost se ještě více omezuje na kombinaci bílé, černé a jemných valérů šedé ²⁴⁶.

Menza jako jediný z objektů realizovaných v šedesátých letech v areálu ČVUT respektuje uliční čáru a svou výškou i lineární hmotou pevně definuje městský prostor - třídu Jugoslávských partyzánů. Tento fakt spolu s důsledným provozním a hmotovým členěním činí z tzv. Technické menzy nejvýraznější a především nejčitelnější "gesto" tohoto období v Dejvicích.

realizace, souvislosti

V úvodním projektu generelu dejvického areálu ČVUT byly na třídě Jugoslávských partyzánů uvažovány objekty menzy, kina, společenského sálu, pobočky městské knihovny, suterénních garáží a (místo v soutěži uvažovaných studentských kolejí) byty vysokoškolských zaměstnanců. Realizovaná budova však nakonec obsahuje pouze menzu ČVUT. Projektová příprava probíhala na půdě ČVUT a PPU ²⁴⁷ pravděpodobně v průběhu roku 1961 a 1962 ²⁴⁸, povolení přípustnosti stavby bylo uděleno 25. 2. 1964 ²⁴⁹. Realizace začala v prosinci roku 1964 ²⁵⁰.

Podobně jako u ostatních objektů se neobešla realizace menzy bez problémů a neustálého prodlužování termínů. První část byla uvedena do částečného užívání zřejmě v souvislosti se slavnostním předáním první etapy v roce 1967. Kolaudační řízení druhé části bylo však provedeno až dne 11. 9. 1968. Přes podstatné připomínky hygieniků byla i tato část předána do částečného užívání a teprve po zkušenostech jednoměsíčního provozu při úplném vytížení mělo být jednání obnoveno a stanoveny podmínky k uvedení do trvalého užívání ²⁵¹.

Následovalo období, kdy bylo za provozu odstraňováno množství závad způsobených nedopracovaným projektem a především nedůslednou realizací. Na vady venkovní mozaiky vyvolal investor dokonce arbitrážní řízení; arbitráž byl prováděcí podnik Armabeton odsouzen také v souvislosti s neprovedeným těsněním oken (rozsudek ale odmítl pro neproveditelnost) ²⁵²; termín osazení plastového potahu zábradlí byl několikrát posunut vzhledem k náročné technologii svařování atd.

Objekt byl z převážné části uveden do trvalého provozu 18. 3. 1969, definitivní rozhodnutí však bylo uděleno až 11. 12. 1973! ²⁵³

²⁴⁶ Stěny i strop v interiéru jsou provedeny z omítky s bílým nátěrem; příčky zděné nebo ocelové prosklené; podlahy veřejně přístupných prostor převážně z PVC, vstupních vestibulů z béžové keramické mozaiky (formát 20 x 40 mm); zábradlí schodiště (tvarově shodné s monoblokem) kovové s černým nátěrem a plastovým potahem madla; sokly a parapety oken z šedého mramoru; osvětlení zajišťují zářivky. V sociálních zařízeních a kuchyňských provozech byly realizovány keramické obklady a dlažby, mezi jednotlivými kabinkami sociálních zařízení tehdy "oblíbené" lehké ocelové příčky.

²⁴⁷ Čermák, F. Projekt a stavba ČVUT v Praze 6. *Acta Polytechnica*, 1982, č. 6, s. 47.

²⁴⁸ stavební archiv OÚ Prahy 6, *Povolení přípustnosti stavby*, 25. 2. 1965 (Návrh zadávacího projektu na výstavbu menzy pro studenty ČVUT předložila technická správa ČVUT odboru výstavby ONV 30. 12. 1962... 23. 5. 1963 odbor výstavby stanovil závazné podmínky, za kterých bude vydáno rozhodnutí o přípustnosti stavby... 19. 2. 1964 žádost o vydání rozhodnutí o přípustnosti stavby.)

²⁴⁹ stavební archiv OÚ Prahy 6, *Povolení přípustnosti stavby*, 25. 2. 1965

²⁵⁰ archiv ČVUT, *Projev prorektora Neumanna při příležitosti slavnostního předání první etapy*, 11. 11. 1967

²⁵¹ archiv ČVUT, *Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT*, 12. 9. 1968

²⁵² archiv ČVUT, *Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT*, 26. 11. 1969

²⁵³ stavební archiv OÚ Prahy 6, *Rozhodnutí o uvedení menzy ČVUT v Praze-Dejvicích do trvalého provozu (užívání)*

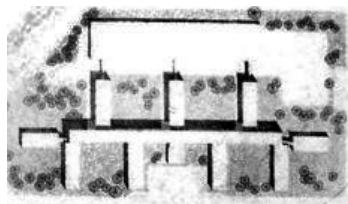
Druhá etapa - fakulta stavební

František Čermák, Gustav Paul, Jaroslav Paroubek, Jan Čejka
1962 - 1983

situace

Fakulta stavebního inženýrství, která vznikla spojením fakulty stavební, zeměměřičské a architektury, byla dosud dislokována na 11 místech, s prostory pro výuku zejména v upravených bytových domech a s naprostým nedostatkem laboratoří a rýsoven. Projekt nové budovy fakulty stavební a následné změny v koncepci generálního plánu proto vznikaly souběžně s realizací první etapy dostavby areálu ČVUT v Dejvicích. Na konečný vzhled první etapy však přesto neměly žádný zpětný vliv.

Stejně jako v předchozích fázích se i tentokrát objevovaly na počátku úvahy o výstavbě v jiných lokalitách: *"Po zjištění, že pozemek v Dejvicích neposkytuje možnost výstavby fakulty stavební, byl požádán Úřad hlavního architekta o poskytnutí staveniště v rozloze cca 20 ha na území hlavního města Prahy. ČVUT byla nabídnuta dvě staveniště, a to v Suchdole a v Severním Městě."*²⁵⁴. Nabídnutá staveniště našťastí nevyhovovala požadavkům ČVUT a bylo rozhodnuto, že nová budova bude umístěna na pozemku uzavírajícím osu dejvického areálu. Pozemek se uvolnil poté, co byla z generálního plánu vyškrtuta Vysoká škola železniční, přesunutá do Žiliny v rámci reorganizace sítě vysokých škol v letech 1959 - 1960.

Druhá etapa - fakulta stavební, 1. soutěž; F. Čermák, G. Paul, J. Čejka, leden 1962

Rozměrná plocha, na začátku šedesátých let zastavěná převážně dřevěnými provizorii, umožnila koncipovat celou fakultu stavební jako jeden souvislý blok. Znovu se proto otevřely také starší pochybnosti o hřebínkovém hmotovém a dispozičním řešení, které zřejmě zavdaly příčinu i k vyhlášení interní soutěže: *"...V tomto případě tímto hlavním kompozičním středem bude pravděpodobně fakulta dopravních staveb, která uzavírá osu kompozice. Samotná budova fakulty dopravních staveb, podle našeho mínění, nemá být mechanickým opakováním komplexů strojní a elektrotechnické fakulty."*²⁵⁵

Od myšlenky prostorného náměstí na konci osy areálu, naznačeného v zadávacím projektu generelu, bylo rovněž upuštěno. Převládal názor, že souvislý pruh zeleně by v tomto místě neměl být přerušován²⁵⁶.

první interní soutěž

Interní soutěž, jako nultý stupeň projektu, probíhala na fakultě stavební pravděpodobně v první polovině roku 1962. Hlavním cílem dvoukolové soutěže, připravované ve spolupráci s Pražským projektovým ústavem²⁵⁷, bylo ustanovit základní provozní a urbanistické zásady pro celý komplex budov fakulty stavební.

Vzhledem k tomu, že se dosud nepodařilo nalézt plánovou dokumentaci, a pravděpodobně se ani nedochovala, musíme vycházet při interpretaci návrhů pouze z písemných posudků²⁵⁸, které jsou součástí zápisu ze závěrečného jednání komise²⁵⁹.

A. Černý, spolupráce D. Rybářová, J. Suske, V. Pardyl, E. Pohorský, J. Bradáč

Kolektiv Antonína Černého navrhl fakultu stavební jako monoblok - dvanáctipatrovou deskovou hmotu, kolmo uzavírající osu areálu ČVUT. Nežádoucím průhledům na budovu semináře zabránili autoři menším křídlem na jihozápadní straně. Ve druhém kole byla na základě připomínek komise výšková hmota snížena, zkrácena a doplněna symetricky i o druhé boční křídlo, čímž získala osa areálu v závěru prostorné náměstí.

Provoz monobloku měl být soustředěn do samostatných skupin podle oborů a kateder, včetně praktické výuky, a to i přesto, že podobné uspořádání není z provozních důvodů příliš efektivní (energie, společné zázemí). Z tohoto schématu se vymykají pouze velké posluchárny, vhodně soustředěné v přízemí. *"Konstrukce, montovaný prefabrikovaný skelet, podle dnešních technických podmínek je pro 12 podlaží neuskutečnitelná."*

Antonín Černý a jeho spolupracovníci se zúčastnili už soutěže na ÚDA v roce 1954, soutěže na dostavbu areálu ČVUT v roce 1957 - 1958 a vypracovali dokonce i jednu z variant rektorátu ČVUT na náměstí VŘSR v roce 1961. Problematika Dejvic a ČVUT jim byla tedy dobře známa a srovnání ukazuje drobné paralely. Například v soutěžním návrhu z roku 1958 uplatnili rovněž myšlenku převýšené hmoty a dvou bočních křídel vytvářejících v městském interiéru nástupní předprostor, court d'honneur, v tomto případě ovšem přímo do náměstí VŘSR.

E. Kovařík, J. Stašek, spolupráce J. Sedláček, J. Zahálka, V. Patera, F. Štědrý, V. Skřivanová, M. Novotná

I v této studii byly výukové prostory soustředěny do jedné kompaktní deskové třináctipodlažní hmoty, kolmé na osu areálu. Mimořádně negativní stanovisko komise naznačuje, že budova byla značně předimenzována: *"Dospěli k velmi vysokému hlavnímu objektu o velké délce, dominantního charakteru, který tvořil skutečnou překradu v okolí a zabraňoval průhledům na sadové stráně a příliš se odděloval ode všeho prostředí."* Ve druhém kole proto autoři hmotu snížili na deset podlaží.

Hlavní budova byla doplněna samostatným dvoupodlažním objektem laboratoří v zadní části a válcovým solitérem velkých poslucháren v předním plánu. *"Umístění největších poslucháren do budovy válcového tvaru podle analogie již dříve v areálu navrhované dává lepší výtvarné možnosti souladu s prostředím při různých směrech poloh průčelí, výškách i objemech, ale je provázáno velkými potížemi kumulace studentů při návštěvě a opouštění přednášek... Myšlenku dvoupodlažních dílen hájí autoři výhodami na úspore místa v důsledku svažitého terénu i ekonomickými, též pedagogickými, významem návyku na práci při umělém osvětlení."*

"Konstruktivně byl použit montovaný skelet ze železového betonu, dispozičně trojtrakt stejných rozponů."

K. Janů, spolupráce V. Rojík, V. Jirkal, K. Bloudek, J. Čechura

Kolektiv Karla Janů²⁶⁰ rovněž soustředil výukovou část v jedné dvanáctipodlažní budově, uzavírající kolmo osu areálu; naopak dílny s laboratořemi, správu fakulty, sociální i tělovýchovná zařízení v bočních podélných dvoupodlažních křídlech, urbanisticky navazujících na budovy semináře a ČSAV. *"Technická třída byla ukončena rozměrným náměstím (72 x 186 m) a terasovým odstupněním od Sadové třídy."*

²⁵⁴ archiv ČVUT, *Perspektiva výstavby ČVUT na základě nově stanovených výkonů*, 26. 10. 1961

²⁵⁵ archiv ČVUT, *Závěr k návrhu stavby elektrotechnické a strojní fakulty Vysoké školy technické v Praze*, 1958

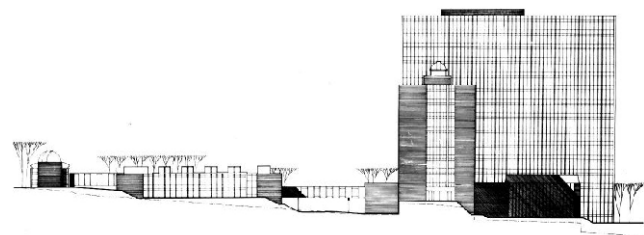
²⁵⁶ Nicméně v situačním náčrtu investičního úkolu byl pruh zeleně zahrnut do pozemku fakulty stavební a otázka výstavby na těchto plochách ještě nebyla zřejmě zcela uzavřena.

²⁵⁷ archiv ČVUT, *Pozvánka na komisi pro posouzení architektonických náčrtů stavební fakulty ČVUT v Dejvicích*, 22. 3. 1962

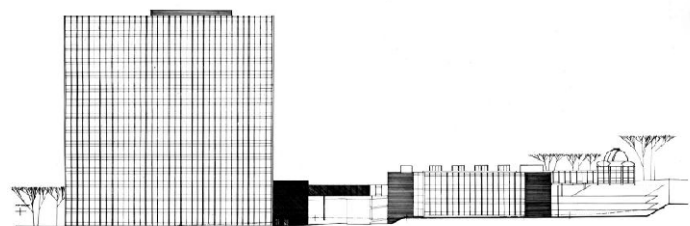
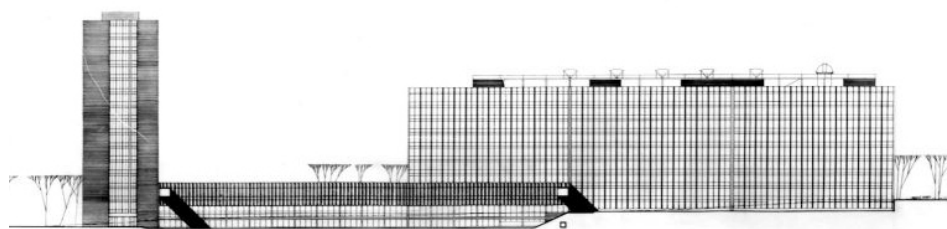
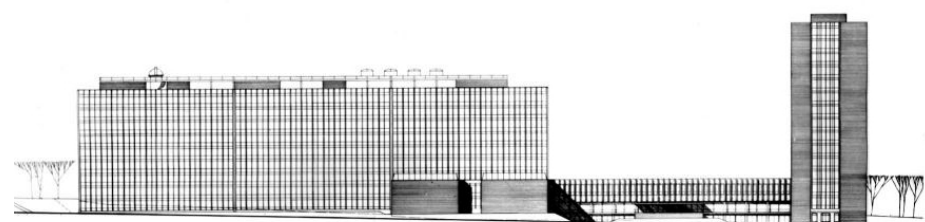
²⁵⁸ archiv ČVUT, *Zápis o závěrečném jednání komise pro posouzení projektů nové fakulty stavební ČVUT v Praze*, 26. 6. 1962

²⁵⁹ Složení komise: ČVUT - O. Starý (předseda), K. Neumann, J. Krise, J. Moravec; Útvar hlavního architekta - B. Arnold, J. Novotný, na závěrečném zasedání J. Voženílek; Pražský projektový ústav - J. Vlašánek; Studijní a typizační ústav - B. Schránil; Ministerstvo školství a kultury - J. Vídner.

²⁶⁰ Podle výpovědi Františka Pšeničky byl Karel Janů hlavním iniciátorem interní soutěže.

Druhá etapa - fakulta stavební;
pohled JZ, pohled JV, pohled SZ, pohled SV

Konstrukcí byl ocelový skelet svařovaný. Fasádní stěny byly závěsové. Výhodou této konstrukce byla maximální variabilita a snadnější montáž. Námitkou pochybnosti o dostupnosti oceli.

Nová upravená studie je překvapivá. Je vedena snahou po vyřešení pokračování dvou různých systémů výstavby, vzniklých vybudováním fakulty strojní i snahou po opuštění symetrie a zachování dominantního charakteru souboru, po volném průhledu na zelená návrší... Tvůrčí myšlenka je velmi zdravá, naznačuje způsob dalšího možného řešení. Zatím však je v nedokončeném stavu, není ještě přesvědčující ani situace dvou budov, nižší a vyšší..."

Z hodnocení komise je zřejmé, že ve druhém kole vznikla koncepce dvou hmot. Převýšená desková budova byla vyosena a v centru dění ji nahradila nízká hmota, která nebrání průhledům. Otázkou zůstává, nakolik byla tato verze modifikována i provozně, zejména vzhledem k segregaci frekventovanějších prostor doporučené komisí.

F. Čermák, spolupráce G. Paul, J. Čejka ²⁶¹

"Základem první studie byl symetrický monoblok, kolmý na osu Technické třídy a čtyři příčná křídla, tvořící otevřené zelené prostory." Autoři ukončili osu náměstím a dva velké horizontální bloky dílen umístili na koncích podélné hmoty, stejně jako v generálním plánu úvodního projektu FSI a FE ²⁶².

"Zásadní opakování půdorysného typu v křídle ve všech patrech umožňuje ekonomickou výstavbu i variabilitu. Správné je soustředění návalového provozu studentů do nejnižších pater střední části. Velká frekvence studentů bude směřovat do poslucháren vhodně umístěných mezi komunikačními centry střední části monobloku. Vytvořením dvou těchto komunikačních center bylo umožněno krátké, jasné spojení všech druhů a částí provozu... Zkušenost z fakulty strojní vedla k ekonomicky výhodnému řešení dispozice. Dvourakt střední části umožnil dokonale osvětlené a větrané místnosti."

Druhé zpracování náčrtů vedlo, podobně jako u ostatních kolektivů, ke snaze o otevření průhledu na stráně Hanspaulky snížením hlavní hmoty a v důsledku také roztržštěním hřebínku do většího počtu menších příčných křídel. Této představě odpovídají plány z ledna 1962 uložené v archivu architektury Národního technického muzea ²⁶³ - zobrazují převýšenou podélnou hmotu zakončenou užšími křídly a s podélným kompaktním objektem laboratoří v zádech.

Autoři generálního plánu dostavby ČVUT v této době tedy ještě trvali na své původní koncepci hřebínkové struktury.

J. Štursa, spolupráce J. Paroubek, Řezníček

Autoři náčrtu, stejně jako ostatní účastníci interní soutěže, umístili v závěru areálu ČVUT čtrnáctipatrovou deskovou hmotu. Jako jediní ji však pootočili o 90°, takže v průhledu působí jako věžový objekt a navazuje tak na osovou koncepci Antonína Engela a jeho kopuli v tomto místě. Budova fakulty stavební tím získává dominantní postavení, ponechává částečně i volné průhledy na svahy Hanspaulky, zároveň však vytváří nepříznivou "hradbu" z bočních pohledů. Ve druhém kole byla proto na základě připomínek komise snížena na 11 nadzemních podlaží a zkrácena o 15%. "Podélné

²⁶¹ Jan Čejka je autorem dostavby areálu Vysoké školy zemědělské v Praze-Suchbale (PECHAR, J. Vysoká škola zemědělská v Praze-Suchbale. *Architektura ČSSR*, 1967, s. 271 - 276) a žákem Františka Čermáka. Určitá estetická podobnost VŠZ s dejičickým areálem proto jistě není náhodná.

²⁶² archiv ČVUT, Úvodní projekt - generální plán 1 : 1000, prosinec 1958

²⁶³ archiv architektury NTM, Generální plán výstavby vysokých škol v Dejičích 1 : 1000, leden 1962

křídlo vhodně navazovalo na nový soubor strojní a elektrotechnické fakulty. Zastavění bylo volnější a přechod k ulicím tvořil sad."

Výšková hmota kateder byla navržena pravděpodobně jako pětitrakt: "Katedry byly umístěny v nejvyšší, 14podlažní budově, která měla uměle větrané a osvětlené některé chodby a podružné prostory". V předním plánu ji doplňovala podélná podnož (variantně i v zadní části), která měla vázat největší frekvenci studentů. "Umístění nízkých přístavků s posluchárnami různých rozměrů působilo v předním průčelí nepříznivě... Ve druhé opravené studii... jsou velké posluchárny slučovány po dvou a umístěny příznivěji na zadní straně předního křídla." Učebny, ateliéry s laboratořemi a dílny byly situovány v samostatných křídlech rovněž ve svahu za hlavní budovou.

"Konstrukce byla navržena montovaná z dílců z předpjatého železobetonu. Dlužno však připomenout, že v dnešních podmínkách je pro 14patrovou budovu neuskutečnitelná. Obvodový plášť byl ze zavěšených kovových panelů v ocelové konstrukci."

I v tomto případě můžeme srovnávat se soutěžním návrhem Jiřího Štursa z let 1957 - 1958. Nápadně působí zejména důraz, jaký klade Štursa na akcentování osy areálu ČVUT (srv. konstruktivistická věž) nebo na efektivní, zhuštěné dispoziční řešení (trojtrakt, pětitrakt).

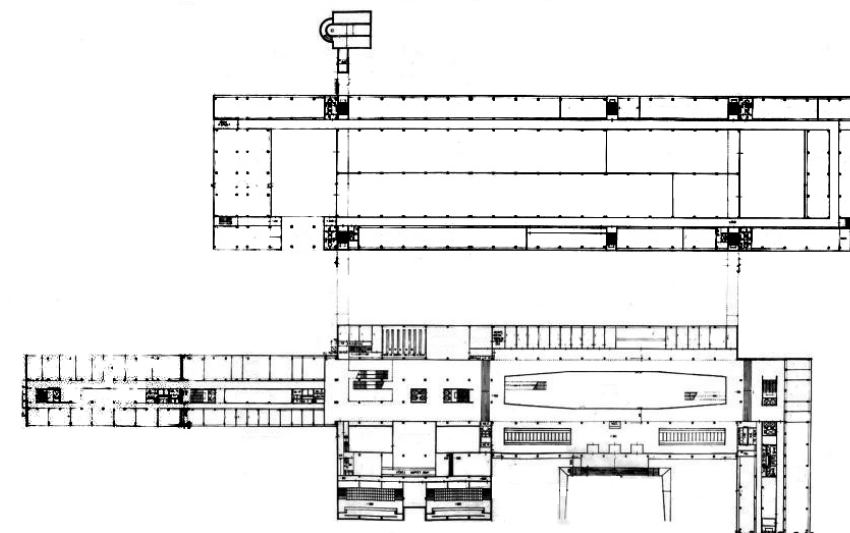
hodnocení komise

Komise odsouhlasila všechny návrhy jako přínosné, označila původní hřebínkový systém v tomto místě jako nevhodný a doporučila řešení formou podélných hmot, tak jako je tomu u sousedních objektů semináře a výzkumných ústavů. Ze všech soutěžních návrhů i z posudku komise zřetelně vystupuje snaha o završení rozestavěného areálu v odlišné, více monumentální kompozici, zejména akcentování osy výrazným členěním hmot, solitérním objektem nebo náměstím. Esteticky se přesto náčrty přiklání k rozestavěnému, abstraktně modelovanému konceptu Františka Čermáka a Gustava Paula, respektive k módní dobové architektuře, především internacionálního stylu a brutalismu.

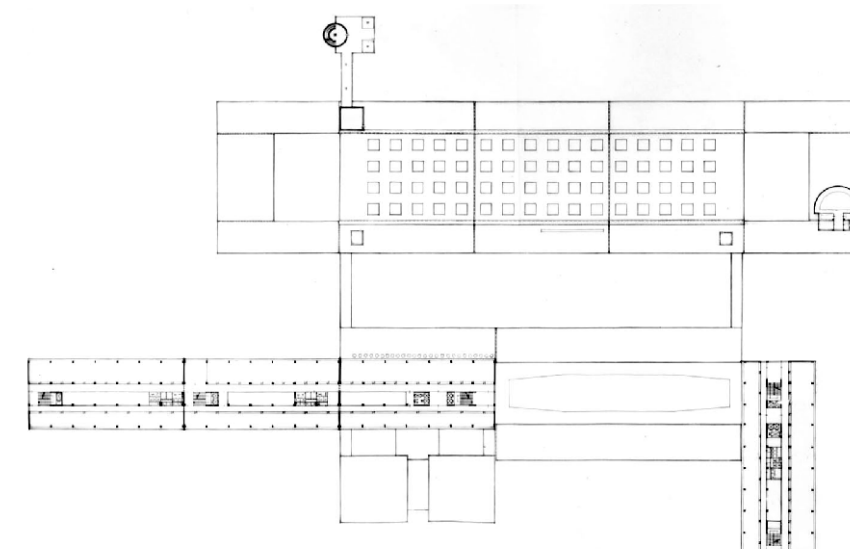
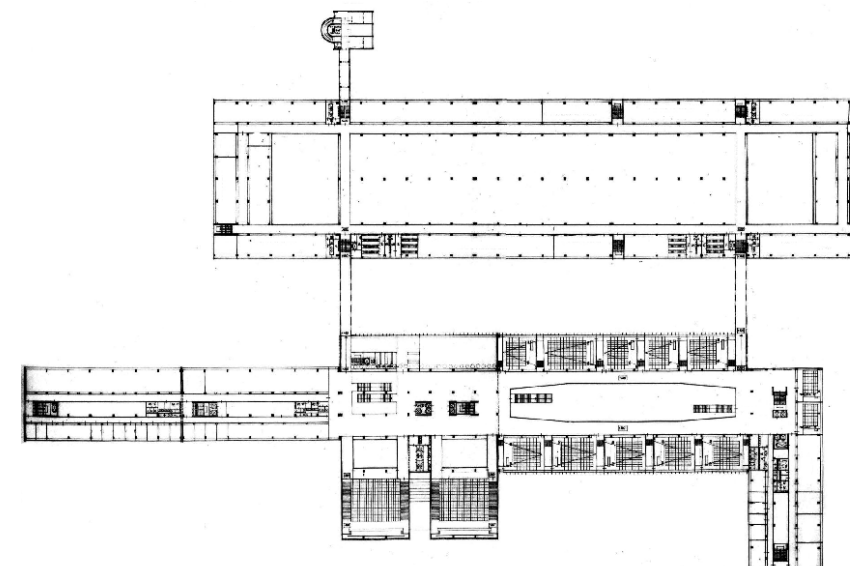
Komise kladla mimořádný důraz na zachování měřítka areálu a snížení výšky budovy nebo rozčlenění hmot tak, aby byl umožněn průhled osou až na zelené svahy v druhém plánu. Z kritizovaných nadměrných dimenzí návrhů je zřejmý protiklad mezi těmito požadavky, okolní zástavbou a cílovou kapacitou fakulty stavební. Všechny návrhy vnesly do prostředí příliš velké měřítko a komise proto navrhovala i zeštíhlení programu.

Významným historickým dokladem jsou pro nás bezesporu zejména komentáře konstrukčního řešení; naznačují totiž disproporci mezi architektonickými východisky (autoři se snaží zaujmout i progresivním technologickým řešením) a reálnými možnostmi tehdejší stavební výroby. Svoji roli zde určitě sehrály i špatné zkušenosti s výstavbou první etapy. Přesto, stejně jako v předchozích fázích dostavby areálu ČVUT, i zde přetrvává důraz na uplatnění univerzální konstrukce a dispozice, na maximální variabilitu a ekonomii celku.

Provozně lze studii rozčlenit do dvou odlišných linií. První linie vymezuje pro každý směr studia autonomní část objektu. Druhá linie naopak člení provoz na speciální

Druhá etapa - fakulta stavební, půdorys přízemí, půdorys 1. patra, půdorys běžného podlaží

s místnostmi pedagogů je užší. Chodby jsou osvětleny okny na koncích a především nadsvětlíky přes místnosti po obvodu. Střední trakt slouží především pro vertikální komunikace, sociální zařízení, skladové a pomocné prostory.

V původní koncepci byly uvažovány baterie výtahů a schodišť na obou koncích budov A a B, kde by se tak stísněný prostor chodeb rozšířil do vzdušnějších hal se "skulpturami" schodišť volně v prostoru ²⁷⁸. U budovy A byla nakonec realizována pouze jedna výtahová hala ve třetině délky (v průniku s blokem C), schodiště zůstala v původní koncové pozici, na severu bylo otevřené, jižní pouze zasklené. Ani toto řešení časem nevyhovělo náročným protipožárním požadavkům a zhruba kolem roku 1982 ²⁷⁹ byla schodiště oddělena od chodby plnými přičkami. Místem setkávání proto zůstává pouze podesta severozápadního schodiště. U nižší, ale delší budovy B nebyla rovněž jedna z koncových výtahových hal realizována, volnější halová schodiště alespoň z části ano.

Pro pochopení původní koncepce je zásadní také skutečnost, že katedry měly být od výtahové haly a provozu studentů odděleny prosklenými dveřmi, později z úsporných důvodů z projektu vypuštěnými ²⁸⁰. Katedrový provoz by byl uzavřený a nedocházelo by ke kumulaci studentů v úzkých chodbách.

"Stavební fakulta je u nás pravděpodobně prvním případem vysoké školy se dvěma koridory (pro studenty a pro pedagogy), která umožňuje dělit tyto dva základní provozové do dvou samostatných traktů, přičemž střední trakt, vyhrazený vertikálními komunikacím a příslušenství, je dokonale přístupný z obou stran a je současně i dělítkem obou provozních sfér." ²⁸¹

Samostatná budova D byla koncipována jako protáhlý souvislý blok, ležící rovnoběžně ve druhém plánu za hlavním souborem, s budovou C propojený dvěma přemostěními v patře.

Halové těžké laboratoře byly soustředěny ve střední části, sevřené mezi dva manipulační dvorky a po celém obvodu (podobně jako u první etapy) obkroužené dvou- až třípodlažními přístavky (podle klesajícího terénu) s místnostmi pedagogů, menšími laboratořemi a veškerým zázemím. Půdorysně se tedy jedná o podobné schéma jako u vstupního bloku C, roli atria zde však přejímá vysoká hala těžkých laboratoří, bohatě osvětlená hustým rastrem čtvercových světlíků (při pohledu z budov A a B pátá fasáda). Severně od bloku D byl v sadovém pásmu, v pokračování severozápadního přemostění, situován solitér astronomického pracoviště s laboratořemi.

konstrukce, technické vybavení

Základní konstrukční strukturu fakulty stavební tvoří železobetonový skelet. Pilíře a ramena schodiště jsou, na rozdíl od první etapy, montované; stropy monolitické se skrytými ocelovými hlavicemi ²⁸² a rozpony 6 x 6 m, u poslucháren 6 x 9 m nebo 6 x 18 m. Ztužení zajišťují štitové stěny a kubusy vertikálních komunikací. Jednotlivé hmoty byly vzhledem ke značným rozměrům a odlišné výšce vzájemně dilatovány, dlouhý blok C tvoří dokonce tři samostatné celky. Halové laboratoře i s přístavky jsou montované, dilatované na pět částí.

výuku ve výškové budově a hromadnou výuku s laboratořemi v nejnižších podlažích. Druhá koncepce byla upřednostňována také komisí a vedla přirozeně ke kontrastní formě nízké podnože (halové prostory) a věžových hmot (tradiční kancelářský trojtrakt nebo pětitrakt). *"Vyskytl se i námět dílen nad sebou, tedy spodních s umělým světlem. Komise doporučuje v celkovém vývoji projektu i tuto myšlenku s ohledem na terén sledovat s uvážením klimatisace."*

Komise na závěr hodnocení doporučila vypracování investičního úkolu a dalších studií, založených na zásadě neopakovat hřebínek, ale navázat na nejbližší okolí stavební fakulty, vytvořit volnou soustavu hmot, která by v zakončení osy areálu vytvořila dominantní asymetrický prostor a nebránila průhledům na zelené návrší v druhém plánu. Komise také zdůraznila nutnost prověřit novou budovu fakulty stavební v panoramatu Prahy.

investiční úkol ²⁶⁴

Investiční úkol na druhou etapu dostavby ČVUT v Dejvicích sestavila Technická správa ČVUT ke dni 15. 8. 1964 ²⁶⁵, dílčí posudky však byly zpracovávány už v první polovině roku 1964.

Základní dispoziční a urbanistické požadavky investičního úkolu vycházely téměř bezzbytku z principů stanovených soutěžemi v letech 1957 - 1958 a zejména 1962. Důraz byl kladen na zapojení nové budovy do stávajícího prostředí, sdružování výukových prostor a segregaci frekventovanějších komunikací. Součástí investičního úkolu byly také přesně definované požadavky na technické, nábytkové zařízení i povrchy všech místností, laboratoří a poslucháren.

Podkladem pro stanovení kapacity byla prognóza k roku 1980. Význam praktické výuky dokládá předpokládaný podíl laboratoří na celkové užité ploše 40 % (v první etapě výstavby fakulty stavební dokonce 47 %), a to i přesto, že těžké laboratoře měly být detašovány mimo areál v Dejvicích a program vývojových dílen byl i za cenu směnného provozu začleněn do základního vybavení dílen. Stejně jako u první etapy se i zde objevil problém se zásobováním rozsáhlého areálu teplem - v úvahu přicházelo rozšíření Julisky nebo Holešovické teplárny, případně napojení na dálkovou dodávku tepla (horkovod).

Budova fakulty stavební měla být tvořena volnou soustavou objektů ²⁶⁶. Maximální výška zástavby 35 m nad terénem, stanovená Státní leteckou správou, byla později dodatečně zvýšena na 50 m.

druhá interní soutěž

Souběžně s přípravou investičního záměru probíhala v letech 1963 - 1964 ²⁶⁷ další interní soutěž, ze které se však bohužel žádná dokumentace nedochovala. K realizaci byl vybrán návrh ²⁶⁸ Františka Čermáka, Gustava Paula, Jaroslava Paroubka a Jana Čejky ²⁶⁹.

urbanistické a hmotové řešení ²⁷⁰

Výsledná studie vychází z jednoduché, ale rafinované volné kompozice hmot o celkové délce téměř 215 m. Autoři ponechali volnější vizuální přechod mezi městskou

²⁶⁴ soukromý archiv Jana Paroubka, *Investiční úkol*, 19. 8. 1964

²⁶⁵ Dle investičního záměru schváleného 13. 3. 1964.

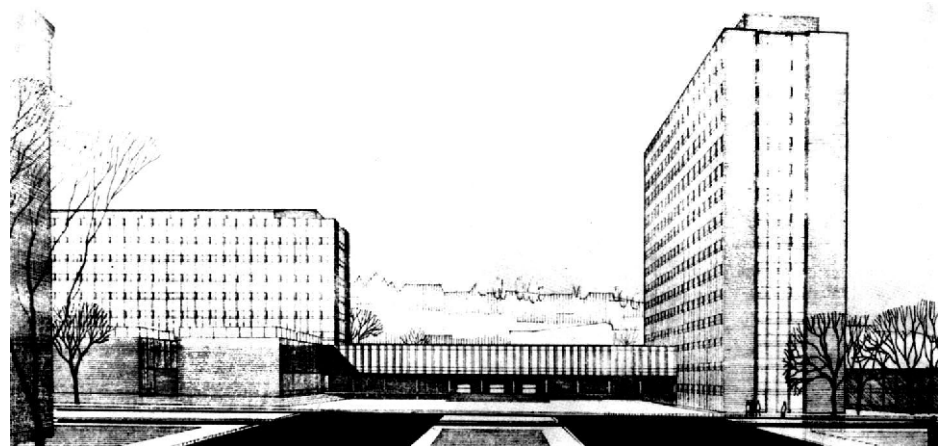
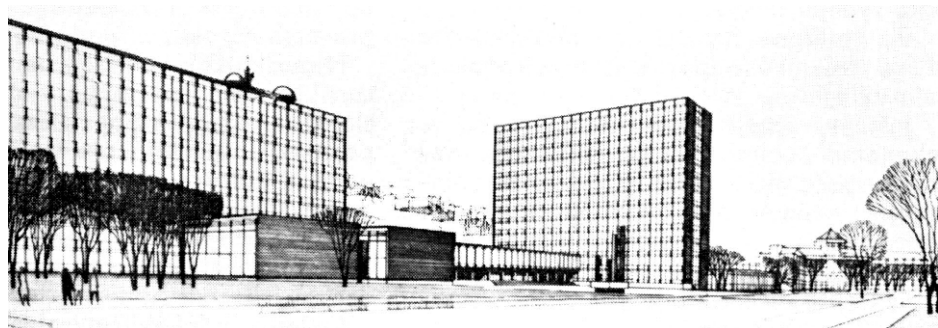
²⁶⁶ Jedním ze zásadních požadavků bylo rozmístění objektů na pozemku tak, aby nemusela být překládána stávající kmenová stoka.

²⁶⁷ KOULA, J. E. Pražské inšpirácie. *Projekt*, 1971, s. 145.

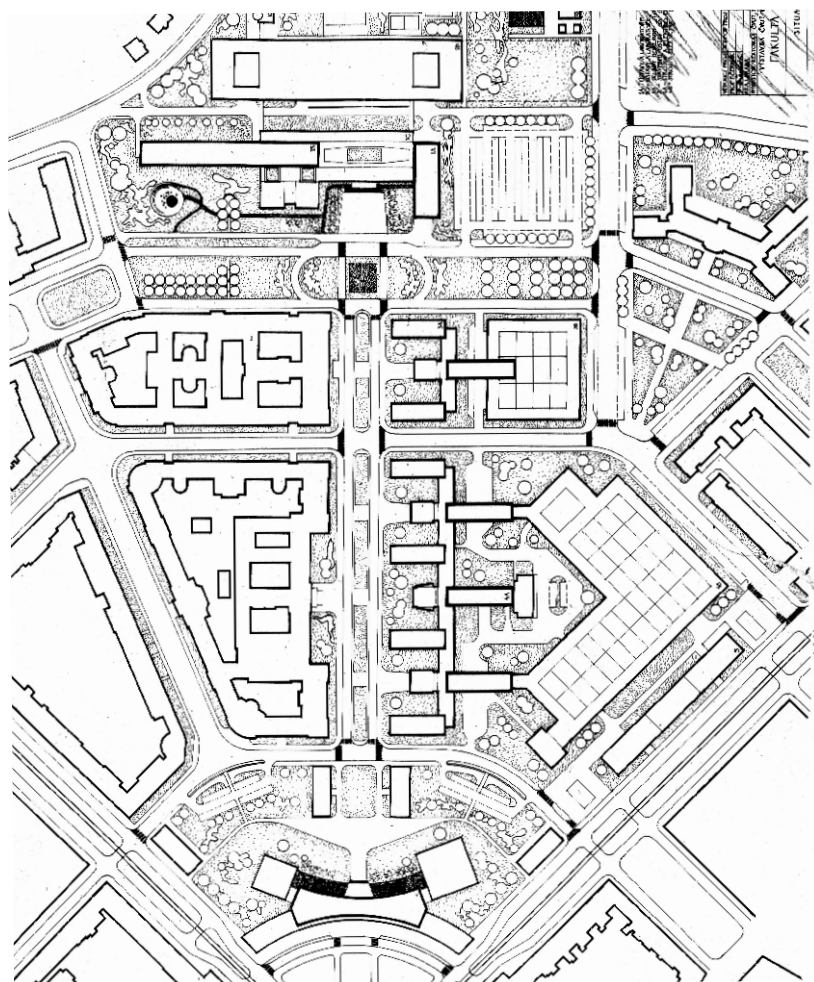
²⁶⁸ OLEXA, M. a kol *Urbanistické předpoklady vybavení sídlišť*. Praha: Státní nakladatelství technické literatury, Slovenské vydavateľstvo technickej literatury, 1967, s. 64 (situace a perspektivy).

²⁶⁹ archiv architektury NTM, *Soutěžní návrh na univerzitu v Dublinu*, 1963 - 1964 (Stejný autorský kolektiv a letopočet, ale formální podoba návrhu je naprosto odlišná.)

²⁷⁰ ČERMÁK, F. Výstavba ČVUT v Praze-Dejvicích. *Architektura ČSSR*, 1966, č. 3, s. 191 (situace).

Druhá etapa - fakulta stavební;
perspektivy a situace

zástavbou centrálních Dejvic a zelenými svahy zahradního města a celou šířku průhledu z ústřední osy areálu nakonec zaujímá nízká horizontální podnož, respektive budova C. Na severovýchodě se na ni napojuje patnáctipodlažní desková budova A rovnoběžná s osou, na jihozápadě devítipodlažní desková budova B kolmá na osu. Jednotlivý blok laboratoří a dílen je situován paralelně za tímto souborem. Budova A díky své výšce a orientaci působí nejenom v areálu ČVUT, ale i v prostředí celých Dejvic jako výrazný point de vue, asymetrické vyvrcholení Engelovy kompozice. Kompoziční protiváhu věžáku vytváří dvě solitérní hmoty velkých poslucháren představené před blok B. Zároveň zmiňují i tvrdý přechod z parkových úprav na výškové objekty.

Na rozdíl od první etapy dostavby ČVUT, která představovala především do prostoru převedené dispoziční schéma, je nová budova fakulty stavební více komponovanou, výtvarnou, geometrickou plastikou. František Čermák a Jaroslav Paroubek chtěli dle vlastních slov "docílit větší výškovou gradaci celého souboru ČVUT, která u hřebínkového systému byla výtvarně méně uspokojivá"²⁷¹. Soubor budov přesto opět tvoří kompaktní celek, bohatě obklopený zelení. Výsledná kompozice v sobě také nezapře vliv různých názorů z první interní soutěže, zejména silné podněty Karla Janů a Jiřího Štursy.

dispozice²⁷²

Dvoupodlažní budova C ukončuje osu areálu ČVUT a zároveň představuje v komplexu fakulty stavební spojovací článek a jádro celého dění. Soustředí se zde proto provozy s největší frekvencí pohybu studentů - vstupní vestibul v přízemí a posluchárny v patře. Vzdušnost, otevřenost a vzájemné propojení těchto prostor měly být původně ještě umocněny rozměrným centrálním atriem se skleněnou střechou. Tato plocha by však musela být zahrnuta do obestavěného prostoru a fakulta stavební by nesplnila ukazatel užítkovosti²⁷³. Nakonec byla tedy budova C vprostřed prolomena pouze uzavřeným sadovým atriem, jehož efekt byl právě opačný, protože působilo spíše jako komunikační bariéra. Dvojice ostrůvkových šaten²⁷⁴ po stranách, kiosk vrátnice proti vstupu²⁷⁵ a skromná schodištvá hala v přízemí budovy B zůstaly jediným pozůstatkem původně velkorysých, miesovsky volně plynoucích vstupních prostor. V izolované poloze zadní části přízemí byly situovány kanceláře rektorátu.

Patro budovy C lemují středně velké posluchárny a centrální knihovna, všechny pohodlně přístupné z široké galerie po obvodu atria. Klesající podlaha poslucháren, respektive křivka viditelnosti tvoří zároveň snížený pohled šaten a kanceláří v přízemí²⁷⁶. Při výpočtu osvětlení místností bylo zjištěno, že posluchárny musí být oboustranně přirozeně osvětlené. Projekt byl proto "za pochodu" změněn a nad sníženým stropem galerie v patře měla být osazena bazilikální okna²⁷⁷. Výsledné řešení zůstalo na půli cesty - pohled byl snížen, ale na okna už nedošlo...

Dvojice velkých, oboustranně osvětlených amfiteatrálních poslucháren na styku budov B a C je od rušného vestibulu oddělena dvojicí malých zahradních atrií, prostory pod jejich klesající podlahou slouží pro potřeby rychlého občerstvení.

Výškové hmoty budov A a B byly koncipovány jako běžný kancelářský pětitrakt. Specifické požadavky výuky si ale vynutily asymetrické uspořádání - méně osluněná SZ a SV polovina s učebnami pro studenty je širší, více prosvětlená JZ a JV strana

²⁷¹ ČERMÁK, F.; PAROUBEK, J. Projekt a stavba Českého vysokého učení technického v Praze-Dejvicích. *Architektura ČSR*, 1982, č. 7, s. 292 - 293.

²⁷² archiv ČVUT, *Fotokopie části studie (púdorysy, perspektivy)*; archiv katedry navrhování FA ČVUT, *Fotokopie části studie*; ČERMÁK, F.; PAROUBEK, J. Projekt a stavba Českého vysokého učení technického v Praze-Dejvicích. *Architektura ČSR*, 1982, č. 7, s. 296; František Čermák, *Gustav Paul* (katalog k výstavě). Galerie Jaroslava Fragnera, 1983.

²⁷³ dle Jana Paroubka

²⁷⁴ archiv ČVUT, *Poznámky k dnešnímu stavu ČVUT v Praze 6*, 11. 10. 1980; archiv ČVUT, *Doporučení stavebních a interiérových úprav v budově stavební fakulty ČVUT...*, 14. 11. 1980 (... byla bez našeho vědomí odstraněna šatna při vstupu do budovy na jedné straně k budově B a tento zásah pokládáme za nelogický z hlediska dispoziční struktury čili za zásah do architektonického organismu, nehledě k otázce kapacity šaten. Nemůžeme souhlasit s tím, aby na jedné straně vstupu tenýž prostorový útvar sloužil jako šatna a na druhé straně jinému účelu.)

²⁷⁵ archiv ČVUT, *púdorys*; KOULA, J. E. *Pražské inspirácie. Projekt*, 1971, s. 145 - 147; archiv ČVUT, *Poznámky k dnešnímu stavu ČVUT v Praze 6*, 11. 10. 1980 (*Přestěhování vrátnice na jiné místo není účelné, protože dnešní vrátnice v hale poskytuje optimální přehled po celém prostoru vstupní haly i na šatnu a k oběma schodištím a je dobře vybavena všemi potřebnými vývody, které by se musely rušit a pracně nahrazovat na jiném místě.*)

²⁷⁶ Přesto si kolize mezi výškou běžného podlaží bloků A a B a vstupním podlažím vynutila na styku budov vyrovnávací schody a v suterénu rampy.

²⁷⁷ dle Jana Paroubka

socialistický závazek o vzájemné spolupráci a pomoci účastníků investorského procesu na dokončení objektů B a C ³¹⁴. Výstavba bloků B a C byla skutečně završena do konce roku 1977 ³¹⁵.

Zároveň s prodlužováním termínů výstavby se objevil další problém - projekt bloku D byl vypracován před 10 lety, a musel být proto jako zastaralý přepracován na jinou technologii (montovaná stavba) ³¹⁶. Výstavba bloku D byla zahájena v lednu 1977. Kolaudační řízení a přebírání místností v průběhu roku 1982 ³¹⁷ muselo být přerušeno, protože téměř polovina místností nebyla stavebně dohotovena ³¹⁸. Kolaudační rozhodnutí k povolení užívání objektu nakonec vydal odbor výstavby ONV Prahy 6 až 24. 8. 1983 s tím, že uživatel musí do 15. 1. 1984 předložit prohlášení, že podmínky kolaudačního rozhodnutí byly splněny (520 závad a nedodělků) ³¹⁹!

publikace, reakce

Soubor fakulty stavební o celkové kubatuře cca 284 000 m³ zaujímá užitnou plochu 41 000 m² a při zcela odlišném provozním a architektonickém konceptu dosahuje stejný koeficient užítkovosti 1,65 (asi 10 m² a 71 m³ na jednoho posluchače) jako monoblok fakulty strojní a elektrotechnické. *"Závěrem k této obojí výstavbě ČVUT lze nyní po 10 - 18 letech provozu říci, že oba zvolené a funkčně rozdílné systémy provozu se osvědčily, i když autoři doporučovali hřebenový systém jako vhodnější."* ³²⁰

Už v prvních letech užívání překročily počty posluchačů původní předpoklad (4000 posluchačů a cca 800 zaměstnanců), u nově založené fakulty architektury dokonce několikanásobně. *"Tyto výkyvy u vysokých škol technických směřují k běžné, a proto je velmi důležité, že dispozice i konstrukce nových objektů ČVUT jsou dokonale flexibilní, takže dovolují i podstatné změny v provozu i skladbě. Z důvodů provozní čistoty je vždy ale účelné sledovat i při nutných změnách v zásadě hlavní funkční tematickost místností a respektovat i původní zónování dispoziční a technologické."* ³²¹

Kritickým faktorem byla tedy nakonec, vedle prodlužování výstavby, především úsporná opatření, která měla velmi nepříznivý vliv na výsledný uživatelský komfort ³²².

Zajímavým dokladem dobového myšlení je i skutečnost, že v nepřilíš četných publikovaných textech (už v době ukončení výstavby morálně zastaralý koncept) nebyl zpravidla mezi autory jmenován emigrant Jan Čejka, přestože jeho podíl na projektu byl podle pamětníků nezanedbatelný ³²³: *"Při druhé etapě projektu a výstavby ČVUT, tj. při fakultě stavební, projektované kolektivem Čermák - Paroubek - Paul,..."* ³²⁴

Velké posluchárny vyžadovaly vzhledem k rozponům a podmínce oboustranného osvětlení naprosto specifickou konstrukci zastřešení, navrženou jako kovová příhradová deska uložená pouze na protilehlé štítové zdi. Prosklené lávky spojující bloky C a D vynášejí dvojice trámů skrytých v parapetech, provázaná deskou podlahy a uložená na čtveřici pilířů.

Převážná část příček byla zděná. Požadavek na maximální dispoziční variabilitu výškových bloků měl být uspokojen realizací dílčích příček ve formě snadno přemístitelných lehkých stěn. Naplnění této vize ale nebylo tehdy technicky zcela reálné a pro tento typ provozu ani přiměřené. V přízemí bloku A byla přesto odzkoušena novinka - sádrokartonové příčky ²⁸³. Ukázalo se však, že jejich akustické vlastnosti byly srovnatelné, ne-li horší než u běžně prováděných příček Kreinbaum z aglomerovaného dřeva, kterým projektanti nakonec dali přednost. Akustické podhledy byly osazeny v posluchárnách a v přízemí vstupního vestibulu (Akulit).

Přes původní velkorysé představy byl objekt fakulty stavební vybaven standardní, běžně dostupnou, levnou technologií: umělým osvětlením zářivkami, bakelitovými vypínači a zásuvkami počínaje a vybavením sociálních zařízení konče. Největší dobové novinky byly instalovány pouze výjimečně v rámci technického vybavení laboratoří a poslucháren. Technické zázemí objektu soustředili projektanti především do suterénu a na střechu, kde byly osazeny také koleje s pojezdovou klecí pro čištění fasády ²⁸⁴.

Ještě v průběhu výstavby musela být provedena řada změn v projektu. Kromě výrazných úsporných opatření se týkaly především úpravy vlastností vnitřního prostředí. Myšlenka klimatizace nebo nuceného oběhu vzduchu ²⁸⁵ se ukázala v nejbližších letech nerealizovatelnou, a úpravy byly proto omezeny pouze na doplnění oken vnitřními žaluziemi ²⁸⁶. Z akustického hlediska bylo doporučeno, a rovněž nerealizováno, provedení prosklených dveří u výtahů, z projektu dříve vypuštěných, a zvýšení neprůzvučnosti příček jejich zdvojením nebo obkladem Feal ²⁸⁷.

estetika průčelí

Estetika fakulty stavební není, podobně jako u první etapy, předmětem efektních formálních spekulací. Její síla se skrývá více v rafinované grafické výpovědi, omezené barevností i výběru materiálů a zejména ve stvrzení výrazného urbanistického a hmotového záměru. Pod vlivem módních trendů mezinárodního stylu a brutalismu se průčelí stalo pouze vysněnou meziválečnou "průhlednou kůží".

Strohý celoplošný rastr závěsové fasády byl proveden v odstínech šedé - s hliníkovými a ocelovými rámy, zasklením čirým nebo v místě parapetů a nadpraží šedomodře smaltovaným ²⁸⁸. Reflexní závěsová fasáda našla svůj protiklad v syrovosti štítových stěn z pohledového betonu. Mimořádný význam, jaký přikládali architekti betonu na průčelí, dokládá skutečnost, že opakované návrhy realizační firmy nahradit beton jednodušší stěrkou nebyly akceptovány ²⁸⁹.

Za tímto základním rozvržením průčelí, které bylo v podstatě jen odrazem vnitřního uspořádání, se skrývá mnohem subtilnější hra v řešení detailů. Například rastr vyššího a výraznějšího bloku A byl obohacen o několik překrývajících se motivů, které poněkud odlehčují těžkopádné vzezření hmoty - kontrast vodorovných průběžných pruhů parapetů a svislých hliníkových slunolamů, strukturu větracích mřížek nad okny, vnitřní

²⁷⁸ archiv ČVUT, Fotokopie studie na fakultu stavební, půdorys 2. patra, 1964

²⁷⁹ dle Jana Paroubka

²⁸⁰ archiv ČVUT, Jaroslav Paroubek, Pracovní prostředí v budově A, 15. 3. 1977

²⁸¹ KOULA, J. E. Pražské inšpirácie. Projekt, 1971, s. 145.

²⁸² ČERMÁK, F. Projekt a stavba ČVUT v Praze. Acta Polytechnica, 1982, č. 6.

²⁸³ archiv ČVUT, Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT, 16. 11. 1972

²⁸⁴ archiv ČVUT, Poznámky k dnešnímu stavu ČVUT v Praze 6, 11. 10. 1980

²⁸⁵ archiv ČVUT, Jaroslav Paroubek, Pracovní prostředí v budově A, 15. 3. 1977

²⁸⁶ archiv ČVUT, Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT, 18. 3. 1976 (Proděkan Lauer mann žádá, aby potřebná úprava pro zlepšení životního prostředí, které už byly provedeny u A, byly zahrnuty do projektu B. Po namontování žaluzií Rolfix se situace v objektu A poněkud zlepšila.)

²⁸⁷ archiv ČVUT, Poznámky k dnešnímu stavu ČVUT v Praze 6, 11. 10. 1980

²⁸⁸ archiv ČVUT, Dopis Františka Čermáka a Jaroslava Paroubka děkanovi fakulty stavební, 14. 11. 1980

²⁸⁹ archiv ČVUT, Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT, 22. 3. 1972

Druhá etapa - fakulta stavební

žaluzie barvy slonové kosti a možná nikoliv záměrný efekt, který vzniká při večerním a ranním osvětlení, kdy stíny odhalují jemnější plasticitu fasády, respektive šachovnici lehce zapuštěných otevíravých oken. Od těchto rafinovaných detailů bylo u později realizovaných bloků B a D zcela upuštěno a průčelí se stalo pouhým mechanickým opakováním jednoho modulu.

Průčelí pohledově exponovaného bloku C mohlo být díky menší ploše i přes omezený rozpočet navrženo mnohem výtvarněji - tři vodorovné linie závěsové fasády byly překryty svislými betonovými žebry, která při šikmém pohledu vytváří dojem tektonického řádu a spojená v působivou těžkopádnou hmotu "levitují" nad celoplošně proskleným přízemím. Motiv vstupu byl ještě posílen daleko předsazenou markýzou a subtilními žulovými deskami nástupního schodiště.

Dalším volněji, výtvarněji tvarovaným prvkem jsou dvě solitérní hmoty velkých poslucháren, do veřejného prostoru otočené holou betonovou stěnou s reliéfní kamennou mozaikou a završené plochou "mansardou" plechové střechy.

Budova halových laboratoří zachovává v dálkových pohledech podobný výraz jako ostatní bloky, v detailu však výrazně zaostává. Důvodem mohlo být umístění ve druhém plánu za fakultou stavební, prozaické využití, odlišná konstrukce nebo skutečnost, že byla realizována jako poslední. Východní průčelí laboratoří je dokladem univerzality štítových stěn z pohledového betonu - přestože je zde objekt na první pohled dokončen, už v době výstavby se počítalo s jeho prodloužením o stavební ústav²⁹⁰ a později o sportovní zázemí (bazén)²⁹¹, aniž by to bylo na úkor výrazové celistvosti souboru²⁹². Spojující lávky k laboratořím byly v maximální možné míře odlehčeny a proskleny tak, aby při bočních pohledech nebyla pohledově narušena působivá délka bloků C a D.

interiér

Podobně jako u první etapy byla i zde dána přednost běžným, levným, snadno dostupným materiálům. Křiklavá barevnost pobruselského období zde však ustoupila konzervativnějším principům brutalismu a vedle decentní akademické barevnosti v odstínech šedé, bílé a černé se zde uplatňují ve velkých nečleněných plochách i syrovější materiály (pohledový beton, kámen, dřevo,...).

Stěny a stropy byly omítané s bílým nátěrem; stěny okolo výtahu a schodišť z pohledového betonu s plastickou strukturou prkenného bednění²⁹³, podlahy převážně z šedého žilkovaného PVC. Barevně i materiálově poněkud neutrální prostory oživil grafický přístup k řešení detailů - například černá lemovací lišta podlah, černé zárubně dveří a nadsvětlíků, přírodní hliník a černé těsnění rámu oken atd²⁹⁴. Bohatší barevnost přinesl do interiéru také dřevěný vestavěný nábytek, výkladce v chodbách a parapety; dřevěná dýha původně pokrývala rovněž interiéry výtahů²⁹⁵. V sociálních zařízeních byly keramické dlažby a obklady, ocelové příčky a zařizovací předměty z bílé keramiky.

Největší péči věnovali autoři interiéru schodišť - stupně v severním schodišti byly obloženy šedou žulou, v jižním pouze pokryty PVC, které tehdy nebylo považováno za podřadný materiál, parapety šedým vápencem s velmi výraznou kresbou.

I u schodišť se objevily oblíbené lineární grafické motivy - šedě natřené ocelové "schodnice"²⁹⁶ a svislé sloupky zábradlí v kombinaci s horizontálním žebrovaním výplně zábradlí a dřevěným madlem.

Mimořádná pozornost byla přirozeně věnována také společným prostorám bloku C. Konečná volba materiálů byla jistě podřízena nejenom posílení horizontálního charakteru a vzdušnosti vstupních prostor, ale i vysokým nárokům na trvanlivost - stěny a strop byly bílé, pilíře a polopříčky šatny z pohledového betonu, podlahy z tmavě šedých velkoformátových desek žuly, dveře a ostění poslucháren, vestavěný nábytek a pult šatny z přírodního dřeva s hliníkovým nebo nerezovým kováním. Vstupní prostory byly vkusně doplněny výtvarnými díly - bronzovou plastikou dívky ve velkém atriu a skleněnými reliéfy u výtahů.

projekt, vznik PVÚ, realizace

Projekční práce i vlastní realizace fakulty stavební byly provázány ještě většími komplikacemi než první etapa dostavby ČVUT.

Národní podnik Armabeton, vybraný jako generální dodavatel, byl ochoten ke stanovenému datu zahájit stavbu, ale ani on ani žádný jiný projektový ústav nemohly pro krátkost termínů převzít prováděcí projekt²⁹⁷. V roce 1965 bylo proto zřízeno při stavební fakultě ČVUT pracoviště s názvem Útvar generálního projektanta fakulty stavební ČVUT²⁹⁸, jehož náplní bylo vypracování prováděcího projektu²⁹⁹. Z tohoto pracoviště později vznikl samostatný Projektový a vývojový ústav (PVÚ), svázaný přímo s rektorátem ČVUT v Praze, a zaměřený přednostně na projektování vysokých škol a vysokoškolských zařízení. Návrh zahradních a terénních úprav, včetně atrií, vypracovali v závěru projektových prací L. Todl a J. Horký³⁰⁰.

Stavba byla opět pronásledována, vedle nekvalitní stavební výroby³⁰¹, také trvalým nedostatkem pracovních sil. Navzdory zařazení na seznam vládou sledovaných staveb³⁰² byli pracovníci Armabetonu nezdolně přesouváni na jiná, dočasně preferovanější staveniště³⁰³ a největší podíl na výstavbě měli tedy brigádníci z řad studentů, a to nejenom z nultého ročníku fakulty stavební, ostatních fakult a Správy účelových zařízení³⁰⁴, ale dočasně byli přizváni i zahraniční brigádníci³⁰⁵. V průběhu roku 1976 dokonce hrozilo, že bude Armabeton odvolán a stavba převedena na jiný prováděcí podnik³⁰⁶.

Naprostě bezprecedentní bylo u realizace fakulty stavební prodlužování termínů. Už v roce 1969 se muselo ČVUT smířit s prodloužením výstavby o šest měsíců³⁰⁷. První fáze - blok A - byla dokončena a uvedena do užívání v září 1971³⁰⁸, s množstvím závad a nedodělků, ale relativně podle časového harmonogramu (původní termín červen 1970³⁰⁹).

Realizace následujících bloků B a C měla složitější průběh. Situace se nejvíce vyhroutil na přelomu let 1973 a 1974, kdy Armabeton kvůli nezbytnému přesunu kapacit na jiné preferované stavby ani nezařadil fakultu stavební do svého plánu na rok 1974³¹⁰ a uvažovalo se dokonce i o přerušení výstavby³¹¹. Koncem roku 1974 se ale situace zlepšila, Armabeton potvrdil přijetí plánu na příští rok a předložil harmonogram prací na dokončení bloků B a C, včetně zahájení bloku D³¹². Nicméně v červnu 1976 v rámci porady na Ředitelství výstavby škol při Ministerstvu školství navrhl ředitel Armabetonu nový termín ukončení v roce 1977, u laboratoří do konce roku 1980³¹³. V únoru 1977 byl k šedesátému výročí VŘSR za účasti televizních kamer uzavřen

²⁹⁰ KOULA, J. E. Pražské inšpirácie. Projekt, 1971, s. 147.

²⁹¹ dle Arnošta Navrátila

²⁹² VANČURA, Z. České vysoké učení technické v Praze. Praha: ČVUT, 1980, s. 83, 87 (prodloužený blok laboratoří na fotografiích modelu)

²⁹³ archiv ČVUT, Vyjádření k návrhům úprav v budově A stavební fakulty ČVUT v Praze vypracovaným posluchači FA ČVUT, 17. 1. 1978 (Úpravu betonu barevnými nátěry latexovými nebo olejoými nedoporučujeme, protože by se potlačila struktura pohledového betonu i jednotnost barevného řešení budovy, které je záměrně voleno v neutrálních tónech...)

²⁹⁴ Lemovací černá plechová L lišta u PVC krytiny; šedé voštinové dveře do černě natřených zárubní; kovové dveře a nadsvětílky s černou ocelovou konstrukcí a hliníkovým lištováním atd.

²⁹⁵ archiv ČVUT, Jaroslav Paroubek, Pracovní prostředí v budově A, 15. 3. 1977

²⁹⁶ archiv ČVUT, Doporučení stavebních a interiérových úprav v budově stavební fakulty ČVUT..., 14. 11. 1980

²⁹⁷ ČERMÁK, F.; PAROUBEK, J. Projekt a stavba Českého vysokého učení technického v Praze-Dejvicích. Architektura ČSR, 1982, č. 7, s. 296.

²⁹⁸ DUDEK, O. Projektová činnost PVÚ ČVUT jako experimentálního a vývojového pracoviště fakult ČVUT. Acta Polytechnica, 1982, č. 6, s. 53 (Zmocnění k výkonu generálního projektanta tomuto novému pracovišti udělil předseda Státní komise pro investiční výstavbu výnosem ze dne 14. 1. 1965 a Ministerstvo školství a kultury intimací uvedeného výnosu).

²⁹⁹ KARFÍK, V. Strojnícka a elektrotechnická fakulta ČVUT v Praze. Architektura ČSSR, 1966, č. 3, s. 196 (V situaci je na severozápadnom konci areálu naznačený aj nový objekt Stavebnej fakulty, ktorý je v štádiu vykonávacích výkresov...).

³⁰⁰ archiv ČVUT, Sadové úpravy, text F. Čermáka, J. Paroubka, 31. 5. 1977

³⁰¹ např.: archiv ČVUT, Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT, 16. 1. 1969 (...krajní panely bude nutno upravit, protože štítová stěna se při betonování vychýlila v bednění...)

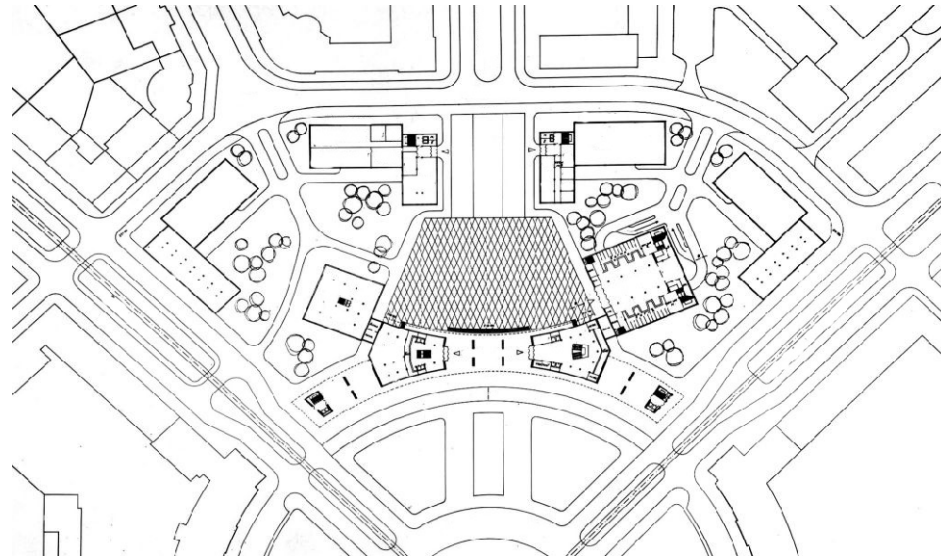
³⁰² archiv ČVUT, Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT, 21. 4. 1976

³⁰³ archiv ČVUT, Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT, 29. 6. 1973

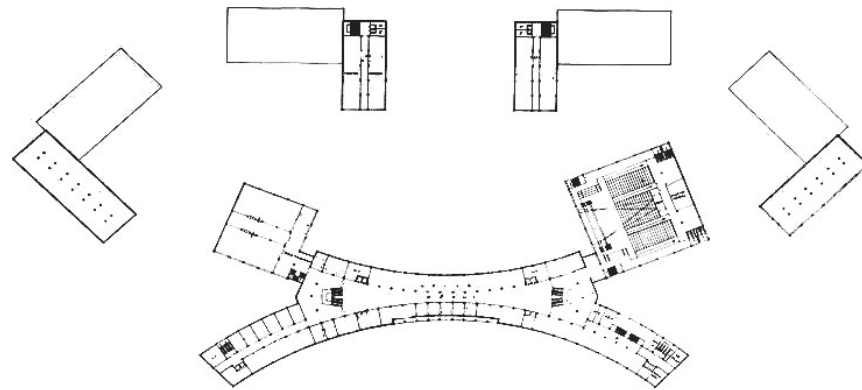
³⁰⁴ archiv ČVUT, Dopis řediteli Armabetonu, 13. 9. 1962 (Na jiné stavby byli bez vědomí ČVUT přesouváni nejenom pracovníci Armabetonu, ale i brigádníci z řad studentů.)

³⁰⁵ archiv ČVUT, Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT, 25. 4. 1974, 18. 3. 1976 a další

Rektorát, nerealizovaná dostavba Vítězného náměstí

Rektorát 1961;
F. Čermák, G. Paul;
situace, půdorys 1. patra, perspektivy

soutěžní návrh z let 1957 - 1958, F. Čermák, G. Paul, J. Liberský

Ačkoliv Antonín Engel umístil budovu rektorátu v regulačním plánu na konec osy areálu ČVUT³²⁵, autoři vítězného soutěžního návrhu z roku 1958 dali přednosti strategičtější pozici v čele náměstí. Svůj záměr obhajoval František Čermák slovy: "Náměstí Velké říjnové revoluce je téměř ze 3/4 hotovo. Šestý blok, který není ještě do náměstí ukončen a tvoří pendant k protilehlé budově hlavního štábu, musí být ovšem ukončen dle původního projektu, aby rovnováha náměstí nebyla porušena... Poslední osová čtvrtina náměstí, díky své ústřední poloze, naproti tomu může již velmi dobře navazovat a začínat nový způsob řešení, bez přerušení harmonické jednoty tohoto městského prostoru. Uzavírající čelná budova do náměstí by měla vytvářeti již přechod k nové výstavbě ČVUT.

Bloky do náměstí svými kosými úhly a obloukovým půdorysem nejsou vhodné pro vlastní školní budovy... Proto jsme umístili do náměstí ústřední společná zařízení vysokých škol jako rektorát ČVUT s aulou, knihovnou a čítárnami, výstavní místnosti, závodní jídelnu s klubovnými a společenskými místnostmi, zdravotní středisko, byty, podzemní garáže atd. Do přízemí jsme k oživení náměstí navrhli prodejní místnosti s loubím a mohutnou, 30 m širokou branou v ose náměstí, jež tvoří vstupní motiv do celé zástavby vysokých škol."³²⁶

Autoři v souboru rektorátu skloubili meziválečné myšlení směřující k objektu jako solitéru a historií ověřené principy monumentální kompozice, definování městských prostorů a nároží, důležité zejména z pohledu chodce.

Náměstí bylo ve vítězném soutěžním návrhu uzavřeno trojicí hmot tvaru kruhového segmentu - střední blok, ustoupený do druhého plánu, měl svou výškou posílit osu areálu, nižší boční hmoty měly mít naopak charakter pylonů zpevňujících nároží. Podobně jako rizalit meziválečné budovy Generálního štábu i tyto dvě hmoty mírně přesahovaly do prostoru obou hlavních tříd - Evropské a Jugoslávských partyzánů. Na příjezdu do náměstí z těchto směrů by tak vznikla dvojice sevřených útvarů evokujících motiv triumfálního oblouku. "Rektorátní budova byla záměrně navržena s velkým plastickým akcentem i gradací hmot: Boční křídla svojí větší hmotností a masivností se více přibližují charakteru obou bočních obloukových bloků náměstí VŘR. Naproti tomu střední část rektorátu velkými zasklenými plochami, při současné zvýšené plastičnosti průčelí a výškové gradaci, navozuje ve zvýšené míře již nový způsob výstavby celého vysokoškolského areálu."³²⁷

Nároží tří hlavních os zpevnili autoři čtveřicí výškových solitérních objektů výzkumných ústavů, jejichž přízemní křídla (pravděpodobně laboratoří) měla naopak definovat hranici Šolínovy ulice. Význam výzkumných ústavů pro celkovou kompozici výstižně komentovali architekti později: "...pokládáme umístění těchto čtyř malých objektů výzkumných ústavů za velmi důležité, jakožto vhodných mezičlánků mezi starým zastavěním ČVUT i obytnými starými bloky a zástavbou novou. Dosavadní zastavění

³⁰⁶ archiv ČVUT, Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT, 21. 10. 1976 (... 7. 7. 1976 po souhlasu politických orgánů odvolání prakticky všichni pracovníci i brigádníci na výstavbu nemocnice v Motole... ani konec 1977 není reálný... návrh, aby Armabeton odstoupil a stavba se převedla na jiný prováděcí podnik... při pouze dílčím ukončení by vznikl neřešitelný problém s konečným vyúčtováním...)

³⁰⁷ archiv ČVUT, Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT, 26. 2. 1969

³⁰⁸ archiv ČVUT, Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT, 11. 11. 1971 (Oblastní pracoviště TS MŠ zaslalo kolaudátorovi dne 27. 10. 1971 zprávu o splnění podmínek předběžného povolení k užívání.)

³⁰⁹ archiv ČVUT, Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT, 26. 11. 1969

³¹⁰ archiv ČVUT, Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT, 20. 12. 1973

³¹¹ archiv ČVUT, Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT, 28. 5. 1974

³¹² archiv ČVUT, Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT, 14. 11. 1974

³¹³ archiv ČVUT, Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT, 3. 6. 1976

³¹⁴ archiv ČVUT, Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT, 10. 2. 1977

³¹⁵ archiv ČVUT, Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT, 29. 6. 1977, 28. 9. 1977

³¹⁶ archiv ČVUT, Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT, 18. 11. 1976

³¹⁷ Srv. ještě v roce 1971 předpoklad dokončení 1976!

³¹⁸ archiv ČVUT, Zpráva z kontrolního dne stavby F1, 29. 9. 1982

³¹⁹ archiv ČVUT, Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT, 22. 9. 1983

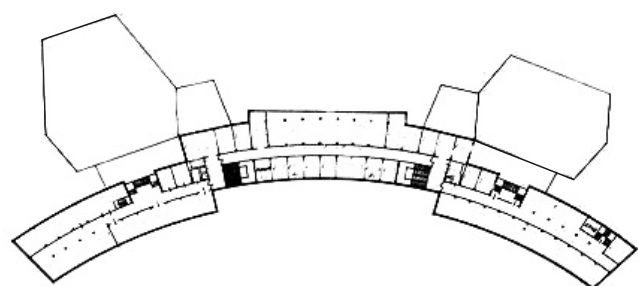
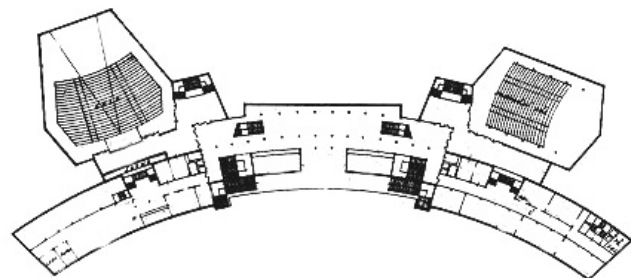
³²⁰ ČERMÁK, F. Projekt a stavba ČVUT v Praze 6. Acta Polytechnica, 1982, č. 6, s. 48 - 49.

³²¹ ČERMÁK, F.; PAROUBEK, J. Projekt a stavba Českého vysokého učení technického v Praze-Dejvicích. Architektura ČSR, 1982, č. 7, s. 294.

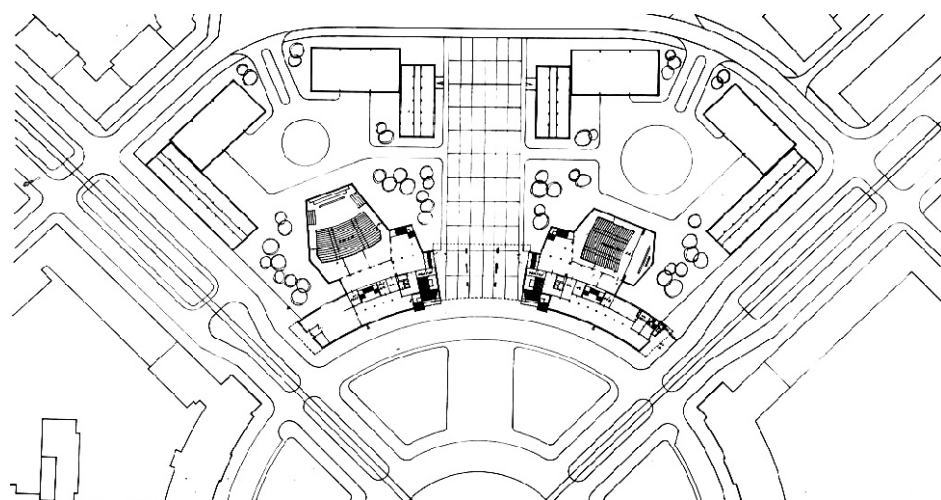
³²² ČERMÁK, F. Projekt a stavba ČVUT v Praze 6. Acta Polytechnica, 1982, č. 6, s. 49.

³²³ dle Věkoslava Pardyla, Dagmar Rybářové a dalších

³²⁴ ČERMÁK, F.; PAROUBEK, J. Projekt a stavba Českého vysokého učení technického v Praze-Dejvicích. Architektura ČSR, 1982, č. 7, s. 292.

Rektorát 1958;
F. Čermák, G. Paul;
půdorysy pater, situace, zákres

po celém obvodu vstupního prostoru je vývojově i architektonicky velmi různorodé, a proto je nutné i při volném zastavění, zde podle našeho názoru zvoleném, docílit novou zástavbou architektonické i prostorové scelení. Motiv poměrně nevelkých čtyř výzkumných ústavů je k tomuto účelu velmi vhodný, neboť zdrobňuje dosavadní masivnost zástavby a umožňuje převedení původních důmyslných prostorových záměrů, vyjádřených kompoziční soustavou tří vnitřních osových radiálních průhledů, nenásilně a přirozeně do volné kompozice nové. Zvláště významná je tato funkce mezičlánku u obou středních výzkumných ústavů při Technické třídě, kde zakrývají oba ostře kontrastující systémy ČVUT, starý a nový, a tvoří jakési vstupní pylony do vlastního výukového areálu ČVUT.³²⁸

Parkově upravený meziprostor v sobě měl skrývat jádro celého souboru - čestné akademické náměstí a dvojici solitérních hmot - auly ČVUT a závodní jídelny - připojenou k zadní straně budovy rektorátu.

návrh z roku 1958, F. Čermák, G. Paul

Ačkoliv soutěžní komise doporučila realizovat dostavbu náměstí až jako poslední, respektive "uzávěr a vyvrcholení celého díla", ještě v roce 1958, těsně po vyhlášení výsledků soutěže, začala autorská dvojice František Čermák a Gustav Paul, souběžně s úvodním projektem na monoblok FSI a FE, zpracovávat podrobnější studii rektorátu³²⁹.

Základní urbanistická koncepce se pochopitelně nijak výrazně nelišila, cílem bylo zřejmě především přesnější vymezení vnitřních prostor. Hlavní budova měla obsahovat v přízemí veřejnou knihovnu, knihkupectví a bufet s kavárnou, v 1. a 2. patře knihovnu s klubem, ve 3. a 4. patře kanceláře rektorátu a zdravotnické středisko, v suterénu technologii, skladové prostory a hromadné garáže. K zadní straně budovy přiléhaly dvě volně tvarované, šestiúhelné hmoty - aula ČVUT a promoční sál (v soutěžním návrhu obdélník).

Zvláštností dispozičního řešení byl zdvojený, respektive ztrojený vstup - dvojice menších vestibulů v přízemí, po stranách osového průchodu, a monumentální dvoupodlažní foyer v patře, přístupný po dvojici schodišť z náměstí. Zmnožení si lze vysvětlit potřebou samostatných vchodů do běžných podlaží rektorátu a odděleného přístupu k veřejným sálům nebo snahou vytvořit dostatečně honosné nástupní prostory i navzdory tomu, že pro vstup přirozenější středová poloha byla popřena prázdným prostorem průchodu.

Dispozice rektorátu byla vsazena do trojtraktu se střední chodbou, pro autory nezvykle konzervativního. Hlavní vertikální komunikace a sociální zařízení měly být soustředěny do přirozených ohnisek, průniku tří základních hmot, kde by navazovaly i na vstupní prostory v přízemí a patře. Nosnou konstrukci měl tvořit skelet, zastřešení sálů ocelová příhradová deska.

Estetika průčelí, ve srovnání se soutěžním návrhem a s časovým odstupem několika měsíců, přinesla překvapivý myšlenkový posun. Ačkoliv obrys budovy rektorátu se nijak nezměnil, průčelí bylo "očistěno" a pojednáno pouze jednoduchým rastrem. Zcela zmizely náznaky řádové architektury a tradičního členění na sokl, tělo a římsu. Ústup ke schematickejšímu pojetí si lze snadno vysvětlit zkratkovitou prezentací

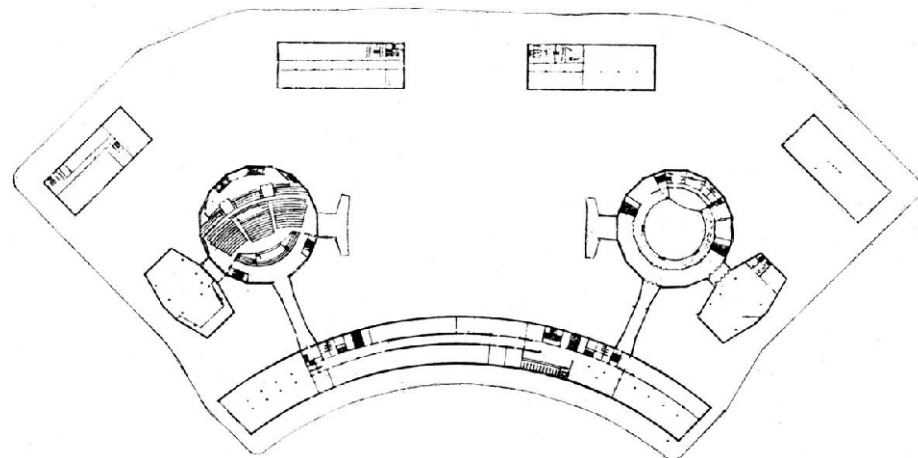
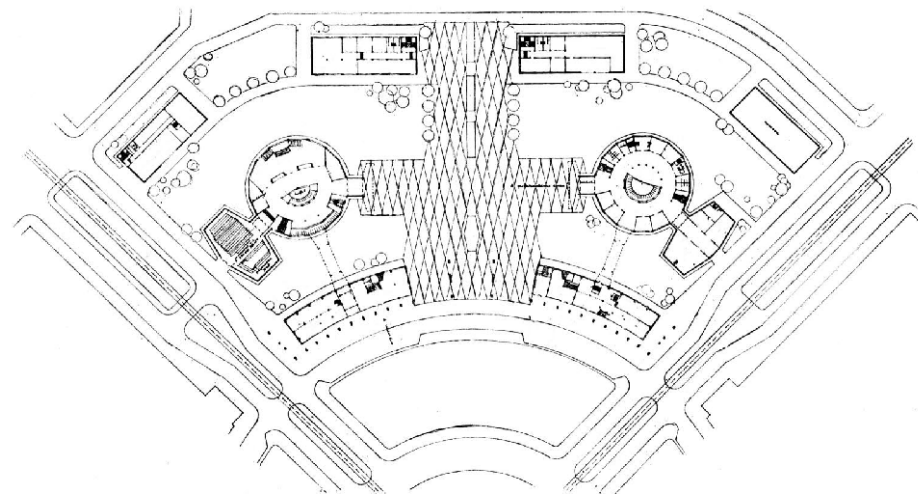
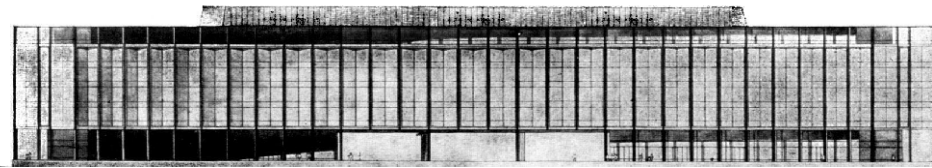
³²⁵ archiv architektury NTM, Antonín Engel, Dvojbudova do náměstí, náčrty Vysoké školy inženýrského stavitelství a Vysoké školy speciálních nauk; archiv architektury NTM, Antonín Engel, Náčrty rektorátu ČVUT

³²⁶ archiv ČVUT, František Čermák - Výstavba vysokého učení technického v Praze-Dejvicích, květen 1960, s. 4 - 5

³²⁷ archiv ČVUT, František Čermák - Výstavba vysokého učení technického v Praze-Dejvicích, květen 1960, s. 5

³²⁸ archiv architektury NTM, Průvodní zpráva studie rektorátu, 1966, s. 1

³²⁹ archiv ČVUT, Fotokopie části výkresů studie rektorátu, 1958; Výstavba ČVUT v Praze, sborník ČVUT - řada stavební - sborník č. 1, 1963, s. 44, 45 (pouze fragmenty, dovětek "Alternativa II" může znamenat pouze to, že se jedná o druhou studii po soutěžním návrhu)

Rektorát 1961;
A. Černý, V. Pardyl, D. Rybářová;
zákres, pohled, půdorys přízemí,
půdorys 1. patra

návrhu. Ale protože zde zároveň chybí i řada jiných typických znaků architektury socialistického realismu, mohlo jít rovněž o bezprostřední reakci na probíhající obecnější změnu v estetickém cítění. Nemalý vliv měla zřejmě i zkušenost ze souběžně vznikajícího projektu monobloku FSI a FE, jisté "zrání", neboť výkresy naznačují, že průčelí měla být technicky, materiálově i výtvarně shodná.

Nicméně určitá historická zkušenost se do návrhu přesto vloudila v podobě převýšeného sloupoví parteru, monumentální terasy v patře a především dvojice nástupních schodišť po stranách širokého průchodu, která nesou zřetelný odkaz tradičního ohraničení schodišť kubickými postamenty se sochařskou výzdobou (srv. Rudolfinum, Národní muzeum).

návrh z roku 1961, F. Čermák, G. Paul ³³⁰

V rozvíjení koncepce rektorátu pokračovali František Čermák s Gustavem Paulem v roce 1961. Zachovali základní funkční rozvrh souboru, avšak hmoty už bez zábran vycizelovali do jednoduchých, ostře ohraničených celků. Hlavní budova rektorátu už neměla být složena z několika navzájem provázaných, vedle sebe nebo na sebe vršených kvádrů, nýbrž z gestického mávnutí rukou, jedné celistvé hmoty, jejíž prohnutí by kopírovalo podkovovitý půdorysný tvar náměstí. Horizontalitu mělo ještě více zdůraznit odsazení celé budovy od země na pilířích a rytmické členění průčelí svislými žebry. Autoři tak moderními výtvarnými prostředky dospěli k neméně monumentálnímu výrazu, než je tomu u sousedních historizujících objektů z meziválečného období.

Stejně razantně a osobitě byl řešen i meziprostor před areálem ČVUT, kde se jednotlivá hlavní budova rektorátu stala pozadím pro geometricky přesně vymezené solitérní hmoty a parkovou zeleň. Výzkumné ústavy si zachovaly svou původní pozici i tvar. Meziprostor však náhle ovládla dvojice výrazných krychlí - auly ČVUT a knihovny s promočním sálem -, a především horizontální, konkávně prohnutý arkýř na zadním průčelí rektorátu. Svě záměry vysvětlují autoři: *"Další důležitou zásadou při dokomponování tohoto prostoru je dle našeho názoru nutnost vyřešit uzavírající budovu pohledově i prostorově dokonale z obou stran, t. j. nejen od náměstí VŘR, ale i z vnitřního souboru ČVUT, kde mezi vstupní budovou a ostatní zástavbou vzniká poměrně rozsáhlé akademické nádvoří, výtvarně značně citlivé. Domníváme se, že není zde možno se spokojit s konvexní formou, která neuzavírá vnitřní prostranství pohledově, ale naopak pohledy otevírá do neutěšených a architektonicky velmi heterogenních bočních prostorů se značně svažitým terénem. Proto od poslední své studie vstupní části areálu ČVUT z r. 1961 jsme hájili názor, že je nutné severní frontu budovy RČVUT řešit v protioblouku..."* ³³¹

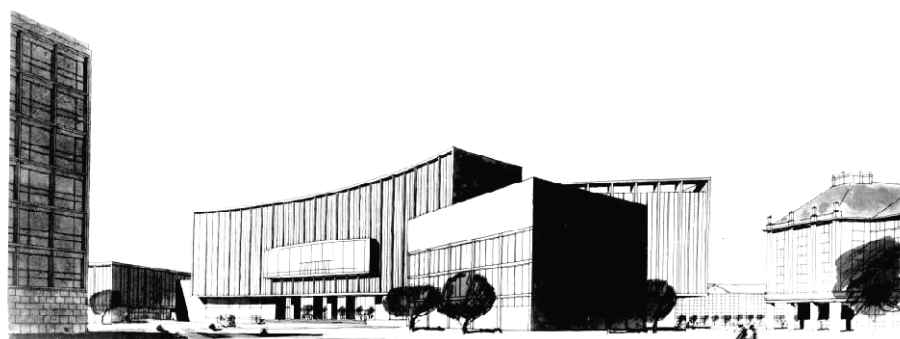
Dramatický obrat v koncepci se pochopitelně promítl i do dispozičního řešení. Největší změny doznal vstup, zjednodušený na dvojici prosklených vestibulů v přízemí. Podlaží byla řešena přehledně, ale nikoliv banálně - trojtrakt se střední chodbou měl být uprostřed protnut prostornou halou ve tvaru písmene X s dvojicí vzdušných schodišť v ohniscích ³³².

Provoz budovy se na rozdíl od předchozí fáze více uzavřel sám do sebe. Klub, kavárna i veřejná knihovna měly být přístupné pouze z objektu, nikoliv z ulice. Velká aula byla navržena zcela nezávislá na rektorátu, se samostatným vstupem v přízemí, zázemím a garážemi v suterénu.

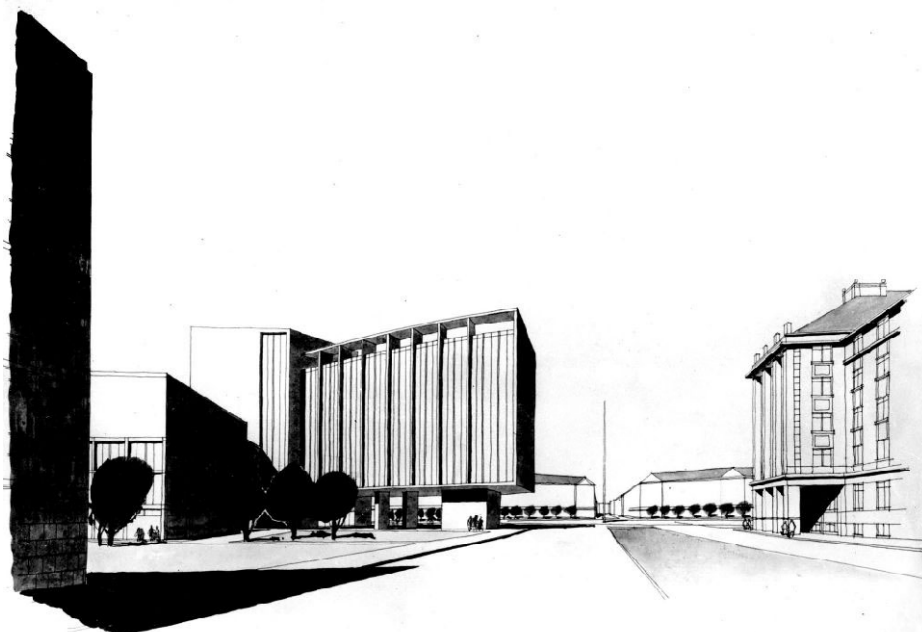
³³⁰ archiv ČVUT, Fotokopie výkresů studie rektorátu, 1963; Výstavba ČVUT v Praze. Sborník ČVUT - řada stavební, 1963 (výkresy a foto modelu)

³³¹ archiv architektury NTM, Průvodní zpráva studie rektorátu, 1966, s. 2

³³² Hlavní výtahy se sociálním zařízením měly být začleněny do bočních traktů a doplněny požárními schodišti s dvojicí pomocných výtahů na obou koncích segmentu.

Rektorát 1961;
F. Čermák, G. Paul;
perspektivy

Ve studii byly podrobněji rozpracovány i dispozice výzkumných ústavů. Skelet a mimořádně sofistikovaný trojtrakt s vertikálními komunikacemi a sociálním zařízením při jedné ze štítových stěn umožňovaly zcela volné nakládání s půdorysem jednotlivých podlaží.

Výraz, již zcela oproštěný od historismu a socialistického realismu, směřoval bezesporu k abstrakci a nadčasovosti, nové estetice optimisticky laděných šedesátých let³³³. Jednotně, rytmicky pojaté průčelí se stalo více strukturou, grafickým pojednáním hmoty. Symetrii náměstí autoři důmyslně zdůraznili střešní nástavbou, dvojicí prosklených vstupních hal v přízemí a především gigantickou lodžii ve středu průčelí. Žebra měla v posledním podlaží přesahovat hmotu rektorátu a vytvářet tak vzdušnou "římsu". Tyto prvky jistě ne náhodou svým měřítkem připomínají vysoký řád, rizality a střešní krajiny sousedních meziválečných objektů. Narušují sice celistvost hmoty, ale zároveň kultivovaně začleňují rektorát do prostoru náměstí.

návrh z roku 1961, A. Černý a spolupracovníci V. Pardy, D. Rybářová³³⁴

Ve stejné době vypracoval protinávrh i kolektiv Antonína Černého, v Dejvicích rovněž zavedený.

Antonín Černý samozřejmě přijal řadu urbanistických principů z generálního plánu dostavby ČVUT (srv. tvarově složitě uzavření náměstí v soutěžním návrhu A. Černého z roku 1958). Základní rozvržení souboru je shodné - prostor náměstí uzavřený jednoduchou lineární hmotou rektorátu, nároží Šolínovy ulice a tří hlavních os zpevněná čtveřicí výzkumných ústavů a ve středu prostorné akademické náměstí, v tomto případě však oživené čtyřmi solitery - dvojicí mohutných kruhových sálů završených plochými kopulemi (zřejmě knihovna a aula) a dvojicí menších oválných hmot se seříznutými čely.

Hmotové a dispoziční řešení mělo být nadmíru jednoduché, téměř až na hranici pouhého schematismu, což autoři vyvážili rafinovaně komponovanou estetikou. Stejně jako u soutěžního návrhu z roku 1958 se i zde objevil motiv ovládnutí celé plochy průčelí strukturou "rámu" shodnou s konstrukcí skeletu. V tomto případě se však více než obousměrný rastr projevilo vertikální členění žebry, v kontextu náměstí vhodnější. Výraz založený na mechanickém, rytmickém opakování žebér autoři ještě posílili nevšedním zalamováním pláště, které zároveň opticky prodlužovalo a monumentalizovalo budovu rektorátu. V přízemí a posledním podlaží měl plášť ustoupit do druhého plánu, čímž by vznikla krytá arkáda a více by vynikla "rámovitost" průčelí. Dalším zlidštěním měřítka rektorátu měla být střešní nástavba ve střední části a otevřený průchod do areálu ČVUT v přízemí.

V zákresu do fotografie autoři doplnili také poslední chybějící blok náměstí, který by svou estetikou tvořil spojující most mezi stávajícími objekty (hmotové členění, trojdělení, vysoký řád) a novou budovou rektorátu (předsazený rám).

analýza Jiřího Novotného

Jediným dosud nalezeným dokladem dobového hodnocení je stručný text Jiřího Novotného: "...Studie prof. Černého dobře řeší tuto část jednak tím, že hlavní budově nechává jednoduchý, lapidární tvar prostého segmentu. Ve volné kompozici pak umísťuje samostatné válcové objekty dvou sálových budov, které se přirozeně pojí

³³³ srv. Antonín Engel a jeho pojetí nadčasovosti

³³⁴ Výstavba ČVUT v Praze. Sborník ČVUT - řada stavební, 1963, s. 36 - 40 (výkresy a foto modelu).

Zatímco půdorysné řešení dozrávalo a zpevňovalo se, estetické už neslo známky jisté přezrállosti. František Čermák, možná z určitého rozladění a nedůvěry v konečnou realizaci, omezil návrh na pouhé schematické náznaky. Průčelí rektorátu nedoznalo proti předchozí fázi výraznějších změn, budova byla pouze zvýšena o jedno ustupující podlaží, střední osa ještě více zdůrazněna a členění plochy zjednodušeno na banální rastr.

s celým, tvarově složitým pozemkem. Detailní řešení těchto objektů bude ovšem velmi náročné, zejména z hlediska sjednocení jejich architektonického výrazu s hlavní budovou i s výzkumnými ústavu a starou i novou fakultou. Předností řešení je volná kompozice se souvislými parkovými plochami, hlavně však pohledová všestrannost skladby při všech vnějších i vnitřních pohledech.

Studie prof. Čermáka a Paula vyšla z principu naznačeného v soutěžním návrhu. Dospěla však k příliš komplikovaným hmotám a složitému prostředí tím, že podcenila působnost konvexní fronty při pohledu z areálu a snažila se opticky zachytit tyto pohledy konkávním protiobloukem. Celá budova dostává poměrně těžkopádný objem, tříští pohledy z hlavních městských tříd a přistavěnými sálovými budovami komplikuje složitý půdorys pozemku. Po dispoziční stránce přinášejí obě studie náměty a přínosy, ale také vykazují určité provozní nejasnosti, které ovšem lze snadno v další práci odstranit...

V hospodárnosti řešení se ukazuje jako výhodnější studie prof. Černého, protože kompoziční záměr protiobloukových hmot ve studii prof. Čermáka a Paula způsobil nadměrnost vedlejších ploch a kubatur horizontálních i vertikálních komunikací.

Vcelku lze hodnotit obě studie velmi kladně. Znamenají další velký krok k definitivnímu modernímu dořešení náměstí a mají vysokou úroveň. Pro pokračování doporučil poradní sbor, který studie posuzoval, rozvíjet dále principy řešení studie prof. Černého.³³⁵

návrh z roku 1966, rozšířený o prostory Národního shromáždění, F. Čermák, G. Paul, J. Liberský³³⁶

V roce 1966 vznikla ve velmi krátkém termínu další studie dostavby dejvického náměstí. Navzdory předchozím požadavkům Útvaru hlavního architekta Prahy na snížení zastavěnosti území³³⁷ byl původní program rozšířen o prostory dočasně využívané Národním shromážděním. Jedině u této studie se dochoval originál projektu, a to včetně průvodní zprávy, která nám zpětně umožňuje, i přes velmi zkratkovité komentáře, lépe pochopit pohnutky autorů: "Hlavní budova do náměstí je řešena jedinou obloukovou hmotou o přízemí a pěti patrech, odlehčenou v přízemí mohutnými průduchy a průhledy do areálu ČVUT v celkové délce asi 50 m. Těmito průchody se docílí účinné prostorové navázání velkého náměstí dejvického na parkové prostory areálu ČVUT. Střední část monobloku v posledním patře do náměstí poněkud ustupuje a tvoří zde před touto frontou i po obou stranách přístupné terasy. V severním průčelí vytváří tato zvýšená střední hmota výškovou dominantu vstupního prostoru."

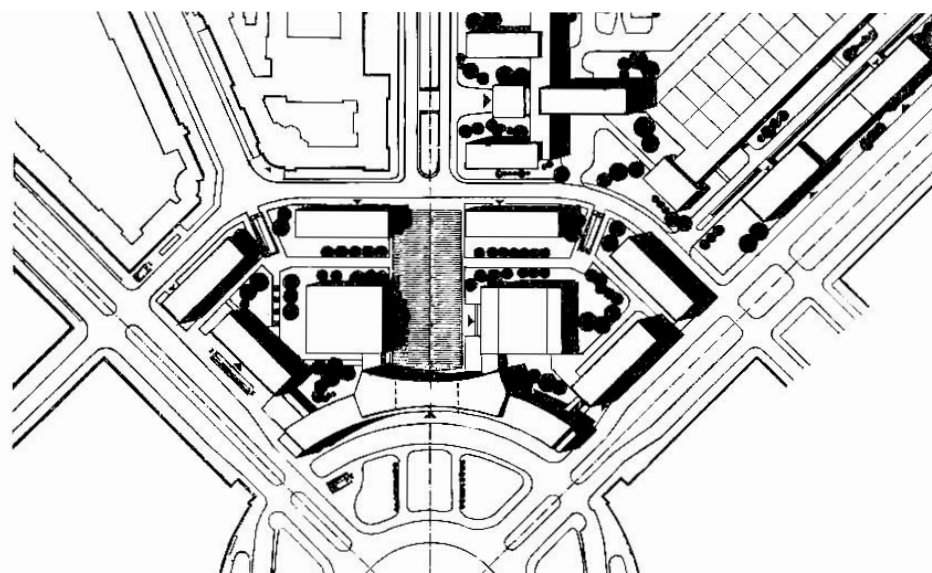
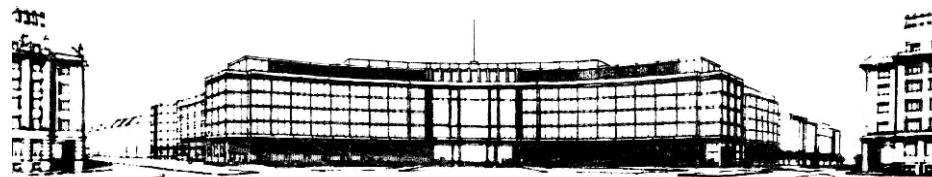
Rozšíření programu se do hmotového ani urbanistického řešení nijak výrazně nepromítlo. Symetrický pozemek i způsob zastavění, spolu se srovnatelným rozsahem požadovaných ploch, totiž umožnily rozdělit provozy na dvě shodné poloviny, orientované dle sousedství stávajících budov: "V našem řešení umísťujeme Národní shromáždění do jihozápadní polovice uzávěru náměstí VŘR a skupiny R ČVUT do severovýchodní polovice tohoto uzávěru, čímž se docílí, že Národní shromáždění by bylo situováno v poloze bližší důležitým vládním budovám (Hrad, hlavní štáb, ministerstvo at. kontroly atd.), a naopak části R ČVUT by přímo sousedily s novými fakultami strojní a elektro a s ústřední menzou ČVUT."

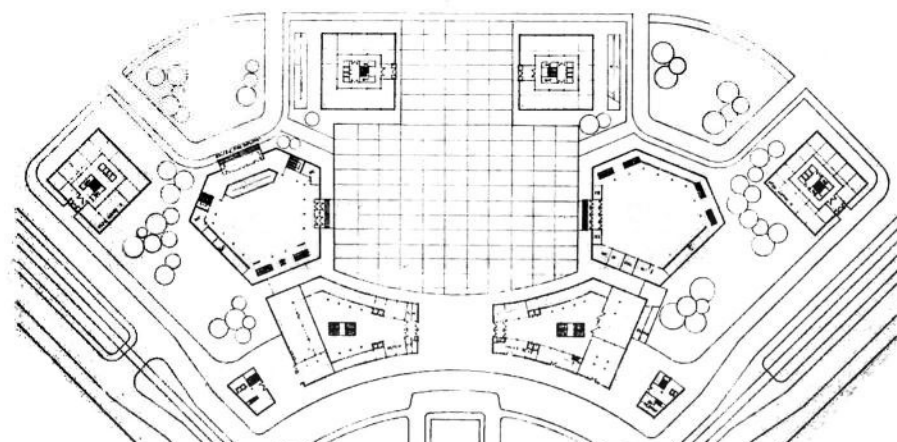
³³⁵ NOVOTNÝ, J. Soutěž na výstavbu Českého vysokého učení technického v Praze. In: *Výstavba ČVUT v Praze*. Sborník ČVUT - řada stavební, 1963, s. 22.

³³⁶ archiv ČVUT, *Fotokopie výkresů studie rektorátu ČVUT a Národního shromáždění, 1966*; archiv architektury NTM, *Projekt rektorátu a Národního shromáždění, 1966*

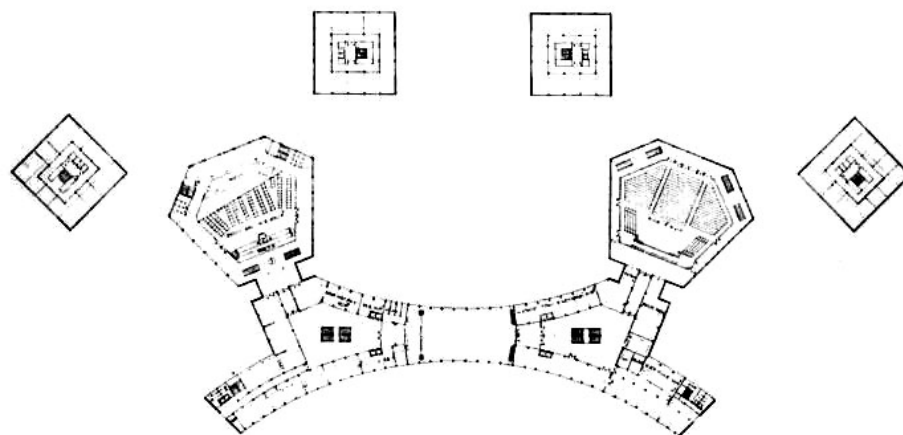
³³⁷ archiv architektury NTM, *Projekt rektorátu a Národního shromáždění, 1966* (V posledních letech v konzultacích s ÚHA-Praha při projednávání projektu stavební fakulty byl vyslovován požadavek zástavbu vstupního areálu dle možnosti omezit, vzhledem ke značné zastavěnosti hlavně starších částí tohoto území.)

Rektorát 1977;
F. Čermák;
perspektiva, situace

Rektorát a Národní shromáždění 1966;
F. Čermák, G. Paul;
půdorys přízemí, půdorys 1. patra,
perspektivy

"Dispoziční rozvrh jednotlivých skupin je řešen jen generálně, jak to dovoval neúměrně krátký termín při tak složité a rozsáhlé úloze." Dispozice hlavního objektu, i přes připomínky poradního sboru, vycházela z předchozí verze, pouze ve střední části byl půdorys rozdělen klubovým sálem ČVUT na dvě na sobě nezávislé poloviny - rektorát a dočasný provoz Národního shromáždění. Toto uspořádání by umožnilo bez větších změn budoucí propojení a využívání celého objektu pouze pro potřeby ČVUT. Rozsáhlé podzemní garáže, s vjezdem a výjezdem do Šolínovy ulice, byly tentokrát situovány pod celým akademickým náměstím.

Esteticky významné solitéry sálů v ohniscích pozemku změnil svůj tvar z čtverce na "šestiúhelníkový lichoběžný půdorys, který umožňuje výhodnou směrovou koordinaci na oba hlavní směry dané situací a je nadto účelný i pro funkci obou sálů". Sál Národního shromáždění i sál ČVUT umístěné v patře měly mít vstupy z akademického náměstí a v celé ploše přízemí reprezentativní vestibul lemovaný obslužnými provozy.

Inspiraci principy brutalismu lze vysledovat u hmotového řešení výzkumných ústavů. Proti původnímu podélnému trojtraktu, který vycházel z meziválečné tradice, se zde totiž tentokrát uplatnila zhruba čtvercová dispozice se středním obslužným jádrem, obkrouženým chodbou a s volně dělitelným prostorem po obvodu.

Grafika průčelí, pravděpodobně rovněž pod vlivem brutalismu, se navrátila od konstruktivistické a "bruselské" dekorativní lehkosti k méně ambiciózní, těžkopádnější monumentalitě. Autoři se soustředili na podtržení horizontality a jednoduchý obrys dokonce do té míry, že obětovali plasticitu průčelí, přestupující žebra nahradili pouze plošným pojednáním plochy a výšku rektorátu zarovnali s římsou náměstí. Objekty se staly do sebe uzavřenými monolyty.

návrh z roku 1977³³⁸ - 1980³³⁹, F. Čermák

Poslední studie se nedochovala, publikovány byly pouze nicneříkající fragmenty³⁴⁰. Přesná podoba návrhu nám proto zůstává utajena.

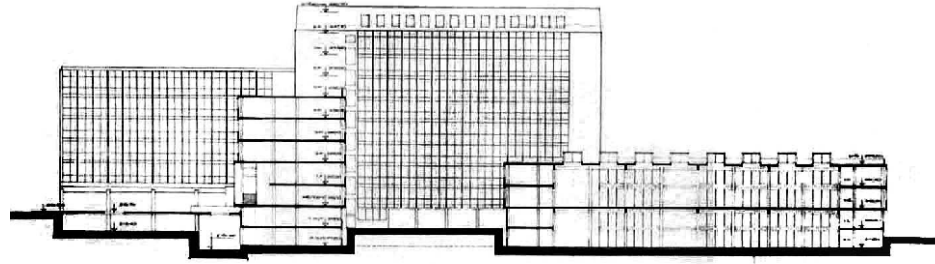
Základní rozvržení souboru se na první pohled opět nijak výrazně nezměnilo. Pozice objektů i jejich charakter solitérů obklopených zelení zůstaly zachovány, při bližším zkoumání ale pozorovatel zjistí zásadní obrat. Čtveřice výzkumných ústavů totiž v průběhu let prodělala samostatný vývoj - zpočátku byly orientovány kolmo na Šolínovu ulici a podtrhovaly tak především linii tří hlavních os, ve studii z roku 1966 zvolili autoři všesměrnou půdorysnou formu čtverce a v poslední studii jsou už výzkumné ústavy se Šolínovou ulicí rovnoběžné (stejně jako v návrhu A. Černého z roku 1961). Segmentový pozemek nově vymezovaly dvě linie - rektorát do náměstí a čtveřice výzkumných ústavů do Šolínovy ulice. Střední prohnutý pás nabízel volnější přístup k řešení, osa souboru mohla být pevněji sevřena dvojicí sálů a nepříznivé průhledy z boků do vnitrobloku částečně uzavřeny nově vloženými podélnými hmotami, při třídě Jugoslávských partyzánů budovou občanského a kulturního vybavení, při Leninově třídě (dnešní Evropské) budovou zdravotnického střediska a centrálního studijního vybavení. Mohlo by se říci konec progresivních myšlenek, návrat k Antonínu Engelovi, ale zvrát zřejmě vyplynul z obecnějšího vývoje Čermákova názoru směrem k prolnutí dvou geometricky odlišných systémů - radiálních os a ortogonální půdorysné struktury nových objektů.

³³⁸ archiv ČVUT, Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT, 17. 3. 1977 (Studie prof. Čermáka na využití prostoru náměstí VŘSR má být hotova na podzim t. r.); ČERMÁK, F.; PAROUBEK, J. Projekt a stavba Českého vysokého učení technického v Praze-Dejvicích. *Architektura ČSSR*, 1982, č. 7, s. 294 (Podle poslední studie profesora Františka Čermáka z roku 1977 tvoří rektorát...)

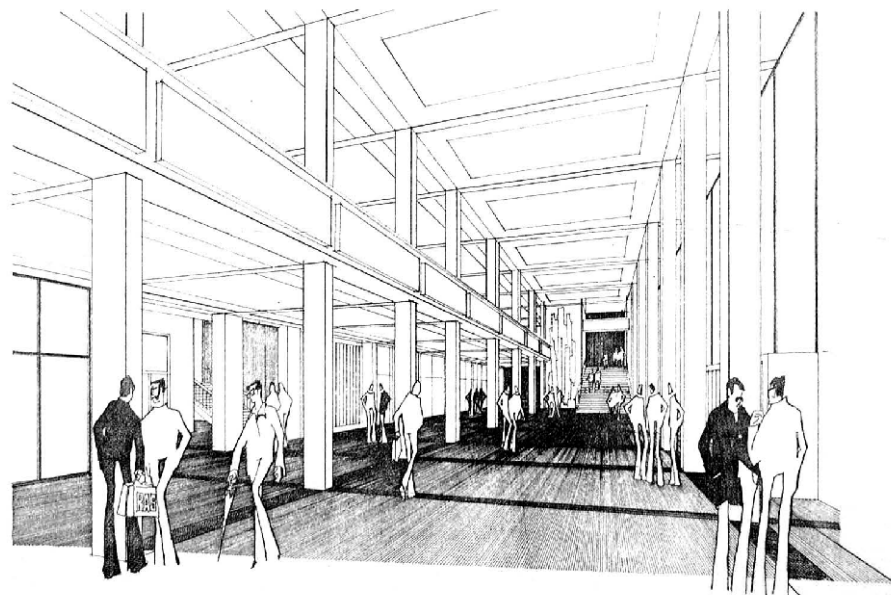
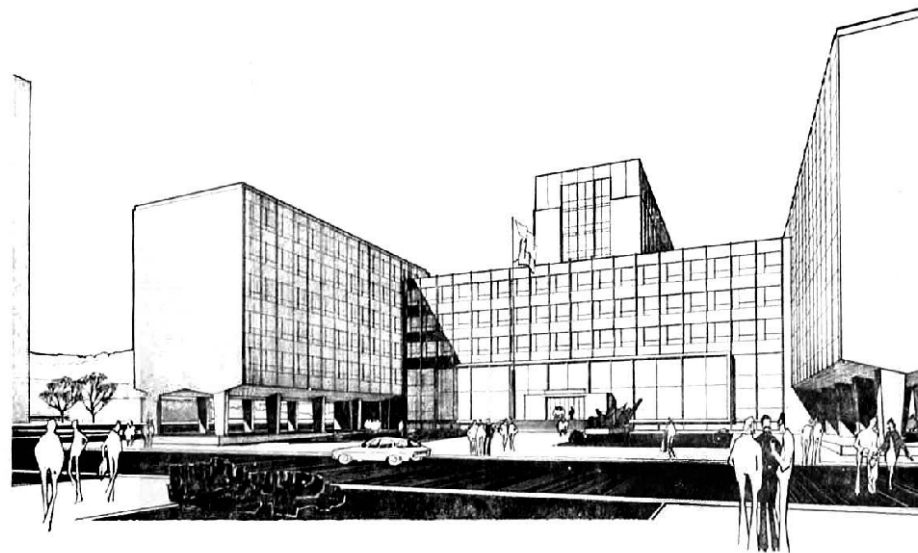
³³⁹ ČERMÁK, F. Projekt a stavba ČVUT v Praze 6. *Acta Polytechnica*, 1982, č. 6, s. 52 (komentář k obrázku: F. Čermák, Studie dostavby ČVUT v Praze 6 z r. 1980, Náměstí VŘSR)

³⁴⁰ ČERMÁK, F.; PAROUBEK, J. Projekt a stavba Českého vysokého učení technického v Praze-Dejvicích. *Architektura ČSSR*, 1982, č. 7, s. 290, 294 (situace a fotografie modelu areálu ČVUT); ČERMÁK, F. Projekt a stavba ČVUT v Praze 6. *Acta Polytechnica*, 1982, č. 6, s. 52 (perspektiva do náměstí)

Druhá budova fakulty strojní, nerealizovaná

Dostavba fakulty strojní, 1970;
F. Čermák, G. Paul;
příčný řez, perspektiva vstupu,
perspektiva vstupní haly

investiční úkol, pozemek

Investiční záměr na druhou budovu fakulty strojní byl vypracován v polovině šedesátých let. Následně byl podle připomínek zúčastněných subjektů několikrát přepracován³⁴¹ a začátkem roku 1968 předložen Františku Čermákov³⁴², který provedl kontrolu z hlediska provozního a z hlediska perspektivy budoucího vývoje areálu ČVUT. Ministerstvo školství schválilo konečný program v říjnu 1968 a pro začátek výstavby stanovilo rok 1972³⁴³.

Pro druhou budovu fakulty strojní byl vybrán pozemek naproti budově VŠCHT, v bezprostředním sousedství monobloku, v generálním plánu původně uvažovaný pro fakultu stavební, později pro dostavbu VŠCHT³⁴⁴.

studie druhé budovy fakulty strojní, F. Čermák, G. Paul, 1970³⁴⁵

Studii druhé budovy fakulty strojní dokončili František Čermák s Gustavem Paulem v září 1970. Po zdoluhavém schvalovacím procesu³⁴⁶ byla realizace nakonec odložena.

Navzdory skutečnosti, že v téže době už výrazně pokročila výstavba fakulty stavební založená na zcela odlišných principech, druhá budova fakulty strojní měla být doslovným pokračováním starší hřebínkové koncepce. Pouhým doplněním, pokračováním rytmu by se ohraničila hlavní osa areálu, střední sevřenější část, završená na obou koncích architektonicky dominantními solitéry - volnou, sochařsky modelovanou kompozicí fakulty stavební a souborem budov rektorátu. Autoři generelu tím také nepřímo stvrdili svůj názor, že segregované řešení ve formě hřebínkové struktury je pro vysokoškolský provoz nejvýhodnější.

Nástup do nové budovy fakulty strojní měl nabízet ve srovnání se starším monoblokem výrazně reprezentativnější charakter - prostornější, vzdušnější nádvoří více otevřené svému okolí. Křídla učeben byla vyzvednuta na pilířích, aby přízemí mohlo sloužit výstavě velkých a cenných unikátních strojů z majetku ČVUT³⁴⁷; rovněž posluchárny byly přesunuty z pozice nad vstupem do zadní polohy, jako pokračování křídel učeben. Možná k této změně vedly i stísněné poměry před objektem VŠCHT, který na rozdíl od sousední meziválečné budovy ve střední části neustupuje od uliční čáry.

Rozvržení dispozice - uspořádání křídel, vertikálních komunikací a sociálních zařízení - mělo být shodné jako u monobloku, pouze u středního spojovacího křídla byl dvojtrakt nahrazen trojtraktem se střední chodbou. Vstupní halu řešili autoři jako dvoupodlažní (srv. s atriem fakulty stavební a vestibulem rektorátu z roku 1958). Se starším monoblokem měla být nová budova propojena prosklenou pěší lávkou ve druhém podlaží. Suterén obsahoval vedle technického zázemí i poměrně rozsáhlé garáže, osvětlené střešními světlíky z nástupního nádvoří.

Dispozice laboratoří měla jednoduchý obdélný tvar (srv. pozemek) a stejně jako v předchozích etapách dostavby ČVUT byla založena na principu centrálního, volně dělitelného halového prostoru, tentokrát však dvoupatrového, obkrouženého přístavky

³⁴¹ archiv ČVUT, *Přeprocovaný investiční záměr na dostavbu strojní fakulty*, 5. 1. 1967

³⁴² archiv ČVUT, *Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT*, 8. 2. 1968

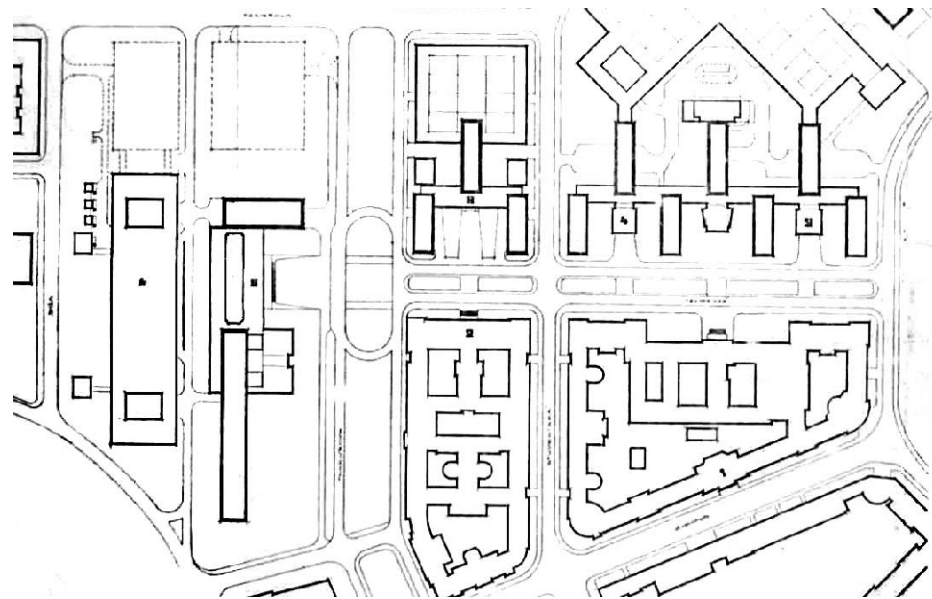
³⁴³ archiv ČVUT, *Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT*, 14. 11. 1968

³⁴⁴ archiv ČVUT, *Projev prorektora pro výstavbu ČVUT s. prof. inž. arch. Karla Neumanna*, leden 1962

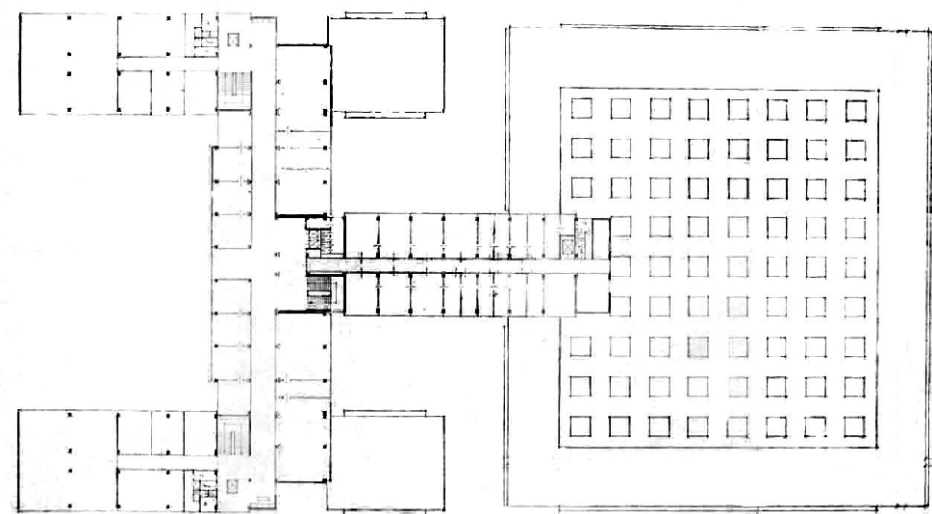
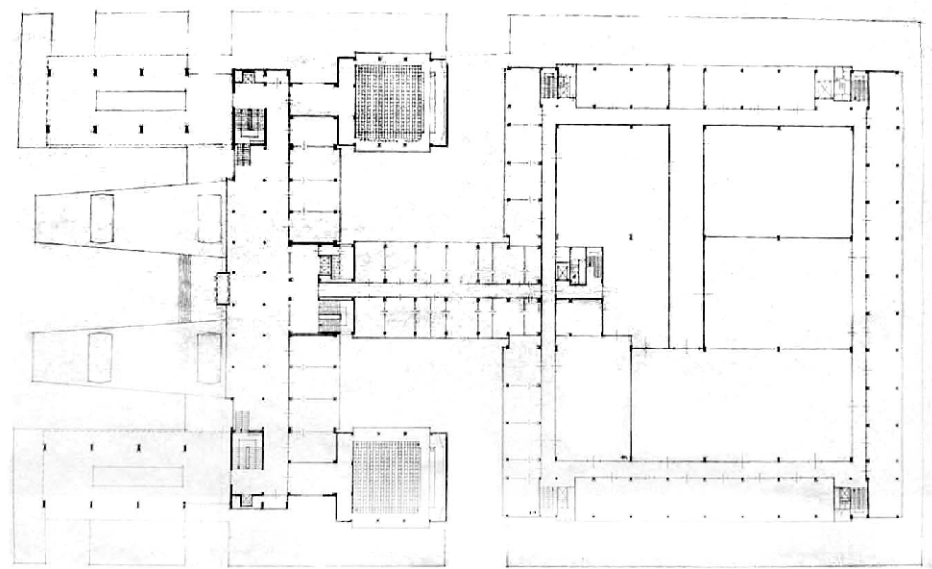
³⁴⁵ archiv architektury NTM, *Studie dostavby fakulty strojní, 1970*; ČERMÁK, F.; PAUL, G.; PAROUBEK, J. *Der Technischen Universität in Prag. Deutsche Architektur*, 1973, č. 1, s. 33 (perspektiva)

³⁴⁶ archiv ČVUT, *Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT*, 11. 11. 1971

³⁴⁷ ČERMÁK, F.; PAROUBEK, J. *Projekt a stavba Českého vysokého učení technického v Praze-Dejvicích. Architektura ČSR*, 1982, č. 7, s. 295.

Dostavba fakulty strojní, 1970;
F. Čermák, G. Paul;
situace, půdorys přízemí, půdorys 2. patra

o výšce běžného podlaží. I zde využili autoři terénní konfiguraci a mezi laboratořemi a hlavní budovou vytvořili průjezdný zásobovací dvůr.

Estetika průčelí se od monobloku rovněž příliš nelišila, vycházela z dispozice, a proto se nezměnilo ani rozložení plných a prosklených ploch; s výjimkou holých štítových stěn křídel učeben do ústřední osy areálu. Zasklení druhé budovy fakulty strojní už měla patrně tvořit závěsová stěna, sice možná materiálově a barevně shodná s první etapou, ale o poznání méně plastická (srv. panely vsazované do skeletu).

aktualizace studie dostavby fakulty strojní, 1976

O oživení studie se začalo uvažovat na počátku roku 1976³⁴⁸. Projekt dostavby fakulty strojní měl být dokončen v PVÚ roku 1976 tak, aby výstavba mohla být ještě zařazena do příští pětiletky³⁴⁹. I tentokrát vyšla snaha naprázdno³⁵⁰.

aktualizace studie dostavby fakulty strojní, 1979

Na poradě proděkanů dne 27. 11. 1979 byly předloženy tři varianty dostavby fakulty strojní³⁵¹. Varianta A zachovávala původní koncepci Františka Čermáka. Ve variantě B byly laboratoře nahrazeny velkokapacitními posluchárnami s možností slavnostního zasedání (promoce) a parkovištěm osobních vozů. Varianta C stanovila poměr 2/3 laboratoří a 1/3 poslucháren. Vedení ČVUT nakonec "překvapivě" přijalo původní návrh s tím, že otázku vhodné auly lze řešit pronajmutím sálu Paláce kultury nebo úpravou objektu ČVUT na Karlově náměstí.

aktualizace studie dostavby fakulty strojní, 1980

V roce 1980³⁵² začala jednání spojená s vypracováním předprojektové dokumentace a rozdělením výstavby na etapy. První fáze, v hodnotě cca 120 milionů Kčs, měla být zařazena do sedmého pětiletého plánu a zahájena v roce 1984. Ministerstvo školství nicméně navrhovalo zahájit výstavbu jako jeden celek (cca 325 milionů Kčs), ale až v roce 1986³⁵³.

Vypracováním variant byl rektorátem pověřen F. Čermák a Z. Martinová. Předloženy měly být v polovině roku 1980³⁵⁴. Program byl na popud Ministerstva školství rozšířen o velkou posluchárnu s kapacitou zhruba 600 míst, orientovanou směrem do Flemingova náměstí³⁵⁵, která by byla použitelná i jako aula ČVUT.

Tím archivní informace o dostavbě fakulty strojní končí...

³⁴⁸ archiv ČVUT, Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT, 19. 2. 1976, 18. 3. 1976

³⁴⁹ archiv ČVUT, Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT, 3. 6. 1976

³⁵⁰ archiv ČVUT, Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT, 21. 10. 1978

³⁵¹ archiv ČVUT, Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT, 27. 11. 1979

³⁵² ústav modelového projektování FA ČVUT, Model areálu ČVUT - generel z roku 1980 (Dostavba FSI je znázorněna jako přesná kopie monobloku, včetně členění fasád a solitéru posluchárny nad vstupem, v nástupním prostoru z hlavní osy areálu.); archiv architektury NTM, Fotografie modelu, 1980; VANČURA, Z. Sborník ČVUT, 1980, s. 83, 1991, s. 96 (fotografie téhož modelu)

³⁵³ archiv ČVUT, Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT, 22. 12. 1979, 27. 3. 1980, 21. 2. 1980

³⁵⁴ archiv ČVUT, Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT, 24. 4. 1980

³⁵⁵ ČERMÁK, F.; PAROUBEK, J. Projekt a stavba Českého vysokého učení technického v Praze-Dejvicích. *Architektura ČSR*, 1982, č. 7, s. 295; ČERMÁK, F. Projekt a stavba ČVUT v Praze 6. *Acta Polytechnica*, 1982, č. 6, s. 50.

prof. Antonín Engel, narozen 4. 5. 1879 v Poděbradech, zemřel 12. 10. 1958 v Praze

Studoval na C. k. České vysoké škole technické v Praze u profesora J. E. Kouly, tři semestry na Německé vysoké škole technické v Praze u profesora J. Zítka a poté na Akademii výtvarných umění ve Vídni u profesora O. Wagnera. V roce 1917 promován na Vysoké škole technické v Brně na doktora technických věd. Ještě za studií na technice byl zvolen jedním z prvních předsedů Spolku posluchačů architektury.

V letech 1909 - 1912 samostatně činný architekt, 1911 - 1913 působil v redakčním kruhu časopisu Styl, 1920 - 1930 členem Státní regulační komise pro Velkou Prahu a okolí. V letech 1912 - 1920 profesorem na Státní průmyslové škole v Praze, 1922 jmenován řádným profesorem na ČVUT, kde později podnítil vznik samostatného Ústavu stavby měst. V květnu 1939 zvolen rektorem ČVUT a zůstal jím až do roku 1945. V průběhu druhé světové války byl dán na nucenou dovolenou a roku 1942 výnosem ministerstva do výslužby. V květnu 1945 se pod tlakem komunistických studentů vzdal funkce rektora. V roce 1948 akčním výborem Vysoké školy architektury zbaven funkce profesora a o rok později dán do trvalé výslužby.

- > 6. 4. - 4. 5. 1956 výstava celoživotního díla v Obecním domě v Praze
- > 1999 výstava k 120. výročí narození v Národní galerii v Praze
- > *Antonín Engel 1879 - 1958, architekt, urbanista, pedagog (katalog výstavy ke 120. výročí narození)*. Praha: Národní galerie, Národní technické muzeum, 1999.
- > SVOBODA, J. E. Antonín Engel, medailon. *Architekt*, 1999, č. 5, s. 77.

- 1905 Soutěž na přestavbu Staroměstské radnice, Praha
- 1907 - 1908 Školní projekt ideální úpravy Letenské pláně, Praha; oceněn Římskou cenou
- 1909 Soutěž na přestavbu Staroměstské radnice, Praha
- 1909 Soutěž na vstup do Letenského průkopu, Praha; spolupráce J. Šejna; 1. cena
- 1910 Návrh nájemného domu, Praha-Dejvice, Eliášova; spolupráce A. Potůček
- 1910 - 1911 Továrna firmy Anýž, Praha-Holešovice; realizováno
- 1913 Návrh regulačního plánu lázní Poděbrady
- 1919 - 1920 Soutěž na druhý římskokatolický kostel, Praha-Vinohrady; pochvalné uznání
- 1920 Soutěž na regulaci severozápadního sektoru hlavního města Prahy a návrh úpravy Letné; podáno mimo soutěž
- 1920 Soutěž na regulaci Petřské čtvrti, Praha-Nové Město; spolupráce B. Hübschmann a F. Roith
- 1922 - 1924 Generální projekt regulace Dejvic a Bubeneč pro Státní regulační komisi; částečně realizováno
- 1922 - 1928 Filtrační stanice vodárny hl. m. Prahy, Praha-Podolí, Podolská 17/15; realizováno
- 1923 - 1925 Masarykovy studentské koleje, Praha-Dejvice, Thákurova 1/550; realizováno
- 1924 - 1925 Generální projekt nových budov ČVUT, Praha-Dejvice; včetně regulace; částečně realizováno
- 1925 - 1933 Vysoká škola chemicko-technologického inženýrství ČVUT, Praha-Dejvice, Technická 5/1905, Zikova 6; spolupráce S. Ondřej; realizováno
- 1926 - 1934 Nájemné domy, Praha-Dejvice, Vítězné náměstí 1 - 4, 9 - 14; spolupráce stavitel F. Trdlíka; částečně realizováno
- 1926 - 1934 Generální štáb, Praha-Dejvice, Vítězné náměstí; spolupráce F. Trdlíka; realizováno
- 1927 - 1929 Vlastní rodinný dům, Praha-Dejvice, Na Karlovce 6/1387; realizováno
- 1927 - 1932 Ministerstvo železnic, Praha-Nové Město, nábřeží L. Svobody 12/1222, Klimentská 27; realizováno
- 1929 - 1937 Vysoká škola zemědělského a lesnického inženýrství ČVUT, Vysoká škola architektury a pozemního stavitelství ČVUT, Praha-Dejvice, Technická 3/1903, Zikova 4/1903; spolupráce T. Petřík; realizováno
- 1936 - 1937 Studie činžovního a obchodního domu, Praha-Dejvice, Podbabská třída
- 1941 Návrh vodních protipožárních nádrží, Praha-Dejvice, Vítězné náměstí
- 1943 Zaměření skutečného stavu Anežského kláštera
- 1942 - 1944 Rekonstrukce Rudolfiny (bývalého parlamentu) pro koncertní a výstavní účely, Praha-Staré Město; spolupráce B. Kozák; realizováno

generel 1970 - 1971 ³⁵⁶

V letech 1970 - 1971 byl podle ideového programu výstavby ³⁵⁷ vypracován pro Ministerstvo školství a kultury nový generel dejvického areálu ČVUT jako prognóza výstavby do roku 2000. Ukázalo se, že tato plocha do budoucna nestačí, a pro ČVUT byly následně vyhrazeny další pozemky v Suchdole a Lysolajích.

generální studie 1978 - 1980 ³⁵⁸

Nová generální studie pro celý areál ČVUT v Dejvicích byla vypracována v letech 1978 - 1980 za účelem dalšího stanovení kapacity území a postupu výstavby ³⁵⁹.

Pro prezentaci generelu byl zhotoven model Dejvic, který dokresloval situaci nejenom centrálního areálu ČVUT, ale i Julisky a Hanspaulky. Pozoruhodná je skutečnost, že v modelu byly osazeny do náměstí alternativně studie Františka Čermáka z roku 1977, respektive 1980, nebo upravený návrh Antonína Černého z roku 1966 ³⁶⁰. Generel obsahoval i nejnovější verzi dostavby fakulty strojiní, fakultu architektury a stavební ústav v sousedství fakulty stavební ³⁶¹.

fakulta architektury, F. Čermák

Fakulta architektury se osamostatnila na základě vládního nařízení v roce 1976. Počet jejích posluchačů měl dle prognóz i nadále prudce narůstat ³⁶². Ačkoliv výstavba nové budovy byla evidentně nezbytnou nutností, zůstalo opět jen u hrubé hmotové představy v rámci generelu: *"V poslední studii profesora Čermáka je navržena v sousedství dominantní budovy fakulty stavební, s níž byla spojena dvěma přemostěními v úrovni 1. patra. Dispozice této fakulty je uvažována opět pětitrakty, ale s hloubkami 3 x 7 m, které se podle zkušeností z ciziny i u nás jeví pro vysoké školy jako optimální. Posluchárny a laboratoře by doplnily speciální zaměření této nové fakulty."* ³⁶³

Také generel naznačuje hrubé obrysy fakulty architektury, komponované na půdorysném tvaru písmene U, jehož dvě delší křídla měla být kolmá na blok A fakulty stavební a spolu se stavebním ústavem, respektive druhou menzou by zřejmě evokovala motiv podobný rytmickému opakování křídel hřebínku.

druhá menza, F. Čermák

V průběhu sedmdesátých let se začalo ukazovat, že stávající menza na třídě Jugoslávských partyzánů už svojí kapacitou nemůže pokrýt poptávku. Návrhy na její rozšíření formou nástavby ³⁶⁴ nebo změny technologie ³⁶⁵ se ukázaly jako nereálné. Jediným přiměřeným řešením mohla být pouze výstavba druhé menzy.

Pozemek určený pro výstavbu druhé menzy, situovaný na samém okraji areálu, byl původně vyhrazen pro stavební ústav, koncipovaný nejprve jako prodloužení stávajícího objektu laboratoří fakulty stavební ³⁶⁶, později v návaznosti na hmotové řešení fakulty architektury (srv. výše). Potřeba stavebního ústavu však nakonec odpadla *"vzhledem*

³⁵⁶ ČERMÁK, F. Projekt a stavba ČVUT v Praze 6. *Acta Polytechnica*, 1982, č. 6.

³⁵⁷ archiv ČVUT, *Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT*, 19. 12. 1968, 2. 4. 1969. 12. 5. 1969 (zmínka o novém modelu výstavby ČVUT)

³⁵⁸ ČERMÁK, F.; PAROUBEK, J. Projekt a stavba Českého vysokého učení technického v Praze-Dejvicích. *Architektura ČSR*, 1982, č. 7, s. 290 (situace, fotografie modelu s rektorem F. Čermáka).

³⁵⁹ archiv ČVUT, *Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT*, 28. 9. 1977

³⁶⁰ archiv NTM, Fotografie modelu; VANČURA, Z. *Sborník ČVUT*, 1980, 1991 (fotografie modelu)

³⁶¹ Ústav modelového navrhování FA ČVUT, Model areálu ČVUT, generel z let 1977 - 1980 (značně poškozený)

³⁶² archiv ČVUT, *Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT*, 28. 9. 1977 (výhled výstavby do l. 1990 - 2000)

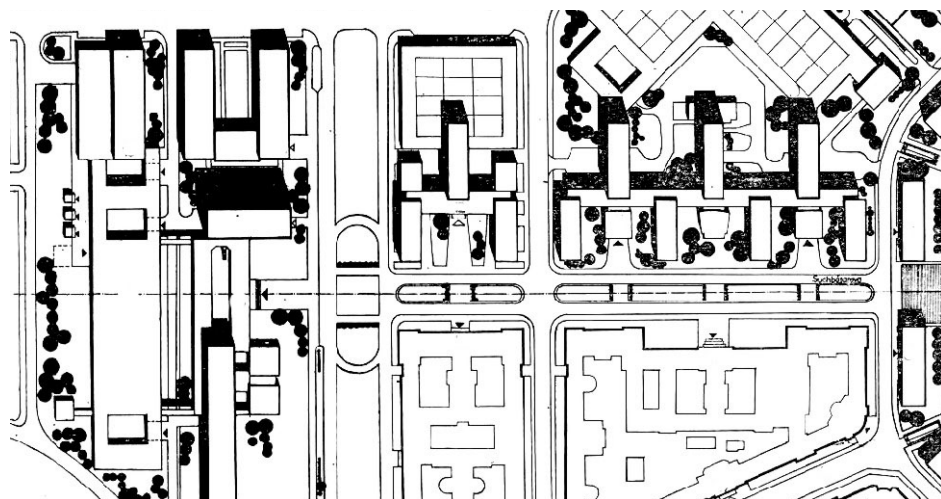
³⁶³ ČERMÁK, F.; PAROUBEK, J. Projekt a stavba Českého vysokého učení technického v Praze-Dejvicích. *Architektura ČSR*, 1982, č. 7, s. 295 (slovní popis a situace generelu z let 1977 - 1980)

³⁶⁴ archiv ČVUT, *Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT*, 15. 1. 1976, 19. 2. 1976

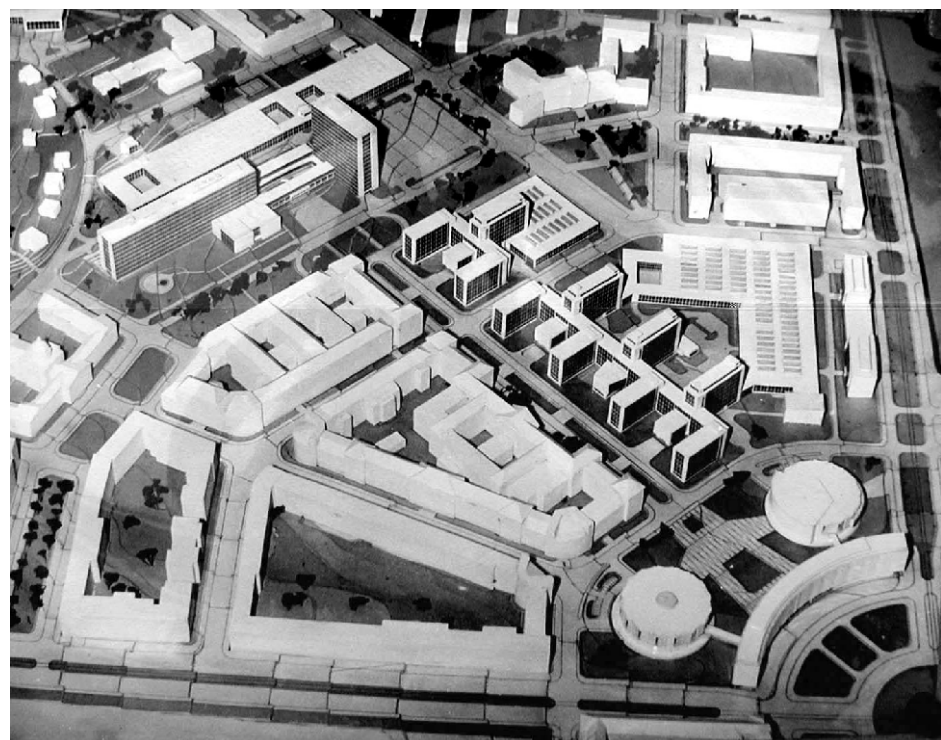
³⁶⁵ archiv ČVUT, *Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT*, 21. 4. 1976

³⁶⁶ Ústav modelového projektování FA ČVUT, model areálu ČVUT, generel z let 1977 - 1980

Fakulta architektury;
F. Čermák,
situace

Generel 1980;
F. Čermák, rektorát A. Černý;
fotografie modelu

Generel 1980;
F. Čermák;
fotografie modelu

k výbornému prostorovému a technologickému vybavení velkých laboratoří a dílen stavební fakulty³⁶⁷. Ve fázi investičního úkolu se zde počítalo i s výstavbou sportovního zařízení (bazén³⁶⁸) a garáží (studie 1975)³⁶⁹.

V polovině roku 1979 bylo zadáno Františku Čermákovi vypracování dvoufázové studie. První fáze měla obsahovat variantní návrhy hmotového a půdorysného řešení v měřítku 1 : 500. Druhá, podrobnější studie v měřítku 1 : 200 a s termínem do 30. 11. 1979, měla následovat po vyhodnocení variant vedením školy³⁷⁰. Stavba nebyla zahrnuta do plánu Ministerstva školství pro investiční výstavbu sedmé pětiletky³⁷¹. Jedna z variant se přesto stala podkladem pro další jednání a nová menza měla být dle harmonogramu prací uvedena do provozu už v roce 1982. Předseda vlády Lubomír Štrougal navíc projevil přání otevřít druhou menzu k oslavám 275. výročí založení ČVUT³⁷².

Vypracováním předprojektové a projektové dokumentace na víceúčelový objekt Studentský dům (menza, prodejna technické literatury, poliklinika) byl nakonec pověřen PVÚ³⁷³. Projektový úkol byl ukončen v polovině roku 1983³⁷⁴, stavba probíhala v letech 1984 - 1986. Autory konečného řešení, realizovaného ve spolupráci s dodavatelem z Maďarska³⁷⁵, byli architekti Jan Plesinger a Oldřich Dudek, tentokrát už bez spoluúčasti Františka Čermáka. Areál ČVUT tak vstoupil do nové, doposud otevřené etapy svého krkolomného vývoje.

³⁶⁷ ČERMÁK, F.; PAROUBEK, J. Projekt a stavba Českého vysokého učení technického v Praze-Dejvicích, *Architektura ČSR*, 1982, č. 7, s. 295

³⁶⁸ dle Arnošta Navrátila

³⁶⁹ Soupis architektonických prací. In: *František Čermák, Gustav Paul (sborník k výstavě)*. Galerie Jaroslava Fragnera, 1982, s. 65.

³⁷⁰ archiv ČVUT, *Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT*, 28. 4. 1979

³⁷¹ archiv ČVUT, *Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT*, 22. 12. 1979

³⁷² archiv ČVUT, *Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT*, 27. 3. 1980

³⁷³ archiv ČVUT, *Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT*, 26. 5. 1980, 18. 12. 1980

³⁷⁴ archiv ČVUT, *Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT*, 23. 6. 1983

³⁷⁵ archiv ČVUT, *Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT*, 18. 12. 1980, 24. 3. 1983

Ing. arch. Gustav Paul; narozen 9. 10. 1903 v Praze, zemřel 4. 6. 1974 v Praze

V letech 1922 - 1928 studoval na ČVUT v Praze u profesorů Mendla a Engela. Členem Klubu architektů a Umělecké besedy, od roku 1956 ve Svazu architektů ČSR. V roce 1963 vyznamenán medailí Za zásluhy o výstavbu, 1968 se stal nositelem Řádu práce.

Po absolutoriu krátce pracoval v ateliéru Antonína Engela na projektu ministerstva železnic, poté u Kamila Roškota, praxi absolvoval i v kanceláři Josefa Blechy. V letech 1930 - 1948 působil jako samostatný projektant. V roce 1948 jako jeden z prvních vstoupil i se svými spolupracovníky a rozpracovanými projekty do Stavoprojektu. Od roku 1928 s krátkou přestávkou (1956 - 1960 působil na Slovensku) úzce spolupracoval se svým spoližákem Františkem Čermákem. Vypracovali spolu i odděleně řadu studií na dostavbu a rekonstrukce nemocnic, sanatorií (mj. v Praze, Liberci, Karlových Varech) a jiných veřejných budov i rodinných domů. Gustav Paul kromě toho vyprojektoval řadu rekreačních chat v povodí Berounky a Sázavy a několik územních plánů.

> Publikáční činnost pouze ve spolupráci s F. Čermákem.
> STARÝ, O. František Čermák 2. 4. 1903, Gustav Paul 9. 10. 1903. *Architektura ČSSR*, 1969, s. 37.
> 14. 4. - 15. 5. 1983 výstava František Čermák - Gustav Paul, architektonická tvorba
> *František Čermák - Gustav Paul, architektonická tvorba (katalog k výstavě)*.
Praha: Svaz architektů ČSR, Fakulta architektury ČVUT, Národní technické muzeum, Galerie Jaroslava Fragnera, 1983.
> ČERMÁK, F. In memoriam Gustava Paula. *Architektura ČSR*, 1974, s. 487 - 490.

1928 Soutěž na teoretické ústavy medicíny, Bratislava; spolupráce F. Čermák; 1. cena
1928 Soutěž na zemský úřad, Užhorod, Ukrajina; spolupráce F. Čermák; nejvyšší cena
1928 Soutěž na zemský úřad, Bratislava; spolupráce F. Čermák; nejvyšší cena
1928 Soutěž na kostel sv. Václava, Praha-Vršovice; spolupráce F. Čermák; čestné uznání
1929 Soutěž na muzeum Matice slovenské, Turčianský Sv. Martin; spolupráce F. Čermák; nejvyšší cena
1929 Rodinný dům, Praha, Na Rokosce; realizováno,
1930 Soutěž na infekční nemocnici, Bratislava; spolupráce F. Čermák; 1. cena
1930 Soutěž na Francouzské školy, Praha-Dejvice; spolupráce F. Čermák
1930 Soutěž na univerzitní město a klinickou nemocnici, Záhřeb, Jugoslávie; spolupráce F. Čermák, J. Blažek; nejvyšší cena
1931 Vila prof. MUDr. K. Hynka, Praha-Libeň; realizováno
1932 Soutěž na sanatorium ve Vyšných Hágách; spolupráce F. Čermák; nejvyšší cena
1933 Soutěž na palác Merkur, Praha-Staré Město
1934 Zastavění a regulační plán Kraví hory pro klinické město, Brno; spolupráce F. Čermák, J. Blažek; realizováno
1934 - 1935 (1937?) Sanatorium Vráž u Písku; spolupráce F. Čermák, A. Tenzer; realizováno
1935 Penzion Pražského stavebního družstva, Praha, Vinohradská třída; realizováno, 1970 zbořeno
1935 Ústřední pradlo uhlí a administrativní budova, Karviná; realizováno
1936 Soutěž na policejní ředitelství, Plzeň; spolupráce F. Čermák, V. Neckář; 1. cena; realizováno
1936 Soutěž na nemocnici, Praha-Motol; spolupráce F. Čermák; 1. cena; soutěž měla následně několik užších kol, realizace vítězného návrhu byla znemožněna druhou světovou válkou, v letech 1940 - 1945 realizováno pouze několik provizorních objektů
1937 Nemocnice, Písek; spolupráce F. Čermák; částečně realizováno
1938 Soutěž na Národní muzeum, Praha-Hradčany; spolupráce F. Čermák; odměna
1938 Soutěž na Staroměstskou radnici, Praha; spolupráce F. Čermák; odměna
1938 Obchodní a nájemní dům A. G., Plzeň; realizováno
1939 Soutěž na nemocnici Červeného kříže, Praha; spolupráce F. Čermák; 2. cena
1939 - 1945 Studie vysokoškolského centra, Praha-Karlov; spolupráce F. Čermák
1940 Finanční a justiční úřady, Praha; spolupráce F. Čermák
1940 Státní archiv, Praha-Dejvice; spolupráce F. Čermák
1941 - 1943 Okresní nemocnice, Kutná Hora; spolupráce F. Čermák; realizováno
1942 - 1944 Generální projekt dostavby a přestavby okresní nemocnice, Litomyšl; spolupráce F. Čermák
1943 Soutěž na krematorium, Jaroměř; spolupráce F. Čermák; 3. cena
1944 Soutěž na sanatorium, Rožnov pod Radhoštěm; spolupráce F. Čermák; 1. cena
1946 - 1950 (1949 - 1956?) Okresní nemocnice, Chrudim; spolupráce F. Čermák

1943 - 1944 Soutěž na ideové řešení regulace prostoru pod Žižkovem v Praze
1946 Soutěž na dostavbu Staroměstské radnice, Praha
1948 Studie obecního domu, Praha-Dejvice, Vítězné náměstí
1949 - 1950 Návrh budovy Vysoké školy hospodářských věd ČVUT, Praha-Dejvice
1950 - 1953 Návrh ústřední budovy ČVUT, Praha-Dejvice
1953 - 1956 Druhá provozní budova vodárny hl. m. Prahy, Praha-Podolí, Podolská 17/15; spolupráce M. Koschin; realizováno

prof. Ing. arch., Dr. techn. Severin Ondřej, Dr. Sc.; narozen 8. 1. 1889, zemřel 8. 7. 1964

V letech 1907 - 1912 studoval na ČVUT v Praze, kde později působil jako profesor. Specializoval se zejména na veřejné, občanské, školské a bytové stavby. V letech 1911 - 1937 postavil řadu vícepodlažních bytových staveb i rodinných domů. Významná je i jeho publikační činnost.

1925 - 1933 Vysoká škola chemicko-technologického inženýrství ČVUT, Praha-Dejvice, Technická 5/1905, Zikova 6; spolupráce A. Engel; realizováno
1925 Návrh na Vysokou školu obchodní, Praha
1924 - 1927 Úřední budovy, Roudnice nad Labem
1924 - 1927 Úřední budovy, Český Těšín
1957 - 1958 Adaptace historického objektu v Kolodějích

prof. Dr., Ing. arch. Theodor Petřík; narozen 8. 10. 1882, zemřel 2. 6. 1941

Studoval na ČVUT v Praze, kde později působil jako profesor. Specializoval se na veřejné, občanské a zejména zemědělské stavby.

1910 Soutěž na Národní divadlo, Brno
1924 Užší soutěž na Zemědělské muzeum, Bratislava
1915 Zemská škola, Kukleny
1916 Sušárna brambor, Tábor
1919 Rozhledna "Hýlačka" pro Klub českých turistů
1920 Továrna na uzeniny, Tábor
1921 Usedlost "Šemberka", Všelibice
1921 Selekční ústav bramborářský, Slapy u Tábora
1923 Hřibárna, Číhovice
1923 Nová městská spořitelna, Tábor
1923 Hospodářská škola, Smiřice
1925 Statek, Horní Roveň
1929 - 1937 Vysoká škola zemědělského a lesnického inženýrství ČVUT, Vysoká škola architektury a pozemního stavitelství ČVUT, Praha-Dejvice, Technická 3/1903, Zikova 4/1903; spolupráce A. Engel; realizováno
1927 Školní statek, Mukačevo, Ukrajina; realizováno
1927 Statek, Čeradice u Telče
1929 Lihovar, Německý Brod
1934 Sokolovna, Přibyslav
1935 Velkostatek, Horky nad Jizerou
1938 Dvůr, Hrnýšov v Horkách nad Jizerou
1938 Zvěrolékařský ústav, Praha-Dejvice
1928 Ústav hospodárnosti práce při školním statku čes. Techniky, Uhřetěves; spolupráce K. Caivas
1911 Činžovní dům "U Kamenného stolu", Praha-Nové Město, Karlovo náměstí; spolupráce K. Roštíř

prof. Ing. arch. František Čermák; narozen 2. 4. 1903 v Novém Strašecí, zemřel 9. 10. 1998

V letech 1922 - 1933 studoval na ČVUT v Praze, kde od roku 1934 až do uzavření vysokých škol nacisty 1939 působil jako asistent u Antonína Engela. Od roku 1945 zde byl suplentem, od 1947 mimořádným a od 1950 řádným profesorem, přednostou Ústavu zdravotnických staveb. Patřil k profesorům, kteří vedli nejnáročnější ateliéry III. návrhu a absolvovat u něho bylo věcí prestiže. *"Jdou za ním (pozn.: studenti), který*

je učí pokoře, lásce k lidem a přísnosti k sobě, úctě k minulosti (prof. Čermák je skutečný znalec a obdivovatel historické architektury) a plnému pochopení současnosti." ³⁷⁶

V roce 1928 byl ještě jako student přijat za řádného člena Klubu architektů, později Umělecké besedy, od roku 1956 Svazu architektů ČSR, 1957 Zdravotnické komise UIA, několikrát členem zdravotnických komisí UNESCO, od roku 1963 čestným dopisujícím členem Royal Institute of British Architects. V roce 1963 obdržel vyznamenání za zásluhy o výstavbu, 1968 (!) titul zasloužilého umělce, 1975 prohlášen čestným členem Svazu architektů ČSR, 1978 vyznamenám Zlatou Felberovou medailí ČVUT a 1993 byl za zásluhy o výstavbu vysokých škol a svou pedagogickou činnost vyznamenán Medailí ministra školství, mládeže a tělovýchovy.

Specializoval se na veřejné, zejména zdravotnické a školské stavby. Už na škole se - zpravidla úspěšně - zúčastnil řady soutěží, především na školské stavby, od roku 1928 s krátkou přestávkou v padesátých letech úzce spolupracoval se svým spolužákem Gustavem Paulem. Vypracovali spolu přes 50 soutěžních návrhů, z nichž 23 získalo první nebo nejvyšší cenu, zbylé byly odměněny nebo odkoupeny. Vypracovali spolu i odděleně řadu studií na dostavbu a rekonstrukce nemocnic, sanatorií (mj. v Praze, Liberci, Karlových Varech) a jiných veřejných budov, rodinných domů,... Oldřich Starý napsal: *"Myslím, že zaujetí a uchopení velkorysých plánů s jistotou a ovládnutím, a to i v rané době společné práce, je asi podílem Čermákovým a určité poetické a lidské nadsázky podílem Paulovým."* ³⁷⁷

František Čermák spolupráci komentoval: *"S Gustavem Paulem jsme si velmi dobře rozuměli a v podstatě jsme měli velmi podobný názor na architekturu. Vycházeli jsme nejen z velmi podrobného rozboru funkčních vztahů, ale i z ideového a architektonického pojetí kompozice. Nikdy jsme se nechtěli spokojit jen s ryze účelovým vyjádřením, hledali jsme k němu vždy adekvátní architektonické prostředky. Pod vlivem konstruktivismu jsme se snažili o jednoduché a čisté kompoziční principy - orientačně jasné půdorysy a o kompoziční čistotu prostorových vztahů a konečně o jejich ideové vyjádření. Ovlivnily nás pochopitelně zejména realizace Oldřicha Tyla, zvláště Veletržní palác a Ženský domov na Žižkově, který nám velmi imponoval. Velikým impulsem byla i brněnská Výstava soudobé kultury v roce 1928. Zpočátku jsme při navrhování hodně skicovali, o tom jsme vedli spory, až jsme zvolili řešení. Já jsem pak vynášel půdorysy a Gustav Paul dělal perspektivy, já obvykle ptačím perspektivy..."* ³⁷⁸

Úctyhodná je i Čermákova publikační činnost ³⁷⁹, v domácích i zahraničních architektonických časopisech mu vyšlo přes šedesát odborných statí, jeho skripta o zdravotních stavbách vyšla v pěti vydáních.

- > 14. 4. - 15. 5. 1983 výstava František Čermák - Gustav Paul, architektonická tvorba
- > STARÝ, O. František Čermák 2. 4. 1903, Gustav Paul 9. 10. 1903. *Architektura ČSSR*, 1969, s. 37.
- > Prof. Čermák sedmdesátiletý. *Československý architekt*, 1973, č. 9, s. 3.
- > Fórum - Profesor František Čermák vzpomíná. *Československý architekt*, 1983, č. 3, s. 11.
- > K 80. narozeninám prof. Čermáka. *Československý architekt*, 1983, č. 10, s. 6.
- > *František Čermák - Gustav Paul, architektonická tvorba (katalog k výstavě)*. Praha: Svaz architektů ČSR, Fakulta architektury ČVUT, Národní technické muzeum, Galerie Jaroslava Fragnera, 1983.
- > KUČA, O. František Čermák - medailon. *Architekt*, 1998, č. 5, s. 49 - 51.
- > ŠLAPETA, V. Zemřel František Čermák. *Architekt*, 1998, č. 24, s. 7.

- 1928 Soutěž na teoretické ústavy medicíny, Bratislava; spolupráce G. Paul; 1. cena
- 1928 Soutěž na zemský úřad, Užhorod, Ukrajina; spolupráce G. Paul; nejvyšší cena
- 1928 Soutěž na zemský úřad, Bratislava; spolupráce G. Paul; nejvyšší cena
- 1928 Soutěž na kostel sv. Václava, Praha-Vršovice; spolupráce G. Paul; čestné uznání
- 1929 Soutěž na muzeum Matice slovenské, Turčianský Sv. Martin; spolupráce G. Paul; nejvyšší cena
- 1930 Soutěž na infekční nemocnici, Bratislava; spolupráce G. Paul; 1. cena
- 1930 Soutěž na Francouzské školy, Praha-Dejvice; spolupráce G. Paul
- 1930 Soutěž na univerzitní město a klinikou nemocnici, Záhřeb, Jugoslávie; spolupráce G. Paul, J. Blažek; nejvyšší cena
- 1932 Soutěž na sanatorium ve Vyšných Hágách; spolupráce G. Paul; nejvyšší cena
- 1934 Zastavení a regulační plán Kraví hory pro klinické město, Brno; spolupráce G. Paul, J. Blažek; realizováno
- 1934 - 1935 (1937?) Sanatorium Vráž u Písku; spolupráce G. Paul, A. Tenzer; realizováno
- 1935 Rodinný dům, Hořčiky u České Skalice
- 1936 Soutěž na policejní ředitelství, Plzeň; spolupráce G. Paul, V. Neckář; 1. cena; realizováno
- 1936 Soutěž na nemocnici, Praha-Motol; spolupráce G. Paul; 1. cena; soutěž měla následně několik užších kol, realizace vítězného návrhu byla znemožněna druhou světovou válkou, v letech 1940 - 1945 realizováno pouze několik provizorních objektů
- 1937 Nemocnice, Písek; spolupráce G. Paul; částečně realizováno
- 1938 Soutěž na Národní muzeum, Praha-Hradčany; spolupráce G. Paul; odměna
- 1938 Soutěž na Staroměstskou radnici, Praha; spolupráce G. Paul; odměna
- 1939 Soutěž na nemocnici Červeného kříže, Praha; spolupráce G. Paul; 2. cena
- 1939 - 1945 Studie vysokoškolského centra, Praha-Karlov; spolupráce G. Paul
- 1940 Finanční a justiční úřady, Praha; spolupráce G. Paul
- 1940 Státní archiv, Praha-Dejvice; spolupráce G. Paul
- 1941 - 1943 Okresní nemocnice, Kutná Hora; spolupráce G. Paul; realizováno
- 1942 - 1944 Generální projekt dostavby a přestavby okresní nemocnice, Litomyšl; spolupráce G. Paul
- 1943 Soutěž na krematorium, Jaroměř; spolupráce G. Paul; 3. cena
- 1944 Soutěž na sanatorium, Rožnov pod Radhoštěm; spolupráce G. Paul; 1. cena
- 1946 - 1950 (1949 - 1956?) Okresní nemocnice, Chrudim; spolupráce G. Paul
- 1947 Soutěž na Národní shromáždění, Praha-Letná; spolupráce G. Paul; nejvyšší cena
- 1948 Studie na dostavbu areálu ČVUT, Praha-Dejvice
- 1949 Klinická nemocnice a vysokoškolská čtvrť La Franconi, Bratislava; spolupráce G. Paul
- 1950 Soutěž na oblastní nemocnici, Most; spolupráce V. Hladík; 1. cena
- 1953 Studie velké posluchárny FAPS, Praha-Dejvice
- 1953 Studie dvorní přístavby FAPS, Praha-Dejvice
- 1957 - 1958 Soutěž na dostavbu areálu ČVUT, Praha-Dejvice; spolupráce G. Paul, V. Hladík, J. Liberský; 1. cena; částečně realizováno
- 1958 - 1967 Fakulta strojní a Fakulta elektrotechnická ČVUT, Praha-Dejvice; spolupráce G. Paul, V. Hladík; realizováno
- 1958 Studie vstupního areálu ČVUT, Praha-Dejvice; spolupráce G. Paul
- 1961 Studie vstupního areálu ČVUT, Praha-Dejvice; spolupráce G. Paul
- 1961 Soutěž na Fakultu stavební a architektury ČVUT, Praha-Dejvice; spolupráce G. Paul, J. Čejka
- 1962 - 1973 Menza ČVUT, Praha-Dejvice, třída Jugoslávských partyzánů; spolupráce G. Paul, V. Hladík; realizováno
- 1962? - 1980 Soutěž na fakultu stavební a architektury ČVUT, Praha-Dejvice; spolupráce G. Paul, J. Paroubek, J. Čejka; 1. cena; realizováno
- 1964 Soutěž na univerzitní areál, Dublin, Irsko; spolupráce G. Paul, J. Paroubek, J. Čejka
- 1965 Studie družstevních domů, Praha-Dejvice
- 1966 Studie vstupního areálu ČVUT, Praha-Dejvice; spolupráce G. Paul
- 1967 - 1968 Soutěž (?) na dostavbu náměstí VŘSR, Praha-Dejvice; spolupráce G. Paul
- 1969 Návrh Stavebního ústavu ČVUT, Praha-Dejvice; spolupráce G. Paul, J. Paroubek
- 1970 Studie druhé budovy fakulty strojní ČVUT, Praha-Dejvice; spolupráce G. Paul; v letech 1976, 1979, 1980 aktualizována
- 1971 Studie dostavby Vysoké školy ekonomické, Praha-Žižkov
- 1973 - 1974? Generel ČVUT, Praha-Dejvice; spolupráce K. Neumann
- 1975 Studie garáží a tělovýchovného zařízení ČVUT, Praha-Dejvice
- 1975 - 1976 Studie rekonstrukce přízemí menzy ČVUT, Praha-Dejvice
- 1977 - 1980? Studie dostavby fakulty stavební a fakulty architektury ČVUT, Praha-Dejvice
- 1977 - 1980? Návrh dostavby vstupního areálu ČVUT, Praha-Dejvice
- 1978 - 1980 Generel ČVUT, Praha-Dejvice
- 1979 Studie druhé menzy ČVUT, Praha-Dejvice

³⁷⁶ PAROUBEK, J. Prof. Čermák sedmdesátiletý. *Československý architekt*, 1973, č. 9, s. 3.

³⁷⁷ STARÝ, O. František Čermák 2. 4. 1903, Gustav Paul 9. 10. 1903. *Architektura ČSSR*, 1969, s. 37.

³⁷⁸ Fórum - Profesor Čermák vzpomíná. *Československý architekt*, 1983, č. 11.

³⁷⁹ Publikační činnost a bibliografie F. Čermáka. In: *František Čermák - Gustav Paul, architektonická tvorba (katalog k výstavě)*. Praha: Svaz architektů ČSR, Fakulta architektury ČVUT, Národní technické muzeum, Galerie Jaroslava Fragnera, 1983, s. 65 - 67.

Przegląd i budowlany i budownictwa, 1963, č. 8.

ČERMÁK, F. Výstavba ČVUT v Praze. *Architektura ČSSR*, 1966, č. 3, s. 191 - 195.

KARFÍK, V. Strojnícka a elektrotechnická fakulta ČVUT v Praze. *Architektura ČSSR*, 1966, č. 3, s. 196.

OLEXA, M. *Urbanistické předpoklady vybavení sídlišť*. Praha: Státní nakladatelství technické literatury, Slovenské vydavateľstvo technickej literatúry, 1967.

20 let od založení KPÚ. Obrana architektury 48 - 68. Praha: Krajský projektový ústav, 1968.

STARÝ, O. František Čermák, Gustav Paul (medailon). *Architektura ČSSR*, 1969, s. 37 - 39.

KOULA, J. E. Pražské inšpirácie; Stavební fakulta ČVUT v Praze-Dejvicích. *Projekt*, 1971, s. 145 - 147.

ČERMÁK, F.; PAUL, G.; PAROUBEK, J. Der Technischen Universität in Prag. *Deutsche Architektur*, 1973, č. 1, s. 30 - 33.

PAROUBEK, J. Prof. Čermák sedmdesátiletý (medailon). *Československý architekt*, 1973, č. 9, s. 3.

ČERMÁK, F. In memoriam Gustava Paula (medailon). *Architektura ČSR*, 1974, s. 484 - 490.

ŠLAPETA, V. *Praha 1900 - 1978*. Praha: 1978.

VANČURA, Z. *ČVUT v Praze*. Praha: ČVUT v Praze, 1980.

ČERMÁK, F. Projekt a stavba ČVUT v Praze 6. *Acta Polytechnica*, ČVUT v Praze, 1982, č. 6, s. 45 - 52.

DUDEK, O. Projektová činnost PVÚ ČVUT jako experimentálního a vývojového pracoviště fakult ČVUT. *Acta Polytechnica*, ČVUT v Praze, 1982, č. 6, s. 53.

Acta Polytechnica, ČVUT v Praze, 1982, č. 16.

ČERMÁK, F.; PAROUBEK, J. Projekt a stavba Českého vysokého učení technického v Praze-Dejvicích. *Architektura ČSR*, 1982, č. 7, s. 290 - 296.

ŠTURSA, J. Výstava prací Františka Čermáka a Gustava Paula. *Architektura ČSR*, 1983, s. 407 - 411.

ŠTURSA, J. K 80. narozeninám prof. F. Čermáka (medailon). *Československý architekt*, 1983, č. 10, s. 6.

Fórum - Profesor František Čermák vzpomíná (medailon). *Československý architekt*, 1983, č. 11.

F. Čermák, G. Paul (sborník k výstavě). Praha: Galerie Jaroslava Fragnera, 1983.

VANČURA, Z. ČVUT. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1986.

STARČEVIČ, P. Praha nepostavená - náměstí Vítězství v Dejvicích. *Architektura ČSR*, 1990, s. 80 - 81.

KUČA, O. František Čermák (medailon). *Architekt*, 1998, s. 49 - 51.

ŠLAPETA, V. Zemřel František Čermák. *Architekt*, 1998, č. 24, s. 7.

NOVÝ, O. *Česká architektonická avantgarda*. Prostor 1998, s. 363.

Antonín Engel, 1879-1958, architekt, urbanista, pedagog (sborník k výstavě). Praha: Národní galerie, Národní technické muzeum, 1999.

Česká technika. Praha: ČVUT v Praze, 2003.

1947 Soutěž na Národní shromáždění, Praha-Letná; spolupráce F. Čermák; nejvyšší cena
1949 Klinická nemocnice a vysokoškolská čtvrť La Franconi, Bratislava; spolupráce F. Čermák
1953 - 1954 Okresní nemocnice, Třinec; spolupráce Grgujičová, Hanzlík, Liberský; realizováno
1954 - 1956 Okresní nemocnice, Prievidza; spolupráce Rajchl; realizováno
1957 - 1958 Soutěž na dostavbu areálu ČVUT, Praha-Dejvice;
spolupráce F. Čermák, V. Hladík, J. Liberský; 1. cena; částečně realizováno
1957 - 1963 Velvyslanectví, Sofie, Bulharsko; spolupráce J. Šrámek; realizováno
1958 - 1967 Fakulta strojní a fakulta elektrotechnická ČVUT, Praha-Dejvice;
spolupráce F. Čermák, V. Hladík; realizováno
1958 Studie vstupního areálu ČVUT, Praha-Dejvice; spolupráce F. Čermák
1961 Studie vstupního areálu ČVUT, Praha-Dejvice; spolupráce F. Čermák
1961 Soutěž na fakultu stavební a architektury ČVUT, Praha-Dejvice; spolupráce F. Čermák, J. Čejka
1961 - 1962 Okresní nemocnice, Želiezovce; spolupráce Šerý; realizováno
1962 - 1973 Menza ČVUT, Praha-Dejvice, třída Jugoslávských partyzánů; spolupráce F. Čermák, V. Hladík; realizováno
1962? - 1980 Soutěž na fakultu stavební a architektury ČVUT, Praha-Dejvice; spolupráce F. Čermák, J. Paroubek, J. Čejka; 1. cena; realizováno
1963 Soutěž na velvyslanectví v Brasílii; spolupráce J. Pokorný
1964 Soutěž na univerzitní areál, Dublin, Irsko; spolupráce F. Čermák, J. Paroubek, J. Čejka
1966 Studie vstupního areálu ČVUT, Praha-Dejvice; spolupráce F. Čermák
1967 - 1968 Soutěž (?) na dostavbu náměstí VŘSR, Praha-Dejvice; spolupráce F. Čermák
1969 Návrh Stavebního ústavu ČVUT, Praha-Dejvice; spolupráce F. Čermák, J. Paroubek
1970 Studie druhé budovy fakulty strojní ČVUT, Praha-Dejvice; spolupráce F. Čermák;
v letech 1976, 1979, 1980 aktualizována

prof. Ing. arch. Jaroslav Paroubek; narozen 16. 6. 1921, zemřel 26. 9. 1997

V roce 1940, ještě před maturitou, byl zatčen a jako politický vězeň dva roky vězněn v koncentračním táboře Flossenberg. V letech 1945 - 1950 studoval na Vysoké škole architektury a pozemního stavitelství ČVUT v Praze, kde ihned po absolutoriu nastoupil jako asistent, od roku 1966 jako docent a posléze v roce 1980 byl jmenován profesorem pro obor architektonická tvorba.

Už během studia se stal členem spolku Mánes. Členem Svazu architektů se stal ihned po jeho založení, do roku 1964 v soutěžní komisi, v letech 1958 - 1964 v ústředním výboru, 1964 předsedal přípravnému výboru. Později působil i jako předseda komise pro rekreační a sportovní stavby. Byl členem řady komisí ČSTV a ministerstva školství.

Zúčastnil se více než 60 soutěží (14 prvních nebo nejvyšších cen, 10 prací realizováno), publikoval na 50 článků a studií zejména v oboru sportovních staveb a obecné teorie architektury v našem i zahraničním odborném tisku.

> Prof. Ing. arch. Jaroslav Paroubek. *Architektura ČSR*, 1981, s. 280.

1954 Soutěž na Ústřední dům armády, Praha-Dejvice, Vítězné náměstí; spolupráce A. Černý, D. Rybářová, V. Suske; 3. cena
1961 Soutěž na fakultu stavební ČVUT, Praha-Dejvice, Thákurova ulice; spolupráce J. Štursa, Řezníček
1962? - 1980 Soutěž na fakultu stavební a architektury ČVUT, Praha-Dejvice; spolupráce F. Čermák, G. Paul, J. Čejka; 1. cena; realizováno
1964 Soutěž na univerzitní areál, Dublin, Irsko; spolupráce F. Čermák, G. Paul, J. Čejka
1967 Soutěž na areál Technických knihoven a informací a ČSAV na předmostí Nuselského mostu, Praha-Pankrác; spolupráce J. Čejka, Todl, L. Doulík, K. Marhold
1968 - 1971 Obytné domy svépomocného stavebního bytového družstva zaměstnanců stavební fakulty ČVUT, Praha-Dejvice, náměstí Na Santince; spolupráce A. Navrátil, J. Turek, Z. Kutnar, F. Havlík; realizováno
1969 Návrh Stavebního ústavu ČVUT, Praha-Dejvice; spolupráce F. Čermák, G. Paul

prof. Ing. arch. Jan Čejka; narozen 15. 7. 1933

V letech 1951 - 1957 studoval na ČVUT v Praze u prof. Čermáka. Dle Věkoslava Pardyla působil před realizací fakulty stavební krátce i v Bagdádu. Specializoval se na veřejnou výstavbu. Na konci šedesátých let emigroval a dnes žije v Německu (Greven).

1958 Soutěž na areál budov Vysoké školy zemědělské v Praze-Suchdole; nejvyšší cena; realizováno
1961 Soutěž na fakultu stavební a architektury ČVUT, Praha-Dejvice; spolupráce F. Čermák, G. Paul
1962? - 1980 Soutěž na fakultu stavební a architektury ČVUT, Praha-Dejvice; spolupráce F. Čermák, G. Paul, J. Paroubek; 1. cena; realizováno
1963 Soutěž na dostavbu Staroměstské radnice, Praha; odměna
1964 Soutěž na univerzitní areál, Dublin, Irsko; spolupráce F. Čermák, G. Paul, J. Paroubek
1964 Soutěž na areál budov ČSAV v Praze
1967 Soutěž na dostavbu Staroměstské radnice, Praha; zvýšená 4. cena
1967 Soutěž na areál Technických knihoven a ČSAV na předmostí Nuselského mostu, Praha-Pankrác; spolupráce J. Paroubek, Todl, L. Doutlík, K. Marhold

prof. Ing. arch., Dr. techn. Antonín Černý; narozen 15. 4. 1896, zemřel 31. 7. 1976

V letech 1914 - 1922 studoval na ČVUT v Praze u profesorů Fanty, Kouly a Engela, absolvoval v roce 1923 dizertační práci s názvem "Krematorium jako výraz světového názoru". Titul Dr. techn. získal v roce 1933. Od roku 1945 byl profesorem na ČVUT, po několikaletém děkanem Vysoké školy architektury a pozemního stavitelství, později i děkanem stavební fakulty a v letech 1950 - 1953 prorektorem ČVUT. V roce 1957 dostal vyznamenání Za vynikající práci a 1961 Řád práce. Specializoval se především na bytové, občanské a veřejné stavby, po válce přednášel na ČVUT školské stavby.

1926 - 1938 Palác Sevastopol, Praha; spolupráce B. Kozák; realizováno
1932 Obytné domy a ústřední prádelna, Praha-Pankrác; realizováno
1935 Soutěž na pražskou peněžní burzu; 1. cena
1936 Obytné bloky Obce pražské, Praha-Břevnov; realizováno
1937 Pavlačový obytný blok, Praha-Vršovice; realizováno
1938 Obytné bloky Obce pražské, Praha-Karlín; realizováno
1947 Soutěž na domov mládeže, Praha-Vysočany; 1. cena
1948 Studie dostavby areálu ČVUT, Praha-Dejvice
1951 - 1952 Návrh typizace budov středních a devítiletých škol
1954 Soutěž na Ústřední dům armády, Praha-Dejvice, Vítězné náměstí; spolupráce J. Paroubek, D. Rybářová, V. Suske; 3. cena
1958 Soutěž na dostavbu areálu ČVUT, Praha-Dejvice; spolupráce D. Rybářová, V. Pardyl; 3. cena
1961 Studie vstupního areálu ČVUT, Praha-Dejvice; spolupráce D. Rybářová, V. Pardyl; 1. cena
1961 Užší soutěž na fakultu stavební a architektury, Praha-Dejvice, Thákurova ulice; spolupráce D. Rybářová, J. Suske, V. Pardyl, E. Pohorský, J. Bradáč

ČERNÝ, A. *Typologie školních budov a jeslí*. 1963.
ČERNÝ, A. *Typologie kulturních domů*. 1965.

Příloha - vybraná literatura k areálu ČVUT v Praze-Dejvicích

KUBÍČEK, A. O novou Prahu. *Styl*, 1921, s. 29 - 31.

K projektům soutěže na regulaci Letné a okolí Hradu. *Styl*, 1921, s. 35.

Výtah ze zápisu o jednání SRK jako poroty k posouzení soutěžních prací na úpravu a zastavění pláně letenské a okolí. *Styl*, 1921 - 22, s. 33 - 34.

Styl, 1921 - 1922, s. 29 - 59, XXII - XLVI.

O Státní regulační komisi. *Stavba*, 1922, s. 82 - 87.

ENGEL, A. Stavba měst - O komunikačním problému pražském se zvláštním zřetelem k letenské otázce, *Časopis československých architektů*, 1923, s. 130 - 150.

KRCH, V. O stavbách vysokých škol a technických ústavů. *Časopis československých architektů*, 1925, s. 93.

Novostavba Českého vysokého učení technického v Praze (prohlášení Skupiny architektů). *Časopis československých architektů*, 1925, s. 70.

Česká technika v Dejvicích. *Stavba*, 1925 - 26, s. 34.

Budovy české techniky. *Stavitel*, 1926, s. 40 - 41.

ONDŘEJ, S. *Novostavba Vysoké školy chemicko-technologického inženýrství v Praze-Dejvicích*. Praha: vl. náklad, 1933

ČERMÁK, F.; PAUL, G. *Studie vysokoškolského centra*. Knihovna architektury ČSR, 1945.

FIALA, F. Kritické poznámky k soutěži na Ústřední dům armády v Praze. *Architektura ČSR*, 1954, č. 4, s. 97 - 113.

NOVOTNÝ, J. K soutěži na Ústřední dům armády v Dejvicích. *Architektura ČSR*, 1954, č. 4, s. 114 - 121.

ČERNÝ, A. *Profesor Antonín Černý k 250. výročí technických škol pražských*. *Československý architekt*, 1957, č. 5, s. 2.

Oznámení o vyhlášení soutěže. *Československý architekt*, 1957, č. 11, s. 4.

Oznámení o vyhlášení soutěže. *Československý architekt*, 1957, č. 15, 16, s. 7.

KAHUDA, F. K výsledku soutěže na výstavbu vysokých škol technických v Praze. *Architektura ČSR*, 1958, č. 5, 6, s. 211.

NOVOTNÝ, J. K soutěžním návrhům na dostavbu budov českých vysokých škol technických v Praze. *Architektura ČSR*, 1958, č. 5, 6, s. 212.

Závěr poroty. Soutěž na dobudování vysokých škol technických v Praze. *Architektura ČSR*, 1958, č. 5, 6, s. 212.

ENGEL, A. Poznámky k výsledku soutěže na dostavbu vysokých škol technických v Praze. *Architektura ČSR*, 1958, č. 5, 6, s. 233.

Reakce na komentáře A. Engela. *Architektura ČSR*, 1958, č. 5, 6, s. 234.

NOVOTNÝ, J. Úspěšný krok k velkému dílu. *Československý architekt*, 1958, č. 6, s. 1.

Věda a technika mládeži, 1960, č. 25.

Výstavba ČVUT v Praze. *Architektura ČSSR*, 1963, s. 266.

BENEŠOVÁ, M. (ed) *Výstavba vysokých škol technických v Praze-Dejvicích*. Sborník ČVUT, Řada stavební - sborník č. 1, ČVUT v Praze, 1963.

archiv ČVUT, *Rozbor investiční výstavby a generálních oprav pro investora, rektorát ČVUT*, 1956

archiv ČVUT, *Osobní dopis rektora poslanci o stavu generálních oprav ČVUT a požadavek na byty pro zaměstnance*, leden 1956

archiv ČVUT, *Zápis ze schůze komise pro výstavbu, vráceny pozemky v Dejvicích přechodně využívané armádou*, 29. 11. 1956

archiv ČVUT, *Předběžný návrh investičního záměru na dostavbu VŠT PD*, 1957

archiv ČVUT, *Závěrečná zpráva o prověrce investičního úkolu podle vládního usnesení č. 722*, 1957

archiv ČVUT, *Vyčíslení prověrky*, 1957

archiv ČVUT, *Rozpis plánu generálních oprav na rok 1957*, 1957

archiv ČVUT, *Ministr Kahuda rektorovi Ježdíkovi, usnesení z porady o zajištění výstavby vysokých škol technického směru v Praze*, 10. 1. 1957

archiv ČVUT, *Investiční výstavba 1955 a 1956*, 23. 1. 1957

archiv ČVUT, *Výpis ze zápisu o poradě vedení ČVUT*, 2. 5. 1957

archiv ČVUT, *Záznam z I. (ustavující) schůze poroty pro posouzení soutěžních návrhů*, 23. 5. 1957

archiv ČVUT, *Jmenovací dopis pro člena poroty prorektora ČVUT F. Brabce od rektora T. Ježdíka*, 10. 6. 1957

archiv ČVUT, *Podmínky soutěže*, 1. 7. 1957

archiv ČVUT, *Návrh vládního usnesení o schválení inv. úkolu na výstavbu FSI a FE*, 21. 1. 1958

archiv ČVUT, *Časový program poroty pro posouzení soutěžních návrhů na dostavbu souboru budov VŠT v PD...*, 27. 1. 1958

archiv ČVUT, *Záznam ze 4. zasedání poroty pro posouzení návrhů...*, 3. 2. 1958

archiv ČVUT, *Oznámení porotcům o zajištění vhodnějších prostor pro jejich práci ve Staroměstské radnici*, 4. 2. 1958

archiv ČVUT, *Posudek návrhu č. 2 heslo Optimum*, A. Černý, únor 1958

archiv ČVUT, *Ekonomické řešení proj. č. 1 - č. 6*, únor 1958

archiv ČVUT, *Závěrečný protokol poroty pro posouzení soutěžních návrhů na ideové řešení dostavby souboru vysokých škol technických v Dejvicích*, 3. 3. 1958

archiv ČVUT, *Výsledek veřejné anonymní soutěže s vyzvanými účastníky na ideové řešení dostavby souboru vysokých škol technických v Praze 6 - Dejvicích*, 3. 3. 1958

archiv ČVUT, *Posudková část*, 3. 3. 1958

archiv ČVUT, *Dopis A. Engela ministru školství a kultury*, 28. 3. 1958

archiv ČVUT, *Dopis A. Engela ministru školství a kultury*, 2. 4. 1958

archiv ČVUT, *Zápis ze 4. schůze komise pro prověrku hospodárnosti investiční výstavby*, 21. 3. 1958

archiv ČVUT, *Rektorát fakultám - rozdělení hlídacích služeb na výstavce soutěžních návrhů ve Staroměstské radnici 1. - 15. 4. 1958*, 28. 3. 1958

archiv ČVUT, *Po výstavě sout. návrhů ministr Kahuda primátorovi A. Svobodovi*, 5. 4. 1958

archiv ČVUT, *Po výstavě sout. návrhů ministr Kahuda ministru národní obrany B. Lomskému*, 5. 4. 1958

archiv ČVUT, *Pozvánka I. krajské skupiny Prahy Svazu architektů ČSR na diskusní besedu 16. 4. 1958 nad soutěžními návrhy ČVUT*, 10. 4. 1958

Příloha - archivní materiály - výběr z písemné dokumentace

archiv OÚ Praha 6, *Zápis z porady o umístění Vysoké školy železniční*, 24. 7. 1956

archiv OÚ Praha 6, *Odbor výstavby a vodohospodářské rady ÚNV - výměr a v něm obsažené směrnice pro projektování výstavby budov ČVUT a situační plán 1 : 1000*, 11. 11. 1958

archiv OÚ Praha 6, *Výpis výměr na stávající objekty určené k zbourání (na povrchu)*, listopad 1958

archiv OÚ Praha 6, *Projednání investičního úkolu vysokoškolské koleje v Praze 6 (při Žukovově třídě, Bubenečská)*, 20. 12. 1958

archiv OÚ Praha 6, *Rektorátu Vys. šk. zem. od vedoucího tech. stř. při rektorátu ČVUT*, 9. 2. 1959

archiv OÚ Praha 6, *Rektorát předložil odboru výstavby rady ONV v Praze 6 návrh úvodního projektu na výstavbu FSI a FEL*, 20. 8. 1959

archiv OÚ Praha 6, *Rozhodnutí o přípustnosti stavby, dodatkem k naší žádosti ze dne 19. 8. 1959...*, 4. 9. 1959

archiv OÚ Praha 6, *Odbor výstavby města vod. hosp. rady ÚNV hl. m. Prahy - odsouhlasení prováděcího projektu dílčí části přípravných prací*, 5. 10. 1959

archiv OÚ Praha 6, *Vedoucí technického střediska při R ČVUT k odboru pro výstavbu o zahájení výkopových prací*, 8. 12. 1959

archiv OÚ Praha 6, *Odvážení ornice na skládku - od vedoucího technického střediska při ČVUT k řediteli Armabetonu*, 16. 3. 1960

archiv OÚ Praha 6, *Vyjádření k předloženému zadávacímu projektu výstavby FSI a FEL*, 17. 3. 1960

archiv OÚ Praha 6, *Projekty veřejných řadů byly již vodohospodářsky projednány a část v areálu bude podléhat schválení domovní kan. a vod.*, 21. 3. 1960

archiv OÚ Praha 6, *Schválení kanalizací a vodovodu*, 24. 3. 1960

archiv OÚ Praha 6, *Schválení zadávacích projektů*, 25. 4. 1960

archiv OÚ Praha 6, *Intimace usnesení vlády*, 11. 5. 1960

archiv OÚ Praha 6, *Schvalovací protokol inženýrské sítě a drobné objekty monobloku*, 19. 5. 1961

archiv OÚ Praha 6, *Rozhodnutí o přípustnosti stavby*, 28. 5. 1960

archiv OÚ Praha 6, *Vodohospodářské rozhodnutí*, 1. 6. 1960

archiv OÚ Praha 6, *Příloha E*, 1. 6. 1960

archiv OÚ Praha 6, *Zpráva - laboratoře a hala VVN*, únor 1961

archiv OÚ Praha 6, *Povolení ke stavbě provizorního objektu šaten pro stavbu*, 20. 4. 1961

archiv OÚ Praha 6, *Schvalovací protokol inženýrské sítě a drobné objekty monobloku*, 19. 5. 1961

archiv OÚ Praha 6, *Rozhodnutí o přípustnosti stavby dílen a laboratoří fakulty strojní a elektrotechnické ČVUT*, 28. 7. 1961

archiv OÚ Praha 6, *Zadávací projekt, změna dle pož. ÚHAM*, listopad 1963

archiv OÚ Praha 6, *Seznam projektové dokumentace úvodního projektu stavební fakulty ČVUT Praha-Dejvice, 1965?*

archiv OÚ Praha 6, *Připomínky odboru výstavby ke kolaudačnímu řízení objektů budovy ČVUT Dejvice A4, B3, C4, D3 konanému dne 30. 8. 1963*, 1963

archiv OÚ Praha 6, *Vyjádření OHES a NNR Praha 6 ke kolaudačnímu řízení objektů budovy ČVUT Dejvice A4, B3, C4, D3 konanému dne 30. 8. 1963*

archiv OÚ Praha 6, *Popis rozsahu částí stavby (ke kolaudačnímu řízení), 1963*

archiv OÚ Praha 6, *Desky kolaudace objekt D a komunikace + řady*

archiv OÚ Praha 6, *Příloha F - seznam odchylek a změn oproti zadávacímu projektu, Příloha B, Zápis o provedené částečné kolaudaci*

archiv OÚ Praha 6, *Zahájeno povolovací řízení na návrh investora technické správy ČVUT v Praze předložený ministerstvu školství a kultury dopisem ze dne 17. 8. 1963, 30. 8. 1963*

archiv OÚ Praha 6, *Náměstek předsedy státní komise pro investiční výstavbu... souhlasí se schválením předložené dokumentace na výstavbu této vysoké školy včetně Dejvice, Sedlec, těžké laboratoře, 24. 2. 1965*

archiv OÚ Praha 6, *Žádost o vydání rozhodnutí o přípustnosti stavby, 19. 2. 1964*

archiv OÚ Praha 6, *Povolení přípustnosti stavby, 25. 2. 1964*

archiv OÚ Praha 6, *Odborný posudek domovního odvodnění k začlenění podmínek pro řízení stavby (pražská kanalizace a vodní toky), 26. 4. 1965*

archiv OÚ Praha 6, *Vyjádření pož. k úvodnímu projektu, 26. 5. 1965*

archiv OÚ Praha 6, *Posouzení úvodního projektu stavební fakulty ČVUT, 15. 6. 1965*

archiv OÚ Praha 6, *Posudek k úvodnímu projektu etapy 1, 2 FS, hygienicko-epidemiologická stanice, 21. 6. 1965*

archiv OÚ Praha 6, *V příloze Vám zasíláme ke stavebnímu řízení úvodní projekt fakulty stavební ČVUT, 24. 3. 1966*

archiv OÚ Praha 6, *Připomínky ÚHA k situačnímu plánu a projektové přípravě výstavby stavební fakulty, 21. 3. 1966*

archiv OÚ Praha 6, *Povolovací řízení pro zahájení stavby FS, bude se konat 4. 5. 1966, 26. 4. 1966*

archiv OÚ Praha 6, *Interpelace z plenárního zasedání ONV 6 k čištění vozovek v průběhu stavby, I. etapa už běží 5 let, 9. 11. 1966*

archiv OÚ Praha 6, *Posouzení vodovodních plánů pro FS pražské vodárny, 24. 5. 1967*

archiv OÚ Praha 6, *Souhlas odboru výstavby, zřízení základů pod stroje a kabelového kanálu stav. část, 7. 9. 1970*

archiv OÚ Praha 6, *Žádost o výměru o přípustnosti stavby experimentální učebny ČVUT, navrhovaná akce je přístavbou učeben v objektu, který byl dokončen v roce 1966, 7. 12. 1971*

archiv OÚ Praha 6, *Povolení k trvalému užívání nákladního výtahu, 1. 3. 1972*

archiv OÚ Praha 6, *Udělení čísla popisného, 29. 3. 1972*

archiv OÚ Praha 6, *Rozhodnutí o povolení k užívání provizorní bufet, 21. 11. 1972*

archiv OÚ Praha 6, *Rozhodnutí o uvedení menzy ČVUT v Praze-Dejvicích do trvalého provozu (užívání), 11. 12. 1973*

archiv OÚ Praha 6, *ČVUT předložila čtyřmo geometricky polohopisný plán nově vystavěného domu na staveništi... s žádostí o udělení čísla popisného 1902 a orientačního této novostavbě, 1973?*

archiv OÚ Praha 6, *Nástavba menzy, říjen 1977*

archiv OÚ Praha 6, *Kolaudační rozhodnutí objekty B a C, 9. 10. 1978*

archiv OÚ Praha 6, *Záporné vyjádření k žádosti o prodloužení výstavby areálu FS, 21. 11. 1979*

archiv OÚ Praha 6, *Stanovisko k prodloužení termínů výstavby FS (stavba zahájena 1966), 5. 2. 1980*

archiv OÚ Praha 6, *Rekonstrukce technické menzy ČVUT, květen 1980*

archiv OÚ Praha 6, *Nesouhlasí s využitím plochy... pro skládku materiálu pro nástavbu menzy ČVUT, 3. 6. 1980*

archiv OÚ Praha 6, *Rozhodnutí o provedení zabezpečovacích akcí, 20. 12. 1982*

archiv OÚ Praha 6, *Dopis k ČVUT, týká se navrhovaných úprav mozaikových fasád do Suchbátarovy ulice - 5 alternativ, 25. 5. 1983*

archiv OÚ Praha 6, *Na Vaši žádost... ze dne 15. 4. 1985 Vám zasílám opis stavebního povolení, o opis kolaudačního rozhodnutí se obraťte na min. školství, které bylo tehdy stavebním úřadem pro veškeré školské stavby, 4. 5. 1985*

archiv OÚ Praha 6, *Nařízena rekonstrukce a oprava fasádních mozaikových obkladů, 29. 1. 1986*

archiv OÚ Praha 6, *Stanovisko k rekonstrukci střešní krytiny monobloku a laboratoří čp. 1902, 12. 1. 1987*

archiv OÚ Praha 6, *Oznámení o rekonstrukci oběžných výtahů, 17. 2. 1987*

archiv OÚ Praha 6, *Kolaudační rozhodnutí výstavba halových laboratoří stavební fakulty ČVUT, 20. 11. 1987*

archiv OÚ Praha 6, *Kolaudační rozhodnutí výstavba halových laboratoří stavební fakulty ČVUT, 8. 2. 1988*

archiv OÚ Praha 6, *Žádost o povolení dalšího užívání dočasného objektu staré menzy čp. 1580*

archiv OÚ Praha 6, *Žádost o vyhledání a zhotovení kopie kolaudačního rozhodnutí stavby (ved. tech. od. ČVUT), 12. 12. 1995*

archiv OÚ Praha 6, *Delvita, 1997*

archiv OÚ Praha 6, *Další povolení užívání dočasného objektu čp. 1580, 1999*

archiv ČVUT, *Novostavba vysoké školy inženýrského stavitelství, 17. 12. 1947*

archiv ČVUT, *ČVUT stavba 3. a 4. budovy, 14. 1. 1948*

archiv ČVUT, *Děkan VŠCHT rektorátu ČVUT v Praze, 20. 1. 1948*

archiv ČVUT, *Zápis z II. mimořádné schůze profesorského sboru vysoké školy architektury a pozemního stavitelství v záležitosti novostavby, 28. 1. 1948*

archiv ČVUT, *Schůze Ústřední stavební komise, 6. 2. 1948*

archiv ČVUT, *Zajištění bytů pro zaměstnance vysokých škol, 12. 4. 1948*

archiv ČVUT, *Rektor předsedovi Ústřední komise ČVUT v Praze - nová zastavovací studie vysoké školy inženýrského stavitelství a vysoké školy architektury a pozemního stavitelství, 15. 5. 1948*

archiv ČVUT, *Výstavba ČVUT, MŠ podrobné odůvodnění nutnosti stavby, 1948*

archiv ČVUT, *Děkan Ministerstvu školství a osvěty - podrobné odůvodnění, 7. 6. 1948*

archiv ČVUT, *Vysoká škola architektury a pozemního stavitelství ministerstvu techniky, návrh na vyzvané profesory pro soutěž, 8. 7. 1948*

archiv ČVUT, *Výstavba budov ČVUT v Praze-Dejvicích, vys. šk. arch. a poz. stav. ministerstvu techniky, 29. 7. 1948*

archiv ČVUT, *Investiční úkol na výstavbu VŠT v Praze-Malešicích, 23. 10. 1954*

archiv ČVUT, *Výstavba vysokých škol, 22. 12. 1954*

archiv ČVUT, *Výkaz generálních oprav, provedených t. r., 1955*

archiv ČVUT, *Zpráva pro s. tajemníka Šnýdra ve věci závad při provádění investiční výstavby pro ČVUT, 14. 9. 1955*

archiv ČVUT, *Pozvánka na oslavu ukončení první stavby ČVUT a desetiletého působení n. p. Armabeton*, 23. 6. 1969

archiv ČVUT, *Investiční záměr, dopravní středisko SÚZ ČVUT v Praze*, červen 1982

archiv ČVUT, *Zápisy z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT*, od dubna 1967 do prosince 1983 !

soukromý archiv Jana Paroubka, *Investiční úkol na výstavbu fakulty stavební*, 19. 8. 1964

malostranský archiv Jaroslava Fragnera, *Kopie textu napsaného na objednávku redakce časopisu Československý architekt*, 1958 (text náhodně objevil na Akademii výtvarných umění Jiří T. Kotalík)

archiv ČVUT, *Dopis náměstka MŠK M. Hučka prorektorovi pro výstavbu ČVUT, aby se vyjádřil k přiloženým dopisům A. Engela zasláným MŠK*, 17. 4. 1958

archiv ČVUT, *Pozvánka prorektora pro výstavbu K. Neumanna na schůzi 29. 4. 1958 za účelem projednání dopisů A. Engela*, 18. 4. 1958

archiv ČVUT, *Ad. 18. 4. 1958, schůze přeložena na 2. 5. 1958, 26. 4. 1958*

archiv ČVUT, *Koncept vyjádření poroty pro posouzení soutěžních návrhů na ideové řešení dostavby souboru vysokých škol technických v Dejvicích k dopisům A. Engela ze dne...*, květen 1958

archiv ČVUT, *Vyjádření poroty pro posouzení soutěžních návrhů k dopisům prof. Engela*, 3. 5. 1958

archiv ČVUT, *Připomínky rektorátu k dopisům A. Engela*, květen 1958

archiv ČVUT, *Závěr k návrhu stavby elektrotechnické a strojní fakulty vysoké školy technické v Praze (Dejvicích), úvodní projekt*, prosinec 1958

archiv ČVUT, *Zpráva o plnění plánu investiční výstavby ČVUT a některých staveb jiných vysokých škol v I. čtvrtletí 1959*, 1959

archiv ČVUT, *Text prorektora Neumanna pro časopis Obrana lidu*, 1959

archiv ČVUT, *Projev prorektora Neumanna*, 1959

archiv ČVUT, *Návrh dopisu předsedovi vlády, rozbor situace k přípravě výstavby*, 1959

archiv ČVUT, *Závěrečná zpráva MŠK o posouzení úvodního projektu na výstavbu FSI a FE ČVUT*, leden 1959

archiv ČVUT, *Informace pro ministra Kahudu k jednání SVV o úvodním projektu FSI a FE ČVUT v Praze*, leden 1959

archiv ČVUT, *Záznam z pracovní porady za účelem upřesnění některých základních otázek*, 12. 2. 1959

archiv ČVUT, *Komentář autorů k připomínkám SVV*, 23. 2. 1959

archiv ČVUT, *Zajištění výstavby definitivního tepelného zdroje pro vysokoškolský areál v Dejvicích*, 11. 3. 1959

archiv ČVUT, *Zpráva o vybavení budoucích investic ČVUT strojním vybavením, nářadím a inventářem*, 28. 3. 1959

archiv ČVUT, *Záznam z porady konané u s. ministra doc. Dr. Fr. Kahudy ve věci zajištění projektové přípravy a výstavby VŠT PD*, 31. 3. 1959

archiv ČVUT, *Zpráva o plnění plánu investiční výstavby ČVUT a některých staveb jiných vysokých škol v I. čtvrtletí*, duben 1959

archiv ČVUT, *Rektor ČVUT Theodor Ježdík děkanovi fakulty zeměměřičské*, 3. 4. 1959

archiv ČVUT, *Stručná zpráva o stavu jednání ve věci zajištění tepelného zdroje pro areál Dejvic*, 24. 4. 1959

archiv ČVUT, *Zpráva o současném stavu projekční přípravy na výstavbu vysokých škol v Praze 6 - Dejvicích a vytýčení naléhavých úkolů k zajištění včasného zahájení výstavby*, duben 1959

archiv ČVUT, *Zpráva o současném stavu přípravy na dostavbu vysokých škol technických v Praze 6 - Dejvicích a vytýčení...*, květen 1959

archiv ČVUT, *Zpráva o výstavbě vysokých škol technických v Praze 6 - Dejvicích a vytýčení naléhavých úkolů za účelem zajištění zahájení výstavby v II. pololetí 1959*, 1959

archiv ČVUT, *Zápis z porady o zajištění dodávek strojního zařízení*, 1. 6. 1959

archiv ČVUT, *Zápis ze schůze SVV*, 3. 6. 1959

archiv ČVUT, *Zpráva o současném stavu přípravy na dostavbu VŠT Praha-Dejvice*, 1959

archiv ČVUT, *Zpráva o současném stavu projektové přípravy na výstavbu vysokých škol v Praze*, 1959

archiv ČVUT, *Situační zpráva o výstavbě v Dejvicích*, 5. 9. 1959

archiv ČVUT, *Námítky technického střediska k rozpisu úkolů směrnic 3. pětiletého plánu pro ČVUT*, 9. 12. 1959

archiv ČVUT, *Ministr školství a kultury žádá ministra těžkého strojírenství o udělení výjimky v otázce generálního dodavatele technologie*, 18. 12. 1959

archiv ČVUT, *Návrh vládního usnesení k úvodnímu projektu FSI a FE v Dejvicích*, 1959

archiv ČVUT, *Návrh vládního usnesení k úvodnímu projektu generálního plánu umístění vysokých škol*, 1959

archiv ČVUT, *Informace pro s. ministra F. Kahudu k jednání SVV o úvodním projektu FSI a FE*, 1959

archiv ČVUT, *Situační zpráva pro městský výbor KSČ o výstavbě VŠT PD*, 1. 1. 1960

archiv ČVUT, *Ministr těžkého strojírenství ministru školství neuděluje výjimku*, 6. 1. 1960

archiv ČVUT, *MŠK, návrh pro vládu, zpráva o potížích při zajišťování první etapy výstavby VŠT PD v souvislosti s narušením dodavatelského systému pro technickou část stavby*, 22. 1. 1960

archiv ČVUT, *Diskusní příspěvky z porady o výstavbě ČVUT*, 15. 3. 1960

archiv ČVUT, *Zpráva o průběhu výstavby*, 5. 4. 1960

archiv ČVUT, *Záznam pro vedení, F. Šotek, věc: výstavba vysokých škol*, 11. 4. 1960

archiv ČVUT, *Prof. František Čermák, Výstavba Českého vysokého učení technického v Praze-Dejvicích*, květen 1960

archiv ČVUT, *Výstavba ČVUT v Praze-Dejvicích*, září 1960

archiv ČVUT, *Text o výstavbě*, 1960

archiv ČVUT, *Zápis z porady týkající se výstavby ČVUT v Dejvicích na Státním ústavu pro projektování výstavby hlavního města Prahy*, 14. 9. 1960

archiv ČVUT, *Dodatek ke zprávě o nedostacích a potížích v přípravě projektové a stavebních pracích na výstavbě I. etapy VŠT PD*, listopad 1960

archiv ČVUT, *Zpráva o prověření současné situace projektových přípravných prací a realizace investiční výstavby ČVUT v Praze-Dejvicích*, 19. 11. 1960

archiv ČVUT, *Harmonogram výstavby vysokých škol zahrnutých do návrhu centralizované výstavby 1961 - 1965*, 1. 1. 1961

archiv ČVUT, *F. Čermák, Projekt ČVUT v Praze-Dejvicích*, květen 1961

archiv ČVUT, *Zpráva o výstavbě ČVUT v Praze-Dejvicích*, srpen 1961

archiv ČVUT, *Perspektiva výstavby ČVUT na základě nově stanovených výkonů*, 26. 10. 1961

archiv ČVUT, *Zpráva o výstavbě ČVUT v Praze-Dejvicích*, 5. 12. 1961

archiv ČVUT, *Rozpočet na rok 1962*, 1962

archiv ČVUT, *Rozpis přiděleného plánu práce na rok 1962*, 1962

archiv ČVUT, *Tabulka investiční výstavby ústředně řízených organizací MŠK*, 1962

archiv ČVUT, *Projev prorektora pro výstavbu ČVUT prof. K. Neumanna*, 1962

archiv ČVUT, *Zápis o jednání umělecké komise ČFVU ze dne 8. 1. 1962 a 15. 1. 1962 v ateliéru prof. Žaluda*, 8. 1. 1962

archiv ČVUT, *Zápis z aktivu o výstavbě Vysokého učení technického v PD v Obecním domě v Praze*, 2. 3. 1962

archiv ČVUT, *Pozvánka na komisi pro posuzování architektonických náčrtů stavební fakulty ČVUT v Dejvicích*, 22. 3. 1962

archiv ČVUT, *Zápis o závěrečném jednání komise pro posouzení projektů nové fakulty stavební ČVUT v Praze*, 26. 6. 1962

archiv ČVUT, *Návrh zprávy pro vládu ČSSR o výstavbě VŠT*, 10. 9. 1962

archiv ČVUT, *Neumann řediteli Armabetonu Chumovi na kontrolním dnu stavby ČVUT Dejvice konaném dne 11. t. m., byly opětovně konstatovány nedostatky ovlivňující plnění státního plánu na uvedené stavbě*, 13. 9. 1962

archiv ČVUT, *Zpráva pro ÚV KSČ o výstavbě FSI a FE ČVUT*, 15. 9. 1962

archiv ČVUT, *Podnikový ředitel Armabetonu Chum pro prorektora K. Neumanna*, 6. 11. 1962

archiv ČVUT, *Rektor J. Kožoušek náměstkovi ministra školství a kultury, dopis objasňující, proč se neplní plán výstavby ČVUT*, 9. 11. 1962

archiv ČVUT, *Odpověď na dopis z 6. 11. 1962*, 14. 11. 1962

archiv ČVUT, *Záznam o jednání na MV KSČ o výstavbě ČVUT Dejvice*, 19. 11. 1962

archiv ČVUT, *Přehledná zpráva o průběhu výstavby*, únor 1964

archiv ČVUT, *Zpráva technického dozora*, 12. 2. 1964

archiv ČVUT, *Zápis o povolovacím řízení*, 13. 2. 1964

archiv ČVUT, *Výstavba ČVUT v Dejvicích, vodovodní řad na Andělce a soc. přístavek vytopy na Julisce, dodatek k zápisu o kolaudačním řízení*, 27. 2. 1964

archiv ČVUT, *Investiční záměr na dostavbu ČVUT v PD pro FIS, FSI, FE a samostatný stavební ústav*, 13. 3. 1964

archiv ČVUT, *Unifikace vysokých škol 1961 - 1964, soubor spisů*, 1964

archiv ČVUT, *Dohoda mezi investorem výstavby ČVUT v PD - technickou správou při MŠK a ČVUT v Praze o odevzdání do předčasného užívání částí nedokončeného objektu halových laboratoří a dílen investiční výstavby ČVUT v Praze*, říjen 1966

archiv ČVUT, *Přepracovaný investiční záměr na dostavbu strojní fakulty*, 5. 1. 1967

archiv ČVUT, *První návrh scénáře na rozpracovaný dokumentární film o výstavbě ČVUT v PD*, 16. 3. 1967

archiv ČVUT, *Význam slavnostního předání areálu ČVUT v Dejvicích* 9. 10. 1967, 4. 5. 1967

archiv ČVUT, *Zpráva o výstavbě ČVUT v PD, návrh na konání slavnostního předání ukončené 1. etapy výstavby v Praze*, 15. 5. 1967

archiv ČVUT, *Tematický návrh FSI k ukončení 1. etapy*, 5. 6. 1967

archiv ČVUT, *Záznam z jednání o přípravě slavnostního odevzdání 1. etapy výstavby ČVUT v PD*, 28. 9. 1967

archiv ČVUT, *Program slavnostního otevření 1. etapy výstavby ČVUT v PD 9. 10. 1967*, říjen 1967

archiv ČVUT, *Zpráva o výstavbě ČVUT v PD, rektor ČVUT J. Kožoušek*, 3. 10. 1967

archiv ČVUT, *Projev - problémy, které žádá ČVUT projednat na schůzce s prvním tajemníkem ÚV KSČ a prezidentem republiky A. Novotným dne 14. 11. 1967*, 9. 10. 1967

archiv ČVUT, *Projev prorektora Neumanna při příležitosti slavnostního předání první etapy*, 11. 11. 1967

archiv ČVUT, *Libreto výstavby FE k ukončení 1. etapy*, 26. 8. 1967

archiv ČVUT, *Bilance počtu studentů*, říjen 1968

archiv ČVUT, *Proděkan pro výstavbu F. Kysela vrací Mezerovi rukopis zprávy pro s. rektora o provedené bilanci potřebných ploch na základě směrných čísel posluchačů*, 7. 2. 1969

archiv ČVUT, *Studie rektorátu ČVUT s parlamentem, F. Čermák, G. Paul*, kopie, 1966 (púdorys přízemí 1 : 500; púdorys 1. patra 1 : 500; perspektiva ze Suchbátarovy ulice; perspektiva do náměstí)
archiv rektorátu ČVUT, *Prováděcí projekt fakulty stavební*, (část archivu zrušeného PVÚ), 1965 ?

archiv Ústavu navrhování FA ČVUT, *Původní projekt VŠCHT na bloku č. 7. (ústavy disciplin obecných)*, S. Ondřej, kopie, květen 1925 (púdorys 1. patra)

archiv Ústavu navrhování FA ČVUT, *Úvodní projekt FSI a FE, Státní ústav pro projektování výstavby hlavního města Prahy, Opletalova 36, Pha 3, vedoucí projektant V. Hladík*, kopie, prosinec 1958 (perspektiva od haly VVN)

archiv Ústavu navrhování FA ČVUT, *Zadávací projekt FSI a FE, Státní ústav pro projektování výstavby hlavního města Prahy, vedoucí projektant V. Hladík, doplněk, pouze výseky púdorysu*, kopie, 31. 9. 1960 (púdorys 2. suterén; púdorys 1. suterén; púdorys přízemí; púdorys 1. patra; púdorys 2. patra; púdorys 3. patra; púdorys 4. patra; púdorys 5. patra)

archiv Ústavu navrhování FA ČVUT, *Studie fakulty stavební, vedoucí projektant F. Čermák, J. Paroubek, G. Paul, J. Čejka, investor Rektorát ČVUT*, kopie, říjen 1965 (púdorys patra (dnešní 2.); púdorys typického podlaží; 13. patro (dnešní 14.); střešní nástavba)

archiv Ústavu navrhování FA ČVUT, *Studie fakulty stavební, vedoucí projektant F. Čermák, J. Paroubek, G. Paul, J. Čejka, investor Rektorát ČVUT*, kopie, prosinec 1965 (situace 1 : 1000)

archiv Ústavu navrhování FA ČVUT, *Kotlářka - Santinka, Studie sportovního areálu, katedra urbanismu, Doutlík*, kopie, 1967 (perspektiva)

archiv Ústavu navrhování FA ČVUT, *Výtopny a těžké laboratoře na Julisce* (perspektiva)

archiv architektury NTM, *Dvojbudova do Vítězného náměstí, A. Engel* (47 ks)

archiv architektury NTM, *Výzkumný ústav zemědělský, A. Engel* (3 ks)

archiv architektury NTM, *Vysoká škola hospodářských nauk v Praze-Dejvicích, A. Engel* (řada variant, včetně perspektivy vstupní části)

archiv architektury NTM, *Ústřední budova ČVUT, A. Engel*

archiv architektury NTM, *Regulační plán, A. Engel* (perspektivy, plastický nadhled!)

archiv architektury NTM, *Slavnost položení základního kamene A. Engel* (púdorysy; detaily)

archiv architektury NTM, *Generel, A. Engel* (púdorysná situace 1 : 500; řezy; pohledy)

archiv architektury NTM, *Návrh novostavby Vysoké školy zemědělského a lesního inženýrství, T. Petřík*, květen 1925 (řezy; pohledy 1 : 200; púdorysy suterénu, přízemí, 1., 2., 3. patra 1 : 200)

archiv architektury NTM, *Návrh novostavby VŠCHT v Praze-Dejvicích, S. Ondřej* (25 ks)

archiv architektury NTM, *Náčrty novostavby VŠCHT v Praze-Dejvicích, S. Ondřej* (15 ks)

archiv architektury NTM, *Dispoziční náčrty pro umístění všech ústavů do novostavby VŠCHT v Dejvicích, S. Ondřej* (18ks)

archiv architektury NTM, *Náčrt budovy pro vysokou školu strojího inženýrství v Dejvicích, A. Ausobský*, červen 1925 (suterén; 1. patro; pohledy)

archiv architektury NTM, *Pavilon vysoké školy inženýrského stavitelství, A. Čenský* (15 ks)

archiv architektury NTM, *Pavilon elektro-inženýrský a fyzikální, A. Čenský*

archiv architektury NTM, *Ústředí a nauky speciální, R. Kříženecký* (15 ks)

archiv architektury NTM, *Vysoká škola obchodní, R. Kříženecký* (20 ks)

archiv architektury NTM, *Náčrt vysoké školy inženýrského stavitelství a vysoké školy architektury v Praze XIX., F. Čermák*, 15. 5. 1948, pozn.: pol. 52, uložení 9/25 (přízemí; zvýšené přízemí 1 : 400; 1. a 2. patro; 3. a 4. patro 1 : 400; alternativa přízemí 1 : 400; situace 1 : 2880)

archiv OÚ Praha 6, *Úvodní návrh FSI a FEL, vedoucí projektant Hladík*, 1960 (situace 1 : 200; průvodní zpráva)

archiv OÚ Praha 6, *Druhý úvodní projekt laboratoří monobloku*, 1960 (situace 1 : 500)

archiv OÚ Praha 6, *Zadávací projekt FSI a FEL v Dejvicích, Státní ústav pro projektování výstavby hl. m. Prahy, vedoucí projektu Hladík, investor rektorát ČVUT*, leden, únor 1960 (situace 1 : 500; situace 1 : 1000; situace 1 : 200; povrchové terénní úpravy před FSI a FEL)

archiv OÚ Praha 6, *Zadávací projekt FSI a FEL*, leden 1961 (zastavovací plán 1 : 500)

archiv OÚ Praha 6, *IV. část hala VVN*, leden 1961 (pohled; řezy)

archiv OÚ Praha 6, *Laboratoře a dílny*, leden 1961 (pohledy 1: 200; řezy; střecha; I. patro část 7 - 15; přízemí část A - D 9 - 13; přízemí; rozmístění stroju; celková dispozice 1 : 400; schéma rozdělení mezi Projektou, Chemoprojektem, Kovoprojektem, SÚPRO...)

archiv OÚ Praha 6, *Zadávací projekt FSI a FEL laboratoře a dílny*, únor 1961 (pohled SV; pohled V; pohled S 1 : 400; axonometrický pohled 1 : 500; širší zájmová oblast 1 : 5000)

archiv OÚ Praha 6, *FSI 1902, Pražský stavební podnik, projektový útvar (Fišer, Jiřímský)*, září 1961 (předběžný návrh technologického vybavení kuchyně a příslušenství menzy 1 : 200; suterén; přízemí; 1. patro; 2. patro; 3. patro)

archiv OÚ Praha 6, *Zadávací projekt - změna dle pož. ÚHAM, Pražský projektový ústav, autoři Čermák, Paul, Hladík, vedoucí projektant Vilímek, Kratochvíl*, květen 1962, listopad 1963 (2. suterén 1 : 50; 1. suterén 1 : 50; 1. suterén 1 : 100; přízemí 1 : 100; 1. patro 1 : 100; 2. patro 1 : 100; 3. patro; 4. patro; střecha nad SP 1 : 100; řezy 1 - 1', 2 - 2', 3 - 3', 4 - 4', 6 - 6'; podélný řez 1 : 100; pohled jižní, severní, západní, východní; rozvinutý pohled 1 : 500; detail hlavního vstupu)

archiv OÚ Praha 6, *Plán k dočasnému objektu 1580 a jeho rekonstrukci*

archiv OÚ Praha 6, *Fakulta stavební ČVUT Praha, zodpovědný projektant Čermák, hlavní projektant Jelínek*, 23. 12. 1965 (situace staveniště a okolí 1 : 1000)

archiv OÚ Praha 6, *Výstavba ČVUT Dejvice*, (situace 1 : 500), 10. 7. 1968

archiv OÚ Praha 6, *Monoblok*, prosinec 1968 (stavební úpravy 1. patra)

archiv OÚ Praha 6, *Monoblok*, únor 1969 (experimentální posluchárny ČVUT)

archiv OÚ Praha 6, *Monoblok*, prosinec 1969 (rozvaděč)

archiv OÚ Praha 6, *Monoblok*, červen 1974 (instalace náhradního zdroje a suš. vzduchu)

archiv OÚ Praha 6, *Výstavba fakulty stavební, II. etapa*, březen 1977 (projekt organizace výstavby; situace zařízení staveniště)

archiv OÚ Praha 6, *Rekonstrukce střechy dílen a laboratoří FEL - přístavby, vedoucí a zodpovědný projektant Fechtner*, červen 1991

archiv ČVUT, *Náčrt novostavby Vysoké školy zemědělského a lesního inženýrství, T. Petřík*, (púdorysy; řezy; pohledy)

archiv ČVUT, *Náčrt novostavby VŠCHT, S. Ondřej, kopie*, (púdorysy; řezy; pohledy)

archiv ČVUT, *Soutěžní návrh na dostavbu areálu ČVUT, M. Kusý, Š. Svetko, II. cena, heslo*, únor 1958 (situace; zastavovací plán provozních objektů v Bubenči 1 : 1000 a sportovního areálu na Kotlářce 1 : 1000; púdorys přízemí; púdorys 1. poschodí; púdorys 2. poschodí; púdorys 3. poschodí; púdorys 4. poschodí; púdorys 1. suterénu; púdorys přízemí; púdorys 1. poschodí (ukončení osy); púdorys 2. poschodí; púdorys suterénu; púdorys provozní objekty; sportovní areál 1 : 500; pohledy provozní objekty; sportovní areál - řezy, pohledy; perspektivy sportovního areálu, rektorátního náměstí; zakres do fotografie)

archiv ČVUT, *Soutěžní návrh na dostavbu areálu ČVUT, Antonín Černý a spolupracovníci Dagmar Rybářová, Věkoslav Pardy, III. cena, heslo optimum 1958*, únor 1958 (situace 1 : 1000; studie spojení s Klárovem a zastavení areálu za předpokladu vyloučení Kotlářky a využití rezerv 1 : 2880; Kotlářka - situace 1 : 1000; FIS, FE, rektorát - půdorys zvýšený suterén; FIS, FE, rektorát - půdorys přízemí; FIS, FE, rektorát - půdorys 1. patra; FIS, FE, rektorát - půdorys 2. patra; FIS, FE, rektorát - půdorys 3. patra; FIS, FE, rektorát - půdorys 4. patra; FIS, FE, rektorát - půdorys 5., 6. patra; FSI - půdorys zvýšený suterén, přízemí, 1. patro; FSI - půdorys 2. - 5. patro; VŠŽ - půdorys zvýšený suterén, přízemí, 1. patro; VŠŽ - 2. - 5. patro; areál dílen - půdorys, pohledy, společenský dům, tělocvična a garáže při areálu dílen, tělocvična a šatny na Kotlářce; tělocvična při Sadové třídě - pohled, půdorys; blok do náměstí 1 : 200; perspektiva rektorátu z náměstí; perspektiva hlavní osy z průchodu pod rektorátem)

archiv ČVUT, *Soutěžní návrh na dostavbu areálu ČVUT, Stanislav Horák a spolupracovníci, I. odměna, heslo 250 let*, únor 1958 (situace tělovýchovného střediska na Kotlářce 1 : 1000, pohledy; VŠŽ - půdorys suterén, řez 1 - 1', rozvinuté průčelí do Šolínovy ulice 1 : 500; VŠŽ - půdorys přízemí, 1. patro, řez 2 - 2', 3 - 3'; VŠŽ - půdorys mezipatro, 2. patro; VŠŽ - půdorys 3. patro, mezipatro, 4. patro, řezy; knihovna vysokých škol technických, FSI, FE - půdorys 2., 1. suterén, řezy 1 : 500; knihovna vysokých škol technických, FSI, FE - půdorys 1. suterén, přízemí, mezipatro 1 : 500; knihovna vysokých škol technických, FSI, FE - půdorys přízemí, 1. patro; knihovna vysokých škol technických, FSI, FE - půdorys mezipatra, 1., 2. patro; knihovna vysokých škol technických, FSI, FE - půdorys 2. - 13. patro; knihovna vysokých škol technických, FSI, FE - řez knihovnou vysokých škol, příčný řez FSI a FE s pohledem na knihovnu, řez hlavní laboratoří FSI a FE; pohledy; FIS - půdorys 1., 2. suterén, přízemí, mezipatro, řez 2 - 2', 1 - 1'; FIS - 1., 2., 3. patro, průčelí do Studentské a do Zengrovky 1 : 500; rektorát, aula, koleje - pohled, půdorys 1 : 500; rektorát - 1., 2., 3. patro, rektorátní aula, kolej, řezy 1 - 1', 2 - 2', 3 - 3' 1 : 500; tělocvična a bazén Dejvice - půdorys suterén, přízemí, patro, řezy 1 - 1', 2 - 2', 3 - 3' 1 : 500, průčelí do ulice Kolejní; tělocvična Santinka, průčelí do náměstí, ke hřišti, řez 1 - 1', 2 - 2', suterén, přízemí; tělocvična Kotlářka - pohled od V, od J, řezy 1 - 1', 2 - 2', půdorys přízemí, 1. suterén; zákres do fotografie; perspektiva hlavní osy)

archiv ČVUT, *Soutěžní návrh na dostavbu areálu ČVUT, J. Menzl, R. Opl, B. Zaplatílek, II. odměna, heslo červený*, únor 1958 (situace 1 : 5000; situace 1 : 1000; situace prostoru Kotlářka 1 : 1000; FIS, VŠŽ - půdorys suterén 1 : 500; FIS, VŠŽ - půdorys přízemí 1 : 500; FIS, VŠŽ - půdorys 1. patro 1 : 500; FIS, VŠŽ - půdorys 2. patro 1 : 500; FIS, VŠŽ - půdorys 3. patro 1 : 500; FIS, VŠŽ - půdorys 4. patro 1 : 500; FIS, VŠŽ - půdorys 5., 6. patro 1 : 500; FIS - pohledy a řezy 1 : 500; VŠŽ - pohledy a řezy 1 : 500; průčelí do náměstí 1 : 200; FSI přízemí I 1:500; FSI přízemí II 1:500; FSI 1. patro 1 : 500; FSI 2. patro 1 : 500; FSI 3. patro 1 : 500; FSI 4. patro 1 : 500; FSI hlavní pohled 1 : 500 ; FSI pohledy, řezy 1 : 500; FE - půdorys přízemí II 1 : 500; FE - půdorys přízemí I, 1. patro 1 : 500; FE - půdorys 2., 3. patro 1 : 500; FE - půdorys 4. patro 1 : 500; FE pohledy a řezy 1 : 500; knihovna a čítárna, rektorát a aula, jídelna a závodní klub - půdorys suterén 1 : 500; knihovna a čítárna, rektorát a aula, jídelna a závodní klub - půdorys přízemí 1 : 500; knihovna a čítárna, rektorát a aula, jídelna a závodní klub - půdorys 1. - 7. patro 1 : 500; knihovna a čítárna, rektorát a aula, jídelna a závodní klub - pohledy a řezy; tělocvična s příslušenstvím - půdorys přízemí 1 : 500; tělocvična s příslušenstvím - půdorys 1. patro - tribuny; tělocvična s příslušenstvím - pohledy; šatny 1 u hřišť, šatny 2 u hřišť, půdorys, řezy, pohledy 1 : 500; celková nadhledová perspektiva; ukončení hlavní osy - perspektiva, zákres; zákres do fotografie)

archiv ČVUT, *Soutěžní návrh na dostavbu areálu ČVUT, J. Štursa, S. Šnajdr, III. odměna, heslo (250)*, únor 1958 (situace 1 : 1000; půdorys suterén 1 : 500; půdorys přízemí 1 : 500; půdorys 1. patro 1 : 500; půdorys 2. patro 1 : 500; půdorys 3. patro 1 : 500; půdorys 4. patro 1 : 500; půdorys 5. patro 1 : 500; řezy 1 : 500; FIS, FE - pohledy 1 : 500; FSI, VŠŽ - pohledy 1 : 500; společenská budova - půdorys, řez, pohled; pohledy do náměstí, společenská budova; detaily průčelí, půdorys; zákres do fotografie)

archiv ČVUT, *Soutěžní návrh na dostavbu areálu ČVUT, J. Fragner, Z. Edel, J. Fröml, heslo dvěstěpadesát*, únor 1958 (situace; nadhledová axonometrie; zákres do fotografie; pohled do náměstí; půdorys suterén 1 : 500; půdorys přízemí 1 : 500; půdorys 1. patro 1 : 500; půdorys 2. patro 1 : 500; půdorys 3. patro 1 : 500; půdorys suterén, řezopohled; půdorys snížené přízemí; půdorys přízemí, 1. patro, pohledy; půdorys 1., 2. patro; půdorys 2., 3. patro; půdorys 3., 4. patro; půdorys 5. patro; tělesná výchova - půdorys přízemí, 1. - 6. patro, řez 2 - 2', 1 - 1', pohled; mezinárodní tělocvična - půdorys 1., 2., 3. podlaží, galerie, pohled, řez)

archiv ČVUT, *Soutěžní návrh na dostavbu areálu ČVUT, heslo*, únor 1958 (SI 2. suterén; FE přízemí; SI 1. suterén; FE 1. patro; SI přízemí; FE 2. patro; SI 1. patro; FE 3. patro; SI 2. patro; FE 4. patro; SI 3. patro; FE 5. patro; SI, FE řezopohledy; FIS půdorys, pohledy, řezy 1 : 500; VŠŽ přízemí; VŠŽ 1. patro; VŠŽ 2. patro; VŠŽ 3. patro; zákres (plochá střecha); zákres (šikmá střecha); pohled do náměstí (šikmá střecha); pohled do náměstí (plochá střecha); katastrální mapa; celková nadhledová axonometrie)

archiv ČVUT, *Soutěžní návrh na dostavbu areálu ČVUT, J. Svetlík, heslo červený*, únor 1958 (situace; situace 1 : 1000; městská vybavenost - přízemí, patro 1 : 500; FIS, FE, VŠŽ - přízemí 1 : 500; rektorát, vybavenost, výzkumné ústavy, tělocvična - přízemí 1 : 500; FIS, FSI, FE, VŠŽ 1. poschodí; FIS, FSI, FE, VŠŽ 2., 3. poschodí; vybavenost škol - patro; krytá plovárna - přízemí, patro, řez 1 : 500; pohledy; průčelí do Vítězného náměstí 1 : 200; zákres (poloprůhledný); zákres do fotografie)

archiv ČVUT, *Soutěžní návrh na dostavbu areálu ČVUT, A. Minář, heslo X.*, únor 1958 (situace; komplex FE, FIS, rektorát, klub, jídelna, středisko, knihovna, obchody, garáže - pohledy, půdorys; rektorát, knihovna - východní průčelí, 4 perspektivy (vč. zákresu); komplex tělocvičen Kotlářka 1 : 1000; hotel, kavárna, společenský sál, kino, obchody, byty 1 : 500)

archiv ČVUT, *Soutěžní návrh na dostavbu areálu ČVUT, B. Syrový, P. Syrový, heslo*, únor 1958 (situace; dostavba náměstí Říjnové revoluce - půdorys přízemí, 1. patra, průčelí čelní a zadní, ostatní průčelí a řezy 1 : 500; průčelní pohled z náměstí, boční pohled z náměstí 1 : 200; sportoviště - půdorys, pohledy, řezy 1 : 500; VŠŽ - půdorys suterénu, přízemí, 1. - 10. patro 1 : 500; VŠŽ - pohledy, perspektiva; budova ČVUT - půdorys přízemí, 1. suterén, perspektiva 1 : 500; aula ČVUT - zadní a vstupní průčelí, příčný a podélný řez; budova ČVUT - řez, půdorys 2. suterén (CO), 1. patro 1 : 500, půdorys komunikačního jádra 1 : 200, řez křídlem budovy ČVUT v přechodu konstrukce pilířové na rámovou 1 : 200; budova ČVUT - půdorys 2. patra, pohledy 1 : 500; budova ČVUT - dispoziční schémata jednotlivých podlaží 1 : 500; budova ČVUT - dispoziční schémata jednotlivých podlaží 1 : 500; budova ČVUT - půdorys rámových pater a dispoziční schéma 1 : 500; nadhledová axonometrie; zákres do fotografie)

archiv ČVUT, *Výstavba vysokých škol Dejvice - generální plán, Státní ústav pro projektování výstavby hlavního města Prahy, Opletalova 36, Pha 3, prováděcí podnik Pozemní stavby n. p., vedoucí ateliéru Lasovský, vedoucí projektant V. Hladík, investor Rektorát ČVUT, prosinec 1958* (situační plán oblasti 1 : 5000; návrh generálního plánu 1 : 1000; návrh generálního plánu 1 : 1000; komunikace, inženýrská příprava území, regulační čáry 1 : 1000; plán organizace a etapizace výstavby 1 : 1000; přehled bouraných objektů 1 : 1000; kanalizační sítě a odvodnění 1 : 1000; situace vodovodních sítí 1 : 1000; situace plynovodních sítí 1 : 1000; generel rozvodu elektrické energie 1 : 1000; schéma rozvodu a trafostanic v areálu vs; primerní rozvod v kanálech 1 : 1000; řez a pohled A - B 1 : 500, pohled z osy na FSI a FE; řez a pohled C - D 1 : 500, pohled z náměstí; řez a pohled E - F 1 : 500, fakulta stavební; řez a pohled G - H 1 : 500, ulice Jugoslávských partyzánů; panoramatický pohled na výstavbu vysokých škol v Dejvicích; fotografie modelu výstavby vysokých škol v Dejvicích)

archiv ČVUT, *Úvodní projekt FSI a FE, Státní ústav pro projektování výstavby hlavního města Prahy, Opletalova 36, Pha 3, vedoucí projektant V. Hladík, prosinec 1958* (zastavovací plán 1 : 1000; vytyčovací schéma; půdorys 2. suterén 1 : 200; půdorys 1. suterén 1 : 200; půdorys přízemí 1 : 200; půdorys 1. patro 1 : 200; půdorys 2. patro 1 : 200; půdorys 3. patro 1 : 200; půdorys 4. patro 1 : 200; půdorys 5. patro 1 : 200; půdorys 6. patro 1 : 200; půdorys 7. patro 1 : 200; půdorys 8. patro 1 : 200; půdorys 9. patro 1 : 200; laboratoře a dílny - půdorys suterén; laboratoře a dílny - půdorys přízemí; laboratoře a dílny - půdorys 1. patro; řez 1 - 1' 1 : 200; řez 2 - 2' 1 : 200; řez 3 - 3' 1 : 200; řez 6 - 6' a 7 - 7' 1 : 200; pohled od JV 1 : 200; pohled od JZ 1 : 200; laboratoře - pohled od S a V; perspektiva z osy ke vstupu do FE; perspektiva od haly VVN; kanalizační síť 1 : 1000; vodovodní síť 1 : 1000; plynovodní síť 1 : 1000; primerní rozvod v kanálech 1 : 1000; schema rozvodu v hlavní budově)

archiv ČVUT, *Studie rektorátu ČVUT, F. Čermák, G. Paul, kopie, 1958* (půdorys přízemí 1 : 500; půdorys 1., 2., 3., 4. patra 1 : 500; půdorys 5., 6. patra, suterénu 1 : 500; řezy a pohledy 1 : 500; zákres do náměstí)

archiv ČVUT, *Generální plán, F. Čermák, G. Paul, kopie, 1959*

archiv ČVUT, *Studie menzy Jugoslávských partyzánů, kopie* (situace; půdorys přízemí; pohled)

archiv ČVUT, *Studie rektorátu ČVUT, F. Čermák, G. Paul, kopie, 1963* (půdorys přízemí 1 : 500; půdorys 1. patra 1 : 500; půdorys 2. patra 1 : 500; půdorys suterénu 1 : 500; půdorys mezipatra 1 : 500; pohled severozápadní, jihovýchodní 1 : 500; řez A - A', B - B', pohled z ulice Šolínovy 1 : 500; perspektiva do náměstí 1; perspektiva do náměstí 2; perspektiva ze Suchbátarovy ulice; perspektiva z Evropské; perspektiva zadní části rektorátu; perspektiva do náměstí)

archiv ČVUT, *Studie fakulty stavební, vedoucí projektant F. Čermák, J. Paroubek, G. Paul, J. Čejka, investor Rektorát ČVUT, kopie, říjen 1965* (půdorys přízemí (dnešní 1); půdorys 2. patra (dnešní 3); půdorys typického podlaží; 13. patro (dnešní 14); střešní nástavba; pohled od jihozápadu 1 : 200; pohled severovýchodní 1 : 200; pohled od jihovýchodu 1 : 200; pohled od severozápadu 1 : 200)

Památkový zákon říká: "Za kulturní památky podle tohoto zákona prohlašuje Ministerstvo kultury České republiky... nemovitá a movitá věci, popřípadě jejich soubory..., které jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, historické, vědecké a technické..."³⁸¹

Z této obecné formulace a dnes už běžně zažitých principů historiografie je zřejmé, že u architektury dvacátého století (možná ještě více než u předchozích období) pro definici památky nelze používat pouze kvantifikovatelná kritéria nebo superlativy: nejstarší, nejvyšší, jediný, nejlépe dochovaný atd. Rozměr pojmu "památko" nabylo v posledních letech hlubšího významu a objevují se další kritéria. Například zda se jedná o "nosnou" stavbu, vzor, důsledně dotáženou nebo nadčasovou myšlenku v kontextu doby, tvorby autora, ostatních soudobých projektů... Nezastupitelnou roli v dějinách architektury ale mají i stavby, které představují běžnou, typickou dobovou produkci! Podstatným faktorem je také současná podoba - vypovídací hodnota, autenticita, technický stav a především reálné možnosti, které se nabízí k záchraně, případně konverzi pro jiné účely.

Každý objekt je svázaný s konkrétním místem, širším geografickým prostředím; nezřídka se stal nedílnou součástí vzpomínek, každodenních rituálů, jeho vnitřní život se promítal do osudů mnoha lidí...³⁸² Stavbu proto nelze jednoduše redukovat na pouhý užitný předmět, hmotný dobový fragment. Jedná se především o výsledek tvůrčí intelektuální činnosti architekta, investora a celého realizačního soukolí. Zejména tato skutečnost, přes případné subjektivní výhrady, umožňuje zařadit prakticky jakýkoliv (!) objekt nebo období do našeho společného kulturního dědictví jako zcela rovnocenný doklad historické kontinuity.

Jaká jsou tedy "ta pravá", objektivní kritéria hodnocení? Lze vůbec hodnotit? Nestačilo by projekt pouze pečlivě zdokumentovat? Je vůbec možno podat svědectví na základě pouhé archivní dokumentace, bez hmotného artefaktu?

kontext, možnosti

Mnohokrát bylo v textu naznačeno, že areál zůstal přes všechny snahy dosud nedokončen. V nedávné době však proběhly soutěže na Národní technickou knihovnu na volném pozemku naproti VŠCHT a na budovu fakulty architektury v bezprostředním sousedství fakulty stavební. Rovněž dostavba dejvického náměstí se v minulých letech opakovaně stávala více či méně aktuální. Nicméně realizace dosud provází řada otázek a komentovat budoucí osazení objektů v areálu ČVUT je možná předčasné. Přesto už dnes je zřejmé, že se jedná opět jen o dílčí iniciativy, které v kontextu jednotného pojetí stávajícího areálu budou působit patrně poněkud odtaziť (srv. Studentský dům).

Jak naložit se stávajícími objekty? Středobodem nejbližších diskuzí (nastanou-li) by totiž měla být zejména strategie přístupu k renovacím, revize a stanovení míry zachování autentické podoby. Kritickým problémem jistě budou i majetkové vztahy a rozložení pravomocí.

archiv architektury NTM, *Výstavba vysokých škol Dejvice - generální plán, Státní ústav pro projektování výstavby hlavního města Prahy, Opletalova 36, Pha 3, prováděcí podnik Pozemní stavby n. p., vedoucí ateliéru Lasovský, vedoucí projektant V. Hladík, investor Rektorát ČVUT, prosinec 1958* (situační plán oblasti 1 : 5000; komunikace, inženýrská příprava území, regulační čáry 1 : 1000; plán organizace a etapizace výstavby 1 : 1000; kanalizační sítě a odvodnění 1 : 1000; situace vodovodních sítí 1 : 1000; situace plynovodních sítí 1 : 1000; generel rozvodu elektrické energie 1 : 1000; schéma rozvodu a trafostanic v areálu vš; primerní rozvod v kanálech 1 : 1000; řez a pohled A - B 1 : 500, pohled z osy na FSI a FE; řez a pohled C - D 1 : 500, pohled z náměstí; řez a pohled E - F 1 : 500, fakulta stavební; řez a pohled G - H 1 : 500, ulice Jugoslávských partyzánů; panoramatický pohled na výstavbu vysokých škol v Dejvicích; fotografie modelu výstavby vysokých škol v Dejvicích 2)

archiv architektury NTM, *Úvodní projekt FSI a FE, Státní ústav pro projektování výstavby hlavního města Prahy, Opletalova 36, Pha 3, vedoucí projektant V. Hladík, prosinec 1958* (perspektiva z osy ke vstupu do FE; perspektiva od haly VVN)

archiv architektury NTM, *Zadávací projekt FSI a FE, Státní ústav pro projektování výstavby hlavního města Prahy, vedoucí projektant V. Hladík, 1958?* (situace 1 : 500 schéma poduličnicích sítí; podélný řez I - J blokem; podélný řez R - S budovou C; hlavní pohled 1 : 500; axonometrie první etapy výstavby 1 : 500; perspektiva vstupu do FE)

archiv architektury NTM, *Generální plán, F. Čermák, G. Paul, prosinec 1959*

archiv architektury NTM, *Generální plán, zadávací projekt - axonometrie první etapy, vedoucí projektant V. Hladík, únor 1961*

archiv architektury NTM, *Generální plán výstavby vysokých škol v Dejvicích, F. Čermák, G. Paul, leden 1962* (1 : 1000)

archiv architektury NTM, *Studie uzávěru náměstí Velké říjnové revoluce v Praze pro účely Národního shromáždění a ČVUT v Praze, F. Čermák, G. Paul, 1966* (souhrnná zpráva; situace 1 : 1000; půdorys suterén 1 : 500; půdorys přízemí 1 : 500; půdorys 1. patro 1 : 500; půdorys 2. patro 1 : 500; půdorys 3. patro 1 : 500; půdorys 4. patro 1 : 500; půdorys 5. patro 1 : 500; půdorys 6. patro 1 : 500; perspektiva do náměstí; perspektiva ze Suchbátarovy ulice; perspektiva od výzkumného ústavu)

archiv architektury NTM, *Studie dostavby strojní fakulty ČVUT Praha, F. Čermák, G. Paul, září 1970* (situace 1 : 1000; půdorys 2. suterénu 1 : 200; půdorys suterénu 1 : 200; půdorys přízemí 1 : 200; půdorys 1. patra 1 : 200; půdorys 2. patra 1 : 200; půdorys 3., 4. patra 1 : 200; půdorys 5., 6. patra 1 : 200; půdorys 7., 8. patra a střechy 1 : 200; detail půdorysu 1 : 50; řez 1 - 1' 1 : 200; řez 2 - 2' 1 : 200; řez 3 - 3' 1 : 200; pohled jihozápadní 1 : 200; pohled jihovýchodní 1 : 200; perspektivní pohled od VŠCHT; perspektiva vstupní haly)

archiv architektury NTM, *Výhledový plán soustředění budov ČVUT* (dnešní umístění budov ČVUT v Praze; výhledový plán soustředění budov ČVUT)

Příloha - archivní materiály - fotografická dokumentace, modely

archiv ČVUT, *Fotografie stavu před zahájením výstavby areálu ČVUT v Dejvicích* (28 ks)

archiv ČVUT, *Fotografie modelu soutěžního návrhu, 1958* (1 ks)

archiv ČVUT, *Panoramatická fotografie - zákres vysokých škol Dejvice - generální plán, prosinec 1958* (panoramatická fotografie; fotografie modelu výstavby vysokých škol v Dejvicích)

archiv ČVUT, *Fotografie z průběhu výstavby monobloku FSI a FE* (zemní práce 11 ks; základy 6 ks; suterén 18 ks; skelet 26 ks; proudová výstavba 22 ks; kompletace LOP a mozaiky 19 ks; různé 16 ks)

archiv ČVUT, *Fotografie dokončeného objektu monobloku* (interiéry 6 ks; exteriéry 5 ks)

archiv ČVUT, *Fotografie dokončeného objektu menzy* (exteriér - celkový pohled zezadu, dokončovací práce; interiér - bufet v přízemí, varna 2 ks)

archiv ČVUT, *Fotografie modelu, varianta s parlamentem, F. Čermák, G. Paul, A. Černý, 1966* (fakulta stavební v definitivní podobě)

archiv ČVUT, *Fotografie parkových úprav před fakultou stavební* (3 ks)

archiv architektury NTM, *Panoramatická fotografie výstavby vysokých škol v Praze-Dejvicích - generální plán, prosinec 1958* (panoramatický pohled; fotografie modelu výstavby vysokých škol v Dejvicích; 18 ks)

archiv architektury NTM, *Fotografie definitivního modelu, varianta ukončení dejvického náměstí A. Černý* (model publ. ve sborníku ČVUT 1980 (Z. Vančura))

archiv architektury NTM, *Model Vítězného náměstí dle A. Engela, uložený v přízemí Invalidovny v Praze, zničen povodní v srpnu 2002*

archiv architektury NTM, *Výstavba ČVUT v Praze-Dejvicích, projekt fakulty elektrotechnické a strojní, fragment průčelí monobloku* (travé průčelí s výplňovými panely, sádrový a papírový model 1 : 50)

archiv Ústavu navrhování FA ČVUT, *Fotografie dokončeného objektu monobloku* (exteriér před dokončením mozaiky, posluchárna; 4 ks)

archiv Ústavu navrhování FA ČVUT, *Fotografie dokončeného objektu monobloku a haly VVN, 1969* (barevné, list z kalendáře Armabetonu)

archiv Ústavu navrhování FA ČVUT, *Fotografie pracovního modelu, varianta ukončení dejvického náměstí A. Černý* (1 ks)

Ústav modelového projektování FA ČVUT, *Model Dejvic* (zřejmě 1 : 1000, od Vítězného náměstí až na Podbabu, silně poškozený, ale téměř nepoškozené zůstaly dostavba FSI a dostavba laboratoří FS)

soukromý archiv Jana Paroubka, *Fotografie ze stavby fakulty stavební ČVUT*

Poznámky k současnému stavu areálu a otázky památkové ochrany

ostrý řez

V současné době prochází razantní přestavbou alarmující množství objektů z šedesátých let. Významný podíl na tom mají společenské změny po roce 1989, snaha distancovat se od chyb a atmosféry minulosti, strmý stavební růst, ale také skutečnost, že i hmotná podstata těchto budov došla na hranici své fyzické a morální životnosti. Doslova před očima nám tak bez větší odezvy³⁸⁰ ze strany veřejnosti i zodpovědných státních institucí hromadně, rychle a nenávratně mizí část našeho kulturního a technického dědictví.

Významné stavby šedesátých let byly zpravidla projektovány s volnou dispozicí, dnes tedy představují velmi vděčný a snadný cíl radikálních přestaveb - stačí ponechat základní nosnou strukturu a nahradit plášť, dílčí dělicí konstrukce, povrchy, interiér. Co z takové stavby ale zbude? Tím spíš, že pro šedesátá léta byl typický velmi sevřený výraz, ucelený projekt od urbanismu až po poslední detail, vše v jednotném duchu. Jestliže budou některé části necitlivě odstraněny, zůstane jen nepochopitelné torzo. Šedesátá léta byla navíc obdobím experimentů, nových materiálů, technologií, ale i znovuoživení řemesla. Konstrukce a detaily měly často charakter nezaměnitelného výrobku, svým způsobem prototypu, pro který bude dnešní stavební výroba postavená na katalogových výrobcích jen těžko hledat přiměřenou náhradu.

Jistě by bylo kontraproduktivní a nereálné pokusit se zachránit v nedotčené podobě všechny objekty z šedesátých let. Při pohledu na dnešní, novou tvář proslulých ikon šedesátých let, například bruselskou restauraci Expo 58, Merkurii, Dům dětské knihy, Ústav makromolekulární chemie atd., mě však napadá, zda by nebylo účelné vytipovat několik skutečně výjimečných objektů, kterým bude věnována mimořádná pozornost, případně se i formou státních dotací finančně podílet na jejich opravě. V památkové činnosti je to běžná praxe, nicméně zdá se, že poválečná architektura dosud stojí poněkud stranou zájmu. Skutečně chceme a dopustíme, aby z našich dějin zcela zmizely takové legendy, jako je Národní shromáždění, hotel Thermal, obchodní domy Kotva, Máj a další?

Široký záběr ČVUT by mohl být určitou zárukou erudovaného a kultivovaného přístupu k revitalizaci dejvického areálu. Na druhou stranu zde však hrozí typické choroby rozpočtové státní organizace, zejména nedostatek financí ve školství, nouzová řešení, postup "krok za krokem" místo ucelené koncepce apod. První, nedávné kroky moje obavy jen potvrzují. Domnívám se proto, že i zde by měl být nastolen zostřený odborný dohled.

stavba jako doklad kulturní a technické vyspělosti

Systematické mapování, dokumentace a interpretace architektury šedesátých let představuje pouze první krok k hlubšímu pochopení dosud víceméně opomíjeného fenoménu. Druhým zásadním krokem by měla být především snaha o zachování vybraných objektů v jejich autentické podobě. Položme si proto klíčovou otázku: Co je to vlastně památka?

³⁸⁰ Výjimkou byla v poslední době kauza "Obchodní dům Ještěd v Liberci". Dlužno ale dodat, že rozhodnutí o demolici zatím nebylo zvráceno.

Poznámky ke kontextu šedesátých let v architektuře, heuristika

Soupis vybraných zdrojů vztahujících se k architektuře šedesátých let bude publikován samostatně jako příloha knihy Oldřicha Ševčíka *Architektura 60. let. Zlatá šedesátá léta v české architektuře 20. století*³⁹¹.

interpretující literatura

Normalizační literatura z let sedmdesátých a osmdesátých se soustředila především na prezentaci výdobytků socialistického stavitelství formou "uměleckých" fotografií s krátkými popisnými texty. Pro dobové klima byla charakteristická i skutečnost, že architekti jako zaměstnanci projektových ústavů bývají, na rozdíl od autorů fotografií, často uvedeni až v poznámkovém aparátu v závěru knihy. Stavby byly prací a zásluhou celé společnosti, nikoliv pouze jedince, a jejich výběr pro knihu proto zpravidla odpovídal více politické objednávce než skutečné kvalitě architektury³⁹².

První pokusy o ucelenější interpretaci architektury šedesátých let se objevily až na počátku devadesátých let ve formě stručných statí v rámci obecnějších sborníků³⁹³ (jako připomenutí nejdemokratičtějšího období poválečného Československa). Zásadní přínos těchto elaborátů spočívá v tom, že vnáší do strohé, časově řazeného soupisu hrubší strukturu, systematické členění dobové produkce podle názorově jednotných skupin. Následováníhodný a zatím bohužel také ojedinělý počín představuje nedávno vydaná souhrnná publikace *Architektúra Slovenska v 20. storočí*³⁹⁴.

Nejbohatší a neobjektivnější zdroj informací představují publikace zaměřené na tvorbu jednotlivých významných architektů (vydané zpravidla jako sborník k výstavě celoživotního díla)³⁹⁵, sondy do historie jedné stavby³⁹⁶, případně krátké vzpomínkové medailony v odborných časopisech.

dobová literatura, linie formální a praktická

Odborná literatura šedesátých let byla do značné míry útržkovitá, nesourodá, nebylo jí mnoho a její rozvrstvení ukazovalo spíše náhodné osobní iniciativy a parciální zájmy. Přes tehdejší směřování k direktivnímu řízení jí překvapivě chyběla jednotná koncepce, politika, názor. Kontinuita teorie byla u nás navíc do značné míry přerušena druhou světovou válkou a atmosférou strachu v padesátých letech (přesto nelze přehlédnout, že mnoho myšlenek starší levicové generace se přirozeně k meziválečné architektuře odkazuje). Poválečná obnova, prudký stavební růst a zavádění projektových ústavů znamenaly také postupné odloučení praktikujících architektů od teorie.

Ve druhé polovině padesátých let se objevily první příznaky rozštěpení na dvě základní linie - obecnou teorii zabývající se především životním prostředím člověka a teorii mapující možnosti praktického uplatnění všech nových aspektů architektury v podmínkách socialistického zřízení.

Typickou ukázkou první linie jsou texty Karla Honzika³⁹⁷ (otázky obsahu a formy, kultura prostředí, nový životní styl), Ladislava Žáka (vztah člověka, krajiny, přírody

U meziválečných objektů ČVUT nenávratně, totální narušení historické podstaty pravděpodobně nehrozí, tradiční stavitelství totiž poskytuje budovám jakousi přirozenou imunitu - rozsah nosných a "polonosných" konstrukcí připouští demolice jen ve velmi omezené míře, členění průčelí nedovoluje celoplošné zateplení, zdvojená okna stačí natřít, dveře rovněž, kování repasovat atd. Kritická místa budou tedy především povrchy a detaily v interiéru, jejich trvanlivost, estetika, možnosti údržby a zejména cena.

Objekty šedesátých let byly naopak koncipovány tak, aby budoucím změnám nekladly velký odpor. Dnešní stavební trh nabízí nepřeborné množství výrobků a služeb. Volba vhodných celoplošných oprav pláště, povrchů, výplní otvorů atd. bude proto především otázkou financí, rovnováhy empatie a vlastních myšlenek autora přestavby. Také je otázkou, jestli nepřeváží populární, ale krátkozraký princip "nové, čisté = hezké, nejlepší".

Sebevědomá doba žádá své, ale přestavby mohou probíhat i citlivě a kultivovaně, například místo celoplošných úprav pouhým odstraněním nevhodných dodatečných zásahů, doplněním chybějících nebo poškozených prvků, a zejména stanovením míry priorit a prostorů, kde je žádoucí udržení autentické atmosféry, historické kontinuity (například formou obnovy a repase původních povrchů, stavebních prvků, případně soustředěním dochovaných prvků interiéru do vybraných "autentických" místností - kování, svítidla, vypínače, hodiny... -, uložení fragmentů nepoužitelného technického vybavení v depozitářích... atd.)

meziválečné objekty

Meziválečné objekty reprezentují v areálu ČVUT tradiční zděné stavitelství, trvanlivé materiály a solidní řemeslné provedení, které však zároveň nepřipouští zásadní přestavby. Zásahy se proto dosud omezily na vestavby drobných objektů do vnitrobloku, úpravy podkroví, sociálních zařízení, nové přčky v interiéru³⁸³, výměny svítidel, dílčí opravy, nátěry apod. Nicméně schodiště, podlahové krytiny, drobné řemeslné prvky a výplně otvorů³⁸⁴ zůstaly dochované v unikátním rozsahu. Rovněž průčelí je dosud téměř nedotčené, s výjimkou drobných lokálních poškození a nedávné citlivé opravy portiků.

monoblok FSI a FE

Vnější vzhled monobloku FSI a FE se donedávna prakticky nezměnil, až na spíše drobnější zásahy, poruchy, únavu materiálu a změny barevnosti vlivem času a exhalací. V posledních letech však probíhá průběžná výměna oken a lehkého pláště. Původní hliníková okna bez přerušného tepelného mostu už totiž nemohla uspokojit náročná kritéria úspory energie, zejména s ohledem na velikost objektu, rozsah zasklení a nárazový provoz. Nově osazovaná typová hliníková okna však svým plochým výrazem³⁸⁵ působí vedle členité profilace původních industriálních profilů naprosto cizorodě. Přitom výroba replik nebo dodatečné zateplení původních profilů patří k běžné praxi renomovaných firem a v tomto rozsahu by byly i cenově dostupné. Výměna zatím neřeší ani místa největšího tepelného mostu, tedy předstupující části skeletu, dnes kryté pouze hliníkovým oplechováním.

³⁸¹ *Památkový zákon*. Praha: Ministerstvo kultury České republiky, 2003, s. 10.

³⁸² Objekty šedesátých let každodenně promlouvaly ke kolemjdoucím nejen svou venkovní skořápkou, ale díky charakteristické a oblíbené transparentci i "zviditelněním" svého vnitřního života.

³⁸³ Například přístavky u hlavních schodišť, které velmi nepříznivě zmenšují vestibuly.

³⁸⁴ Ve velkém rozsahu byly vyměněny zámky, respektive celé štítky dveří i s klikami, také madla kyvných dveří v chodbách.

³⁸⁵ líc křídla zarovnaný s lícem rámu

³⁸⁶ archiv ČVUT, *Zápis z porady proděkanů pro výstavbu ČVUT*, 10. 10. 1968 (*Oprava mozaikových obkladů v Dejvicích bude provedena v listopadu t. r. při osazování reliéfů nad vstupy do fakult.*)

bylo zpracováno 5 alternativ poměrně radikálních úprav³⁸⁷, k jejichž realizaci naštěstí nedošlo. Bezpečnost při vstupech byla později šalamounsky vyřešena osazením nevkusných pergol ze zelenohnědého eloxovaného hliníku (srv. původní barevnost), které zcela zastíňují původní prosklené přízemí.

Interiér veřejných prostor (vestibul, chodby, schodiště a přednáškové sály) zůstal do značné míry zachován v původní podobě. Zásahy se v minulosti omezovaly především na výměny svítidel, vypínačů, drobnější necitlivé opravy dlažby, omyvatelné nátěry stěn a řadu dílčích nátěrů kovových a jiných konstrukcí. Koneckonců řada prvků je dodnes natolik dobře zachovaná, funkční a řemeslně kvalitně provedená, že není nejmenšího důvodu nahrazovat je novými - například keramické a kamenné dlažby nebo obklady, zábradlí schodiště, prosklené kovové přičky, nadsvětlíky a hodiny v chodbách, dělicí výtvarné mříže ve vestibulu atd. Výtahy typu páternoster jsou unikátní technickou památkou a nahradit je novými by bylo nenahraditelnou ztrátou³⁸⁸.

Zatímco dispoziční řešení spojovacího traktu a poslucháren nelze vzhledem k použitému konstrukčnímu řešení měnit, příčná křídla procházejí řadou více či méně razantních zásahů. Změněný systém výuky a rozvoj informačních technologií jistě vyžadují odlišná dispoziční schémata a jiné technické požadavky na prostředí a vybavení. Skeletová konstrukce, členění lehkého obvodového pláště (ideální modul 2,5 m) a hloubka traktů se střední chodbou však umožňují kultivované přestavby, aniž by to mělo zásadní vliv na celkový dojem. Změnám pochopitelně nemůže uniknout ani technická infrastruktura objektu - například sociální zařízení spojovacího traktu už byla zcela obnovena.

laboratoře monobloku FSI a FE, hala VVN, menza

Halové laboratoře byly zatím razantnějších změn ušetřeny. Doposud byly provedeny pouze nutné udržovací práce a dílčí výměny prvků. V současné době však probíhají první větší zásahy v interiéru. Průčelí haly VVN bylo v roce 2001 zatepleno a nově obloženo skleněnou mozaikou dle původní barevnosti³⁸⁹.

Menza slouží původnímu účelu pouze částečně. Jižní polovina objektu byla totiž přestavěna pro potřeby fakulty architektury a supermarketu - původní halové prostory v patrech byly rozděleny na trojtrakt, přízemí a suterén slouží převážně pro provoz supermarketu. Přestavby spolu s běžnou údržbou a rekonstrukcí provozu menzy způsobily, že se převážná část interiérů v původní podobě nedochovala, s výjimkou schodišť. Bez podstatných zásahů nezůstal bohužel (!) ani exteriér objektu. Proto dnes můžeme vedle sebe konfrontovat autentickou jižní a "zrekonstruovanou" severní polovinu - skleněnou mozaiku vedle omítky, která ji imituje, původní reliéfní závěsovou stěnu vedle dnešní nevýrazné, plošné plastliníkové kopie.

fakulta stavební

Soubor budov fakulty stavební se rovněž zachoval v relativně autentickém stavu (mimo jiné i proto, že řada starších zásahů a úprav byla ještě konzultována s autory).

Průčelí se dochovalo prakticky beze změn, s výjimkou fólií na oknech a stěrkových omítek na pohledovém betonu štítových stěn (ploché nuty alespoň formálně naznačují původní technologické spáry). Nově vybudovaná prosklená střecha atria nepříznivě

navyšuje blok C a není materiálově sladěna s původním pláštěm (odlišná barevnost, reflexe, rámy,...). Působí proto cizorodě a rozměňuje ústřední myšlenku nízké horizontální podnože, nebránící průhledům na svahy v pozadí.

Dispoziční změny se týkají především vstupního vestibulu. Zastřešením sadového atria mohl být původně téměř nevyužívaný prostor otevřen a nejfrekventovanější blok C tak konečně dostal svůj logický střed, důstojný a přiměřený velikosti obou fakult, který se stal oblíbeným místem setkávání studentů, výstav, prezentací... Už dříve byla zrušena i jedna z šaten a vrátnice přesunuta z volného prostoru mezi vstupní dveře. Část halových laboratoří byla nedávno přestavěna na velkou posluchárnu. K menším zásahům do dispozice došlo i v horních podlažích. Vybourání přiček je však faktorem, se kterým původní koncepce, založená na maximální půdorysné variabilitě, přirozeně počítala.

Největší změny v interiéru (a to i v rámci běžné údržby) se pochopitelně týkají technického vybavení a povrchů, jejichž střední až nižší standard byl příčinou rychlého fyzického i morálního stárnutí. Jedná se především o výměny svítidel, kování, vestavěných skříní, dílčí opravy prošlapaných povrchů podlah, nátěr pohledových betonů, kovových prvků, osazení podhledů, rolet atd. Zcela renovovány byly výtahy (poprvé už na počátku osmdesátých let³⁹⁰) a sociální zařízení. V současnosti probíhají v rámci protipožárních opatření celoplošné úpravy vnitřních komunikací - výměny dveří, krytů instalačních šachet, podhledů, osazování nových prosklených dveří atd.

³⁸⁷ stavební archiv OÚ Prahy 6, *Dopis k ČVUT, týká se navrhovaných úprav mozaikových fasád do Suchbátarovy ulice - 5 alternativ*, 25. 5. 1983

³⁸⁸ Dřevěný obklad prostředního ze tří výtahů typu páternoster byl už vyměněn za nový (umakart).

³⁸⁹ stavební archiv OÚ Prahy 6, *Rozhodnutí o provedení zabezpečovacích akcí*, 20. 12. 1982 ("Mozaikový obklad včetně podkladové omítky, čp. 1902 Dejvice a objekt haly VVN FEL, jsou ve vadném stavu.")

³⁹⁰ archiv ČVUT, *Dopis děkanátu FA ČVUT k rukám tajemníka...*, 12. 6. 1981

Výtvarný návrh domu v Bratislavě

institute, projektové ústavy, typologie

Nezbytnou kulisu architektury šedesátých let představuje institucionální rámec, direktivní řízení a rozvoj stavební výroby.

Státní typizační ústav (STÚ) už na začátku šedesátých let do značné míry stagnoval. Jeho zpravodaj nebo listy architektonicko-stavebních detailů bývaly v časopise Architektura ČSR (ČSSR) vloženy pouze zřídka a významné typizační sborníky pochází spíše z konce padesátých let. Méně strnulý Výzkumný ústav vývoje architektury (VÚVA) byl naopak na vrcholu. Pro vývoj architektury má největší význam především dlouhodobá a kontinuální snaha VÚVA vytvořit jednotnou metodiku, metodický návod, jak přistupovat k architektuře, jak ji exaktně hodnotit. Společnost a architektura tím byly zjednodušeny na pouhou statistiku, hledání standardu, předem dané limitující ukazatele. VÚVA se zabýval především problémy hromadné výstavby, sledováním a porovnáváním tendencí rozvoje občanské vybavenosti, průmyslových a administrativních staveb. Zároveň měl VÚVA tvořit spojnici, komunikační most mezi politickými, celospolečenskými požadavky a reálnými možnostmi stavební výroby. Důležitou osvětovou roli jistě ve své době sehrála i bohatá ústavní knihovna. Zpravodaj VÚVA a recenze literatury tvořily nedílnou součást časopisu Architektura ČSR (ČSSR) po celá šedesátá léta.

Vědecká metoda přístupu k architektuře a mimořádná pozornost, která byla věnována vybraným typologickým druhům, si vynutily také vznik specializovaných projekčních ústavů a změnu struktury výuky na vysokých školách. Také výběr ukázek zahraničních staveb a jejich hodnocení odpovídá zájmu o určité, pro naši společnost atraktivní typologické druhy.

Další významnou institucí formující názory architektů v šedesátých letech byla česká sekce UIA ⁴⁰⁴. Symbolem tání a velkou poctou pro československé architekty byla možnost uspořádat IX. kongres UIA v roce 1967 v Praze. Téma setkání bylo skutečně palčivé a zároveň převratné - životní prostředí. Časopis Architektura ČSR se stal oficiálním informačním věstníkem kongresu. Tato událost, ale i dlouhodobé kontakty byly jednou z mála možností přímé konfrontace názorů a ideologií architektů východního a západního bloku (kromě mezinárodních soutěží).

přeměna osídlení

Velká pozornost ve statích o urbanismu byla věnována otázkám proměny osídlení v nových společensko-politických podmínkách, problémům hromadné výstavby, rehabilitace měst, venkova, krajiny. Urbanismus byl vedle řady metodických, institucionálních textů zastoupen především tvorbou Jiřího Hruzy a Emanuela Hrušky.

Z řady rutinních urbanistických úloh se vymykají především mezinárodní soutěž na rozšíření Bratislavy, symposium Liberec 1966 a v rámci IX. kongresu UIA prezentovaný návrh Gorazda Čelechovského *Etarea*. Experimentální výstavba, výsledky "výzkumu" bydlení byly vždy prezentovány na výstavě (fotografie a ukázky typového nábytku) a v periodikách.

Urbanistické projekty také velmi dobře ukazují i obecnější tendence v architektuře. Objekty v tomto měřítku musí být totiž nutně schematizovány, zprůměrovány a stávají

a architektury) a s jistou nadsázkou i knihy Jiřího Hruzy ³⁹⁸. Do hlubších souvislostí uváděli vývoj naší i světové architektury a základní kompoziční principy Jan Koula a Marie Benešová. Výtvarné složky architektury a její vztah k umění analyzovali Miloš Zachystal, Milena Lamarová a Antonín Kybal.

Racionalistickou linii reprezentují zejména texty Karla Storcha a Karla Janů, zaměřené na problémy hromadné (bytové) výstavby, industrializace stavebnictví (experimentální metody, typizace) a možnosti stavebních konstrukcí ³⁹⁹.

Nejobsáhlejší a nejucelenější studijní materiál představovaly v šedesátých letech především výroční sborníky prací vydávané přímo projektovými ústavy ⁴⁰⁰. Podobnou, ovšem méně "výtěžnou" skupinu reprezentovaly elaboráty vzniklé na půdě odborných institucí (VÚVA, STÚ...). Atmosféra tání se projevila ve druhé polovině šedesátých let také vydáním několika překladů zahraniční literatury ⁴⁰¹.

dobová periodika

Výchozím podkladem ke studiu české a slovenské architektury šedesátých let se pro nás stala především dobová periodika. Výlučnou pozici v odborném tisku zaujímaly především časopisy Československý architekt a Architektura ČSR. Zajímavým srovnávacím materiálem mohou být i populárně naučná periodika, kde byl architektuře, designu a grafice často věnován značný prostor ⁴⁰².

Čtrnáctideník Československý architekt odkrývá formou krátkých statí, aktualit a orientačních informací ze světa architektury bohužel pouze institucionální, organizační a politický rámec dobové architektury, konkrétní příklady staveb uvádí jen okrajově.

Naopak měsíčník Architektura ČSR (v letech 1960 - 1969 Architektura ČSSR) zastupuje nejenom společenskou a statutární složku dění, ale podrobně prezentuje i reálné projekty v celé šíři od soutěží, studií až po české i zahraniční realizace. Vzhledem k tomu, že jeho redakční rada (z části praktikující architekti) se v průběhu šedesátých let nemění a v podstatě se zásadním způsobem nemění ani jeho struktura a uspořádání rubrik, podává (pomineme-li osobní zájmy) relativně nezkreslený obraz vývoje dobových názorů a vnitřních vazeb. Časopis Architektura ČSR (ČSSR) proto představuje reprezentativní průřez a mohl se stát nosnou kostrou studia.

absence manifestu, otázky estetiky, redukce architektury na ukazatele

Architekty, názory a periodika první republiky lze relativně snadno systematicky členit do skupin podle vazby na jednotlivé spolky a spřízněné okruhy. Odborná periodika šedesátých let už zdaleka tak vyhraněná nejsou, což značně ztěžuje orientaci. Podobným vodítkem může být snad jen příslušnost architektů k projektovým ústavům.

První polovina šedesátých let byla typickou reakcí na přecenění formální stránky architektury socialistického realismu, a až na výjimky (Karel Honzík, Miloš Zachystal) se tedy otázkou formy a estetického působení příliš nezabývá. Architektura byla do značné míry redukována na přehledné dispoziční a technologicko-ekonomické řešení, objektivní kompoziční kritéria, vědeckou metodu, předem dané ukazatele a metodiku hodnocení. Ideová východiska architektonického návrhu mohla být čtena pouze mezi řádky popisujícími pokrokové technologické řešení. Osobní názory byly

Výtvarný návrh domu v Bratislavě

391 VORLÍK, P. Československá architektura a kultura v šedesátých letech, literatura a prameny (příloha publikace). In: ŠEVČÍK, O. Architektura 60. let. Zlatá šedesátá léta v české architektuře 20. století. Grada, 2006.

392 Mezi těmito publikacemi vynikají zejména: KUSÝ, M. Architektúra na Slovensku 1945 - 1975. Bratislava: Pallas 1976; PECHAR, J. Československá architektura. Praha: Odeon, 1979 (Vedle převahy fotografií, včetně relativně neznámých objektů, se v úvodu knihy objevuje i chronologicky řazený soupis významných událostí poválečného vývoje architektury!); VEBR, J.; NOVÝ, O.; VALTEROVÁ, R. Soudobá architektura ČSSR. Praha: Panorama, 1980; KUNA, Z. Proměny české architektury. Praha: Svaz českých architektů; Český fond výtvarných umění; Státní nakladatelství technické literatury, 1987.

393 např.: ŠVÁCHA, R. Architektura šedesátých let. In: Česká architektura 1945 - 1995. 1995; ŠVÁCHA, R. Česká architektura 1956 - 1963. In: Ohniska znovuzrození. Praha: Galerie hl. m. Prahy, Ústav dějin umění AV ČR, Městská knihovna v Praze, 1994.

394 DULLA, M.; MORAVČÍKOVÁ, H. Architektúra Slovenska v 20. storochí. Slovart, Bratislava 2002.

395 např.: Čermák, Paul (katalog výstav). Praha: Galerie Jaroslava Fragnera, 1983; Architektonická tvorba 1964 - 1984. Jan Bočan, Zdeněk Rothbauer, Oldřich Novotný, Jan Srámek (katalog výstav). Praha: Galerie Jaroslava Fragnera, 1984; GILWANN, M.; ŠLAPETA, V. Bedřich Rozeňhal 1902 - 1984. Brno: Obec architektů, 1993; DULLA, M. Architekt Ferdinand Milučký. Bratislava: Spolok architektov Slovenska, 1998; KOTALÍK, J. T.; NOVOTNÝ, J.; ŠVÁCHA, R. Jaroslav Fragner, návrhy a plány. Praha: Galerie Jaroslava Fragnera, 1999; SEDLÁKOVÁ, R. Karel Prager, Prostor v čase (katalog k výstavě). Praha: Blok architektů a výtvarníků; Architektonické studio Gama, 2001; VOLF, P. Miroslav Řepa. Zlín: Prostor, 2003; KUDĚLKOVÁ, L.; MIZEROVÁ A. Architekt Ivan Ruller. Ohlédnutí k životnímu jubileu. Brno: VUTIUM, 2004.

396 JIROUTEK, J. Fenoménn Ještěd. Liberec: 2005.

397 např.: HONZÍK, K. Determinanty architektonické tvorby. Praha: Svaz architektů ČSR, Č. fond výtvarných umění, 1957; HONZÍK, K. Co je životní sloh. Praha: Československý spisovatel, 1958; HONZÍK, K. Cestou k socialistické architektuře. Praha: Státní nakladatelství technické literatury, 1960; HONZÍK, K. Věci kolem nás. Praha: Mladá fronta, 1961.

398 např.: HRŮZA, J. Města utopistů. Praha: Československý spisovatel, 1967; HRŮZA, J. Teorie města. Praha: Česká akademie věd, 1965; HRŮZA, J. Česká města. Praha: Nakladatelství československých výtvarných umělců, 1960.

399 např.: STORCH, K. Nová technika a architektura v Československu. Praha: Svaz architektů ČSSR, 1961; GIRSA, V.; DRDA, M. Visuté střechy. Praha: Státní nakladatelství technické literatury; Slovenské vydavateľstvo technickej literatúry, 1966; JANŮ, K. Nové stavebnictví a architektura. Praha: Státní nakladatelství technické literatury, 1967.

prohlášeními redakční rady (zpravidla první číslo ročníku), komentáři k jednotlivým monotematickým číslům (rodinné domy, sídliště, hotely, Praha...) a záznamy z projevů zasedání UIA a Svazu architektů.

Periodika také ukazují typický fenomén stavebnictví - značnou setrvačnost, opoždění stavební produkce proti teorii. První polovina šedesátých let přinesla v soutěžích estetiku závěsových stěn, volného půdorysu a progresivních stavebních konstrukcí, avšak v realizacích převážně sorelu, respektive tradicionalismus (samozřejmě s výjimkou svérázných osobností, např: Kuzma, Dědeček, Filsak, Prager, Cubr, Fragner). Druhá polovina dekády naopak ukazuje v prvořadých soutěžích estetiku strukturalismu, skulpturalismu, brutalismu, ale ve stavební realitě téměř výhradně závěsové stěny.

Kritické komentáře k jednotlivým projektům nebo realizacím zpoždění respektovaly a omezily se na stručný, lapidární popis, objektivní zhodnocení průběhu realizace, použitého konstrukčního a dispozičního řešení, splnění předurčených všeovládajících ukazatelů (rozpočtové náklady, plochy...). Za výtvarný počín bylo ještě v první polovině šedesátých let považováno vhodné umístění výtvarného díla, specifické členění závěsové stěny, případně zajímavé užití barvy.

Uvolnění politické atmosféry, vyčerpání "vědeckými" metodami, rozšíření vztahů se zahraničím a možnost kritického zhodnocení architektury posledních dvou dekád s určitým nadhledem přinesly v polovině šedesátých let řadu zásadních změn. Jako reakce na převažující realitu hmotové a urbanistické typizace vstoupila do teorie architektury mezioborová spolupráce (sociologie, psychologie...). Objevila se i řada textů, které se pokouší uceleně pojmut nebo rozčlenit problematiku zahraniční architektury (mezinárodní styl, skulpturalismus, individualismus...), případně dokonce zpochybnit pozici architekta a architektury jako základního kamene nové společnosti ⁴⁰³. Teorie byla odtržena od praktické stavební činnosti. Přesto se snaží najít ztracenou rovnováhu poučením z uplynulého období, analýzou omylů a hledáním odpovědi na kardinální otázku "jak dál". Tato "krize" teorie přirozeně vyhrtila i směřování některých architektů, kteří se často obraceli k módním trendům ve světové architektuře a nekriticky je přijímali.

Přerod ve druhé polovině šedesátých let se projevil i na struktuře a obsahu časopisu Architektura ČSR (ČSSR) - na začátku každého vydání se objevovaly stručné aktuality, především ze světa (brutalismus, utopie, P. Rudolph, L. I. Kahn...), mimořádná pozornost byla věnována designu (vytěsňuje užitě umění), změnila se i grafická podoba periodika a jednotlivých projektů.

zahraniční inspirace, tendence, reflexe, nová centra

Počátek šedesátých let byl ve znamení převažující orientace na architekturu východního bloku (výzkum socialistické výstavby, zejména Sovětský svaz, Německá demokratická republika, Maďarsko...) a na vybrané "srovnávací" okruhy architektury evropské (hromadná výstavba, administrativní budovy, občanská vybavenost). Zatímco architektura socialistických zemí byla bohatě ilustrována zkušenostmi z poznávacích cest a ukázkami teoretické i praktické literatury (typizace, konstrukce), architektura západní Evropy a zbytku světa mohla být prezentována převážně nepřímo, formou

komentářů z ojedinelých exkurzí do zahraničí (cesty zaměstnanců projektových ústavů, jednání a kongresy UIA) a jen zřídka díky realizacím a spolupráci se zahraničními architekty. Ačkoliv někteří z architektů měli v šedesátých letech nově příležitost poznat zahraniční architekturu "in situ", o svoji zkušenost se s veřejností podělili jen výjimečně.

Širší souvislosti poodkrývaly alespoň texty mapující vývoj moderní architektury, případně tvorbu vybraných architektů. Oblíbené byly zejména individuality, rozvíjející tvarově bohatou stránku architektury, možnosti velkorozponových konstrukcí a nových materiálů (Le Corbusier, P. L. Nervi, O. Niemeyer, F. Otto). Texty měly často charakter katalogu, výčtu projektů pouze se stručným textovým doprovodem. Pozoruhodná je také absence architektury USA a mezinárodního stylu (SOM, TAC, Mies van der Rohe) dokonce i navzdory popularitě, již se u nás těšily závěsové stěny a příbuzná estetika (srv. Strojimport, Merkuria...).

Zahraniční periodika (Architectural Record, Architectural Review, L'Architecture d'aujourd'hui...) byla v našich časopisech prezentována často pouze formou recenzí, reakcí, kritických statí, komentářů k výjimečným textům. Zahraniční architektura byla tedy prezentována nesourodě, bez konkrétní metody, na základě jednotlivých náhodných zkušeností a subjektivního hodnocení, bez konkrétní vazby na dění u nás. Pohled na zahraničí často také vycházel ze situace před druhou světovou válkou nebo byl zatížen ideologií hromadné výstavby, budování státu a společnosti.

Situace se změnila k lepšímu ve druhé polovině šedesátých let, kdy se spolu s texty zpochybňujícími dosavadní trendy v socialistické výstavbě zvrátila i orientace vůči světu. Pozornost se obracela více k západní Evropě (Švédsko, Finsko, Velká Británie) a k "novým centrům" (Japonsko, jižní Amerika). Objevila se řada nových témat - skulpturální a fantastická architektura, utopie, architektura bez architekta (rostlá). Mimořádná pozornost byla věnována myšlenkám změny struktury osídlení (Archigram, japonští metabolisté, moskevská skupina NER). Zatímco jinde narážely tyto myšlenky na problém změny společenského uspořádání, v podmínkách rozvíjející se demokratizace socialistické společnosti se mohly zdát reálné.

S myšlenkou sociální (technické) utopie, industrializace stavebnictví, prudkým rozvojem velkorozponových konstrukcí a průmyslových nebo inženýrských staveb se rozvíjela i inspirace strojovou estetikou a design. Dalším významným činitelem formujícím tehdejší architekturu v Československu byla popularita výstavnictví, užitého umění, grafiky (neony, barvy), scénografie atd.

odkazy historie

Texty zabývající se vztahem současnosti a historie upoutají pozornost především orientací na významná, politicky přitažlivá období národní historie (často také úzce souvisí s právě probíhajícími výzkumy). Mimořádná pozornost byla věnována období Velké Moravy, rondokubismu, kubismu a meziválečné avantgardě (J. Gočár, J. Kotěra, J. Kroha a další, ze zahraničních pouze Le Corbusier). Pojetí však více připomíná pouhou obrazovou encyklopedii a sběr aktuálních informací bez širšího komentáře. Systematické historické bádání se soustředilo na školách (I. Kuhn). Pokus o uvedení současné tvorby do geneze moderní architektury je patrný v díle Oldřicha Starého a Josefa Pechara.

⁴⁰⁰ např.: KPÚ 20. Obrana architektury 48 - 68. Praha: Krajský projektový ústav, 1968; Projektový ústav výstavby hlavního města Prahy. Praha: 1972; KPÚ 25. Praha: Krajský projektový ústav, 1973; KPÚ 30. Perspektivy socialistické architektury. Praha: Krajský projektový ústav, 1978; KPÚ 35. Architektonická tvorba. Praha: Krajský projektový ústav, 1983; CHABIČOVSKÝ, F.; KASALICKÝ, V.; KOPECKÁ, Z.; MENŠÍK, K.; TIHELKA, Z. Stavoprojekt Brno 1948 - 1988. Brno: Stavoprojekt Brno, 1988

⁴⁰¹ např.: ZEVI, B. Jak se dívat na architekturu. Praha: Československý spisovatel, 1966; RAGON, M. Kde budeme žít zítra. Praha: Mladá fronta, 1967; RUDOLFSKÝ, B. Architektura bez architektů. ČSVA, 1970

⁴⁰² např.: Věda a technika mládeži, ABC, Domov, Design, Estetická výchova...

⁴⁰³ např.: KYBAL, A. Sloh - nesloh. Architektura ČSSR, 1964, s. 614; HONZÍK, K. Je funkcionalismus mrtev, nebo žije? Architektura ČSSR, 1965, s. 98.

- nerealizované projekty - můžeme vycházet pouze z fragmentů dochovaných studií⁴²⁰, případně jejich stručného slovního popisu; souhrnné komentáře chybí, zmínky v literatuře jsou kusé a nepřesné; některé studie se dosud nepodařilo dohledat (fakulta architektury, druhá menza...)
- skici - přípravné kresby se bohužel nedochovaly; vývoj projektu se proto dá mapovat pouze v jeho "oficiální" části a na základě předchozích nebo paralelních aktivit autora
- autoři - stručné biografické seznámení s osobnostmi autorů a jejich tvorbou poskytují především sborníky⁴²¹, medailony v periodikách, výjimečně archivní materiály⁴²² a osobní vzpomínky mladších spolupracovníků nebo potomků⁴²³

základní body analýzy

- stanovení předpokladů, východiska, cíle
- obecné rešerše, srovnávací materiál - doba, hospodářské souvislosti, teorie, typologie, technologie, estetika...
- rešerše k tématu - stávající literatura, množství a dostupnost materiálů, hmotné artefakty, místní kontext, osobní vazby...
- sledování četnosti výskytu uzavřených skupin jevů⁴²⁴ - hojně zastoupené versus chybějící, vážený průměr, výjimečná témata, vyhledávání mezer...
- srovnávací tabulky - chronologie (časové souvztahnosti fází výstavby), soutěžní návrhy (objektivní hodnocení vybraných jevů, například bodové hodnocení versus výjimky)
- porovnání archivních materiálů a písemností⁴²⁵ s hmotnými doklady
- srovnávací metoda - odlišnosti, shody, vazby...
- aplikace analogických metod, mezioborové bádání - spřízněné obory, jiná období, zahraničí...
- stanovení úrovně věrohodnosti, verifikace zdrojů - například stupnice⁴²⁶: dobové archivní materiály (plány, texty, fotografie) - realizované objekty - kopie archivních materiálů - odkazy na archivní materiály - dobové publikace - pamětníci - interpretující publikace - odvozování na základě indicií, čtení mezi řádky...
- očištění od dobového balastu, formálních klišé, autocenzury, obecných konstatování (srv. květomluva publikovaných textů nebo proslovů a pragmatické vyjadřování účelových elaborátů), fakta odhalená "až na kost"
- kromě soupisu materiálů také pořizování kopií, ochrana proti zániku⁴²⁷ a ztrátě čitelnosti (zejména světlotisky, pauzovací papír, dle stáří nebo způsobu uložení)

základní body syntézy

- bádání jako cyklický proces, zpětná kontrola
- dialektika mezi chronologií a mnohvrstevnatostí tématu - časové následnosti vytváří exaktní kostru, širší souvislosti větvení

se jakýmsi zjednodušeným polotovarem, odrazem celkového dění (srv. vybavenost sídlišť).

Zajímavým tématem byla v širším, regionálním až celostátním měřítku i myšlenka střediskové soustavy osídlení a přestavby venkovského osídlení a krajiny, snaha implantovat městský životní styl a komfort do prostředí zemědělské velkovýroby (srv. denní režim venkova a města).

nové technologie, materiály, povrchové úpravy, užité umění, design, nedostatečnost stavební výroby

Středobodem dění se v šedesátých letech přirozeně staly především problémy konstrukční podstaty architektury, rozvoje technologií (hromadná výstavba, předvýroba) a uplatnění materiálů (plasty, stavební sklo, keramika, beton...). Velkorozponové konstrukce průmyslových, inženýrských a sportovních staveb (skořepiny, pneumatické, zavěšené konstrukce) vytvářely nové formy a ty se zpětně promítaly i do ostatních typologických druhů.

Typickým fenoménem většiny realizací první poloviny šedesátých let byl kontrast mezi snahou architektů použít co nejprogressivnější technologické řešení (z pohledu výzkumu) a nedostatečností vlastní stavební výroby. Periodika publikovala nečekaně otevřené kritiky a stížnosti na překážky realizace, zaostalost, omezení nebo diktát stavební firmy, případně neúnosná úsporná opatření u staveb, které nebyly prvořadým státním zájmem. Každá atypická stavba byla vnímána jako nadstandardní, náročný výrobek. Tyto problémy však byly u publikovaných realizací obvykle zmenšeny "*osobní obětavostí a aktivní spoluprací s místním stavebním podnikem*".

Krásným příkladem je také rozpor mezi podmínkou uplatnění montovaných betonových prvků a reálnými stavbami, kde omezený sortiment často nestačil a muselo být užito monolitického betonu, někdy dokonce v takové míře, že převážil nad prefabrikáty. Další kuriozitou jsou opakované snahy architektů prosadit u protežovaných staveb ocelový nosný skelet. Obvykle totiž následovala lakonická odpověď, že oceli je nedostatek (srv. poválečná podpora těžkého průmyslu a hutních provozů).

soutěže, experimentální projekty, významné úlohy

Zajímavý srovnávací materiál představují bezesporu architektonické soutěže. Mohou být totiž vnímány jako konfrontace myšlenkových postupů jednotlivých autorských kolektivů (při srovnatelných vstupních podmínkách, bez vlivu investora, úřadů...) a nezřídka velmi přesně ukazují i obecnější vývoj a tendence naší architektury.

Zadáním byly často výjimečné úlohy (dostavba Staroměstské radnice, Národního divadla, budova Parlamentu atd.), což pro architekty znamenalo příjemnou změnu, výzvu k překročení zavedených konvencí, vytržení z reality, dogmatu industrializovaného stavebnictví a každodenní rutiny projektového ústavu. Řada architektů se výhrou v soutěži a následnou realizací návrhu dostala na "výsluní".

Výběr odměněných projektů byl jistě do značné míry ovlivněn složením poroty a převažující ideologií, přestože je můžeme často vnímat jako předeheru, předzvěst budoucího vývoje (soutěže byly publikovány, úspěšné návrhy "citovány"...). I v případě soutěží ale platí, že komentáře výsledků soutěže byly velmi strohé, technicistní,

⁴⁰⁴ Union Internationale des Architectes; International Union of Architects

Poznámky ke studijním materiálům a metodice

úrovni technické zprávy a s výjimkou rozčlenění návrhů do příbuzných skupin ponechávali autoři textů hodnocení na čtenáři.

Zatímco první polovina šedesátých let byla charakteristická převahou soutěží na téma sídliště, hromadná, standardizovaná výstavba, ve druhé polovině dekády už se objevují i výrazně konceptuálnější témata, individuální stavby, experimentální, mezinárodní a studentské soutěže. Specifickou roli sehrály interní soutěže v rámci projektových ústavů (publikován většinou pouze výsledek) a lokální soutěže bez "povinné" účasti předních architektonických osobností (K. Filsak, Machoninovi, K. Prager...).

individuální, významné objekty, priority

- úlohy politicky významné - průmyslové stavby, rozvoj průmyslových měst, sídliště, rekreace

- občanská vybavenost přesahující rámec sídlišť - obchodní domy, kulturní střediska, vysoké školy

- významné národní úlohy - Národní shromáždění, Nová scéna, Pražský hrad, historická města, historický stavební fond, památníky

- prominentní, reprezentativní stavby - podniky zahraničního obchodu, zastupitelské úřady, letiště

- výstavnictví, interiér, prezentace Československa v zahraničí

dostupnost a rozvrstvení studijních materiálů

- historický kontext - vychází z počátečních rešerší dobové i interpretující literatury a periodik ⁴⁰⁵
- historie vysokého učení technického - archiv ČVUT, publikace *Česká technika* ⁴⁰⁶
- výstavba Dejvic a areálu ČVUT v letech 1922 - 1935 nebyla zpočátku hlavním předmětem elaborátu - dobová periodika, publikace ⁴⁰⁷ a běžně dostupné archivní materiály ⁴⁰⁸
- poválečné peripetie - úřední spisy o připravované dostavbě ⁴⁰⁹, fragmenty návrhu F. Čermáka z roku 1948 ⁴¹⁰, studie A. Engela ⁴¹¹
- soutěž na Ústřední dům armády představuje pouze okrajové téma - monotematické číslo časopisu *Architektura ČSR* ⁴¹²
- soutěž na dostavbu areálu ČVUT - v dobových periodikách i archivních materiálech nejlépe a nejméně podložená fáze výstavby ⁴¹³ - v textové podobě od výběru území, přípravy investičního úkolu, přes soutěžní podmínky, vlastní soutěž až po komentáře k výsledkům; s výjimkou vítězného projektu se dochovaly i originály soutěžních návrhů ⁴¹⁴
- první etapa - téměř kompletní plánová archivní dokumentace všech fází monobloku FSI a FE; výkresy menzy a laboratoří naopak zastoupeny prakticky jen v publikacích; holá fakta k průběhu projekčních a stavebních prací mapuje publikace z roku 1963 *Výstavba vysokých škol technických v Praze-Dejvicích* ⁴¹⁵; mimořádně cenným dokladem jsou fotografie z realizace a stavu před zahájením výstavby
- druhá etapa - ačkoliv se jedná o nejmladší etapu výstavby areálu, informací je paradoxně minimum, většina materiálů byla totiž uložena v zaniklých archivech PVÚ a Armabetonu, periodika už v této fázi ztratila "tah na bránu" a zmiňují výstavbu fakulty stavební pouze okrajově, interní soutěže a následující etapy projektových prací byly především dílem starší generace pedagogů na FS ČVUT a útržkovitě vzpomínky pamětníků se týkají zejména realizace; celkový obraz bylo tedy nutno skládat z fragmentů archivních spisů ⁴¹⁶ a naprosto ojedinělých, téměř náhodných nálezů plánové dokumentace ⁴¹⁷
- hmotné doklady - autenticky dochované objekty představují pochopitelně nejvěrohodnější a nejcenější zdroj; jejich informační hodnotu je přesto nutno brát s velkou rezervou, chybí totiž srovnávací materiál, klíč ⁴¹⁸ a empirickým zkoumáním ⁴¹⁹ na místě lze, bez archivních materiálů a vzhledem k enormní délce výstavby, často jen těžko rozlišit původní a dodatečné prvky; dochované stavby poskytují tedy představu především o prostorové a provozní struktuře; významným krokem vpřed by mohla být v budoucnu podrobná inventarizace

⁴⁰⁵ Soupis vybraných zdrojů vztahujících se k architektuře šedesátých let a dvacátého století bude publikován samostatně: VORLÍK, P. *Architektura 60. let. Zlatá šedesátá léta v české architektuře 20. století*. In: ŠEVČÍK, O. *Šedesátá léta v československé architektuře, komentované chronologické tabulky*. Grada, 2006.

⁴⁰⁶ *Česká technika*. Praha: ČVUT v Praze, 2003.

⁴⁰⁷ *Antonín Engel 1879 - 1958, architekt, urbanista, pedagog* (katalog výstavy ke 120. výročí narození), Národní galerie, Národní technické muzeum v Praze, 1999.

⁴⁰⁸ archiv ČVUT, archiv architektury NTM

⁴⁰⁹ archiv ČVUT, 1947 - 1948

⁴¹⁰ archiv architektury NTM, 1948

⁴¹¹ *Antonín Engel 1879 - 1958, architekt, urbanista, pedagog* (katalog výstavy ke 120. výročí narození), Národní galerie, Národní technické muzeum v Praze, 1999

⁴¹² František Fiala, Kritické poznámky k soutěži na Ústřední dům armády v Praze, *Architektura ČSR 1954*, č. 4, s. 97 - 121.

⁴¹³ zejména monotematické číslo časopisu *Architektura ČSR*, 1958, č. 5, 6; archiv ČVUT

⁴¹⁴ Autorství pěti z jedenácti návrhů bohužel není jednoznačně zdokumentováno, čtyři z nich se podařilo s největší pravděpodobností identifikovat.

⁴¹⁵ BENEŠOVÁ, M. (ed) *Výstavba vysokých škol technických v Praze-Dejvicích*. Sborník ČVUT, Rada stavební - sborník č. 1., ČVUT v Praze, 1963.

⁴¹⁶ zejména Zápisy z porad proděkanů pro výstavbu, archiv ČVUT

⁴¹⁷ archiv ČVUT; archiv ústavu navrhování FA ČVUT; KOULA, J. E. Pražské inspirácie; Stavební fakulta ČVUT v Praze-Dejvicích. *Projekt, 1971*, s. 145 - 147; OLEXA, M. *Urbanistické předpoklady vybavení sídlišť*. Praha: Státní nakladatelství technické literatury, Slovenské vydavateľstvo technickej literatúry, 1967.

⁴¹⁸ Systematické studium stavebních materiálů, prvků a dílců ve firemních archivech a v archivu ABF je podle mého názoru nad lidské síly jednotlivce; nehledě k tomu, že po zkušenostech s archivními materiály z tohoto období lze mírně pochybovat o ucelenosti těchto materiálů, a tedy i smysluplnosti tohoto snažení.

⁴¹⁹ Tradiční metody stavebně-historického průzkumu v terénu - sledování analogických dobových projektů, četnost výskytu prvků a jejich vzájemných vztahů, studium řemeslného provedení, použitých materiálů, dobových fotografií, současného stavu vedlejších prostor, kam nesměřovaly pozdější investice, dotazy k pamětníkům atd.

	regulační plán	Masarykovy studentské koleje
		A. Engel
1929		
1933		
1937		
1947		
1948		
1949		
1950	- začíná hledání nového staveniště mimo Dejvice pro zbývající výstavbu ČVUT	
1953		
1954		

- historik nenabízí přímé vysvětlení, hodnocení, klíč; vytváření umělých bariér, "škatulkování" navíc znamená přistupovat k dějinám selektivně; interpretací by tedy měla být spíše struktura textu, způsob uspořádání a zprostředkování faktů, který tolik nepodléhá následné deformaci odlišným vnímáním, myšlením a znalostmi čtenáře
- systematické zpracování archivních materiálů odkrývá proces výstavby: stanovení investičního záměru - soutěžní návrhy - regulační plán - úvodní projekt (studie) - jednání s úřady a investorem - realizační projekt - realizace jednotlivých objektů; schéma také umožňuje oddělit vlastní vklad autorů a vnější vlivy, které projekt formovaly, případně nastítnit problematiku vazeb stát - investor, respektive státní instituce - architekt - projektový ústav, státní stavební podnik - stavební výroba⁴²⁸
- četné texty Františka Čermáka jsou typické mimořádně důsledným, systematickým řazením a tokem textu, což do značné míry odkrývá i jeho žebříček hodnot; dílčí části výsledného elaborátu proto částečně vychází z obdobného pořadí: historie - urbanismus - provoz - dispozice - konstrukce - materiály - realizace - estetika - výtvarná díla - finance - koeficienty - reakce na projekt...
- množství, časové rozložení, kontinuita, výtěžnost a charakter zdrojových materiálů určují i podobu výsledného textu, jeho proměnlivou hustotu a styl (srv. přímé zadání regulace Dejvic versus soutěž na dostavbu areálu ČVUT; rozdíl mezi úředními dokumenty, publikacemi a souhrnnými zprávami); vznikají tak určité charakteristické metodické vzory, podle kterých lze analogicky postupovat i u jiných průzkumů
- atmosféra, subjektivní faktory - empatie, rozhovory s pamětníky, osobní aspekty tvorby, charakteristika autora, citace (popis problému autentickými slovy), dobové reakce a hodnocení, vybrané širší souvislosti a spřízněné objekty pro srovnání (nepřímě naznačují širší teoretická východiska tvorby)
- moment náhody, vyhledáváním materiálů "vyplovávají" na povrch jiné, dosud neznámé zdroje⁴²⁹ (největší záplavu náhodných nálezů lze očekávat patrně těsně po vydání této publikace)
- materiály nejsou a ani nemohou být úplné, řada skutečností zůstane nepochybně utajena - stanovit "stopstav" k určitému datu a stupni poznání; určit nepřekročitelné meze (únosná a zpracovatelná míra detailu, širších souvislostí)
- data často chybí a publikované údaje mohou být nepřesné nebo odlišné dle zdroje; přesné časové vymezení může představovat naprosto neřešitelný problém, například začátek projektu = výběr pozemku, investiční plán, soutěž nebo studie? Konec = kolaudace, doplňkové kolaudace, slavnostní předání, uvedení do provozu?
- odkazy na literaturu jsou zpracovány dle normy ČSN ISO 690, odkazy na archivní materiály podřízeny podobnému schématu; seznamy v přílohách obsahují zpravidla pouze výběr, řazený chronologicky (literatura) a dle uložení (archivní materiály)

⁴²⁰ především archiv ČVUT; archiv architektury NTM

⁴²¹ Antonín Engel 1879 - 1958, architekt, urbanista, pedagog (katalog výstavy ke 120. výročí narození), Národní galerie, Národní technické muzeum v Praze, 1999; F. Čermák, G. Paul (sborník k výstavě). Praha: Galerie Jaroslava Fragnera, 1983

⁴²² archiv Ústavu dějin architektury a umění FA ČVUT a materiály Obce architektů

⁴²³ K. Fořtl, D. Rybářová, V. Pardy, J. Paroubek a další

⁴²⁴ Statistická metoda historické analýzy vhodná pro orientační představu o období s dostatečným množstvím dat (srv. fyzikální pokusy a jejich četnost, odchylka).

⁴²⁵ Na rozdíl od starších objektů dobová obrazová dokumentace naprosto přesná (srv. nadsázka historických vedut), výjimku může tvořit retuš. Fotografie ze stavby a podrobnější plánová dokumentace omezují rozsah destruktivní metody stavebně-historického průzkumu na minimum.

⁴²⁶ Přednost mají pochopitelně primární zdroje.

⁴²⁷ Zásadní překážkou při vyhledávání archivních materiálů byly zvraty po roce 1989, kdy došlo ke změnám pravomocí, hromadným přesunům nebo i rušení archivů. Typickým příkladem je archiv PVÚ, který byl zrušen a převážná část materiálů byla vyvezena na skládku (zachráněny pouze nepodstatné a neuspořádané fragmenty).

Podobně zcela zmizel i archiv podniku Armabeton, který jednotlivé objekty v areálu ČVUT v šedesátých letech realizoval. Archiv Armabetonu se dvakrát stěhoval, docházelo k hromadné skartaci. Podle pracovníků archivu se nedochovalo z materiálů týkajících se výstavby dejvického areálu naprosto nic, s výjimkou nepodstatných přístaveb z roku 1996.

Stav a uložení materiálů z archivu architektury Národního technického muzea na Invalidovně je po ničivé povodni v srpnu 2002 rovněž o tázku (pracovní kopie byly naštěstí pořízeny několik měsíců před povodní).

⁴²⁸ Skutečný podíl autorů na konstrukčním, detailním a materiálovém řešení nedohledatelný, možná pouze kdyby se dochoval stavební deník.

⁴²⁹ Druhá polovina dvacátého století reprezentuje v archivech "mladé" materiály, dosud často nezpracované, tedy nepřístupné nebo nezaevidované.

Příloha -
chronologický přehled 1920 - 1955

	regulační plán	Masarykovy studentské koleje
		A. Engel
1920	- 5. 2. ustavena Státní regulační komise	
1921	- zahájena soutěž na severozápadní sektor Velké Prahy	
1922	- ukončena soutěž na severozápadní sektor Velké Prahy - zahájeny práce na regulaci Dejvic a Bubenče; A. Engel	
1923	- koncem roku stát zakoupil pro ČVUT pozemky v Dejvicích	- soutěž - zahájeny projekční práce
1924	- ukončeny práce na regulaci Dejvic a Bubenče v prosinci jmenován A. Engel generálním projektantem areálu ČVUT	- zahájena stavba
1925	- 21. 6. položen základní kámen	- ukončeny stavební práce

Vysoká škola chemicko-technologického inženýrství	Vysoká škola zemědělská a lesnická s Fakultou architektury a pozemního stavebního inženýrství a Zkušebním ústavem stavebních konstrukcí profesora Kloknera;	nerealizované studie
S. Ondřej, A. Engel	T. Petřík, A. Engel	
- zahájeny práce	- v květnu náčrt	- v červnu Studie Vysoké školy strojního inženýrství; A. Ausobský - ? Studie budovy ústředí a nauky speciální; R. Kříženecký - ? Studie Vysoké školy obchodní; R. Kříženecký - ? Studie Vysoké školy inženýrského stavebního inženýrství; A. Čenský - ? Studie Vysoké školy elektroinženýrské a fyzikální; A. Čenský - ? Studie dvojbudovy do náměstí; A. Engel

	regulační plán	monoblok FSI a FE	laboratoře FSI a FE, hala VVN
		F. Čermák, G. Paul, V. Hladík	F. Čermák, G. Paul, V. Hladík
1963		- kolaudační řízení prvních částí stavby - 14. 11. částečné povolení k užívání	
1964		- další částečná kolaudační řízení	
1965			- započata stavba
1966			- v říjnu uzavřena dohoda o odevzdání částí nedokončeného objektu
1967	- plánované ukončení dostavby areálu ČVUT	- 14. 11. slavnostní předání objektu do užívání	
1968			
1969			- 15. 4. částečná kolaudace - 1. 7. a 3. 7. definitivní kolaudační řízení
1970	- započaty práce na novém generelu		
1971	- ukončeny práce na novém generelu - kvůli nedostatku ploch v Dejvicích vyhrazeny nové pozemky v Suchdole		
1973			
1974			
1976			- kapacita menzy už nestačí pokrýt potřebu, úvahy o rozšíření

Vysoká škola chemicko-technologického inženýrství	Vysoká škola zemědělská a lesnická s Fakultou architektury a pozemního stavitelství, částí Fakulty stavebního inženýrství a Zkušebním ústavem stavebních konstrukcí profesora Kloknera	nerealizované studie
S. Ondřej, A. Engel	T. Petřík, A. Engel	
	- zahájeny stavební práce	
- ukončeny stavební práce		
	- ukončeny stavební práce	
		- revize předválečné studie Vysoké školy inženýrského stavitelství i Vysoké školy architektury a pozemního stavitelství, rovněž Vysoká škola chemicko-technologická požadovala výstavbu dle původního plánu
		- v lednu vypracovalo 6 autorů alternativní zastavovací studie areálu ČVUT - úvahy o vypsání soutěže na dostavbu areálu ČVUT v Dejvicích dle jiného zastavovacího schématu Studie obecního domu na dejvicím náměstí; A. Engel
		- zahájeny práce na studii Vysoké školy hospodářských věd ČVUT; A. Engel
		- ukončeny práce na studii Vysoké školy hospodářských věd ČVUT; A. Engel - zahájeny práce na studii ústřední budovy ČVUT; A. Engel
		- ukončeny práce na studii ústřední budovy ČVUT; A. Engel - vypsána soutěž na Ústřední dům armády
		- ukončena soutěž na Ústřední dům armády

Příloha -
chronologický přehled 1956 - 1983

	regulační plán	monoblok FSI a FE;	laboratoře FSI a FE, hala VVN
		F. Čermák, G. Paul, V. Hladík	F. Čermák, G. Paul, V. Hladík
1956	- v listopadu se uvolnily pozemky dočasně zabrané armádou, následovalo definitivní rozhodnutí o dostavbě areálu ČVUT v Dejvicích		
1957	- v lednu nařídilo MŠK vypracovat investiční plán - v dubnu souhrnný investiční plán předložen MŠK - v květnu a červnu probíhaly přípravy soutěže - 1. 7. vypsána soutěž na dostavbu areálu ČVUT		
1958	- 31. 1. v řádném termínu odevzdáno 11 soutěžních návrhů - úvodní projekt generelu podle vítězného návrhu kolektivu Čermák - Paul - Hladík - Liberský	- v prosinci předložen úvodní projekt ke schválení	- v prosinci předložen úvodní projekt ke schválení (jako součást monobloku)
1959	- zadávací projekt generelu	- až do konce roku schvalovací řízení úvodního projektu - v létě přiděleno SÚPRO vypracování zadávacího projektu - 28. 9. započaty přípravné práce na staveništi	- na jaře nebyl úvodní projekt laboratoří schválen - ve druhé polovině roku vznikla druhá verze úvodního projektu
1960	- definitivní rozhodnutí o výstavbě výtopy na Julisce	- koncem února předložen zadávací projekt ke schválení - 11. 5. a 1. 6. schválen zadávací projekt - v květnu započaty stavební práce - v n. p. Armabeton začínají práce na prováděcím projektu	- v únoru nebyla ani druhá verze úvodního projektu schválena - na jaře a v létě byly vypracovány dvě nové srovnávací studie - jedna z variant schválena
1961	- v únoru doplňky generelu		- k 28. 2. vypracovala Projekta zadávací projekt
1962	- v lednu další doplňky generelu		

menza	fakulta stavební	nerealizované
F. Čermák, G. Paul, V. Hladík	F. Čermák, G. Paul, J. Paroubek, J. Čejka	
		1. návrh souboru rektorátu; F. Čermák, G. Paul, J. Liberský
		- 2. návrh souboru rektorátu; F. Čermák, G. Paul - návrh souboru rektorátu; A. Černý, D. Rybářová, V. Pardyl
- ? započata projektová příprava	- ? v první polovině roku první dvoukolová interní soutěž - 26. 6. závěrečné jednání komise pro posouzení návrhů	

menza	fakulta stavební	nerealizované
F. Čermák, G. Paul, V. Hladík	F. Čermák, G. Paul, J. Paroubek, J. Čejka	
	- ? druhá interní soutěž	
- 25. 2. povolení přípustnosti stavby - v prosinci začala realizace		- k 15. 8. sestaven investiční úkol
	- v první polovině roku ukončen úvodní projekt - protože žádný prováděcí podnik nechtěl převzít projekční práce, vznikl svépomocí Útvar generálního projektanta Fakulty stavební ČVUT	
	- koncem roku zahájeny zemní práce	- 3. návrh souboru rektorátu a Národního shromáždění; F. Čermák, G. Paul
- koncem roku uvedena první část do částečného užívání		
- 11. 9. kolaudační řízení druhé části, předána pouze do částečného užívání		- F. Čermákovi předložen k posouzení investiční záměr na druhou budovu FSI - v říjnu schválen konečný program druhé budovy FSI
- 18. 3. objekt uveden s připomínkami do trvalého provozu		
		- v září dokončena studie druhé budovy FSI; F. Čermák, G. Paul
	- v září uvedena do užívání první fáze - blok A	
- 11. 12. definitivní rozhodnutí o uvedení do trvalého provozu		
	- uvažováno dokonce i o přerušení výstavby	
		- úvahy o aktualizaci studie druhé budovy FSI

	regulační plán	monoblok FSI a FE	laboratoře FSI a FE, hala VVN
		F. Čermák, G. Paul, V. Hladík	F. Čermák, G. Paul, V. Hladík
1977			
1978	- započaty práce na novém generelu - do generelu zahrnuta už i hmotová studie fakulty architektury		
1979			
1980	- ukončeny práce na novém generelu		
1983			
1987			
1988			

menza	fakulta stavební	nerealizované
F. Čermák, G. Paul, V. Hladík	F. Čermák, G. Paul, J. Paroubek, J. Čejka	
	- v lednu zahájena výstavba bloku D - v únoru za účasti televize uzavřen socialistický závazek s cílem dokončit bloky B a C - koncem roku dokončeny bloky B a C	- ? 4. návrh souboru rektorátu; F. Čermák
		- aktualizace studie druhé budovy FSI - 27. 11. na poradě proděkanů předloženy tři varianty druhé budovy FSI - F. Čermákoví zadána dvoufázová studie druhé menzy
		- začala jednání spojená s vypracováním předprojektové dokumentace druhé budovy FSI
	- 24. 8. kolaudační rozhodnutí o povolení užívání bloku D	
	- 20. 11. kolaudační rozhodnutí o povolení užívání bloku D	
	- 8. 2. kolaudační rozhodnutí o povolení užívání bloku D	

Ing. arch. Petr Vorlík
Areál ČVUT v Dejvicích v šedesátých letech

Vydalo
České vysoké učení technické v Praze
Česká technika - nakladatelství ČVUT,
Thákurova 1, 160 41 Praha 6,
jako svou 10846. publikaci

Vytisklo
Česká technika - nakladatelství ČVUT - výroba,
Zikova 4, 166 36 Praha 6

161 stran, 153 obrázky, 13,95 AA, 15,12 VA.
Vydání první. Náklad 500 výtisků.

ISBN 80-01-03414-3

9 788001 034149